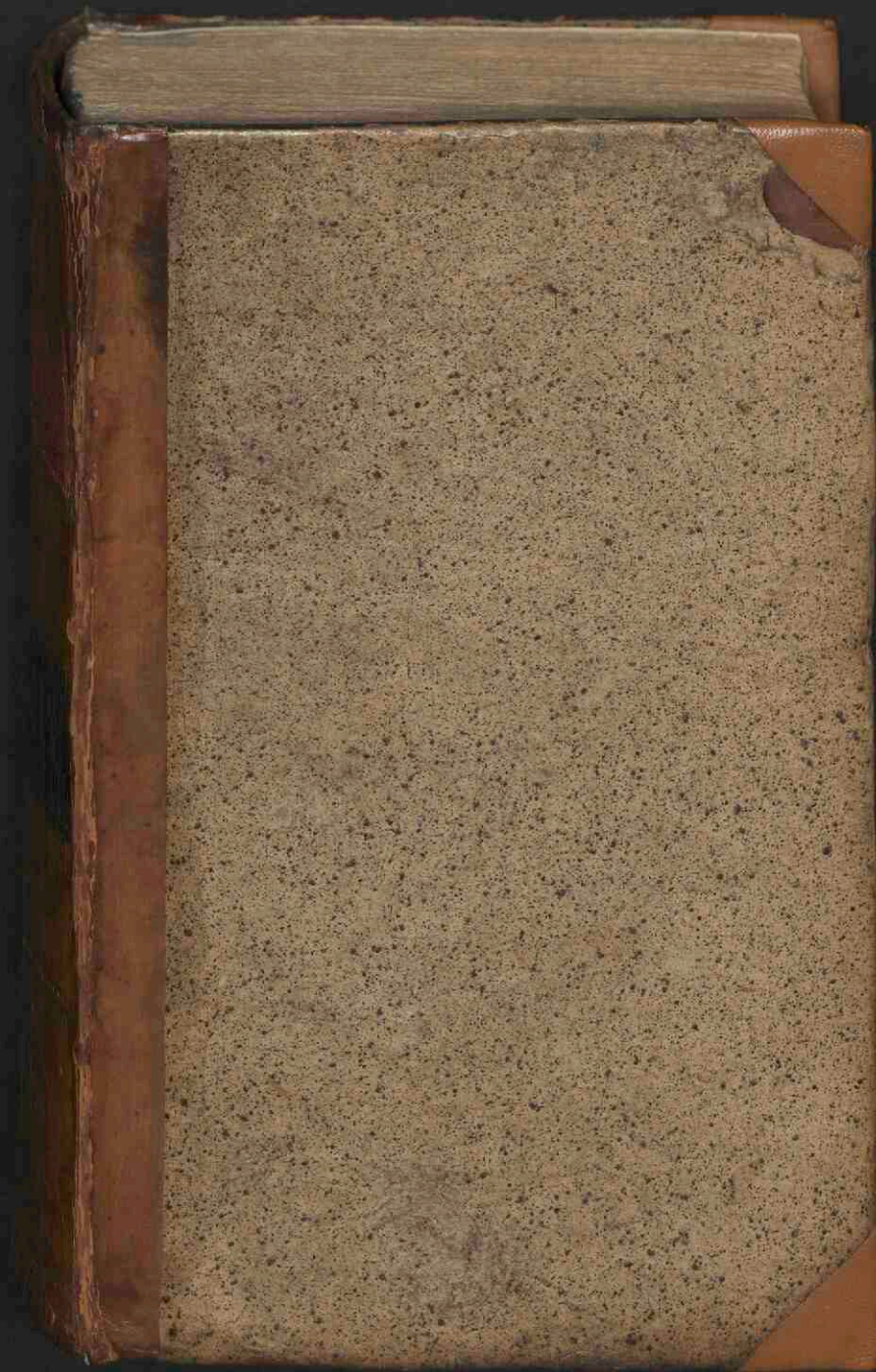
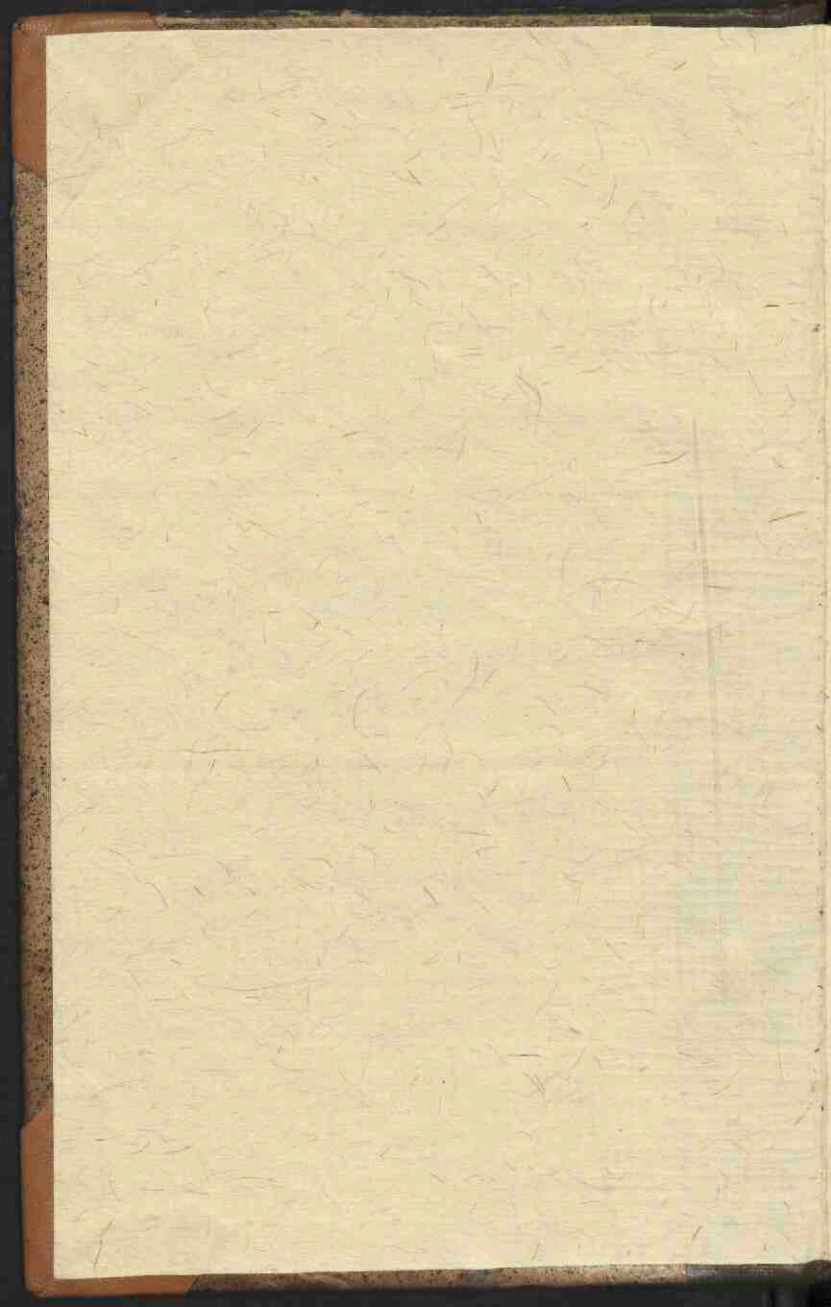

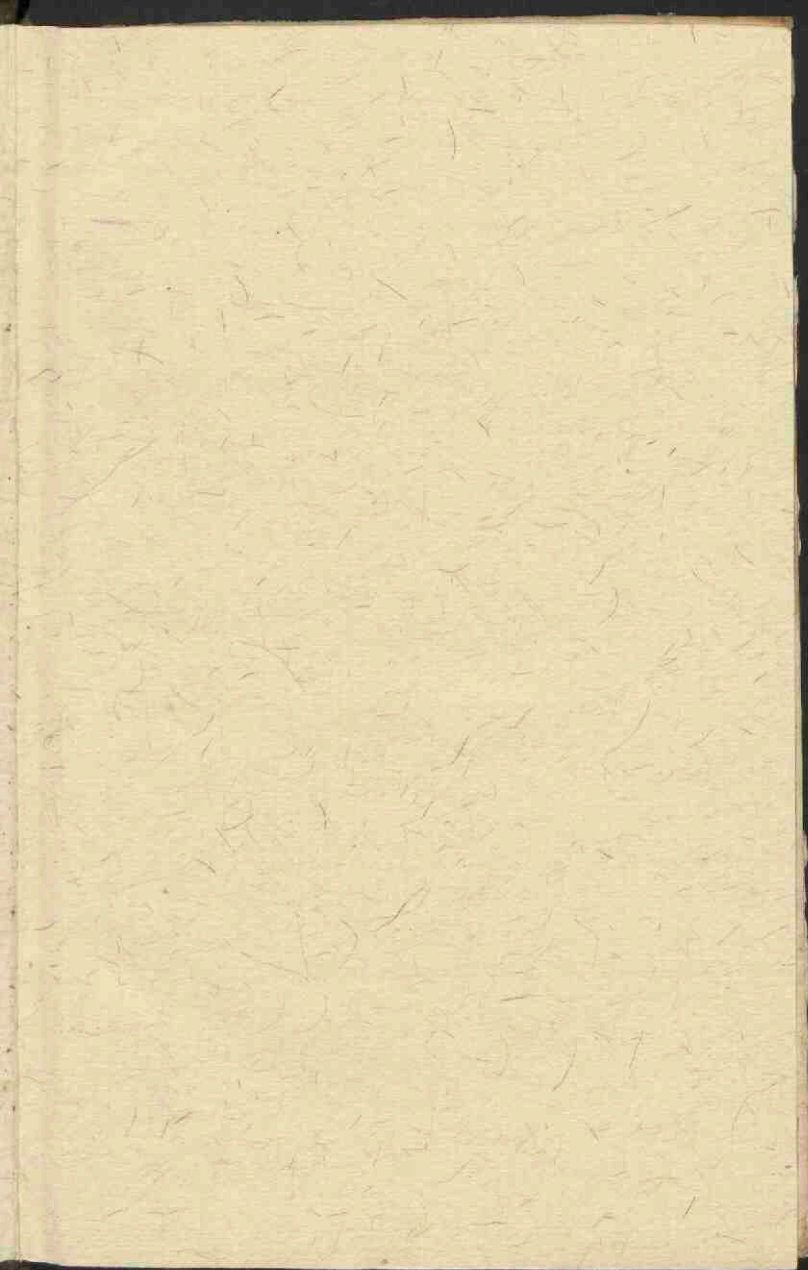

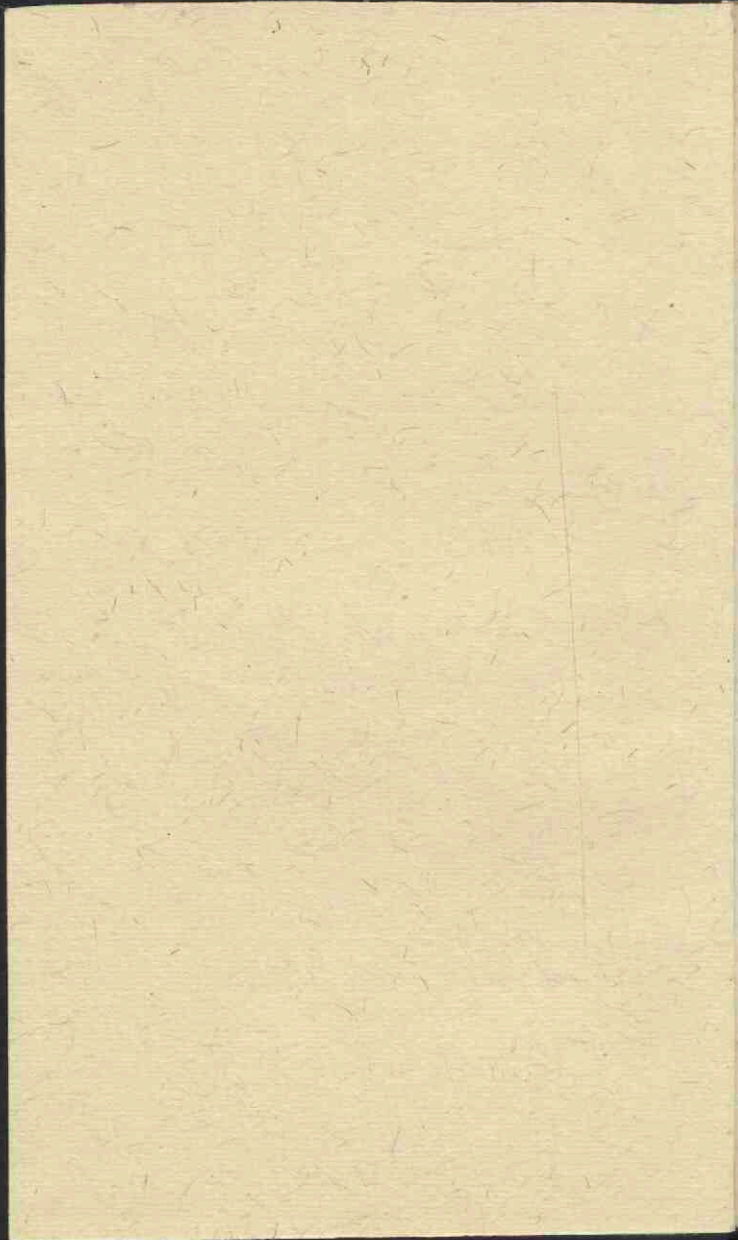
**M. Guyots, Nieuwe natuur- en wiskonstige vermaaklykheden,
betreklyk den zeilsteen, de getallen, de gezigtkunde, de
scheikunde en eene meenigte anderen nooit voor dezen in 't
licht gegeven**

<https://hdl.handle.net/1874/355170>

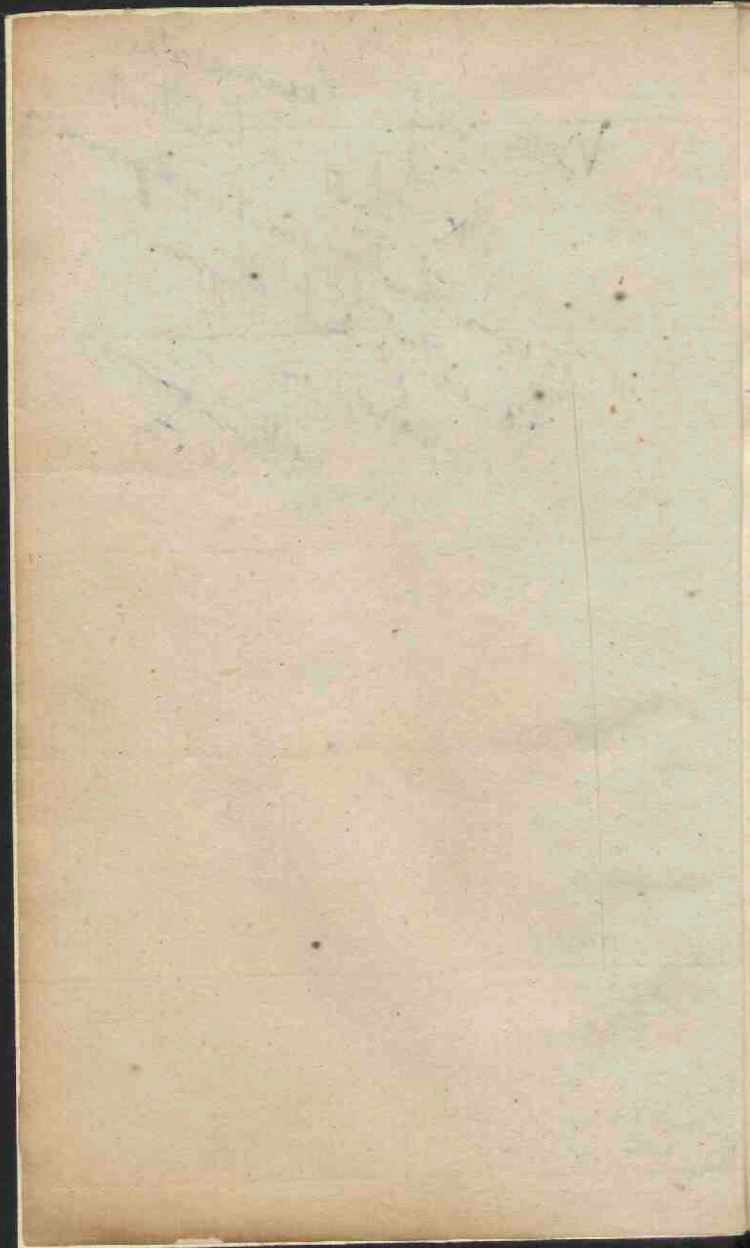

Voor mijn leermeester
Dr. G. H. v. Cittert
wiens hulp en raadgeringen
ik altijd zal blijven
waarderen

J. B. van der
3

v
M. G U Y O T^s,

N I E U W E

NATUUR- EN WISKONSTIGE

VERMAAKLYKHEDEN,

Betreklyk den Zeilsteen, de Getallen, de Gezig-
kunde, de Scheikunde en eene meenigte
anderen nooit voor dezen in
't licht gegeven.

*Uit het Fransch Vertaald en met eenige Aante-
keningen vermeerderd.*

E E R S T E D E E L.

Met Koperen Platen.

TE ROTTERDAM,
By REINIER ARRENBORG,
M. DCC. LXXI.

M. O. U. V. O. T. 2

W. I. E. U. W. E.

NATURAL HISTORY

VERMONT

Historical and Geographical Description of the State of Vermont

By J. M. Smith

Published in 1820

Y. I. I. I. I.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Library

LIBRARY

U. C. B. I.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Utrechts Universiteits
Museum

VOORREDE

VAN DEN

VERTAALER.

Dat de Natuurkundige Wetenschappen in onze dagen in veel algemeener achtinge zyn, en met on-
eindig meer yver beoeffend en bevorderd worden, dan in voorige tyden, is genoegzaam een ieder bekend; ook

is de reden hier van niet verre te zoeken. De Mensch, uit zynen aart traag tot arbeiden en niettemin weetgraag en nieuwsgierig, bemint in alle zyne navorschingen het gemakkelyke, het ligtbevattelyke; de Mensch daarenboven word tot onderzoek het allermeest aangespoord door de kennis en het gevoel van het nuttige en vermaakelyke; en niets is 'er dat zynen aandagt geweldiger trekt, en zyne weetlust sterker uitlokt, dan het nieuwe en verwonderlyke. De Natuurkundigen van onze eeuw, van dat alles bewust, en verlangende dat de waarde van hunne wetenschap algemeen gekend en hooggeschat worden

VAN DEN VERTAALER. v

den mogt, hebben hunne beste poogingen aangewend om dezelve naar alle die gemoedsneigingen te fchikken; en men mag zeggen, dat zy 'er by uitneemenheid in geflaagd zyn. Zy hebben de Natuurkunde in alle opzigten gemakkelyk gemaakt, zoo veel licht bygezet en zoo duidelyk verklaard, dat zy voor een groot gedeelte onder het bereik zelfs der eenvoudigfte Verftanden valle; zy hebben al de Waereld doen zien, dat de kenniffe der Natuur voor een ieder van 't grootfte belang, nut en voordeel zy, dat zy ons voorziet van allerley behoefkens en genoegens; dat zy invloed heeft op den geheelen Mensch,

VJ V O O R R E D E

dat zy het lighaam gemak en veiligheid bezorgt, en te gelyk deszelfs zintuigen fcherpt en de alleraangenaamfte gewaarwordingen doet onder vinden; dat zy den geeft te eenemaal hertshept en verçiert; dat zy het verftand opklaart en duizende, dagelykfeh in de menfehelyke Samenleeving voorkomende gevallen, zoo wel als allerhande en overal in 't oog loopende verfchynfelen der Natuur leert verftaan; dat zy ons oordeel van meenigvuldige fchaadelyke vooroordeelen, ongelukkige dwaalingen, kinderachtige bygeloovigheden en ydele angften bevrydt; ja dat zy zelfs onzen wil en wyze van doen merkelyk ver-

verbetert en regelt, het beste leert
verkiezen, de dingen beter behande-
len, gevoegelyker fchikken en met
meer nut gebruiken; in 't kort dat
zy een Mensch eerft regt tot een
Mensch maakt, dewyl zy hem te ge-
lyk opleidt tot de hoofdeindens van
zyne fcheppinge, de kennisfe en de
eere des Scheppers, wiens onbepaal-
de almagt, ondoorgrondelyke wys-
heid en onbegrypelyke goedheid, zy
allerduidelykft ten toon fpreidt. By
dit alles hebben onze hedendaagsche
Natuurkenners getoond, dat haare
wetenfchap de allerredelykfte uitfpan-
ningen, de alleraangenaamfte tydver-
dryven en de allerwezenlykfte ver-

VIIJ V O O R R E D E

maaken aan de hand, geeft; dat zy dagelijks nieuwigheden ontdekt, telkens wonderen aan den Geest vertoont, de verborgenfte geheimen der Natuur ontvouwt, en alle de beguichelingen en behendigheden der Konft het masker weet af te trekken. Geen wonder derhalven, dat eene Wetenfchap zoo ligt verftaanbaar, zoo nuttig, zoo aangenaam en verrukkelyk, thans zoo algemeen geacht en bemind, en by alle befchaafde Volkeren met zoo veel yver, door Gezelfchappen van Geleerde Mannen aangekweekt en beoeffend word; ja geen wonder dat de Vorften haar om ftryd door magt en mildaadigheid onderfteunen en bevoor-
deren.

deren. Verscheide uitmuntende Verstande hebben aan dat groote en nuttige Werk gearbeid, en ieder hunner heeft het zyne tot dien opgaanden luister en bloey der Natuurkunde toegebracht. Een DESCARTES en NEWTON hebben haar geheel hervormt, en van het juk der onkunde, bygeloof en vooroordeelen ontheft; een 's GRAVESANDE, MUSSCHENBROEK, DESAGULIERS, NIEUWENTYD, DERHAM, MARTIN en anderen hebben haar meer en meer licht bygezet en op de huishoudinge der menschelyke Maatschappye allezins toepasfelyk gemaakt; maar niemant heeft haar aan alle de opgetelde eindens te gelyk be-

ter doen beantwoorden dan de wydberoemde NOLLET, die door een gemeenfamen leertrant, aangenaame, klare en eenvoudige wyze van voorftellinge deze wetenfchap eene taal heeft doen fpreeken die al de Waereld bemint en verftaan kan, en die daar door dezelve in eene algemeene fmaak gebragt, en van eene wyduitgeftrekte nuttigheid gemaakt heeft; en niemant heeft haar het laaftgenoemde oogmerk beter doen bereiken dan de Schryver van dit Werk. De Heer GUYOT heeft door deze zyne *Natuurkundige en Mathematifche Vermaaklykbeden* aan al de Waereld een redelyke Uitspanning en een alleraan-

ge-

genaamt Tydverdryf willen verschaffen; hy heeft zynen evenmensch willen verlichten omtrent de zoogenaamde begoochelingen, en allerley behendige Konstgreepen en gauwigheden, die het Gemeen verblinden; hy heeft hem langs dien weg willen bevryden van meenigvuldige bygeloovheden, vooroordeelen en onkunde; hy heeft verders beoogd hem de wonderbaare kragten en werkingen der Natuur, en te gelyk de schrandere vindingen en gelukkige ontdekkingen van het menschelyk vernuft te leeren kennen; en hy heeft eindelyk bedoeld om door dat alles de lust en yver tot beoeffening der Natuur- en

XIJ V O O R R E D E

Wiskunde in hem op te wekken, levendig te houden en te vergrooten, om daar door de liefhebbery en achting dier twee voortreffelyke en allernuttigste Wetenschappen te vermeenigvuldigen en uit te breiden: en deze zyn ook de waare bedoelingen, die ik my in het vertaalen van dit Werk voorgesteld heb.

Wat de Vertaaling zelve betreft, ik twyffel of 'er ooit een Werk in onze Taal overgebracht zy, waar in men meer vryheden heeft moet gebruiken om het een duidelyken en volledigen zin te geeven, niet alleen wegens de veelvuldige Konstwoorden, verbloemde

de Benaamingen, en franfche Spreekmanieren, maar inzonderheid wegens verfcheide duifterheden en fouten, die in de befchryvingen van den Toefel der Vermaaklykheden op veele plaatfen in het Oorfpronkelyke en in de Plaatfen voorkomen; welken ik verbeterd, en waar voor ik klaare en verftaanbaare befchryvingen in plaats gefeld heb; waar by ik nog hier en daar verfcheide Aanteekeningen gevoegd heb, die gedeeltelyk tot ophelderinge, gedeeltelyk tot vermeerderinge van dit Werk ftrekken; om al het welke ik meene, dat deze Vertaaling het Oorfprongelyke overtreft; terwyl ik my vleye, dat zy deswegens

xiv VOORREDE &c.

gens, zoo wel als om de fraaye uitvoering van den Druk en Plaat en niet minder behaagen en aan de bedoelde oogmerken ruim zoo veel voldoen zal.

VOOR.

VOORREDE

*D*e Natuur- en *Wiskundige Wetenschappen*, zoo nuttig en noodzaakelyk voor alle andere *Konsten en Wetenschappen*, dat zy het voornaamste wezen derzelve in zig bevatten, strekken zig ook uit tot onze *Vermaakelyke Tydkortingen*, en deze *Tydkortingen*, daar zy die *Wetenschappen* tot haaren grondslag hebben, zyn daarom zoo veel te aangenaamer, omdat zy louter verstandelyk zyn, en de geest 'er alleen deel in heeft; waarom zy ook van alle tyden de uitspanning geweest zyn van de aanzienlykste *Persoonen*. *

Eene

* KEIZER KAREL de XII, Koning van Zweeden, die oorlogzugtige Vorst, wist zig zeer

Eene te langduurige inspanning op ernstige onderwerpen, of op de beoeffening van afgetrokkene en moeilijke zaaken, veroorzaakt op 't laatst verveeling en vermoeijing, die de geesten zouden uitputten, zoo men dezelve niet weder verlevendigde door vermaaken, welken bekwaam zyn om die order en geregelde huishouding te herstellen, die zoo noodzaakelyk is om het lighaam in zynen voorigen staat te bewaaren; met alle recht kan men derhalven deze Tydverdryven aanmerken als onschuldige Geneesmiddelen, welken de Natuur, die altoos zig uitstrekt naar het

gene

zeer wel van alle vermaaken te ontslaan; hy verbood het Spel aan zyn Krygsvolk; maar hy prees hun het Schaakspel aan, dat hy aanmerkte als eene wetenschap noodzaakelyk voor Oorlogshelden. De Heer de VOLTAIRE verzekert ons, dat deze Vorst dat Spel dikwyls speelde met den Generaal PONIATOSKI en met zynen Scharbewaarder GROTHUSEN.

V O O R R E D E. XVII

gene tot ons welzyn medewerkt, ons aanbiedt om die nadeelige gevolgen voortekomen, welken ongetwyffeld onstaan zouden uit eene te sterke inspanning op de Letteroeffening, waaraan onze natuurlyke gesteldheid niet lang zoude weerstaan kunnen.

Dog dit is niet het eenige voordeel dat 'er uit voortvloeit, het is wel zeker dat dit soort van Tydverdryven zeer veel toebrengen om onzen geest op te cieren, en aan onze wyze van denken die Meekonstige juistheid te geeven, welke zoo nuttig is in alle de andere verrigtingen des levens; zy geeven ook een grooter uitgestrektheid aan onze kundigheden, en hebben daarenboven het voordeel van ons dikwyls te leiden tot nuttige ontdekkingen.

Deze Uitspanningen zyn geschikt voor
 * * * * * alle

XVIII VOORREDE.

alle Standen en Staaten, voor allerley Ouderdom; alles wat iets wezenlyks toebrengt om onze kundigheden te vermeerderen en het licht van ons verstand te vergrooten, doet ons aan op eene aangename wyze.

De geest heeft buiten tegenspraak zyne byzondere Vermaaken, die hem alleen eigen zyn: men schept behaagen in eene moeilelykheid te ontwarren, en in een geheim te ontvouwen, 't welk anderen niet verstaan nog ontdekken kunnen; men heeft zelfs een geheime voldoening van door eenige uitwerking in verwondering te geraaken, door het plaizier dat men zig voorstelt te hebben met 'er de oorzaak van te doorgronden.

Alles wat men over het onderwerp van dit Werk, zedert veele Eeuwen, heeft in 't licht gegeven, is altoos gunstig ont-

ontvangen, en de Schryvers, welken deze Stoffen hebben verhandeld, hebben toejuiching en achting behaald; men heeft egter reden om veelen van hun te verwyten, dat zy ons eene meenigte dingen hebben overgeleverd op het berigt van die geenen, welken hen voorgegaan zyn, en zonder de mogelykheid 'er van zelve onderzocht en beproefd te hebben *. Het licht, dat door de beoeffening der Natuur- en Wiskunde, zedert dien tyd, over die onderwerpen verspreid is, heeft al het ongegrunde en verwonderlyke in hunne Schriften voorkomende, verbannen, hoewel men erkennen moet, dat 'er veele dingen in gevonden worden, die niet alleen aangenaam maar ook ten uitterste nuttig zyn.

De

* Onder de dingen die men by de oude Schryvers vindt, gelyk PORTA en CARDAN, zyn 'er veelen, die zelfs niet de minste waarfchynlykheid hebben.

XX VOORREDE.

De Heer BACHET DE MESRIAC, beroemd door verscheidene Werken, heeft het eerst verscheide weetenswaardige Vraagstukken en Vermaaklykheden omtrent de Getallen uitgegeven.

Niemand heeft de Vermaaklykheden en buitengewoone Beguichelingen der Gezichkunde beter beschreven dan Vader NICERON, die ons eene zeer uitgebreide Verhandeling over die Stof heeft nagelaten.

De Heer OZANAM, Hoogleeraar der Wiskunde, heeft uit de Schryvers, die hem voorgegaan waren, 't geen van 's meefte belang was, by een gezameld, en 'er zeer veel van het zyne bygevoegd; en een volledig Werk van Wiskundige Vermaaklykheden uitgegeven. Niemand was zekerlyk bekwaamer om die Stoffe keurig en grondig te behandelen; men kan nog-
ibans

thans niet ontveinzen, dat zyn *Werk* in verscheide opzigten te diep innig is voor den *Tytel*, dien het draagt: zoodra men onderwerpen opgeeft tot loutere *Tydkortinge*, moet men noodzaakelyk alles uitzonderen, wat te groote inspanning vereischt, of het geen te uitgestrekte kundigheden veronderstelt. Zedert de dood van OZANAM, heeft men verscheide nieuwe *Uitgaaven* van zyn *Werk* gezien, die alle zeer wel ontfangen zyn; maar het is te verwonderen, dat men het zoo aanmerkelyk vermeerderd heeft, zonder 'er by te voegen het voornaamste het nuttigste, dat in dien tusschentyd ontdekt is.

Ik ben wel verre van my te verbeelden, een *Werk* geschreven te hebben zoo geleerd als dat van dien *Meetkundigen*; maar ik heb eene byzondere oplettenheid gehad om dingen voor den dag te brengen, die nieuw en aangenaam en van eene ge-

xxij VOORREDE.

makkelyke uitvoeringe zyn; ook heb ik my moeite gegeeven om verstaanbaar te zyn aan hun zelfs, die niet dan eene zeer geringe kennisse van de Natuur en Wiskunde hebben; ik heb daarom etger niet verzuimd de beginselen en de oorzaaken te verklaaren en aan te wyzen, welken deze nieuwe Wonderen voortbrengen; maar ik heb getragt dezelve eenvoudiger te maaken; ik heb uit hunne uitwerkingen die Vermaaklykeden getrokken, welken my het bekwaamste scheenen om te ver-rassen en te verwonderen; en ik heb dezelve gemaakt en toegesteld indiervoegen, dat zy hen, voor wie men haer vertoonen wil, ten uiterste nieuwsgierig maaken; dit was het wezenlykste, waar op ik my moest toelleggen om dus meerder voldoening te geeven aan hun, die 'er zig mede zouden willen vermaaken.

Het eerste Deel bevat alle die Ver-
maak-

maaklykheden, welken door de kragt van den Zeilsteen geschieden; het is door den zelven, om zoo te spreken, in een Werktuigelyk Samenstel in te lyven, dat ik gekomen ben tot dezelve onder verscheide gedaantens te vermommen, en wel indiervolgen, dat het, ten zy men dezelve kenne, niet natuurlyk aan ons oog en begrip voorkomt, dat zy allen dezelfde oorzaak hebben. Ik heb in dit Deel ingevoegd, niet alleen alle de Vermaaklykheden met den Zeilsteen, die in de laatste Jaaren verwondering en zelfs verbaazing verwekt hebben; maar ook eene meenigte anderen, welken nooit gemeen gemaakt zyn, en welken ik zelve voor 't grootste gedeelte toegesteld en bedagt hebbe.

Het tweede Deel, waar in ik meer Stof gebaad heb van my uit te breiden, handelt van die Vermaaklykheden, die door de eigenschappen en evenredigheden der Progres-

sien of Talreijen, en door de samenvoegingen en verzettingen van Getallen geschieden; deze bewerkingen hebben my eene meenigte nieuwe Vermaaklykheden verschafft, welken te gelyk aangenaam en leerzaam zyn; men zal 'er onder anderen in vinden, verscheide zeer buitengewoone zetten van het Schaakspel, en zeer ongemeene slagen van het Piquet-Spel; Samenvoegingen en Spelen, die niet bekend zyn; veelerhande manieren van met Cyffers te schryven, en om zonder Sleutel te ontcyfferen 't geen geschreven is. De Vermaaklykheden van dit Deel zyn voor 't grootste gedeelte zoo nieuw als verwonderlyk. En om aan de begeerte van hen, die voor dit Werk ingeschreven hebben te voldoen, heb ik my toegelegd om 'er by te voegen verscheide aangenaame, weinig bekende en nieuwe Vermaaklykheden, die met de Kaarten geschieden.

De aangenaame Begoochelingen, die de Gezichtkunde aan de hand geeft, maaken het derde Deel uit. Ik heb geoordeeld hier in te moeten brengen al het geene van dit onderwerp bekend en van belang is; niettemin zal men 'er zeer veele byzondere dingen in vinden, welken, schoon zy het zelfde beginsel hebben, nogthans onder verschillende gedaantens voorkomen, die hun een zeer groote verscheidenheid geeven.

Het vierde Deel zal bestaan uit Vermaaklykheden, welken door de scheikunstige Mengingen en Samenstellingen geschieden, en die men door Phosphoren of Vuurwerken kan voortbrengen. De Sympathetische Incten hebben my mede verwonderlyke verscheidenheden opgeleverd. Daarenboven zal dit Deel bevatten de Vermaaklykheden, die door middel van de Lucht, het Water en het Vuur geschieden; men zal 'er

ook de Konst in vinden om Vuurwerken te maaken, die de Natuur volmaakt nabootsen, en welken zeer verre overtreffen alle de voortbrengfels, die over dit onderwerp tot hier toe het licht gezien hebben.

Ik heb niet spaarsaam geweest in het gebruik van Platen, zy zyn in een vry groot getal; om dezelve verstaanbaarder te maaken, heb ik by ieder derzelven gevoegd haare byzondere uitlegging, onafhankelyk van die, welke in het lighaam van het werk zelve bevat zyn; in 't kort ik heb gezorgd dat men niets meerder konde begeeren; ik heb zelfs beter geoordeeld in eenige herhaalingen te vallen, dan het gevaar te loopen van my niet uitvoerig genoeg verklaard te hebben.

Elke Vermaaklykheid bevat haaren toefstel, haar uitwerksel, en het vermaak
dat

dat men 'er uit trekken kan, om een ieder te verworlyken en eene algemeene verwondering te verwekken.

Ik hoop dat het Gemeen my eenige erkentenis zal bewyzen voor hun alle die Wonderen en Tovergreepen ontvouwd te hebben, en ik kan verzekeren dat 'er geen eene van deze Vermaaklykbeden is, welke men niet met weinig kosten toestellen en ter uitvoer brengen kan. Om daar toe te geraaken, moet men alleen zorg draagen dat men zig van handige en kundige Werklieden bediene: Ik heb haar allen ten vermaake van eene aanzienelyke Personaadje in 't werk gesteld, en zy hebben alle naauwkeurig de vereischte uitwerking gedaan.

Myn voornaamste doelwit met dit Werk uit te geeven is geweest, niet alleen om te vermaaken, om te leeren, en eene aangeg-

XXVIJ VOORREDE

genaame tydkorting te verschaffen, maar tevens om vooringenomene Lieden te doen zien dat 'er niets bovennatuurlyks in deze Vermaaklykbeden en Konstjes is opgesloten; en of ik aan deze bedoelingen voldaan hebbe, laat ik kundige Lieden beoordeelen.

VER-

VERKLAARING

D E R

PLAATEN,

in dit eerste Deel bevat.

EERSTE PLAAT. *Bladz. 44.*

I. FIGUUR. Een ZEILSTEEN. BB de twee yzere Stukken die de Wapening'er van uitmaaken, en die vastgehouden worden door den koperen Band F.E de Ring om hem op te hangen; G de yzere of staale Draager die men voegt aan de twee Poolen van den Zeilsteen of deszelfs Wapening, dat is aan de vierkante Voetjes of Hieltjes DD. H de Haak, waar aan men het Gewigt hangt, dat de Zeilsteen opligten kan.

II. FIGUUR. De KONSTIGE ZEILSTEEN, bestaande uit vier of vyf stukken van Schermdegens, aan elkanderen verbonden door kopere Banden of Ringen,

gen: van het onderste end A bedient men zig om Naaldens te bekragtigen.

III. FIGUUR. De MAGNETISCHE KYKER van buiten, en doorgesneden te zien. A het Oogglas. D het Voorwerp-glas, dat 'er alleen voor de leus aan is. B, de glaze Schyf, die de aangestreekene Naalde C belet van haare Spil te gaan.

bb. Eene AANGESTREKEN NAALDE, geschikt om ingevoegd te worden in de bordpapiere Kringen, die in verscheidene Vermaaklykheden van dit Deel te pas komen. *dd* dezelve op haare Spil geplaatst.

IV. FIGUUR. De MAGNETISCHE WICHELROEDE doorgesneden. C het staaie bekragtigde Roetje, dat 'er in moet gedaan worden. A en B de twee yvoore Knopjes, welken dat Roetje tegenhouden, en eene verschillende gedaante hebben om de Poolen 'er van gemakkelyk te kennen.

V. en VI. FIGUREN. Een HOEFYZER, onbekleed, en met hout bekleed. BB deszelfs Wapening, als men 'er een groote kragt om aan te trekken aan geven wil.

II. PLAAT. *Bladz. 56.*

I. FIGUUR. A B C D, Het onderste binnengedeelte van de DOOS MET BLOEMEN, *Eerste Vermaaklykheid*, in welk men de twee Bloemen F en G legt. E het Vaasje, waar in het onderend van het bekragtige Roetje, dat voor Steel van die twee Ruikers dient, gezet word, en welke Poolen verscheidenlyk geschikt zyn.

II. FIGUUR. A B C D, het onderste binnengedeelte van de CYFFERDOOS, *Tweede Vermaaklykheid*, waar in de twee Blaadjes C en T moeten gelegd worden. CC de Staaven die in ieder dezer Blaadjes moeten gevoegd worden. 18, 27, 36 en 45 de Getallen, welken men in die zelfde aangewezene order 'er op schryven moet, nadat men de Blaadjes
be-

beplakt heeft om de Staaven 'er van te verbergen.

III. PLAAT. *Bladz. 70.*

I. FIGUUR. A. De VLAKLEGGENDE MAGNETISCHE WYZER van de *Derde Vermaaklykheid*. B. zyn beweegbaare Voet. C de bordpapiere Kring, waar onder het zeilsteenkrachtige Stuk E is, 't welk op den Wyzer A vast is.

II. FIGUUR. De Wyzer, op welken de Kaarten geteckend staan.

III. FIGUUR. A en D de twee Naaldens, die beurtlings voor deze Vermaaklykheid dienen, en aan wier punt van de eene het Zuiden en van de andere het Noorden is.

IV. PLAAT. *Bladz. 86.*

I. FIGUUR. D D De REGTSTANDIGE WYZER van de *Vierde Vermaaklykheid*, van beide zyden en op zynen kant te zien. E E zyn Voet. A en B de bordpapiere Kring.

Kringen, waar op de Getallen aange-
wezen zyn, in die order als zy staan
moeten. L de aangestrekene Naalde. I de
Spil, waar op zy staat.

II. FIGUUR. G het bekragtigde Hoef-
zyer dat men in beide de Kringen doet

V. PLAAT. *Bladz. 92.*

I. FIGUUR. M het binnenste van de
eerste Doos van de *Vyfde Vermaaklyk-
heid* de BEHENDIGE SCHILDER; waar in
een geleverd bordpapiere Blad legt,
dat in D open is. N, het binnenste van
de tweede Doos, waar in men de vier
Blaadjes OPQR leggen kan. V. de stand
van de Staaven, die 'er in verborgen zyn
moeten.

II. FIGUUR. De bordpapiere Kring,
waar in eene aangestrekene Naalde OQ
is, en waar op in 't klein getekend zyn
de vier Schilderytjes OPQR. T, het
Profil van de eerste Doos, waar in die
Kring besloten is.

VI. PLAAT. *Bladz. 108.*

I. FIGUUR. A, de DUBBELDE CYFFERDOOS van de *Zesde Vermaaklykheid*, waar in men geheimelyk de Blaadjes legt. C D E F de vier Blaadjes onbeplakt, op welken men ziet de bekragtigde Staaven en haare rigting, en de Cyfferletters, die men op de Blaadjes zetten moet, nadat men dezelyen, om de Staaven te verbergen, beplakt heeft. B, de tweede Doos en haare vier openingen O, waar door men ziet de Cyfferletters, die verschynen moeten; men ziet ook in deze Figuur den stand der Cyfferletters en der Naaldens, die verbergen zyn onder het bordpapiere Blad, dat het boven binnengedeelte van deze Doos bedekt, en de Kringen waar op zy geplaatst zyn.

II. FIGUUR. Het binnenste van de Doozen met de TWEË TOVER-GETALLEN van de *Zevende Vermaaklykheid*, en de legging van de twee Kringen in de Doos G. C en D de twee Kringen en hun-

hunne aangestrekene Naaldens. A en B de twee Blaadjes in hunne Staaven.

VII. PLAAT. *Bladz. 128.*

I. FIGUUR. De VIER TOVER-GETALLEN van de *Agtste Vermaaklykheid*. A en B de twee Blaadjes en de stand van hunne Staaven onbedekt te zien. 2 en 8 de twee Cyfferletters, welken op die Blaadjes moeten geschreven zyn.

II. FIGUUR. ABCD de Doos van den WONDERBAAREN WYZER van de *Negende Vermaaklykheid*, waar in men de vier Blaadjes EFGH leggen moet. PQRS hunne bekragtigde Staaven in haare behoorlyke rigting. 2, 8, 6 en 12, de Getallen die men op die vier Blaadjes schryven moet, nadat men de Staaven derzelve bedekt heeft.

MNOP. De Wyzer, dien men op het Dekfel van deze Doos zet, rondom welken geteekend staan de vier Getallen, die op de Blaadjes zyn, hunne helft, hun dubbeld, en hun drie dubbeld.

III. FIGUUR. A B de Trommel van de KLEINE WIGCHELDOOS van de *Tiende Vermaaklykheid*, D zyn Dekfel. E F de bekragtigde Staaf, die 'er in verborgen zyn moet. G de Wyzer die op het Dekfel D geteckend is.

VIII. PLAAT. *Bladz. 134.*

I. FIGUUR. A, de BETOVERDE PUT van de *Elfde Vermaaklykheid*, van buiten te zien. BC de Voet waar op hy staat, en waar in de Laade T is.

G, de Put van binnen te zien, waar van de holte de gedaante heeft van eenen omgekeerden Kegel. RQ de bordpapiere Kring, waar op in 't klein geschilderd zyn de Kapsels van de Hoofden, die op de Schilderytjes afgebeeld staan, derde Figuur. H, de holle Spiegel. D. de opening waar in de Laade geschoven word.

II. FIGUUR. Die zelfde bordpapiere Kring. XYZ & de vier Hoofden in 't klein, waar van de plaats van de Aan-

ge-

gezigten uitgesneden zyn moet. R Q de aangestrekene Naalde, welke in dien Kring besloten is.

III. FIGUUR. XYZ & de vier Schilderytjes, op drie van welke verschillende Hoofden afgebeeld zyn, en waar in aangewezen word de stand der Staa-ven, die 'er in besloten zyn.

IX. PLAAT. Bladz. 146.

I. FIGUUR. Het Werktuig voor het VERNUFTIGE ZWAANTJE van de *Tiende Vermaaklykheid*, van buiten te zien. B het Ey, met een Scharnier opengaande. C zyn voet. F het beweegbaare Rolletje dat 'er in besloten is. Y X de Doos of het Voetstuk, waar in het werktuigelyk Samenstel van de tweede Figuur gezet word. M het Plat van het Bekken en van de zes Vaasjes a a a a a. Y Y Y Y Y de zes Kokers van verschillende lengte.

G M het getande *Quadrant*, dat door middel van het Rondsel P, en van het Rad N, dat aan het andere end van deszelfs

As vast is, het vlakleggende Rad M en het bekragtigd Hoefzyzer O C, doet beweegen. R H, de twee Stukken, op welken dit werktuigelyk Gestel rust. R de Veer, die het Rolletje C weder doet opklimmen, 't welk op den Staart van het *Quadrant* rust.

X. PLAAT. *Bladz. 164.*

I. FIGUUR. De DOOS MET DOBBELSTEENEN van de *Vyftiende Vermaaklykheid*, van buiten en van binnen te zien. A het holle Voetstuk. B de Wyzer op een van de enden geplaatst, rondom welken geteekend zyn de verschillende Oogen, die men met twee Dobbelseenen werpen kan.

M, dezelfde Wyzer met zyne beweegbaare Staaf in 't middelpunt M, binnen in de Doos verborgen.

E, de blikke of bordpapiere Doos, waar in men de twee Dobbelseenen laat werpen, als men het *Konstje* doet. HGF haare drie Verdiepingen. I haar Dekfel.

O haar Kap, die men afneemt om 'er de Steenen in te werpen.

II. FIGUUR. De Doos voor de VIER RUIKERS van de *Zestiende Vermaaklykheid*. ABCD, de twee Blaadjes met twee Vlakken, waar op de plaats der Bloemen en de rigting der Staaven aangevozen staan. E, het *Profil* van deze Blaadjes. G G G G de Groeven om 'er de Glazen in te plaatsen, die dezelve bedekken moeten.

XI. PLAAT. *Bladz. 178.*

I. FIGUUR. Het onderste binnengeeelte van de Doos MET METAALLEN van de *Zeventiende Vermaaklykheid*. ABCDEF, de plaatsen waar in de Metaalen leggen moeten. AFB DCE, de Blaadjes waar op men de Metaalen plaatst, hunne gedaante en de rigting van hunne Staaven.

II. FIGUUR. Het onderste binnengeeelte van de Doos, welke dient tot de TOVERKONST DER METAALLEN van de

Agtiende Vermaaklykheid. A, B, C, D, E, F de plaatsfen waar in zy zonder onderscheid gelegd kunnen worden.

GG &, de zes Glazen in gedaante van een driehoek gesneden, waar op zy geplaatst zyn moeten, en alwaar de stand en rigting van hunne Staaven aangewezen word.

XII. PLAAT. *Bladz. 184.*

I. FIGUUR. Het binnenste van de Doos van het MAGNETISCH ORAKEL, de *Negentiende Vermaaklykheid.* B, de plaats daar de Blaadjes gelegd worden. A en C die, daar men de genommerde Olyven legt, waar in beslooten zyn de Antwoorden op de Vraagen, die op de agt Blaadjes staan.

II. FIGUUR. D, E, F, G, H, I, L, M de agt Blaadjes, waar op de Vraagen moeten geschreven zyn, en waar aangewezen word de plaats en de rigting der bekrachtigde Staaven, die 'er in moeten gedaan worden.

III.

III. FIGUUR. NO de Wyzer, die op het Dekfel van de Doos moet geplaatst zyn, en waar aangewezen worden de agt Nommers, welken betrekking hebben tot de genen, die op de Olyven staan.

XIII. PLAAT. *Bladz. 192.*

I. FIGUUR. Het PLANEETGESTEL, de *Twintigste Vermaaklykheid*, van buiten te zien, waar op geteekend is de middelste Wyzer A, rondom welk staan de Vraagen, de Dagen der Maand, in de zeven Wyzers der Planeeten, en welkers Verdeelingen men geteekend heeft de Getallen, die de plaats aan wyzen, alwaar geschreven moeten worden de Woorden van twee verschillende Antwoorden op iedere Vraag. O de Naalde, die zig plaatst op de Vraagen van den middelsten Wyzer, en die met zig voorttrekt den bordpapierenen Kring, welke 'er van binnen in verborgen is, waar op geplaatst zyn de zeven Staaven, die men hier veronderstelt door die eerste

Wyzer heen gezien te worden. P, de Naalde der Maanden, welken draait zonder den bordpapieren Kring te doen beweegen.

II. FIGUUR. De Doorsnede van dit Stuk en QR de twee verschillend aangestrekene Naaldens, ten einde, door de eene of andere op die zeven Wyzers te laten draaijen, van Woord tot Woord naar begeeren te verkrygen een van de twee Antwoorden, 't welk dit Planeetgestel op iedere Vraage opgeeft.

XIV. PLAAT. *Bladz. 208.*

I. FIGUUR. ABCD, de Doos van de TWEE TOVERKAARTEN de *Een-entwintigste Vermaaklykheid*, geplaatst op twee plaatsen, en tusfchen de twee uiteindens van de Magnetische Wigchelroede, om 'er de uitwerking van te doen zien.

II. FIGUUR. Het buitenste bovengedeelte of het Blad van de Tafel, waar
op

op geplaatst zyn de twee EENSTEMMIGE WYZERS van de *twee-en-twintigste Vermaaklykheid*. S, de Naalde die het Binnenwerk met zig voert. Y, de aangestroken Naalde op haare Spil gesteld, die de beweging volgt van de Staaf OP.

DE, Het vlakleggende Rad, waar van de As dwarsch door het Blad van de Tafel gaat, en 't welk zyne beweging mededeelt aan het Rad GE, door middel van de Roede en de twee Rondfels F G. O P, de bekrachtigde Staaf rustende op den As van het Rad GE, en welke van binnen in de Tafel verborgen is.

III. FIGUUR. De twee EENSTEMMIGE WYZERS, die in de twee overgestelde Hoeken van een Kamer of in twee naast een gelegene Kamers staan. XYZ de gemeenschap maakende Raderen.

IV. FIGUUR. De Katrol met den Trommel, waar in de Veer voor het an-

andere Samenstel van deze Wyzers besloten is.

XV. PLAAT. *Bladz. 232.*

I. FIGUUR. Het bovenste van het Stuk voor de TOVERKONSTIGE WYZERS, van de *Drie-en-twintigste Vermaaklykheid*. A B die twee Wyzers, welken gemeenschap met elkanderen hebben door den dwarfschbalk C C. By gebrek van plaatsj zyn zy op de Plaat doorgesneden.

A B, Dit Stuk van buiten te zien met zyn Binnenwerk D E.

II. FIGUUR. X, Het bordpapiere Blad, waar in gelegd is en glyden kan het Stuk Z, voorzien van zyne twee Staaven. Y, het Bordpapier, dat het bedekt en deszelfs drie Wyzers A, B, C, rondom welken de Letters staan van de drie GEHEIMZINNIGE WYZERS van de *Vier-en-twintigste Vermaaklykheid*.

III.

III. FIGUUR. De drie Kokers en hunne kleine Klosjes A, B, C, in twee van welken twee aangestrekene Naaldens gedaan zyn.

XVI. PLAAT. *Bladz. 240.*

I. FIGUUR. Het bovenste binnengeeelte van de Magnetische Tafel, voorzien van haar zeilsteenkrachtig Stel, en de Staaven O P, O M, rustende op haare Katrolschyven, waar aan de Koorden vast zyn. NN de Veeren, die hen heen en weêr doen gaan. AB de plaats van de Magnetische Sleê, die van B tot A voortgaat. S de plaats boven welke gezet worden de Stukken, die werken door middel van de Staaven, welken in de Magnetische Sleê gelegd zyn.

A, het Bekken rondom welk de Wyzer met Letters geplaatst is. B, de Wyzer met Kaarten. C, de Wyzer met Getallen. QR, de Katrolschyf waar op het Stel X geplaatst is, als ook het Hoef.

Hoefzyer YZ. Sde Katrolfchyf. X, de Trommel. T, het Rondfel.

II. FIGUUR. Deze Tafel van ter zyde te zien. E F G H, haare Pooten die hol moeten wezen. G, het Gewigt dat de Sleé voortsleept. MN, de Voetbank, die dicht by het Befchor geplaatst is.

XVII. PLAAT. *Bladz. 248.*

Het Bord of Tafereel verdeeld in drie Kolommen, 't welk agter het Befchor geplaatst word.

AB, de ruimte, welke de Naalde, die aan het Koord vast is, doorloopt, geduurende dat het Hoefzyer onder het Bekken geplaatst, eens rond gaat. Ter zyde is het zelfde Tafereel van op zy te zien, daar men geteekend vindt de Naalde E, die aan het Koord vast is, en het Gewigt. D, dat aan deszelfs eind is vast gemaakt.

XVIII. PLAAT. *Bladz. 294.*

I. FIGUUR. AB, Het SLAANDE UURWERK van binnen te zien. E, het bovenfte dat open gaan moet. C zyn houte gedraaide Voet. F, het Klokje waar op de Naalde met haare Knopjes D staat.

II. FIGUUR. AB, De MAGNETISCHE WEEGSCHAAL van de *Zes-en-dertigste Vermaaklykheid*, waar van de Schaalen van verguld Staal zyn.

III. FIGUUR. Een van de twee EENSTEMMIGE UURWERKEN van de *Zeven-en-dertigste Vermaaklykheid*, van buiten en binnen te zien. I. de Trommel, ABCD. het Raderwerk. F, de Waaijer of Windvleugel. FH, de onderfte Plaat, waar op het geheele Binnenwerk staat. LNM, de bekragtigde Drukker, die tegenhoudt of los laat den Waaijer van die, welke op de Magnetifche Tafel geplaatst is.

Merk

Merk op, dat het tweede Uurwerk van het zelfde Samenstel is, uitgezonderd dat de Drukker meer zichtbaar is en buiten de Doos uitkomt, en niet bekrachtigd is.

IV. FIGGUUR. De MAGNETISCHE SLEE met haare Verdeelingen, en de rigting der Staaven, die 'er in besloten zyn.

XIX. PLAAT. *Bladz. 330.*

I. FIGGUUR. M N A B, De VERWONDERLYKE KYKER. B, de bordpapiere Kring voorzien van eene Naalde, die in zynen Voet gedaan word. F, de Glazen, die het licht van binnen in den Kyker laaten. V het Oogglas. O R de Kring met zyne Naalde, welke dient voor het onbegrypelyk Troef-Spel van de *Agt-en-dertigste Vermaaklykheid.*

A, de Voet van dezen Kyker van binnen te zien. Q, de Schuif waar op de Kyker staat. E, de Opening waar door

door men de Kaarten agtervolglyk ontdekt.

II. FIGUUR. AB De ONBEGRYPELYKE WYZER van de *Twee-en-veertigste Vermaaklykheid.*

III. FIGUUR. ABCD, de Doos van de GELEERDE Vlieg, en haare Wyzer met Letters te zien van boven en van binnen. C. het Glas dat dezelve dekt. L de Naalde die van de eene zyde de Vlieg draagt.

XX. PLAAT. *Bladz. 338.*

I. en II. FIGUUR. De Doos, die voor de *Vier-en-veertigste Vermaaklykheid*, DE KLEINE JAAGER, dient. AB de Val of het Plankje. dat op zynen ent. C beweegbaar zyn moet. R de Veer die dat Plankje opligt. D, D, D, D de vier houte of bordpapiere Regels, die 'er de zyden van bedekken. II de twee

I. DEEL.

ko.

kopere Ringen, waar van de Ring Baan het Plankje vast is, en het doet neêr gaan. E de Opening waar door het stuk Geld uitkomt.

III. FIGUUR. Het Dekfel van de bovengemelde Doos en deszelfs vier Luikjes A B C D, die aan het punt S beweegbaar zyn. T V de bekragtigde Staaf, die in het bovenste van dat Dekfel is. R R de Veeren, welken die Luikjes ophouden.

IV. FIGUUR. M, de tweede Doos welke voor deze Vermaaklykheid dient, waar in de bordpapiere Kring L is, voorzien van eene aangestrekene Naalde, en waar op de Beestjes afgeteekend zyn.

V. FIGUUR. M, Het bovenste binnengedeelte van deze Doos, waar op de Jaager geschilderd is, en waar in de Opening A is.

XXI. PLAAT. *Bladz. 346.*

I. FIGUUR. De Doos waar in men legt de agt Blaadjes van de ONBEGRYPELYKE ONTDEKKING, de *Vyf-en-veertigste Vermaaklykheid*, en waar op aangewezen is de rigting der Staaven met betrekkinge tot de agt Woorden van het Latynsche Vers.

II. FIGUUR. Het Plankje. A, B, C, D, E, F, G, H de agt Wyzers die 'er op geteekend zyn, rondom welken gefchreven zyn de agt Woorden, ten aanzien van de rigtinge, welke de Naaldens, die 'er op gezet zyn, nemen.

III. FIGUUR. Dit Blaadje te zien, wanneer het bedekt is met zyn Glazen I L M N, en de twee Oogglazen O O.

Merk op, dat men, om dit Konstflukje te doen, zig ook bedienen kan, van den Magnetischen Kyker in 't begin van dit Werk beschreven, met 'er, onder de aangestrekene Naalde, aan te voegen een kleinen Wyzer, verdeeld in agt deelen, waar in geschreven zyn de agt Woorden; in acht neemende dat men wel onthoude de eerste rigting, die men aan den Kyker geeven moet.

XXII. PLAAT. *Bladz. 354.*

I. FIGUUR. De TOVER-SPIEGEL van de *Zes-en-veertigste Vermaaklykheid*, van buiten te zien. A B zyn Onderstel, waar in de bordpapiere Kring M is.

II. FIGUUR. T De Spiegel op zynen Voet. CD de doorschynende glaze Stukken. L de Opening boven het Onderstel. EF de Kyker. M de schuins staande Spiegel.

III. FIGUUR. De Doos waar in men de vier Blaadjes X Y Z doet, en de rigting van hunne Staaven.

XXIII. PLAAT. *Bladz. 360.*

I. FIGUUR. Het Binnenwerk van het MAGNETISCH UURWERK van binnen te zien. T de Trommel. F de Snik. GH de middelste Raderen. I het Kroonrad. L het Schakelrad. M het Onrust. N het Uurrad, waar op het Hoefzyzer staat, en 't welk in het Rondfel van de Snik vat.

II. FIGUUR. Het zelfde Binnenwerk, vlak te zien.

III. FIGUUR. De Doos waar in het besloten is. O het Bekken met Water gevuld.

XXIV. PLAAT. *Bladz. 394.*

I. FIGUUR. A B de Plank, op welke de twee Staaven F E en C D schuins hellende op den Horizon leggen. G de Wapening. H I de staale Staaf die men bekragtigen wil, zonder zig van eenen Zeilsteen te bedienen.

II. FIGUUR. B C, het kleine staale Staafje, dat men met twee andere bekragtigde Staaven bekragtigen moet.

III. FIGUUR. Het onderste van de Doos voor de GELUKKIGE WAARZEGGING, de *Agt-en-veertigste Vermaaklykheid*. A B, de twee Scharnieren. C D E, de plaats voor den Driehoek, *Fig. 5.*

IV. FIGUUR. Het Dekfel van deze Doos met zynen verdeelden Wyzer.

V. FIGUUR. Het driehoekig Blaadje en de negen Verdeelingen deszelfs.

VI. FIGUUR. De gedaante der Staa-
ven, die in de Blaadjcs zyn moeten.

VII. FIGUUR. A B C D, DE DOOR-
ZIGTBAARE DOOS MET DOBBELSTEENEN,
van de *Vyftigste Vermaaklykheid*, van
ter zyde te zien. I E, de twee teerlings-
wyze Doosjes, waar in men de Dob-
belsteen en legt. O P, Q R de twee
Spiegels.

VIII. FIGUUR. Dit zelfde Stuk aan
een van deszelfs einden te zien; M,
het kleine Schuifje, dat op en neêr ge-
schoven word, en het Gat N bedekt.

IX. FIGUUR. Het onderfte van een
dier twee Doosjes, met zyne dubbelde
Naalde.

56 VERKLAARING DER PLAATEN.

X. FIGUUR. Deze zelfde Naalde van ter zyde te zien.

XI. FIGUUR. Een der Vlakken van den Dobbelsteen, met zyne zes Verdeelingen.

XII. FIGUUR. De twee bekragtigde Staaven tegen een leggende.

Einde van de Verklaaringe der
PLAATEN.

MAGNETISCHE
 VERMAAKLYKHEDEN
 OF HET
 ZEILSTEENSPEL.

Van de Zeilsteenkracht, beschouwd met betrekking tot het vermaak dat men 'er uit trekken kan.

Van den Zeilsteen.

 E Magneet, Zeilsteen (*) is VAN DEN ZEIL-STEEN.
 D een Delfstof, een Steen van STEEN.
 een zwartachtige kleur (1),
 vry zwaar en zoo hard als het Yzer,
 in

(*) In 't Fransch noemt men hem *l'Aiman*, waarfchynlyk ter oorzaake van de genegenheid of liefde die hy beftendig voor het yzer toont: in 't Latyn is zyn naam *Magnes*, wogens zyne groote kracht, of wel met toefpeeling op de plaats *Magnesia*, daar hy in overloed gevonden word.

(1) Zyn kleur is overal dezelfde niet; in de Ooft-Indien, in China en in alle de Noor-

VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

in welkers mynen hy gewoonlyk gevonden word. Een byzondere kennis van deszelfs voornaamfte eigenschappen is ten hoogfte noodzaaklyk om wel te begrypen de uitwerkingen van de stukken, en den toefstel der vermaaklykheden, welken in dit werk beschreven worden.

Direction.
Attraction.
Communication.
Tourbillons
magnétiques.

Het is vooral noodig te kennen zyne *Streekwyzing*, *Aantrekking*, *Kragtsmededeeling*, en de uitwerkingen van zyne *Magnetische Draaikringen*. Daarenboven dient men te weten de verschillende manieren op welken men de Naaldens en staale Staaven maakt, en met de Zeilsteenkracht bezielt, hunne uitwerking en de wyze van hun gebruik, om dus alle de hinderpaalen te vermyden, die zig in den verschillenden toefstel en stukken der

Ver-

delyke Landen heeft hy de kleur van ongepolyft Yzer, in Macadonien is hy bruin of zwartachtig, in onze Landen trekt zyne kleur doorgaans op het zwart, men vindt 'er zelfs die grysachtig wit zyn: dog de kleur doet volftrekt niets tot de kragt.

VERMAAKLYKHEDEN. 3

Vermaaklykheden kunnen opdoen, en om in staat te zyn van naauwkeurig de order en schikking te bepaalen, die men hun behoort te geeven, om 'er de vereischte uitwerking van te zien.

VAN DE
ZEIL-
STEEN.

Streekwyzing van den Zeilsteen.

Een Zeilsteen of Naalde met de Zeilsteenkracht bezielt, vry opgehangen, rigt zig volstandig met dezelfde zyde of met het zelfde end naar het Noorden, en met het andere naar het Zuiden. Deze rigting, welke men *Streekwyzing* noemt, word voortgebracht door de stoffe of liever Zeilsteenige Vloeystoffe, die onophoudelyk en met een verbaazende snelheid van den eenen Pool der Aarde naar den anderen vloeit. De Heer HUIGENS geeft 'er reden van; hy beschouwt de deeltjes van de *Magnetische* stoffe als kleine pyltjes; en de porien van den Zeilsteen of het Zeilsteenige Staal, als zoo veele kleine buisjes, waarvan de inwendige oppervlakte bestaat uit kleine,

STREEK-
WYZING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

Direction.

AFSTREEK-
WYZING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

buigbaare en hellende deeltjes, die altoos gereed zyn om zig op te ligten en te verzetten tegen den terugvloed der *Magnetische* stoffe.

Zoo men boven een staale Zeilsteenkrachtige Staaf op eenen kleinen afstand, houdt een aangestreeken Naalde, die op zyn spil vry draaijen kan, neemt zy altoos dezelfde rigting aan, welke de Staaf heeft, en te vergeefs zal men aan dezelve een anderen stand tragten te geeven. 't Is hier dezelfde uitwerking, schoon de Naalde, in plaats van zig naar de Poo- len der Aarde te keeren, zig rigt naar de lengte van de Staaf, langs welke de *Magnetische* Vloeistoffe onophoudelyk te rug vloeit, gaande gestadig uit den eenen Pool van de bekragtigde Staaf naar den anderen; 't is daarvan dat de aangestreeken Naalde op de Staaf gelegd naar deszelfs Noordpool haaren Zuidpool en naar deszelfs Zuidpool haaren Noordpool rigt.

VERMAAKLYKHEDEN.

Aantrekking van den Zeilsteen.

AAN-
TREKKING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

Indien men den Zuidpool van een Zeilsteenige Naalde, vryelyk opgehangen, aan den Noordpool van een Zeilsteen of bekrachtigde Staaf aanbiedt, trekken zy malkanderen aan, en vereenigen zig.

De *Magnetische* Vloeistof, die met een buitengewoone snelheid uit eenen der Poolen van deze Zeilsteen, uitgaat, vindt als dan een vryen toegang in de Poriën van den anderen, en verdryft de lugt die 'er zig in bevindt, waardoor het komt dat beide die Zeilsteen elkanderen naderen en zig vereenigen; zelfs, hoe zy sterker zyn; (dat is wanneer zy aan een grooter hoeveelheid van *Magnetische* stoffe toegang geeven) hoe de lugt met meer geweld word uitgedreven; en dan vereenigen zy zig ook zoo veel sterker en trekken elkander op een grooter afstand aan; en hier in bestaat eigenlyk de meerdere of mindere kragt der Zeilsteen.

AAN-
TREKKING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

Zoo men integendeel by den Zuidpool van een Zeilsteenige Naalde den Zuidpool van een Zeilsteen houdt, wykt de Naalde, beweegt zig op en neer en keert zig om, tot dat zy haaren Noordpool naar den Zuidpool van den Steen geheel toegekeerd heeft.

By aldien men aan den Noordpool van de Naalde den Noordpool van een Zeilsteen aanbiedt, beweegt zy zig op dezelfde wyze, en keert 'er haaren Zuidpool naar toe.

De *Magnetische* stof, welke (gelyk boven gezegd is) met een groote snelheid uit eenen der Poolen van die Zeilsteen uitvloeit, ontmoetende denzelfden Pool van den anderen, en 'er niet kunnende ingaan ter oorzaake dat deszelfs Poren niet geschikt zyn om ze in die streek te ontvangen, stoot daarom de Zeilsteenige Naalde met kragt weg, welke vryelyk ophangende voor dien indruk wykt, zig keert en wendt tot dat haare andere Pool 'er naar toegekeerd zy; en dan houdt zy zig stil omdat de *Magneti-*
sche

ſche Vloeïſtoffe die uit den anderen Zeilſteen uitgaat, daar een vryen toegang vindt.

AAN-
TREKKING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

Kragtsmededeeling van den Zeilſteen.

Wanneer men een wel geharde en gepolyſte ſtaale Naalde of Staaf, die dunner is aan het eene end dan aan het andere, zagtjes van 't midden naar haaren punt ſtrykt over een der Poolen van eenen gewapenden natuurlyken of konſtigen Zeilſteen; zoo zal deze Naalde of Staaf zelve een ſoort van Zeilſteen worden hebbende zyne Poolen en dezelfde kragt als de natuurlyke Zeilſteen (2).

KRAGTS-
MEDE-
DEELING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

*Communi-
cation.*

De

(2) Zoo veele eigenschappen en zoo veele werkingen als men in den Zeilſteen waarneemt, zoo veele wonderen ontdekt men, die den ſchrandeſten Natuurkenner zoo wel als den onkundigſten Menſch in verwondering opgetoogen houden: onder dezen mag men met recht tellen dat de Zeilſteen, 't zy Natuurlyk, 't zy door Konſt gemaakt, door zyne eigenschappen aan 't Yzer mede te deelen niets

KRAGTS-
MEDE-
DEELING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

De *Magnetische* Vloeistof, dringende met een groote snelheid in de Porien van het Staal, die door zig zelve en natuurlyk een gedaante hebben zeer nabykomende aan die van den Zeilsteen zelfs, volmaakt dezelve nog meerder, en bereidt voor zig een vryen toegang; waar van dan die Naalde of Staaf zelve een Zeilsteen word.

Indien men vervolgens deze Staaf in een tegengestelde streek over den Zeilsteen laat gaan, verliest dezelve al haar kragt, om dat de *Magnetische* Vloeistof gedwongen langs een verkeerden weg in de Porien van deze staale Staaf te vloeijen, de deeltjes van die Porien averegts oprigt en de eerste gedaante 'er van verandert, en dus den doorgang voor de Zeilsteenige Stoffe toefluit.

Die Naalden, of Staaven wel aangestreeken

van zync kragt verliest: nooit word hy uitgeput hoe groot getal van Staaven men aan een en denzelfden Zeilsteen en zonder tusfchenpoozing sryke.

ken zynde, behouden haare kragt veele Jaaren, hoewel zy ongevoeliglyk vermindert; deze vermindering ontstaat gedeeltelyk omdat zy niet bestendig geplaatst worden in de streek van de *Magnetische Vloeistoffe*, welke altoos van den eenen Pool der Aarde naar den anderen loopt; (3) 't is daar van dat wanneer van twee Staven, uit het zelfde staal genomen en even sterk

KRAGTS-
MEDE-
DEELING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

(3) Onder de oorzaaken die de kragt van een Zeilsteen verzwakken of doen verliezen, telt men ook ruwe schuddingen en stooten, het verroefften der Wapening, een geweldige trap van Hitte, het lang ledig blyven en zonder Yzer te zien; het achteloos bewaaren van denzelven inzonderheid op een vogtige plaats. Men heeft ook waarneemingen waaruit men fchynt te moeten besluiten dat de Donder 'er invloed op heeft. Men heeft verder opgemerkt dat de Zeilsteenkragt levendiger is en beter werking doet in den Winter als 'er een Noordewind waait dan in eenig ander Jaargety en by regenachtig weêr. Nog heeft men waargenomen, hoewel zeldzaam, dat hy in kragt aanwint.

KRAGTS-
MEDE-
DEELING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

sterk bekrachtigd, de een langen tyd naar den Pool gekeerd is, en de ander in een tegengestelde streek, de eerste haare kragt behoudt, en de laaste dezelve vry schielyk verliest; men geeft haar die kragt weder door ze op nieuws te stryken.

Magnetische Draaikring.

MAGNE-
TISCHE
DRAAI-
KRING.

*Tourbillons
Magnéti-
ques.*

Men verstaat door *Magnetische Draaikring* of *Draaikolk* den weg welken deze *Vloeistof* doorloopt, gaande (gelyk boven aangemerkt is) onophoudelyk uit eenen der Poolen van den Zeilsteen uit, en weder door den anderen in. Het is buiten kyf dat deze *Vloeistof*, schoon wy ze door onze Zintuigen niet gewaar worden, een bewogen *Vloeistoffe* is; vermits zy den indruk van haare beweging mededeelt aan lighaamen die uit zig zelve buiten beweging zyn. Deze stof uit eenen der Poolen van den Zeilsteen uitgaande, word door den wederstand der lugt te rug geaatst, maakt een omloop over de oppervlakte van den steen, en in den

den tegenovergestelden Pool een gemak-
kelyken toegang vindende, dringt zy 'er
op nieuws in.

MAGNE-
TISCHE
DRAAI-
KRING.

Zoo het haar mogelyk waar weder in
te gaan door den Pool, waaruit zy geko-
men is, zou zy geenen omloop maaken.
De *Magnetische* Vloeistof, die door den
Zuidpool uitkomt, gaat 'er weder in door
den Noordpool; en die welke uit den
Noordpool uitvloeit, komt 'er weder in
door den Zuidpool.

Dit heeft DESCARTES doen zeggen,
dat 'er uit beide de Poolen der Aarde een
Magnetische stoffe komt (*). Die ge-
leer-

(*) De miswyzing van den Zeilsteen, wel-
ke op onderscheide tyden en plaatsen merk-
baar verschilt, heeft dit gevoelen van Des-
CARTES over den Omloop der Zeilsteenstoffe
doen verbannen; Edog gemerkt de verschei-
de stellingen waar mede men naderhand is
voor den dag gekomen, geene meerdere ze-
kerheid hebben, en voor 't overige onver-
schillig zyn voor het onderwerp dat ik my
voorgefeld heb, zal ik 'er my niet verder
in laten.

MAGNE-
TISCHE
DRAAI-
KRING.

leerde Natuurkenner begreep dat de deeltjes van den Zeilsteen zoo veele kleine schroefjes waren, de eenen anders gedraaid dan de anderen, zoo dat dezen geschikt waren om te ontvangen de Zeilsteenige Stoffe die van het Zuiden naar het Noorden vloeit, en geen en die welke van 't Noorden naar 't Zuiden gaat. Het is egter zeker dat duizenderley gedaantens, het zy van de Porien van den Zeilsteen, het zy van de *Magnetische* Stoffe, die uitwerkingen welken wy bewonderen, eveneens kunnen voortbrengen; en dat het niet mogelyk is iets beslissend omtrent dat onderwerp vast te stellen.

Ik zal 'er hier niet verder over uitweiden. Het kan zelfs, om de volgende Vermaaklykheden te begrypen, volstaan dat men de reeds verklaarde uitwerkingen kenne; en om dezelfde reden zal ik maar zeer weinig zeggen van de *Miswyzing* en *Helling* van den Zeilsteen; zy die deze Stoffe dieper willen doorgronden, zullen geen gebrek vinden aan Werken die

die zoo geleerd als uitvoerig zyn over de oorzaken, welken die verschillende uitwerkingen voortbrengen.

MAGNETISCHE
DRAAT-
KRING.

De Miswyzing van den Zeilsteen.

Wy hebben boven gezien dat een Zeilsteen vry opgehangen, of een bekragtigde Naalde op zyn Spil geplaatst, zig volstandig naar de Poolen rigt; deze sreekwyzing verschilt egter verscheide graaden, en het is dit verschil 't welk men *Miswyzing* noemt.

DE MISWYZING
VAN DEN
ZEIL-
STEEN.

Déclinaison.

Zy is niet dezelfde aan alle Oorden van de Aarde; zy verschilt op dezelfde plaatsen; voorheen was zy te Parys zeer gering, en in deze laatste Jaaren is haar verschil van 't Noorden naar 't Oosten zeer groot geworden. Het is onnoodig over dit onderwerp hier eenige verklaring te geeven, vermits het op deze Wiskundige en Natuurkundige Vermaaklykheden geen invloed altoos heeft; ook is de oorzaak, waar van dit verschil afhangt, niet zeer bekend.

De

DE HEL-
LING VAN
DEN ZEIL-
STEEN.

De Helling van den Zeilsteen.

Inclinaison. De Helling van den Zeilsteen, waar van de oorzaak niet minder moeijelyk te verklaaren valt, is de neiging, welke een opgehangen Naalde toont om nederwaards naar de Poolen over te weegen.

Een zeer ligt staale roetje, in een volmaakt evenwigt gesteld en met zyn middelpunt vry opgehangen, verliest zyn evenwigt, zoo dra het met de Zeilsteenkragt bezielid is, en schynt zwaarder naar den kant van 't Noorden; 't is daarom dat men oplettende zyn moet om de Naaldens aan den Zuidkant een weinig zwaarder te maaken.

Het zelfde neemt men waar in een aangestrecken Naalde, die op haaren spil rust, en onder welke een Zeilsteen of een Zeilsteenige Staaf legt, zy helt zoo lang tot dat zy zoodanig geplaatst zy dat zy door beide Poolen van den Zeilsteen of Staaf even sterk aangetrokken word, en als dan

dan bevindt zy zig in evenwigt (*). 't Is daarom dat men in het samenstellen van de Stukke die tot de Vermaaklykheden in dit Werk bevat noodig zyn, de oplettenheid moet gebruiken om de Staaven en Naaldens behoorlyk te plaatsen.

DE HELLING VAN DEN ZEILSTEEN.

Keuze der Zeilsteenen.

De beste Zeilsteenen en die 't meest gezogt worden (†), zyn die welken gewapend en even groot zynde, de sterkste kragt toonen om het Yzer aan te trekken

KEUZE DER ZEILSTEENEN.

(*) Een aangestreden Naalde heeft onder den Evenaar geene Helling, vermits zy daar ter plaatse door beide Poolen even sterk aangetrokken word; hoe men by een der Poolen nader komt, hoe het eind van de Naalde, dat 'er betrekking op heeft, meer helt.

(†) Men moet ze verkiezen die zwart van kleur zyn, glinsterende, hellende naar 't roffe, zeer vast en met geene vreemde stoffen vermengd.

KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

ken, en het zwaarste gewigt opligten (4).
Het onderscheid tusschen dezelve is
zoo groot dat 'er zyn wier kragt en aan-
trekking twintig maalen grooter is (5).

Men

(4) In 't algemeen zyn de kleinste Zeil-
steen en naar evenredigheid kragtiger dan de
grooten. Maar men moet niet denken, gelyk
men zonder onderzoek gereedelyk doen zou,
dat de Zeilsteen die het meeste gewigt draa-
gen kunnen, altyd de beste zyn om een groo-
te kragt aan 't Yzer mede te deelen. Daar
is 'er die weinig zwaarte opligten, en niet
te min zeer mild zyn in 't mededeelen der
Zeilsteenkracht, en anderen die veel gewigts
draagen, maar weinig kragts overgeeven; de
eerste noemt men *Edelmoedige*, en de laatste
Sterke Zeilsteen.

(5) In het Kabinet der Zeldzaamheden van
het Koninglyke Genootschap van Londen heeft
men een Zeilsteen die zestig Ponden weegt,
dog die echter, wel is waar, geen groot ge-
wigt in evenredigheid van zyne zwaarte op-
heft; niettemin trekt hy een Naald op een
afstand van negen voeten tot zig, De Historie

van

Men vindt vry gemeen Zeilſteenen die gewapend zynde twee- of driemaal hun eigen gewigt opligten; maar zelden vindt men 'er die zulks twee of drie honderd maal doen (*). (6).

KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

De

van de Academie der Wetenschappen van Parys ſpreekt van een Zeilſteen die elf Oncen woeg, en agt en twintig Pond Yzer opligte: men bood hem in Holland voor vyf en twintig honderd guldens te koop aan.

(*) Ik heb een gewapenden Zeilſteen, weegende $3\frac{1}{2}$ dragmen, een gewigt van 3 ponden zien opligten. Men vindt ze zelden wier aantrekking zoo groot is.

(6) Dat de wapening de kragt der Zeilſteenen aanmerkelyk vergroot, kan men onder anderen afneemen uit het geen *Nollet* (*) verhaalt dat een zyner Zeilſteenen, bloot en ongewapend, naauwlyks een half Pond Yzer kan opligten; daar hy gewapend zynde gemakkelyk een gewigt van zeven en twintig en een half Pond draagt.

(*) Zie NOLLET *Natuurk. Leſſen, VI. Deel, 1ſte Stukje bladz. 272.*

KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

De wyze van ze te wapenen brengt zeer veel toe om ze sterker te maaken; men kent zelfs hunne kragt niet volkomen dan wanneer zy toegerust zyn. Om de Poolen van een Zeilsteen wel te ontdekken, houdt men by denzelven de aangestrecken Naalde van een Compas, die op zyn Spil vryelyk draaijen kan (7). Men slypt ze tot de gedaante van een *Eevenwydig Vierkant*, waar van de twee kleine zyden de twee tegen elkander overstaande gevonden Poolen zyn moeten; om ze te slypen bedient men zig van een Messemaakers Slypsteen (*).

*Parallelo-
gramma.*

Men neemt vervolgens twee platte
Yze-

(*) De twee zyden CC van de Poolen van den Zeilsteen moeten op een Steen met het Poeder Amaril opgezoet zyn.

(7) Of men bestrooit denzelven met Vylfel van Yzer of Staal; 't welk aan twee tegen elkander overstaande kanten, die dan de Poolen zyn, by wyze van Ruig of kleine Baardjes van byna loodregt opgeheven Yzerdeeltjes hangen blyft.

Yzeren Plaatjes BB; dezen legt men op de twee Poolen CC van den Steen, in acht neemend dat zy dezelve geheel van alle zyden naauwkeurig bedekken. Zy moeten naar de groote van den Steen één of twee linien dik zyn, en buiten de benedenste oppervlakte van den Steen uitsteeken, en om denzelven in een soort van een vierkant klompje of voetje D uitloopen. Deze Yzeren Stukjes moeten in D zeer glad gepolyft en zeer vlak zyn. Het is niet noodzakelyk dat deze wapening of plaatjes gehard zyn; dit kan nergens toe dienen dan om den Steen te verzwakken; maar het is noodig dat het Yzer zeer zagt en fyn is.

Men maakt de wapening vast met beslag of een koperen Plaat, die het bovenste van den Steen bedekt, en 'er van rondsom ingelaaten is; aan deze Plaat voegt men een koperen Ring E; en naar beneden houdt men de wapening door een koperen Band F: 't een en ander moet zeer vast en naauwkeurig verbonden zyn.

Men maakt ook een soort van Yzeren

KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

Draagers G, die gepolyft en aan den kant, waar mede hy de wapening moet raaken, omgerond zyn moet; men voegt 'er een Haak H aan, die dienen moet om het gewigt, dat de Steen ophouden kan, te draagen.

Deze Steenen dus gewapend deelen hunne kragt mede aan Staale Naalden en Staaven; men heeft daartoe dezelve alleen over een van de Poolen te fnyken (*), in acht neemende dat men het altoos in dezelfde ftreek doe, en vervolgens de Staaf of Naalde, die men bekragtigt, telkens van den Steen verwydere om dezelve voor een tweede reis te fnyken &c. Deze oplettenheid is noodzakelyk om wel te bekragtigen. Dog het is niet noodig dat men deze bewerking doe over de gansche lengte van de Naalde of Staaf, maar alleen over een goed gedeelte van dezelve. Men moet ze ook niet

(*) De twee Staale Voetjes DD die beneden den Steen uitfteeken, zyn de twee Poolen.

niet te lang over den Zeilsteen ftryken, KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.
 gemerkt zy daar door geen grooter kragt
 krygen zou; zelfs zou zy 'er minder krag-
 tig door kunnen worden (*); voor 't
 overige hoe de Naalden of Staaven lan-
 ger zyn, hoe zy grooter kragt hebben (8).

Men maakt konstige Zeilsteen en uit
 verscheide Staale Roedties of Plaatjes van
 de Enden van *Schermdemens*, die wel *Fleurets.*
 gehard, gepolyft, aangestrek en, en door
 vier of vyf Kopere Ringen vast verbon-
 den zyn, en waar van het uiteinde A,
 zeer gelyk en glad is. PL. I.
Fig. 2.

De.

(*) Sommige Zeilsteen en schynen milder
 te zyn in hunne kragt aan Staale Naaldens of
 Staaven mede te deelen; dog fomtyds hangt
 dit ook af van de deugd en harding der Naal-
 dens of Staaven.

(8) Om dat dan de Afstand der beide Poo-
 len zoo veel grooter is, 't welk zeer veel
 voordeel doet, waarom de beste gedaante die
 men aan den Zeilsteen geeven kan, is dat
 deszelfs grootste lengte bevat is tusschen de
 twee Poolen.

KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

Deze Zeilsteen hebben dikwyls zoo veel en zelfs meer kragt dan de gewapende Steenen, en kunnen ook dienen om weer aan anderen de Zeilsteenkragt te geeven (9): men moet wel zorg draagen van ze voor roest te bewaaren; vermits deze de kragt 'er van vermindert en vernietigt.

Een andere konstige Zeilsteen is die welken men *Hoefyzer* noemt, om dat hy

(9) De kragt egter van deze Konstige Zeilsteen is niet evenredig aan 't getal der Roetjes of Plaatjes; gelyk men zig ligtelyk zou kunnen verbeelden: zoo één Plaatje afzonderlyk vier loot draagt, zullen 'er agt tot één Bosje aan een verbonden geen Pond draagen; maar altoos minder; waar van men de waare reden niet weet; maar het is zeker dat deze bondels van met de Zeilsteenkragt bezielde Plaatjes naar evenredigheid merkelyk meer kragt aan 't Yzer mededeelen dan een Natuurlyke Zeilsteen, invoegen men best doet, wanneer men een Kompasnaalde, Degen, Mes enz. wil bekragtigen, dat men daartoe zoodanigen Konst Zeilsteen bezigt.

hy bestaat uit een stuk Staal, waar KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.
aan men de gedaante van een Hoef-
zyzer geeft (10). Men maakt ze PL. I.
Fig. 5.
en 6.
van verschillende grootte, en breeder
dan dik; men kan ze ook saamstellen
(even gelyk de voorige Zeilsteen)
uit verscheide Staale Plaatjes, door
Kopere Ringen vast aan een verbonden:
hoe zy grooter zyn, hoe zy meer kragt
hebben.

De Staaven, waar van men zig behoort
te bedienen voor de Stukken en t'Samen-
stel der Vermaaklykheden, welken in dit
Werk beschreven worden, moeten van
zeer fyn, en wel gehard en gepolyst En-
gelsch

(10) Voor de vyfde Figuur, die men in 't
Franche Werk vindt, heeft men hier een
Hoefzyzer van een nieuwer smaak laten af-
teekenen; Fig. 5. vertoont het zelve bloot;
en Fig. 6. zoo als het met hout bekleed word:
Deze Zeilsteen heeft dat voordeel dat de
beide Poolen door eenen Draager D van
weck Yzer kunnen vereenigd worden, waar
door hy zoo veel grooter gewigt kan draagen.

KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

Fleurets.

gelfch Staal zyn; vooral wanneer men genoodzaakt is zeer kleine Stukken te gebruiken. Men kan egter, by gebrek hier van, 'er toe neemen de kleine enden van *Schermdegens*; ook moeten zy een weinig smaller en dunner zyn aan het eene end dan aan het andere; en het is met dit dunne end dat zy gestreken moeten worden, op de Noordpool van een goeden natuurlyken of konstigen Zeilsteen.

Men kan de kragt der Staaven of Hoefyzers aanmerkelyk vergrooten, met ze te wapenen even gelyk de Zeilsteen zelfs; 't geen men doen kan in dezer voege: men heeft alleen ieder der twee einden der Staaven te verdunnen en tot een Vaarschroef te maaken van vier of vyf linien lengte, waarop men een klein Yzer Voetje B van dezelfde grootte schroeft, zorg draagende dat het end der Staaven den grond raake van dat Voetstukje, 't welk van zagt en ongehard Yzer zyn moet. Deze Zeilsteenen dus gewapend zyn veel sterker, men maakt 'er ook uit verscheide aan een verbondene Staaven, die

die tot honderd Ponden Gewigts draagen. KEUSE
DER ZEIL-
STEENEN.

*De verscheide Gebruiken van den Zeilsteen,
de Oudheid van de Ontdekkingen des-
zelfs, en de Verdigtselfen die men 'er
van verhaalt.*

De eerste ontdekkingen van de geheimen der Natuur, doen 'er niet altoos terstond alle de wonderen van kennen; daar blyft doorgaans nog veel van te doorgronden, en men dringt niet geheel tot de kennisse van de oorzaaken en uitwerkselen derzelven door, dan na een diep onderzoek en herhaalde Proefneemingen: dusdanig is het ook gegaan met den Zeilsteen; men merkte 'er in 't begin niet anders in op dan alleen de eigenschap van het yzer aan te trekken: en het was eerst omtrent de veertiende eeuw dat men de anderen ontdekte (11), en byzonder die

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
ENZ.

(11) De Historieschryvers zyn het nog niet ten vollen eens op welken tyd en in wel-

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
ENZ.

die van zyne kragt aan het yzer mede te deelen; en van zig bestendig naar een van de Poolen te rigten: deze ontdekking, een van de gewigtigste die 'er in deze laatste eeuwen gedaan zyn, gaf aanleiding tot het uitvinden van het Kompas, zonder welk het zekerlyk onmogelyk zoude geweest zyn om zulke lange reizen op zee te onderneemen; 't is aan de

ke plaats het Kompas 't eerst uitgevonden zy. Sommigen stellen dat men eerst in de dertien-
eewu Kompassen in *Europa* gezien heeft. NOLLET (*) meldt dat de Fransche Staurlieden zig reeds in de twaalfde eewu van een Kompassnaald bediende, die toen den naam droeg van *Marinette* of Zeenaald, om 't gebruik dat men 'er van maakte op Zee. En wat de Natie betreft, die de eer dezer uitvinding toekomt, hy merkt het als een gunstige verklaring ten voordeele van *Frankryk* aan, dat op alle Zeekompassen van allerhande verschillende Natien het Noorden altoos met een Lelie geteekend en aange-
wezen word.

(*) Zie NOLLET *Natuurk. Lessen*, VI, Deel, 1ste Stukje, bladz. 318.

deze heilfaame uitvinding dat wy verschuldigd zyn de ontdekking en de rykdommen der nieuwe Waereld.

Voor 't overige is het met den Zeilsteen gegaan, gelyk gewoonlyk met alle ongewoone zaaken; men heeft het verwonderlyke 'er van onmaatig vergroot door vertelsels en verdigtfels vol van onwaarheden en ongerymdheden; en die egter by ligtgeloovige lieden ingang gevonden hebben. Men vertelt, by voorbeeld, dat de Graftombe van *Mabomet*, die zoo men verhaalt van yzer is, door de aantrekkings kragt van een gewelf van Zeilsteen in de lugt hangende is; deze Fabel, weersproken door allen die te *Mecca* geweest zyn, neemt zynen oorsprong uit het geen *PLINIUS* verhaalt van den Bouwkonstenaar *Dimocrates*, die te *Alexandrie* het gewelf van een Tempel uit Zeilsteen wilde maaken, om 'er in de lugt op te kunnen hangen het beeld of de Graftombe van *Arfinoé*, Zuster van *Ptolomeus*, welke deze Vorst voorneemens was daar door onsterffelyk te maaken. De dood van *Ptolomeus* en die van *Dimocrates* ver-

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
enz.

hin-

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
enz.

hinderden de uitvoering van dat herffen-
schimmig ontwerp (*), 't welk zekerlyk
ook nimmer zouden gelukt zyn (12).

Men moet onder het getal van deze

Fa-

(*) Het is te denken dat *Dimocrates*, die van den Zeilsteen niets anders kon dan de kragt van 't Yzer aan te trekken, zig verbeeld heeft, dat, wanneer het beeld van *Arfinoe* in 't midden van een kringwys gewelf, uit Zeilsteen gemaakt, werd opgehangen, de Yzerdeelen, waaruit het zelve zou moeten bestaan, als dan gelyklyk door alle de punten van dat gewelf, zouden aangetrokken worden, en dat het dus in evenwigt aan zyn middelpunt zou blyven hangen; 't geen hy nooit zig zou verbeeld hebben, zoo hy de andere eigenschappen van den Zeilsteen gekend hadden.

(12) Veelligt moet men het ook onder de Verdigtfels tellen 't geen *PLINIUS* van de ontdekking van den Zeilsteen verhaakt; dat een Herder by geval gewaar wierd dat de Spykers van zyne Schoenen en het einde van zynen Staf die met Yzer beslagen was, aan een Rots van Zeilsteen, over welke hy ging, aankleefden.

Fabelen ook plaatsfen, 't geen *Sérapión* DE VER-
 verhaalt, die ons wil doen gelooven dat SCHEIDE
 de Zeilsteen de Schepen met volle zeilen GEBRUI-
 voortsnellende weerhoudt, en 'er de yze- DEN
 re nagels uitrukt (13). ZEIL-
 STEEN,
 enz.

An-

(13) De Autheur doelt hier op die verdig-
 te Bergen van Zeilsteen, waar van men ver-
 telt dat zy de Zeilende Schepen als met kragt
 uit hunnen koers trekken en huns ondanks
 aan Land doen komen. Het is te overbe-
 kend zegt NOLLET (*) dat dergelyke inge-
 beelde en ongehoord kragtdaadige Bergen in
 de Natuurlyke Historie geen plaats hebben,
 en dat hunne gewaande uitwerksfels als zoo
 weinig plaats verdienen in de Natuurkunde.
 Ik heb het Eiland *Elba*, dat mogelyk, om dat
 het zeer veel Zeilsteen in zig bevat, tot der-
 gelyk foort van vertellingen aanleiding gegee-
 ven heeft, bezigtigd; maar ik heb meer dan
 zes Kwintaalen van die Zeilsteen onderzocht
 zonder een enkel Stuk te vinden, 't welk der
 moeite waardig was dat het bereid en gewa-
 pend

(*) Zie NOLLET *Natuurk. Lessen VI, Deel, 1ste*
Stuk, bladz. 281, 282.

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
ENZ.

Anderen hebben 'er nog verwonderlyker uitwerkingen aan toegeschreven, geevende hem het vermogen van den den Duivel te verdryven, en verzeke- rende dat hy het allerbeste minverwek- kend middel is.

Famianus Strada overtreft dien alle nog in ongerymdheden, willende ons diets maaken, dat men door middel van den- zelve kan schryven en onderhoud hebben met zyne Vrienden, schoon ver van de-
zel-

pend wierd: en in den ganschen Staat van *Florensen*, daar dit Eiland aan behoort, heb ik niemand gevonden die in de verbeelding was, dat dit Eiland in staat zou zyn om op het Yzerwerk van een Schip te werken, dat zig in de nabuurschap bevond of voorby zeil- de. Hier tegen (voegt 'er de Vertaaler by) strydt evenwel niet dat 'er Rotsen in Zee zyn van zulk een *Magnetische* kragt, dat, in 't na- deren of voorby zeilen, de Kompasnaalden van haare streek getrokken en tot grooter Miswy- zing of zelfs geheel in de war gebragt wor- den; hoedanige Rotsen 'er by 't inkomen van de *Loire* zouden zyn.

zelveu verwyderd. Dit laafte verdigt-
fel, zedert eenige jaaren herleevende,
fchoon volftrekt valfch, heeft egter iets
waarfchynlyks voor zig: reeds langen
tyd geleden, heeft de proefneeming ge-
toond (*), dat een vriend door middel
van den Zeilsteen onderhoud kan hebben
met zynen vriend van de eene kamer in
de andere, fchoon door een muur van
een halve voet dik gefcheiden; maar 't
is onmogelyk dat men zulks doen kan op
een grooter afstand en buiten de werk-
faamheid van den dampkring der *Magne-
tische* Draaikringen; ten zy men zig be-
dient van een bygevoegde werktuigelyke
gemeenfchap, gelyk men zien zal in ver-
fcheide Vermaaklykheden in dit Werk
bevat.

Men heeft den Zeilsteen zekerlyk al
in vroeger tyden gebezigd tot verfcheide
min of meer aangenaame Tydkortingen
en Spelen, die een ieder toefcheenen
iets verwonderlyks in zig te bevatten;
ge-

(*). Zie *L'Aiman myftique de SOUCHI DE
RENNEFORT, Imprimé à Paris en 1689.*

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
enz.

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
enz.

gelyk zulks blykt uit het geen *S. Augustinus* verhaalt, dat een Bisschop genaamd *Severus*, by een Africaanschen Stedevoogd ten eeten zynde, hem een Zeilsteen zag neemen, en denzelven onder een zilver tafelbord houden, waarop een stuk yzer lag, 't welk naauwkeurig volgde alle de verschillende beweegingen van de hand die den Zeilsteen bewoog: hy voegt 'er by dat hy, wanneer hy schryft, onder zyn oog heeft een Naalde in een kom vol water, geplaatst op een tafel van zes duimen dikte, en dat deze Naalde zig keert naar den eenen of anderen kant ingevolge de beweging, die hy geeft aan een Zeilsteen, welke zig onder de tafel bevindt.

Dezelfde *Souchi de Rennefort*, hier boven aangehaald, zegt in zyn Werk: onder de *Gochelgreepen*, de *Spelen* en de *Vertooningen* waarmede de *Kwakzalvers* 't volk vermaaken, zyn zy gewoon te laten zien een aangestreken Naalde, in een stuk kork verborgen, en op 't water in een bekken dryvende; welke, zonder door iemand aangeraakt te worden, zig beweegt naar
de

de wil van den Zeilsteen, die zy in hunne banden verborgen houden en rondom het bekken laten omwandelen. Men heeft in onze tyden hetzelfde gedaan; maar veel geestiger is het geen men, volgens 't verhaal van Ozanam, te Lyon zag in het Kabinet van den Werktuigkonstenaar Grollier de Servieres, een staande Uurwerk naamelyk, waar op een Bekken geplaatst was; en in 't welke een gemaakte Kikvorsch op de Wyzerplaat die het zelfde omringde, de uren aanwees; het geen, voegthy'er by, geschiede door middel van een Zeilsteen, die onder het Bekken beweegbaar en verborgen was (14).

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
ENZ.

Men

(14) NOLLET zegt (*). Kameruurwerken gezien te hebben, die geen anderen Wyzer hadden om de uren aan te wyzen, dan een Vlieg van glad geslepen en in 't vuur geblaauwd Staal, die op een zeer dun en volkomen effen Blad Geel Koper, dat den bodem

(*) Zie NOLLET VI. Deel, 1ste Stukje, bladz. 288.

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN,
ENZ.

Men heeft zedert verscheide Vermaak-
lykheden van dit soort gezien, door ver-
schillende persoonen uitgedagt; een
Schip, by voorbeeld, dat op 't bevel
van de Aanschouwers, zig wende en be-
gaf naar den kant dien men het aanwees,
en dat door middel van een zeer vernuf-
tig werktuigelyk konstgestel, 't welk
een Zeilsteen deed beweegen, die ge-
plaatst was onder het Bekken, waar in
het Schip dreef; en van nog laater tyd,
een Sireen, welke door de verscheiden-
heid van eenige byvoegselen en door an-
dere behendigheden, zeer aartige ver-
tooningen maakte, en die men met groot
vermaak beschouwd heeft.

De-

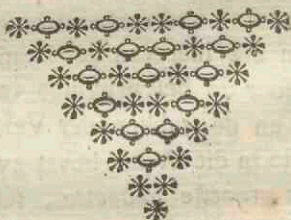
dem van de Wyzerplaat uitmaakte, voort-
gleet, zonder dat men zag wat haar deed
voortgaan en rondloopen. Zy volgde een
Zeilsteen die agter de Wyzerplaat draai-
de, en daar zy alleen van afgezonderd was
door dat Blad zelfs van effen en glad gesle-
pen Koper, waar op men haar langs de uu-
ren heen de gansche Wyzerplaat rond zag
voortglyden.

Deze Vermaaklykheden en Tydkortingen zyn zedert eenigen tyd in de smaak gekomen; veele lieden hebben 'er op dat beginsel meer of min aangenaamen gemaakt; maar het is een dwaaling te gelooven dat iemand van hun nieuwe eigenschappen van den Zeilsteen ontdekt hebbe; het zyn dezelfden, die by alle de Natuurkundigen bekend zyn, welken alle die wonderen voortgebracht hebben; gelijk men zig hier van zal kunnen overtuigen door de beschryvinge van het samenstel en de stukken der Vermaaklykheden die in dit Werk bevat zyn; waar van het grootste gedeelte, schoon op denzelfden grondslag steunende, door hunne uitwerkselen veel verwonderlyker zyn dan alle die, welken men tot hier toe gezien heeft; daar is niet aan te twyfelden of zy, welken het met oplettenheid zullen leezen, zullen zig ligtelyk in staat gesteld vinden om uit hun zelve nog nieuwen te maaken, overeenkomstig met hun vernuft en de denkbeelden welken deze verscheide Vermaaklykheden

DE VERSCHIEDEN GEBRUIKEN VAN DEN ZEILSTEEN, enz.

DE VER-
SCHEIDE
GEBRUI-
KEN VAN
DEN
ZEIL-
STEEN;
ENZ.

den hun zullen kunnen verschaffen; ik heb 'er zelfs niet zoo een groot getal ingebracht; als ik wel zou hebben kunnen doen; om hun het genoegen te laten van 'er zelve eenigen te bedenken.

SAMEN-

SAMENSTEL EN GEBRUIK

Van de verschillende Stukken der
Magnetische Vermaaklykheden.

MAGNETISCHE
KYKER.

SAMENSTEL,

Laat een yvooren *Kyker* draaijen, dun
genoeg om het licht in zyn bin-
nenste door te laten, van omtrent derde
halve duim lengte, en van gedaante zoo
als aangewezen word in de derde Figuur
van de eerste Plaat.

MAGNE-
TISCHE
KYKER.

Lunette.

Laat 'er aan beide einden van dezen
Kyker zyn twee kleine sponningtjes op de
plaatsen A en B. Dezen *Kyker* moet
men door een schroef aan beide einden

Pl. I.
Fig. 3.

MAGNE-
TISCHE
KYKER.

kunnen openen en sluiten; in de bovenste opening moet men plaatsfen een Oogglas A, van omtrent twee duimen brandpunt, en in de benedenste eenig ander glas D.

Maakt te hebben eene kleine aangestroken Naalde, gelyk aan die welke men in een Kompas doet; maar zy moet zeer *roerbaar* of *ligtaandoenlyk* (15) zyn, en in het onderste van den Kyker gezet vryelyk kunnen draaijen; zet dezelve op haare spil, geplaatst in 't middelpunt van een yvooren Ring, C, die omtrent de dikte van een gulden heeft, en op het voorwerp glas van dezen Kyker gesteld word, zynde zwart geverwd aan de zyde, waar mede hy op dat glas rust; zet hem vast door een kleinen kaarten Ring, zoo breed als noodig is, opdat de Naalde niet van haare spil afglyde, wan-

(15) Door zeer *roerbaar* of *ligtaandoenlyk* (in 't Franfch *sensible*) verstaat men hier dat de Naalde op de geringste aannadering en aantrekking van eenigen Zeilsteen zig terstond beweegt, en denzelven gereedelyk volgt.

wanneer men 'er boven zal geplaatst hebben het glas B, om dezelve tegen te houden even gelyk men in de Kompassen gewoon is te doen. Deze Kyker is dan eigenlyk een Kompas besloten in 't onderste gedeelte van een yvoore Buis, die doorschynend genoeg is om de rigting van de Naalde onderscheidenlyk te kunnen zien; het Oogglas boven in den Kyker geplaatst, dient om het voorwerp te beter te onderscheiden; het Voorwerpglas onder in den Kyker dient alleen om aan dit soort van Kompas geheel de gedaante van een gewoonen Verrckyker te geeven, ten einde daar door te meer te misleiden en te grooter verwondering te verwekken, wanneer men denzelven gebruikt om te ontdekken de dingen die in verschillende Doosen opgesloten zyn.

MAGNETISCHE
KYKER.

UITWERKING.

Volgens de beginselen die in dit Werk ten grondslag gelegd zyn, zoo zal, wanneer deze Kyker op eenen kleinen afstand

MAGNE-
TISCHE
KYKER.

en boven eene met de Zeilsteenkracht bezielde Staaf, of boven iets anders, waar in dezelve opgesloten is, geplaatst word, de Naalde, die in dezelve bevat is, zig noodzaakelyk plaatsen in dezelfde rigting als deze Staaf, en gevolglyk aanwyzenaan welken kant het Noorden of het Zuiden is van de ingesloten Staaf; het Noorden van de Naalde zal aanwyzen het Zuiden van de Staaf.

Deze uitwerking zal stand grypen, offchoon deze Staaf opgesloten zy in hout, of zelfs in metaal welk metaal het dan ook zy vermits de *Magnetische* Stof van dien aart is dat zy onverschillig door alle lighaamen heen dringt (16).

Men

(16) Tot nog toe zyn 'er geen lighaamen bekend, 't zy dan vloeybaare, 't zy dan vaste, door welke de *Magnetische* vloeystoffe niet heen dringt, en die de werking van den Zeilsteen kunnen afluiten. Men bevestigt dit doorgaans met eenvoudige, dog niettemin vermaakelyke Proeven: Een gewapenden Zeilsteen bewogen onder een Metaale Plaat, Porcelein-Bord, glazen Ruit, Stuk Bordpapier,

Hout

Men moet egter in acht neemen, dat de MAGNETISCHE Staaf niet te ver van de Naalde verwy- KYKER.
derd

Hout Plankje enz. met yzer vyffel bestrooid, ziet men alle die kleine yzerdeelen zig oprigten; een kleine Naalde 'er opgelegd volgt overal deszelfs beweging.

Een klein yzer Wyzertje rustende op een spilletje, dat op den bodem staat van een Glas, vol met water of eenige andere vloeystoffs, word, in weerwil van 't glas en 't vogt dat 'er in is, in de rondte omgevoerd door een Zeilsteen die men 'er rondom gaan laat. Indien men dit Glas met dien toestel in een ander wyder Glas plaatst, tusschen beide deze Glazen Brandewyn doet, en dezen in brand steekt, belet de vlam niet dat de Zeilsteen het Wyzertje even als te vooren doet draaijen. Deze doordringende werkzaamheid der Zeilsteenkragt is de eigenlyke grondslag van 't verwonderlyke en 't vermaaklyke, 't welk de Vertooningen, waar van de Zeilsteen de dryfveer is, verwekken; vermits zy het oog van Onkundigen bedriegt en Kundigen zelfs veraangenaamt, als men 'er zig met behendigheit van weet te bedienen.

MAGNE-
TISCHE
KYKER-

derd zy, vooral indien zy klein is, ten einde de *Magnetische Draaikolk*, die zig dan maar tot een kleinen afstand uitstrekt, de Naalde in haare streek gemakelyk met zig zou kunnen voeren.

ANDER SAMENSTEL.

Dit verschilt niet van het voorgaande dan in zoo verre de Naalde regtstandig geplaatst word, en in zyn midden regthoekig doorboord is door een zeer klein Asje, door middel van welk zy, in plaats van op eene spil te draaijen, op dezen As, draait, die zeer dun moet zyn, en gemakelyk omwentelen tusschen twee kleine kopere stukjes aan beide zyden van den Kyker geplaatst; voor 't overige moet deze Naalde volmaakt in evenwigt hangen.

UITWERKING.

De Naalde word naar beneden getrokken met haaren Noordpool door den Zuidpool van de Staaf, en met haaren
Zuid-

Zuidpool door den Noordpool van de Staaf. MAGNETISCHE KYKER.
 Voor 't overige is het dezelfde uitwerking als van den vorigen Kyker; de een en de ander kunnen derhalven dienen voor de *Magnetische* Vermaaklykheden, in welken zy gebruikt worden; maar men moet den eersten den voorrang geeven; vermits zyn Samenstel gemakkelyker is, en de rigting van de Naalde, die 'er in bevat is, veel beter kan gezien worden.

MAGNETISCHE WIGCHELROEDE.

Laat van Ebben- of ander Hout een klein Wigchelftokje draaijen, omtrent MAGNETISCHE WIGCHELROEDE. negen of tien duimen lang, en vier of vyf linien dik; in zyn gansche lengte doorboord met een gat van twee of drie linien middellyns. Neem een klein rond yzer Roetje C van PL. I. Fig. 4. engelsch en zeer fyn Staal; bekragtig het zeer sterk op een goeden Zeilsteen; steekt dit Roetje of Staafje in 't gat van het Stokje, en sluit het zelve aan beide einden met twee kleine yvoore Stopjes
 A en

MAGNE-
TISCHE
WIG-
CHEL-
ROEDE.

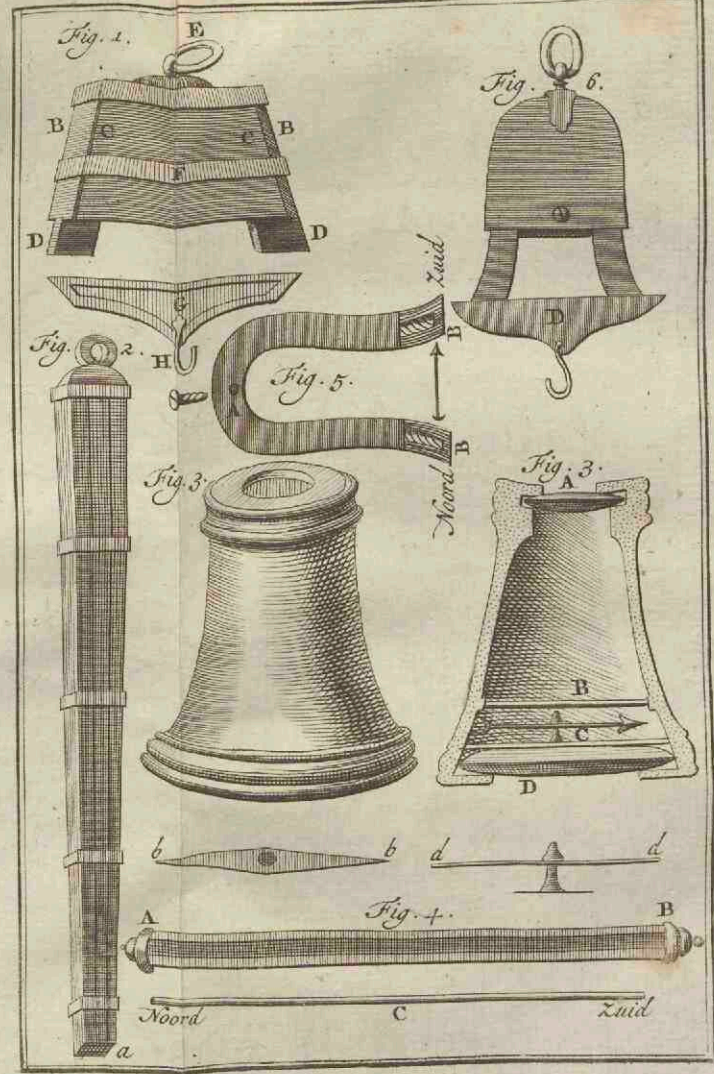
A en B, die 'er met een Schroef moeten ingaan, en van een verschillend gedaante zyn, om gemakkelyk te kunnen ontdekken aan welk eind de Poolen zyn van het staafe Staafje, dat gy 'er in opgesloten hebt.

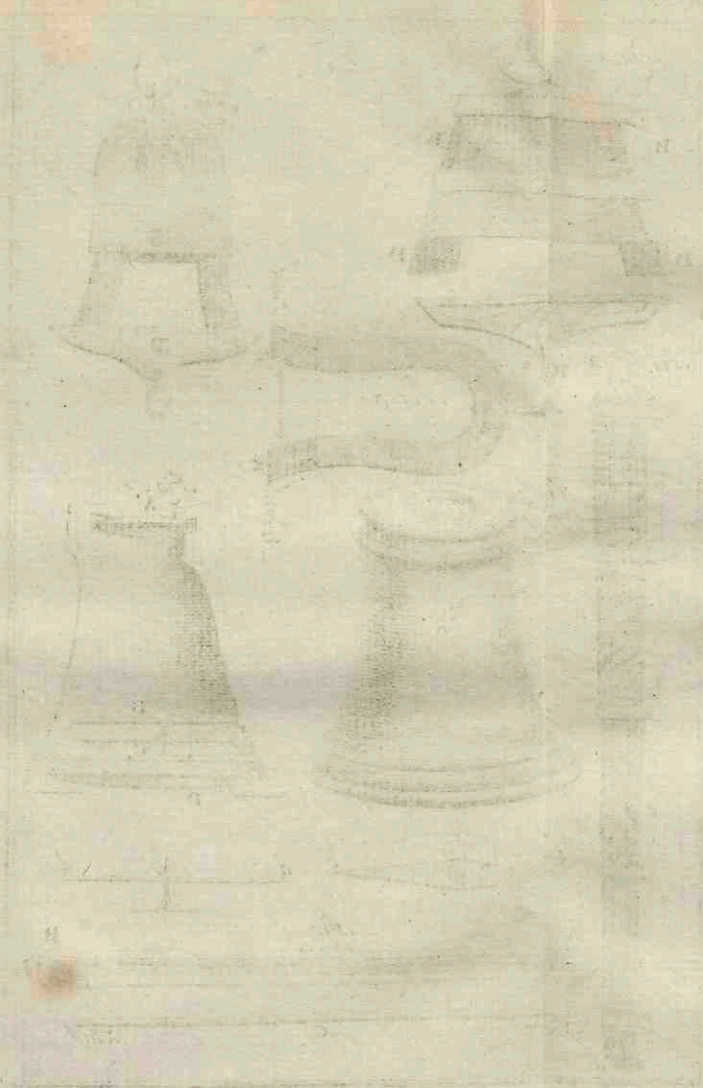
UITWERKING.

Wanneer gy den Noordpool van dit Wigchelstokje houdt by den Zuidpool van eene aangestroken Naalde, vryelyk op haare spil hangende, of aan een ander ligt lighaam, dat vry op 't water of eenige andere Vloeistoffe dryft, en waar in gy een klein aangestroken staafe Staafje gestoken hebt; dit lighaam zal dan tot het Wigchelstokje naderen en zig met die zyde 'er naar toekeeren, waar in het Zuiden van het ingesloten Staafje is.

Integendeel indien gy aan een van de Poolen van die Naalde of dat Staafje aanbiedt den Pool van het Wigchelstokje die denzelfden naam draagt, dan zal de Naalde of het Staafje met het lighaam waarin het besloten is wegwyken.

Men

Men ziet in dit geval dat de Naalde, nadat zy weggeweken is, vervolgens weder haar anderen Pool naar het Wigchelstokje keert, en dat het lighaam op 't water dryvende het zelfde doet: 't is daarom dat men moet opletten, zoodra de Naalde weggeweken is, dat men het Wigchelstokje moet te rug trekken, of hetzelfde geduurig blyven houden by den Pool van denzelfden naam.

MAGNETISCHE
WIGCHEL-
ROEDE.

Dit Wigchelstokje dient maar voor een zeer klein getal van Vermaaklykheden. Om het zelve meer kragt te geeven, kan men aan beide einden een yzere Wapening doen in dier voegen als in 't begin van dit Werk verklaard is. *Zie Bladz. 24. daar de manier van de Wapening aan te voegen aangewezen is.*

EERSTE

VERMAAKLYKHEID.

MAGNETISCHE
BLOEMDOOS.

SAMENSTEL.

MAGNE-
TISCHE
BLOEM-
DOOS.

PL. II.
Fig. I.

Laat maaken een ligte houtte Doos ABCD, met scharnieren sluitende, omtrent negen of tien duimen lang, vyf of zes duimen breed, en éénen duim diep; maakt 'er in vast een klein gedraaid Bloempotje E, dat half doorgesneden is, en in 't midden met een gaatje, om 'er twee door konstgemaakte en van elkanderen verschillende Bloemen in te steeken. Neem, voor de twee hoofsteelen van deze Bloemen, twee kleine Roetjes van fyn engelsch Staal, en die sterk

sterk bekragtigd zyn, oplettende dat in een van de Bloemen het Noorden van 't Roetje het onderfte van den steel zy, waar mede zy in 't Bloempotje steekt, en in de andere het bovenfte. De twee Steelen moeten bewoeld zyn met groene Zyde, en voorzien ter weerzyde met uitspruitende takjes van yzerdraad, op dezelve wyze met Zyde bewoeld, en waar aan de blaadjes en bloempjes moeten vast gemaakt zyn.

MAGNETISCHE
BLOEM-
DOOS.

UITWERKING.

Een van deze twee Bloemen in het Bloempotje geplaatst zynde, zal het Noorden van het Roetje dat 'er den voornaamsten Steel van uitmaakt, zig bevinden aan de zyde van het Bloempotje; indien het de andere Bloem is, zal het Zuiden van het aangestreden Roetje aan die zelfde zyde zyn; wanneer men dan, de Doos gesloten zynde, den Magnetischen Kyker, wiens Samenstel boven beschreven is, op deszelfs dekzel zet, zal de rigting van

MAGNE-
TISCHE
BLOEM-
DOOS.

van de Naalde die 'er in is, aanwyzen welke van de twee Bloemen men in de Doos gelegd heeft, zoo men 'er geen Bloem in gedaan heeft, zal men zulks weten, wanneer de Naalde naar geene van de zyden van de Doos een vaste plaatfing neemt (17).

OPMERKING.

Men moet hier in acht neemen dat de Kyker, waar van men zig bedient, zeer ligtaandoenlyk dient te zyn; ook behoort men de kragt en de uitwerking van het Roetje, voor dat men het met Bloempjes verciert, door de aangestreken Naalde die in den Kyker is, beproeven.

(17) Om hier van zeker te zyn, moet men de Doos, onderwyl men den Kyker 'er boven houdt en 'er door ziet, zagtsjes om draaijen, en in elken stand eenige oogenblikken staan laten; indien dan de Naalde altoos dezelfde rigting behoudt is het een zeker teeken dat 'er geen Bloem in is.

HET VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Dat men met deze Bloemdoos in 't
werk stelt.*

Men geeft deze Doos en een van de
twee Bloemen aan iemand van 't
Gezelschap; men laat hem de vryheid KONSTE
STUKJE
enz.
van denzelven 'er niet of al in te leg-
gen; het geen hy in 't geheim doen moet
en vervolgens de Doos wel gesloten over-
geeven; men ziet dan door den Kyker
dwarfch door het bovenste van de Doos,
en men zegt of hy 'er een Bloem in ge-
daan heeft.

Men geeft daarna de twee Bloemen
aan iemand, latende hem de keus om
den eenen of den anderen geheimelyk
in de Doos te doen, en men zegt hem
insgelyks welke Bloem 'er in is.

O P M E R K I N G.

Men kan, indien men het ver-
kieft, zig van drie verschillende Bloe-

I. DEEL.

D

men

KONST-
STUKJE.
enz.

men bedienen; maar dan moet men de steel van den derden Bloem niet met den Zeilsteen bekrachtigen, om hem van de twee anderen te kunnen onderscheiden; men geeft dan de keus van drie Bloemen; dog in dit geval moet men niet de vryheid laten om 'er geen Bloem in te leggen (18).

(18) Men zou zelfs vier Bloemen kunnen gebruiken. Ten dien einde zou de middenste steel van de vierde Bloem ook onbekrachtigd moeten zyn, dog overkruist door een dwars steeltje, uit een bekrachtigd en bewoeld staal staafje bestaande. Indien dan de Kyker op de Doos gezet word, zal de Naalde in denzelven besloten, dezelfde plaatsing aanneemen, te weten over dwars de lengte van de Doos. Men zou langs dezen weg de Bloemen kunnen vermeenigvuldigen; dog dit doende zou men het geheugen misschien te zeer bezwaren; en daar door het konstje moeijelyk maaken en de aartigheid 'er van verminderen.

T W E E D E
 VERMAAKLYKHEID.
 CYFFERDOOS.

S A M E N S T E L.

Laat van ligt hout een Doos *ABCD* CYFFER-
DOOS.
 maaken, met scharnieren en een
 haak sluitende, omtrent zes of zeven Pl. II.
Fig. 2.
 duimen lang, vier of vyf duimen breed,
 en zes of zeven linien dik; zoo dat men
 in deze Doos kan leggen twee houte
 Blaadjes *O* en *P* van gelyke grootte, en
 een halven duim dik. Maak dat 'er op de
 eene zyde van ieder dezer Blaadjes een
 Groef *C* zy, indiervoegen dat gy 'er in
 kunt sluiten een aangestreden staal Staaf-
 je van dezelfde lengte; zoo dat het
 Noorden en Zuiden van deze twee Staaf-
 jes geplaatst zy op die wyze als in de
 tweede Figuur word aangewezen; be-
 D 2 dek

CYFFER-
DOOS.

dek en beplak vervolgens zindelyk deze groeven en de geheele Blaadjes met dubbeld en geschilderd of gekleurd Papier, of, zoo gy dit verkiest, maak ieder Blaadje van twee zeer dunne plankjes die op elkanderen gelymd worden; leg de Blaadjes, dus klaar gemaakt zynde naast elkanderen, in acht neemende de Poolen van de bekragtigde Staafjes die 'er in zyn, te plaatsen in dien stand als de tweede Figuur aanwyft: schryf vervolgens aan de twee kanten van deze Blaadjes de Getallen, 18, 36, 27, en 45.

UITWERKING.

Wanneer de Blaadjes op gezegde wyze opgemaakt en in de Dobs geplaatst, te onderste boven gekeerd en in malkanders plaats gelegd worden, kunnen de vier Getallen die 'er op geschreven staan, door de verschillende samenvoegingen die men 'er door ze dus te verplaatsen mede maaken kan, agt andere Getallen voortbrengen, naamelyk 1836, 2745, 3618, 4527, 1827, 2718, 3645, 4536.

In-

Indien het Noorden van de twee Staa CYFFER-DOOS.
 ven aan de zyde der scharnieren en naar
 de kanten van de Doos geplaatst is, ge-
 lyk in de Figuur van de Plaat, zal het
 getal in 't bovenste van de Doos zyn
 1836; zoo integendeel het Zuiden van
 dien stand geplaatst is, zal het getal zyn
 2745.

Zoo het Noorden van de twee Staaven
 zig aan de zyde der scharnieren en om-
 trent het midden van de Doos be-
 vindt, zal het getal in het bovenste
 van de Doos zyn 3618; zoo in tegen-
 deel het Zuiden van de twee Staaven op
 die wyze geplaatst is, zal het getal
 zyn 4527.

Zoo wanneer (altoos aan de zyde der
 scharnieren) het Noorden zig bevindt
 naar de regter kant van de Doos, en het
 Zuiden naar het midden, zal het getal
 zyn 1827; en zoo integendeel het Zuiden
 aan de regter kant en het Noorden naar
 het midden, zal het getal zyn 2718.

Indien het Noorden aan de regter kant
 van de Doos en naar 't midden gelegd
 is, en het Zuiden aan de linker zyde

CYFFER-
DOOS.

en naar den kant, zal het getal zyn 3645; zoo het Noorden aan de linker zyde en naar den buiten kant gelegd is, dog, het Zuiden in 't midden aan de regter zyde van de Doos, zal het getal zyn 4536.

Waar uit volgt dat men, met den Magnetifchen Kyker naauwkeurig lettende op de plaats alwaar de Poolen van de bekrachtigde Staaven zig geplaatst vinden, terftond weeten zal, fchoon de Doos gefloten is, het Getal dat men 'er geheime-lyk ingelegd heeft.

OPMERKING.

Om het gebeugen te hulp te komen, heeft men de Getallen van 9 en 9 opgegeeven; men kan 'er egter alle andere Getallen toe gebruiken (19).

(19) De Talletters naamelyk van ieder der vier Getallen, die hier genomen worden, by elkanderen geteld maaken altoos 9; ook klimmen zy met 9 op, want $18 + 9 = 27$ $+ 9 = 36$ $+ 9 = 45$; of zy zyn het be- loop van 9 vermeenigvuldigd met 2, met 3, met 4 en met 5.

HET

HET VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Dat men met deze Doos in 't
werk stelt.*

Men geeft deze Doos en Blaadjes KONST-
STUKJE.
enz. aan iemant van 't Gezelschap, laatende hem de vryheid van 'er zoodanig een Getal van te maaken als hy goedvindt; en de Doos gesloten zynde, ziet men met den Magnetischen Kyker door het bovenste van het deksel, en men zegt het Getal dat 'er in gelegd is; dat is te zeggen het Getal 't welk zig aan de zyde der scharnieren bevindt (20).

OP.

(20) Indien men zyn geheugen eenig werk wil geeven, kan men, het bovenste Getal of dat 't welk zig by de scharnieren bevindt weetende, ook ligtelyk zeggen welk het onderste is; men heeft ten dien einde alleen

OPMERKING.

KONST-
STUKJE.
enz.

Men dient zig een weinig geoeffend te hebben om dit Konststukje met vaardigheid uit te voeren; 't welk als dan zeer geheimzinnig voorkomt, en ben zelfs ten uitterste verwonderd die reeds vermoeden hebben, dat het door middel van den Zeilsteen geschiedt.

op deze twee kolommen van Getallen te letten:

$$3618 = 4527$$

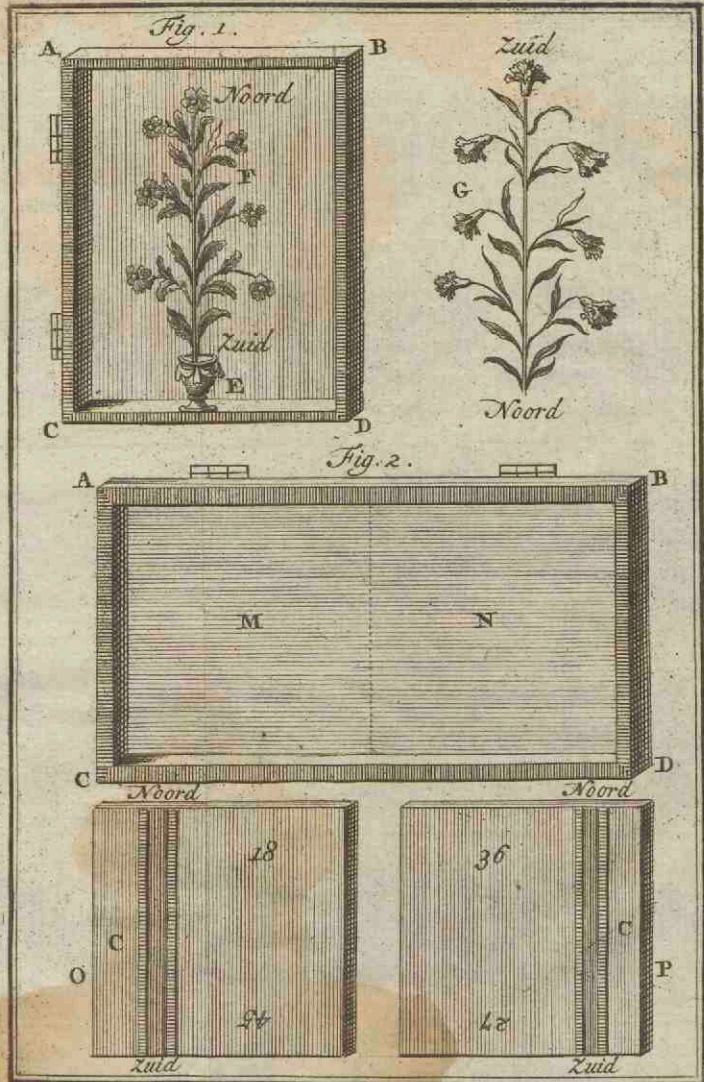
$$1836 = 2745$$

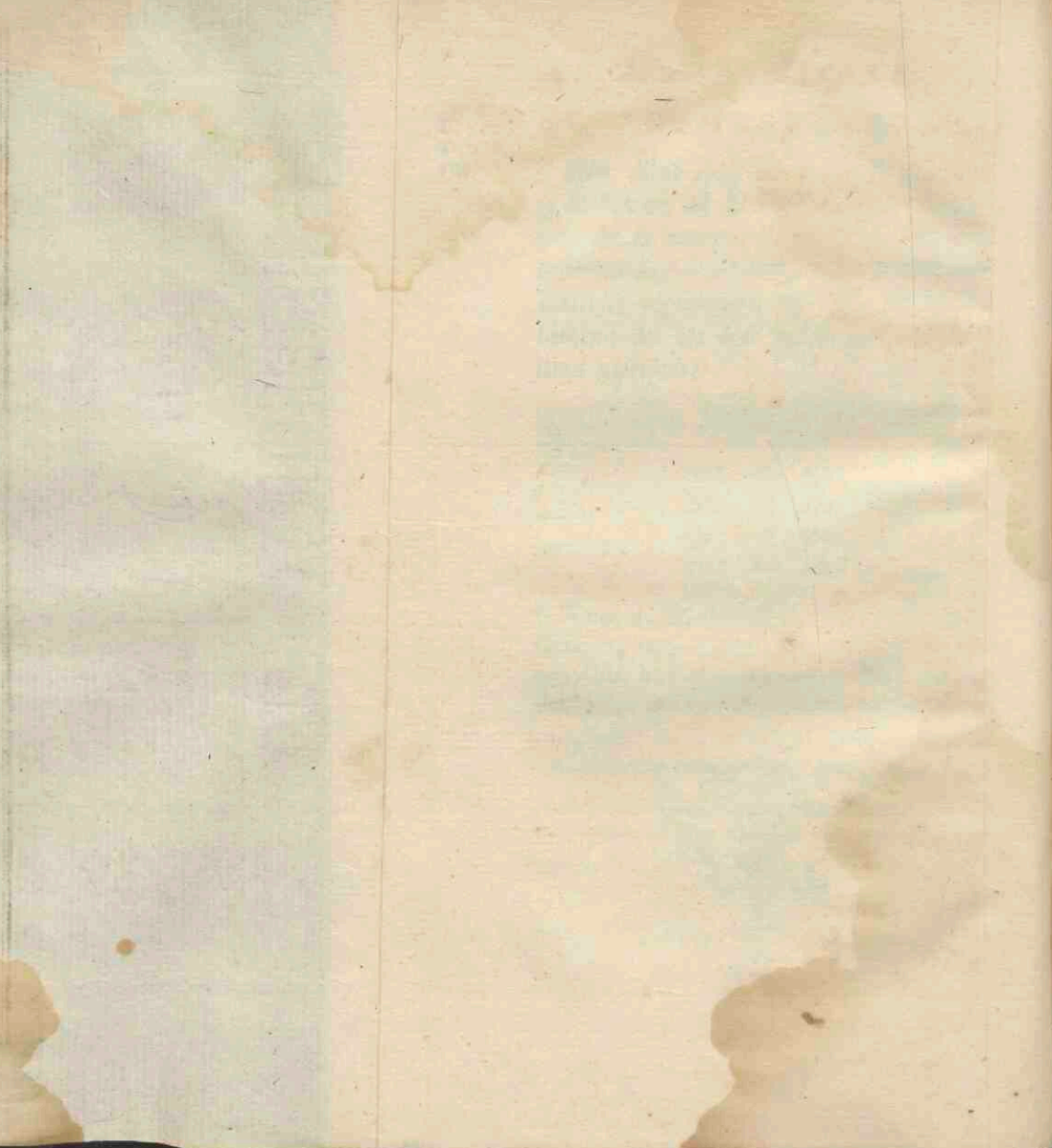
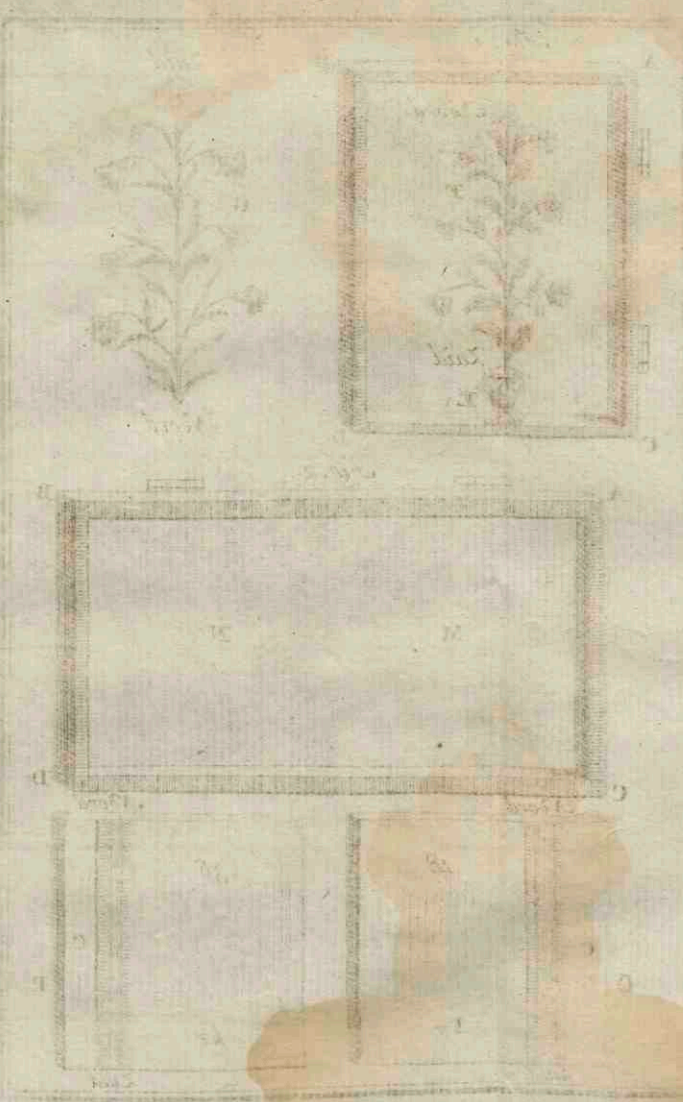
$$1827 = 3645$$

$$2718 = 4536$$

Want als by voorbeeld 3618 het bovenste Getal is, dan is 4527 het onderste; en zoo 4527 het bovenste is, dan is 3618 het onderste; en dus ook met de overige Getallen,

DERDE
VERMAAKLYKHEID.

VLAKLEGGENDE
MAGNETISCHE

WYZER.

SAMENSTEL.

Laat door een Draaijer een Wyzer MAGNETISCHE WYZER. maaken van vyf of zes duimen middelyns; in acht neemende dat de voet derzelve B, beweegbaar moet zyn, en Pl. III. Fig. I. gelyklyk draaijen in den Ring A die 'er opstaat. Plaats op dezen Ring A een Wyzer van bordpapier, waarop de Getallen van 1 tot 12 getekend staan in twaalf gelyke Verdeelingen even als op een Uurwyzer. De Ring D, die dezelfde is met A, moet in de rondte eene kleine groef hebben om dien bordpapierenen Wyzer te ontfangen; voor 't overige moet

M A G N E T I S C H E

MAGNE-
TISCHE
WYZER-

het Stuk zoo samengesteld zyn, dat, wanneer men den voet draait, de papie-
re Wyzer tevens draait zonder de lyft
of Ring, waar mede dezelve omgeeven
is (21).

Plaats

(21) Ten dien einde moet de Bordpapiere
Wyzer vast zyn aan de pen, die in 't bo-
veneind van den voet steekt, en door het
gat van de Staaf E, gelyk ook door het
Bordpapier heen gaat, en vervolgens spits
boven het zelve uitsteekende tot de spil
verstrekt van de Naalde, die er op draaijen
moet. Dog dit draaijen van den voet komt
my wat werkzaam en te zichtbaar voor; be-
ter, dunkt my, en geheimer zou de uitvoe-
ring van dit Konststukje zyn, indien men
den Toestel op deze wyze vervaardigde:
Laat de bordpapiere Wyzer C onbeweeg-
baar vast zyn in de ronde Lyft of Ring D
en te gelyk met de gemelde pen; dog laat
in dezelve Lyft in een voeg, en genoegzaam
tegen het Bordpapier, ingelaaten worden een
dunne ligte houte schyf of rond Blad, draa-
gende de Staaf E, zoo dat dezelve met een
enkelde vinger kan rond gevoerd worden,
door

Plaats vervolgens tusschen dezen MAGNETISCHE WYZER. Bordpapiere Wyzer en het onderste van deszelfs Lyft, een klein bekragtigd staaft Staafje E, in 't midden met een gat voorzien, of een weinig ingebogen, en maakt het onder den Bordpapieren Schyf aan de lyft vast; en laat 'er buiten op de lyft een klein Merkje P zyn om de plaats te kennen daar de bekragtigde Naalde I. stil moet blyven staan, die geplaatst moet zyn op een Spilletje O, in 't middelpunt van den Wyzer.

Deze Naalde moet vryelyk draaijen op een klein gaatje van gedaante als een keg- gel, gemaakt in een klein koper knopje, dat in 't midden van de Naalde is, die voor 't overige naauwkeurig in evenwigt hangen moet.

Ook

door middel van een knopje dat onder aan het zelve weinig zichtbaar geplaatst is, en juist aan den Zuidpool van het Staafje, 't welk men dus geheimer en met minder moeite zal kunnen draaijen onder het Getal; waar mede men het spel doen wil.

MAGNE-
TISCHE
WYZER.

Ook is het noodzaakelyk om dit Konststukje in 't werk te stellen, dat men een kleine Zak heeft, die in vyf of zes onderscheiden Vakken verdeeld is, en van maaksel omtrent als de Breizakken der Juffrouwen, dog veel kleinder; men kan dezelve maaken van welke stoffe men begeert, mits dat zy niet te doorzigtig zy.

In de eerste Verdeeling van deze Zak doet gy kleine bordpapiere Kaartjes, waarop gy de Getallen van 1 tot 12 geschreven hebt, en die gy zoo meenigmaal 'er in doet als gy wilt; en in iedere van de andere Vakken, doet gy insgelyks een dozyn of meerder dergelyke Kaartjes, in acht neemende dat in ieder derzelve alle de Talletters of Getallen dezelfde zyn moeten.

100

UITWERKING.

Wanneer men den Wyzer gesteld heeft, door denzelve in diervoegen te draaijen dat één van deszelfs Getallen zig bevindt regt tegen over het Merkje P, 't welk op den rand van de Lyft is, en wan-

wanneer men vervolgens de aangestree-
 ken Naalde op haare spil doet draaijen, MAGNETISCHE WYZER.
 zal zy noodzaakelyk op dat Getal blyven
 stil staan, vermits zy, volgens de ver-
 klaarde eigenschappen van den Zeilsteen,
 dezelfde rigting zal neemen als de Staaf
 die onder den Wyzer geplaatst is,
 en gevolglyk zal het Noorden van de
 Naalde, dat is de punt derzelve, zig
 zetten op het Getal dat naar het Zuiden
 van de Staaf geplaatst is.

VERMAAKLYK
 KONSTSTUKJE.

*Dat men met dezen Wyzer in 't
 werk stelt.*

Nadat gy den Wyzer op een geheime KONSTSTUKJE.
 Wyze gesteld hebt op een van die
 Getallen, welken bevat zyn in eene van
 die Verdeelingen van de Zak, waarin al de
 Getallen gelyk zyn; zoo trek uit de eerste
 Ver-

KONTT-
STUKJE.

Verdeeling de Getallen die verschillende zyn, en laat ze aan 't Gezelschap zien; doet ze vervolgens weder in de Zak.

Houd dan voor den eenen of anderen persoon die Verdeeling van de Zak, waar in alle de Getallen gelyk zyn aan die waarop de Wyzer gesteld is; en zeg hem dat hy 'er één naar geval uitneemt, en het in zyne hand verborgen houdt. Plaats vervolgens of laat plaatsfen, de Naalde op haaren Spil, en draait dezelve op staande voet rond; wanneer zy ophoudt met draaijen, zal men bevinden dat zy het Getal aanwyft, 't welk de persoon in zyne hand verborgen houdt.

Dit konstje kan men terstond herhaalen, door den Wyzer, zonder dat het gemerkt word, te draaijen en te stellen op een ander Getal dat in een van de andere Verdeelingen van de Zak bevat is.

ANDER VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

Met denzelfden Wyzer.

Laat door twee Perſoonen uit ver- ANDER
KONST-
STUKJE.
ſchillende Verdeelingen van de Zak,
door ieder één Getal trekken, en zeg
hun, indien de twee Getallen die zy af-
zonderlyk getrokken hebben, meer zyn
dan twaalf, dat de Naalde het meerde-
dere zal aanwyzen; en zoo zy in tegen-
deel minder zyn, dat de Naalde de ſom
der twee Getallen zal aanwyzen; het is
genoeg om dit Konſtje in 't werk te ſtel-
len, dat men den Wyzer te vooren ſtelt
op 5, indien men uit de Zak wil doen
trekken de Getallen 10 en 7, of hem te
ſtellen op 9, indien men de Getallen 7
en 2 zal doen trekken.

Wanneer men dit Konſtje onmiddelyk
na het voorgaande doet, zal de uitwer-
king van dezen Wyzer nog veel verwon-
derlyker voorkomen.

A N.

A N D E R S A M E N S T E L .

*Waar mede men een Vermaaklyk Konst-
stukje in 't werk stelt, van het
voorige verschillende.*

ANDER
SAMEN-
STEL.

In plaats van de 12 Getallen in de
twaalf Verdeelingen van den Wyzer,
zoo zet 'er op de naamen der vier kleu-
ren van Speel-Kaarten, en de naamen
van de agt verschillende Kaarten, die
een Piquet-Spel uitmaaken, en wel in-
diervoegen in de twaalf Verdeelingen
van den Wyzer, als volgt, en zoo als de
tweede Fignur van de derde Plaat aanwyft.

Eerste Verdeeling	- -	Aas.
2de	_____ - -	Koning.
3de	_____ - -	Boer.
4de	_____ - -	Hart.
5de	_____ - -	Koningin.
6de	_____ - -	Ruite.
7de	_____ - -	Agt.
8de	_____ - -	Schoppen.
9de	_____ - -	Tien.
10de	_____ - -	Zeven.
11de	_____ - -	Klaveren.
12de	_____ - -	Negen.

Neem

Neem twee gelyke Naaldens A en D, die gy egter van elkanderen kunt onder kennen, en neem in acht dat de eene met haar punt, en de andere met haar agter end aangestrecken zy, dat is te zeggen, dat de punt van de eene het Noorden, en van de andere het Zuiden zy.

ANDER
SAMEN-
STEL.

PL. III.
Fig. 3.

UITWERKING.

Wanneer gy, op den Spil van dezen Wyzer, de Naalde plaatst, aan wier punt de Noordpool is, en dezelve draaijen doet, zal zy aanwyzen die der vier kleuren van de Kaarten, welke gy tegen over het bovengenoemde Merkje, naar het Zuiden van de ingeslotene Staaf gesteld hebt, (welke kleur men hier verondersteld te zyn *Schoppen*) zomen daar na, deze Naalde wegneemende, de andere Naalde 'er op zet, zal zy de *Koning* aanwyzen. Het zelfde zal gebeuren met de andere Kleuren en Kaarten, die op den Wyzer regt tegen over elkanderen staan.

O P M E R K I N G.

ANDER
SAMEN-
STEL.

Van de agt Kaarten op den Wyzer aangewezen, zyn 'er maar vier die hier dienen kunnen (); de vier anderen zyn 'er alleen op geplaatst om het getal der Kaarten van het Piquet-Spel volkomen te hebben, en kunnen in dit Konststukje niet gebruikt worden; dog zy zullen te pas komen in het Konststukje, dat op dit volgt.*

(*) Die naamelyk waar van de naamen op den Wyzer regt tegen over de Kleuren staan.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Dat men met dezen Wyzer in 't
werk stelt.*

Laat iemand uit een Piquet-Spel die <sup>KONST-
STUKJE.</sup> Kaart trekken, op welke gy den Wyzer gesteld hebt; het geen ligt te doen is, wanneer men zig bedient van een Spel, waar in die Kaart breeder is dan de anderen, om dezelve door het gevoel te onderscheiden en voor anderen te kunnen aanbieden; zeg aan den Persoon, die dezelve getrokken heeft, dat hy die niet moet laten zien.

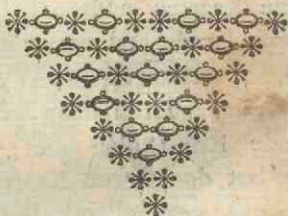
Geef vervolgens den gemelden Wyzer aan een anderen Persoon, en geef hem tevens eene van de twee Naaldens, gebiedende hem dezelve op haaren Spil te zetten en rond te draaijen; doet dan opmerken dat deze Naalde de Kleur van de getrokken Kaart aanwyst: neem daarna

ANDER
KONST-
STUKJE.

fel dezelve zonder dat men het bemerkte, en geef ze met den Wyzer aan den tweeden Perfoon, ten einde zy aanwyze de Kaart, welke de eerste Perfoon uit het Spel genomen heeft.

OPMERKING.

Dit Konststukje wyft niet de kleur aan van de twee Kaarten, die men uit het Spel getrokken heeft.

VIER-

Fig. 2.

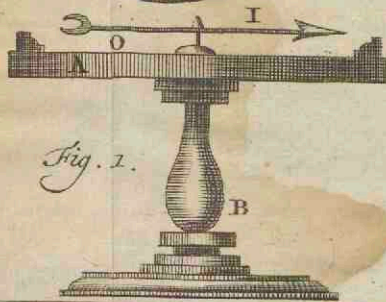
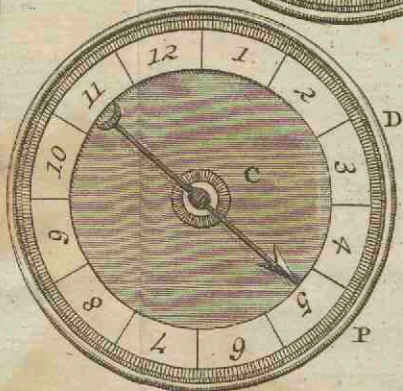
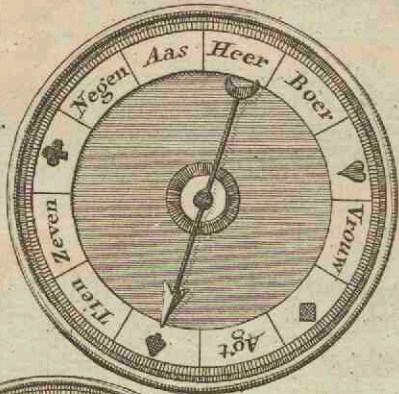

Fig. 1.

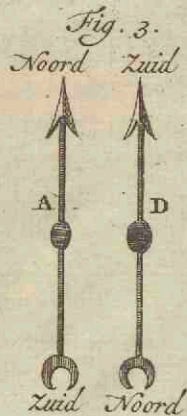
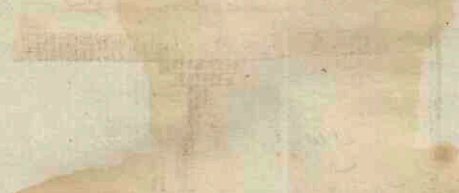

Fig. 3.

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

VIERDE
VERMAAKLYKHEID.

REGTSTANDIGE
MAGNETISCHE
WYZER.

SAMENSTEL.

Laat een Wyzer maaken en draaijen met twee Oppervlaktens, regtstandig gesteld op zynen Voet F. Laat op ieder van deze Oppervlaktens een groef zyn om 'er in te plaatsen twee Bordpapiere Schyven of ronde Bladen van zeven of agt duimen middellyns, welken in hunnen omtrek bedekt en vastgehouden moeten worden door houten Ringen DD, die voor dezelve tot Lyfsten ver-

REGT-
STANDIGE
MAGNETISCHE
WYZER.

PL. IV.
Fig. 1.

strek-

REGT-
STANDIGE
MAGNE-
TISCHE
WYZER.

strekken, zoo dat de Bordpapiere Bladen vryelyk in hunne groeven kunnen draaijen; verdeel ieder van deze Bladen in zestien gelyke deelen, nadat gy 'er twee eenmiddelpuntige Cirkels op beschreven hebt, en plak in iedere verdeeling de twee en dertig Kaarten van een Piquet-Spel, of alleen de naamen derzelven, in acht neemende dat gy 'er zestien plaatst aan de eene, en zestien aan de andere zyde, en zonder eenige order te volgen; plaats binnen in den Wyzer, tusschen de twee Bordpapiere Schyven, een As C C, op welke deze Schyven vast zyn moeten indiervoegen, dat zy te gelyk kunnen draaijen zonder dat hunne stand ontfeld raake.

Maak aan de houte Lyft D, welke op den Voet van den Wyzer F rust, en tusschen de twee Bordpapiere Schyven, vast een bekragtigde staale Staaf G, die de gedaante heeft van een halven Cirkel, zynde drie linien breed, en ééne linie

PL. IV.
Fig. 2.

linie dik, en hellende op die wyze als in de eerste Figuur word aangewezen.

REGT-
STANDIGE
MAGNE-
TISCHE
WYZER.

Plaats in 't middelpunt van iedere einde van den As des Wyzers eene Spil, en maak te hebben een aangestroken Naalde L, die in haar midden voorzien is van een Koper Bosje, het welk vryelyk op iedere Spil kan gezet worden; dog laat dezelve volkomen evenwigtig zyn, op dat zy zoo veel te aandoenelyker zy voor de aantrekking van den bekrachtigden halven StaaLEN Cirkel G, welken in den Wyzer verborgen is.

Deze Naalde moet ook gehouden worden door een Koper Knopje I, dat men gemakkelyk afneemen en op het eind der twee Spillen zetten kan; dit Knopje dient om de Naalde, op haare Spil ronddraaijende, voor 't afvallen te bewaaren.

UITWERKING.

Wanneer men de Naalde L naar den eenen of anderen kant van den Wyzer draaijen doet, zal hy zig altoos stil hou-

REGT-
STANDIGE
MAGNE-
TISCHE
WYZER.

den volgens de hellende rigting van den bekrachtigden Cirkel, welke in den Wyzer opgesloten is; en gemerkt men de beide Bordpapiere Schyven te gelyk kan doen draaijen zonder dat deze Zeilsteen draait, zoo kan men by deszelfs Poolen brengen zoodanige Verdeeling van die Schyven, als men goedvindt; dat is te zeggen, alle de Kaarten op die twee Wyzers uitgedrukt staande; en gevolgelyk by dezelve naar willekeur de Naalde doen stil houden, mits onthoudende de Kaarten op welken men den Wyzer gesteld heeft.

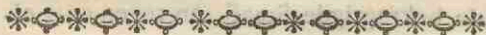
VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Dat men met dezen Wyzer in 't
werk stelt.*

Men laat uit een Spel Kaarten (op KONST-
STUKJE. dezelfde Wyze als in de voor-
gaande Vermaaklykheid gereed gemaakt)
twee verschillende Kaarten trekken,
welken zyn moeten de twee Kaarten,
die op den Wyzer boven het Zuiden van
de bekragtigde Staaf, en tegen over el-
kander staan, dat is te zeggen, aan we-
derzyden van den Wyzer op iedere Schyf
één; laat vervolgens de Naalde draaijen,
eerst op de eene en dan op de andere
zyde van den Wyzer, zoo zal zy On-
twyffelbaar aanwyzen de twee Kaarten
die men heeft laten trekken, en wel-
ken de twee Perfoonen zullen meenen
vryelyk uit het Spel gekozen te heb-
ben.

OP.

Voor dat men de Naalde doet draaijen, moet men wel in acht neemen dat men de Perſoonen, die de Kaarten getrokken hebben, vraagt aan welke zyde van den Wyzer zy ſtaan; zonder dit zou men zekerlyk verdagt worden uit zig zelven te weteen dat 'er aan beide zyden één is, ter oorzaake van de noodzaaklykheid, waar in men is om de Naalde op beide zyden van den Wyzer te zetten. Zoo men maar eene Kaart trekken laat, moet men altoos dezelfde vraag doen.

ANDER SAMENSTEL.

Met alleen de twee Bordpapiere Schyven te veranderen.

Men verdeelt twee andere Bordpapiere Schyven in agttien gelyke deelen, en men ſtelt op iedere Schyf de Getallen van 1 tot 9 tweemaal herhaald, in acht neemende dat men dezelfen ieder

der in hunne Verdeeling plaatse, volgens de order in de hier agter volgende Tafel gesteld; men bedient zig verder van een kleinen Zak, op dezelfde wyze gemaakt als die van de derde Vermaaklykheid. In de eerste Verdeeling van dezen Zak plaatst men kleine vierkante Kaartjes, waar van op ieder geschreven staat de Som der Getallen die tegen elkanderen op beide Bordpapiere Schyven overstaan; en in twee andere Verdeelingen plaatst men de Getallen, die aan elkanderen gelyk en ieder één van die Sommen zyn, op welken gy den Wyzer gesteld hebt.

KONST-
STUKJE,
enz.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

*Dat men met dezen Wyzer en deze
Getallen in 't werk stelt.*

KONST-
STUKJE.
ENZ.

Gy laat eerst zien de verschillende Getallen, welken in de eerste Verdeeling van den Zak bevat zyn, en gy doet ze weder in den Zak; dan vertoont gy die van de andere Verdeelingen van den Zak, welke alle de gelyke Getallen bevat, en gy zegt aan iemand van 't Gezelschap dat hy 'er één neeme, welke die zynde, op welke gy (volgens de ondergestelde Tafel) den Wyzer gesteld hebt; zoo zal volgen, wanneer gy de Naalde op beide de zyden van den Wyzer draaijen laat, dat de Som van de twee Getallen, die zy aanwyft, die zal zyn welke men uit den Zak getrokken heeft.

OPMERKING.

Men moet zorg draagen om niet te laaten bemerken, dat 'er Verschillende Verdeelingen in den Zak zyn.

T A.

T A F E L

Om te dienen tot de Samenstellinge van
den Laastgemelden Wyzer.

ORDER der Talletters op de eene zyde van den Wyzer.	ORDER der Talletters op de andere zyde van den Wyzer.	SOMMEN van twee Getallen.
7 - - - -	5 - - - -	12
4 - - - -	3 - - - -	7
1 - - - -	8 - - - -	9
7 - - - -	6 - - - -	13
4 - - - -	2 - - - -	6
8 - - - -	7 - - - -	15
2 - - - -	1 - - - -	3
6 - - - -	4 - - - -	10
3 - - - -	1 - - - -	4
8 - - - -	6 - - - -	14
5 - - - -	3 - - - -	8
1 - - - -	9 - - - -	10
9 - - - -	7 - - - -	16
2 - - - -	9 - - - -	11
5 - - - -	4 - - - -	9
9 - - - -	8 - - - -	17
3 - - - -	2 - - - -	5
6 - - - -	5 - - - -	11

KONST-
STUKJE.

OPMERKING.

In het zetten van de Talletters op de beide bordpapiere Wyzers, welken in de twee eerste Kolommen van dezen Tafel staan, moet men opletten dezelve in die zelfde order te plaatsfen, en daarenboven in acht neemen dat de Talletters van de eerste Kolom malkanderen in de rondte van den eenen Wyzer moeten volgen, van de regter naar de linker band, en die van de tweede Kolom op den anderen Wyzer, van de linker naar de regter band; het geen noodzaakelyk is, om te maaken dat zy op beide Wyzers regt agter elkanderen overgesteld zyn.

ANDER VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Met de Wyzers der Getallen in eens
andere order te stellen.*

Wanneer men van de Tafel, die hier ANDER
KONST-
STUKJE. na volgt, zig bedient om twee Talwyzers te maaken, welken verdeeld zyn in twaalf gelyke Verdeelingen, in ieder van welken men de Getallen 1 tot 12 plaatst, in die order als zy in die Tafel voorkomen, zoo zal volgen dat ieder der Getallen 1, 2, 3, 4, 5, en 6. van den eersten Wyzer, en dat, 't welk vlak agter ieder derzelven op den anderen Wyzer staat, een getal zal maaken gelyk aan dat, 't welk op den eersten en tweeden Wyzer regt tegen over de vorigen zig bevindt, en op beide de Wyzers het zelfde is; en gevolglyk, wanneer men zig van de twee bekragtigde Naaldens bedient, waar van de eerste het Noorden, en de tweede het Zuiden

ANDER
KONST-
STUKJE.

aan haaren punt heeft, en, wanneer men naar willekeur een van die twee Naaldens op den eersten Wyzer draaijen laat, zoo zal dezelve aanwyzen een getal gelyk aan dat, 't welk de andere Naalde op beide de Wyzers aanwyft; het geen gemakkelyk te begrypen is uit de order, in welke men de Talletters op de volgende Tafel gesteld heeft.

UITWERKING.

Tot regt verstand van de uitwerkinge welke dit Konststukje voortbrengt, en van het Samenstel der volgende Tafel, moet men aanmerken dat de Getallen 1, 2, 3, 4, 5, en 6. van de eerste Kolom, welken tegen de Getallen 11, 9, 7, 5, 3 en 1 van de tweede Kolom overstaan, by elkanderen opgeteld zynde samen uitmaaken de Getallen 12, 11, 10, 9, 8 en 7 van de derde Kolom, welken die zyn die in iedere Verdeeling van de Zak afzonderlyk moeten gedaan worden; nog moet men aanmerken dat deze zelfde laatste Getallen ook op beide de Wyzers

zers regelregt overstaan tegen die van de ANDER
KONST-
STUKJE.
eerste en tweede Kolom; waar uit volgt,
wanneer men uit de Zak het Getal 12
heeft laten trekken (men veronderstelt
hier dat men by voorraad de Getallen 1
en 11 gesteld heeft op het Zuiden van de
Staaf, welke tusschen de twee Wyzers be-
sloten is), en wanneer men vervolgens
de Naalde, waar van het Noorde aan de
punt is, op iederen Wyzer draaijen laat,
dat zy dan de Getallen 1 en 11 zal aan-
wyzen; en zoo men integendeel de an-
dere Naalde, wier punt het Zuiden is, op
den eenen of anderen Wyzer laat draai-
jen, dat zy dan op iederen Wyzer op
het Getal 12 zal staan blyven.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

KONST-
STUKJE.

Men laat eerst de Getallen zien van 1 tot 12, welken in de eerste Verdeeling van de Zak moeten gelegd zyn. Men steekt hen wederom in de Zak; en men laat uit eene der andere Verdeelingen (in iedere van welken alle de Getallen dezelfde zyn moeten) trekken het Getal 7, 8, 9, 10, 11 of 12, ingevolge het Getal waar op men de Zak en den Wyzer toebereid heeft.

Men vraage, voor dat men de Naalde op eenen van de twee Wyzers plaatst, of men begeert dat zy het Getal in eens of in twee reizen op de twee Wyzers zal aantoonen; en als dan bedient men zig van de Naalde die geschikt is om het Getal zoo aan te wyzen als het gevraagd is.

T A F E L

Om te dienen tot het Samenstel van den
beschreven Magnetischen Wyzer.

ORDER <i>der Getallen op den eersten Wyzer.</i>	ORDER <i>der Getallen op den twee den Wyzer.</i>	SOM <i>van 2 Getallen op de 2 Wyzers vlak agter een staande.</i>	GETAL <i>Regelregt op de 2 Wyzers tegen over een staande.</i>
I - -	II - -	12 - -	
8 - -	8 - -	- - -	8
6 - -	I - -	7 - -	
4 - -	5 - -	9 - -	
10 - -	10 - -	- - -	10
2 - -	9 - -	11 - -	
12 - -	12 - -	- - -	12
5 - -	3 - -	8 - -	
7 - -	7 - -	- - -	7
9 - -	9 - -	- - -	9
3 - -	7 - -	10 - -	
11 - -	11 - -	- - -	11

KONST-
STUKJE.

De overbrenging der Getallen van deze Tafel op de twee Wyzers moet op dezelfde wyze geschieden als by de voorgaande Tafel vermaand is; dat is te zeggen, met dezelve op den eenen Wyzer over te schryven van de regter naar de linker hand, en op den anderen van de linker naar de regter hand. Men kan met dezen Wyzer ook het voorgaande Konststukje doen; invoegen het niet noodig is, dat men 'er twee laat maaken.

OPMERKING.

De samenvoeging der Getallen, gepaard met de uitwerkinge door de Magnetische kragt voortgebracht, kan deze Konstjes zoo veel te verwonderlyker doen voorkömen, als de oorzaak en reden 'er van in dit geval moeiljelyker zyn na te gaan.

Maar vermits de voornaame uitkomst en de aangenaame verwondering, welken zy voortbrengen, byzonderlyk afhangt van de samenvoegingen en veranderingen der Getallen, is het noodzaakelyk dat men dezen wel kenne. Men zal 'er eerst in het twee-
de

Tweede Wyzer

Fig. 2.

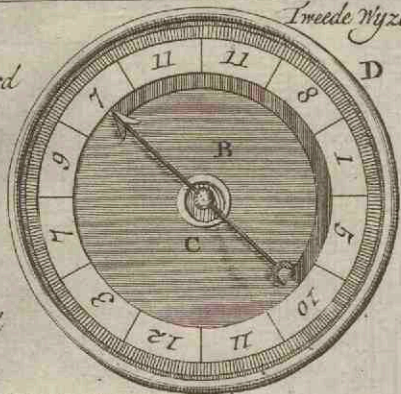
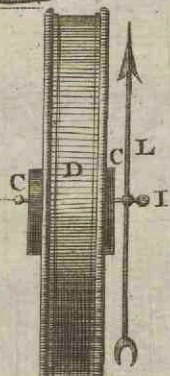
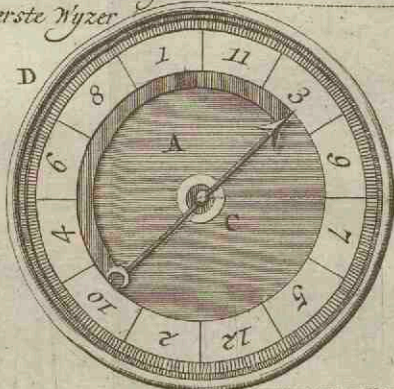

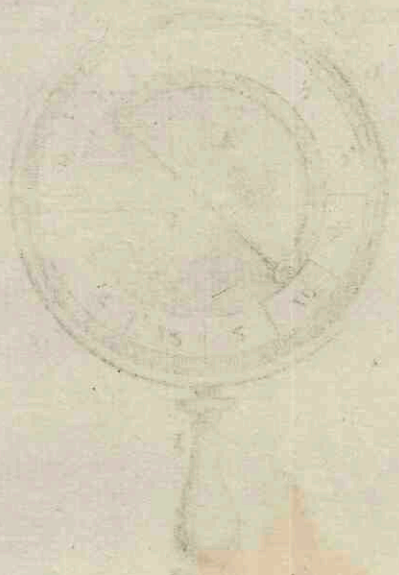
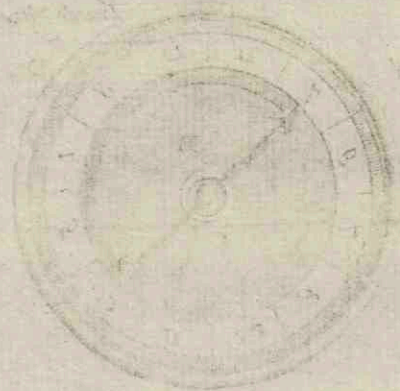
Fig. 1.

Eerste Wyzer

F

F

de Deel van gewaagd vinden, alwaar ik KONST-
STUKJE. de eigenschappen, evenredigheden, talryen, veranderingen, en samenvoegingen der Getallen vry uitgebreid behandel; al het welke niet alleen nieuw, maar te gelyk aangenaam en verwonderlyk zyn zal, wegens de verscheidenheid der Vermaaklykheden, waar toe dat onderwerp geschikt is (22).

(22) De Autheur heeft in de bovenstaande Konstjes met de Getallen zig alleen bediend van de Optellinge; dog zy, welken zig eenige moeite willen geeven, zullen ligtelyk Tafels kunnen maaken, om met de Aftrekkinge, Vermeenigvuldiging en Deeling der Getallen, door middel van dusdanige Wyzers dergelyke Konstjes te doen.

VYFDE

VERMAAKLYKHEID.

DE BEHENDIGE

SCHILDER.

SAMENSTEL.

DE BE-
HENDIGE
SCHIL-
DER.

PL. V.
Fig. I.

Laat twee kleine Doofen M en N maaken, van omtrent vier en een halve duim lengte, vier duimen breedte. De eerste moet een halve duim, en de twee zeven of agt linien diep zyn: beiden met scharnieren openende, en van vooren voorzien van haaken om gesloten te worden.

Neem vier kleine Blaadjes van ligt hout O, P, Q en R, vier linien dik, en zoo groot dat zy in de eerste Doos net en gemakelyk passen. Maak in ieder Blaadje een Groef AB, CD, EF, GH, in 't midden van het zelve, en evenwy-
dig

dig aan deszelfs zyden; in twee naar de lengte, en in twee naar de breedte, gelyk uit de Figuur duidelyk te zien is.

DE BE-
HENDIGE
SCHIL-
DER.

Leg in de Groef van ieder Blaadje een wel bekragtigde Staaf V, en waar van de Poolen behoorlyk geschikt zyn, met betrekkinge tot den stand van de vier Schilderytjes, die 'er op moeten geschilderd staan, gelyk die zelfde eerste Figuur aanwyft.

Beplak deze Blaadjes met dubbel papier, om die Staaven te verbergen, en draag zorg, dat de styffel dezelve niet kan doen roesten; 't welk haare kragt zeer verminderen zou.

Laat vervolgers op die vier Blaadjes verschillende stukjes schilderen, gelyk Bloemen, Vogels, Dieren enz.; leg 'er over, zoo gy dit verkiest, een zeer dun wit glas, en versier hen met een lyst- of loofwerkje.

Plaats in 't midden op den bodem van de tweede Doos een Spil T, op welke een bordpapiere zeer ligte Schyf OPQR vryelyk draaijen moet, bevattende een

DE BE-
HENDIGE
SCHIL-
DER.

aangestroken Naalde S. Verdeel die Schyf in vier Verdeelingen, die geschikt moeten zyn naar de Poolen van de Naalde indiervoegen als de tweede Figuur aantoot; en schilder in dezelve die zelfde vier Stukjes, die gy op de Blaadjes geschilderd hebt, in ieder derzelve naamelyk één, met dit onderscheid alleenlyk dat zy verkleind moeten zyn; bedek deze Doos en het geen 'er in is met een bordpapiere Blad M, in het welk een opening D zyn moet, vier of vyf linien van het middelpunt van de Doos af, ten einde men 'er door heen en agtervolglyk zien kan de vier Schilderstukjes, welken op de bordpapiere Schyf, die binnen in deze Doos is, geteekend staan.

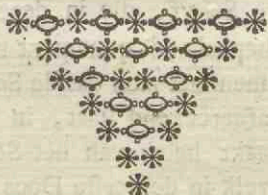
Laat deze opening dienen om te verbeelden het doek, waar op een klein Beeldje, vertoonende een Schilder, eenig ontwerp schynt te schilderen; bedek met een zeer dun glas dat kleine ontwerp, 't welk gy kunt beschilderen zoo als gy begeert, mits dat de opening, in het bordpapier gemaakt, op haare plaats blyve.

Wan-

UITWERKING.

DE BE-
HENDIGE
SCHIL-
DER.

Wanneer gy een van de vier beschil-
derde Blaadjes in de eerste Doos gelegd
hebt, en vervolgens op deze Doos
naauwkeurig zet de andere, in welke de
beweegbaare bordpapiere Schyf is, die
wel in evenwigt op haare Spil hangen
moet, dan zal dezelve zig draaijen tot
dat de Naalde, die 'er in bevat is, in de
rigting zy van de bekragtigde Staaf, wel-
ke in het Blaadje is opgesloten, en dan
zal men (volgens de famenstelling) door
de gemaakte opening, een Schilderstukje
zien, volmaakt gelyk aan dat, 't welk
op het Blaadje geschilderd is.

VER-

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*'t welk men met deze twee Doosjen
in 't werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men geeft aan iemand van 't Gezelschap de vier Blaadjes, latende hem de vryheid van 'er geheimlyk een in te leggen dat hy verkiest, belastende hem de drie anderen zorgvuldig te verbergen, en de Doos te sluiten; men plaatst vervolgens de tweede Doos naauwkeurig op de eerste, en men wagt een weinig om tyd te geeven dat de bordpapiere Schyf, die in dezelve bevat is, zig bepaale; daarna opent men dezelve, en men laat zien dat de Schilder, die 'er op afgeteekend staat, in 't klein Kopy gemaakt heeft van het Schilderstukje, 't welk in de eerste Doos gelegd is: dit Konstje is zoo aangenaam in zyne uitkomst, als gemakkelyk in zyne uitvoeringe.

Z E S.

Fig. 1.

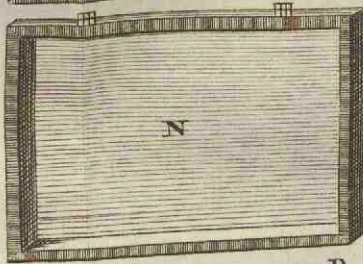
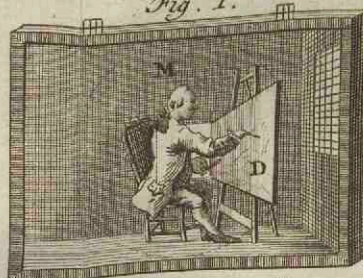
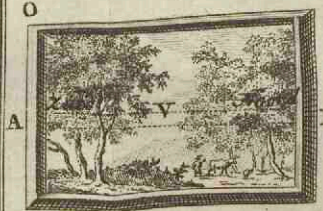
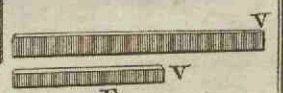
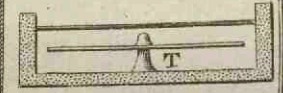
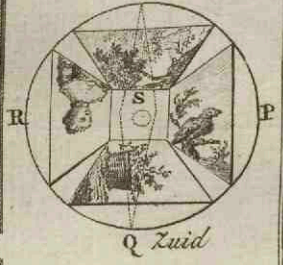

Fig. 2.

O Noord

Faint, illegible text on the right page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several horizontal lines across the page.

Z E S D E

VERMAAKLYKHEID.

DE DUBBELDE
CYFFERDOOS.

SAMENSTEL.

Laat van Nooteboomhout twee kleine Doosjes A en B maaken, sluitende met scharnieren, twaalf duimen lang, en drie breed, en omtrent vyf linien diep, zonder 'er onder te begrypen de dikte der zyden en van den bodem der Doos.

DE DUBBELDE
CYFFER-
DOOS.

PL. VI.
Fig. 1.

Maak vier kleine, vierkante, houte Blaadjes C, D, E en F van omtrent drie duimen vierkant, en vier linien dikte, ieder in 't midden voorzien met een sleuf van drie linien breedte en twee diepte. Deze vier Blaadjes moeten eene der

DE DUB-
BELDE
CYFFER-
DOOS.

der Doofen net vullen. Leg in de sleuf van ieder Blaadje een kleine wel aangestroken staale Staaf, en bedek dezelve met opgeplakt papier, op dat men niet vermoede dat 'er binnen in dezelve iets verborgen is; schryf vervolgens op ieder Blaadje een verschillende Cyfferletter, zoodanig eene als gy verkiest; mits eger dat de Cyfferletters gesteld worden naar de legging der Poolen van de bekragtigde Staaven, gelyk duidelyk aangewezzen word in de geteekende Blaadjes van de eerste Figuur der zesde Plaat.

Neem vervolgens de tweedé Doos, en verdeel den bodem derzelve in vier gelyke Vierkanten, en plaats in 't midden van ieder derzelve een Spil P, van omtrent vier linien hoogte; zet op iedere Spil een bekragtigde Naalde, die besloten moet zyn tusschen zeer dunne bordpapiere Schyven, dog neem in acht dat de dus toegemaakte Naaldens wel in evenwigt hangen. Deel verder deze vier bordpapiere Schyven in vier gelyke deelen, door twee middellynen, die elkanderen met

met regthoeken overkruiffen, en fchryf op ieder derzelven de vier Cyfferletters welken op de Blaadjes geteekend ftaan, en wel indiervoege dat zy gefield zyn naar de Poolen van de aangefireken Naaldens, welken 'er in opgefloten zyn, gelyk de Figuur klaar genoeg aanwyft.

DE DUB-
BELDE
CYFFER-
DOOS.

Daarna verbergt men die vier Schyven met een ftuk Bordpapier, dat in de Doos 'er opgelegd word, en in het welk men naar de zyde der fcharnieren vier ronde openingen O, O, O, O, gemaakt heeft, van omtrent éenen duim middellyns. Zie de Figuur.

UITWERKING.

Wanneer men de vier Blaadjes in eene der Doofen, in eene zekere order, hoedanige dezelve ook zy, gefchikt heeft, zoo dat de Cyffers, die 'er op gefchreven zyn, een zeker getal uitmaaken, en indien men, na deze Doos wel gefloten te hebben, de andere Doos 'er naauwkeurig opzet, dan zal men noodzaakelyk de

DE DUB-
BELDE
CYFFER-
DOOS.

de vier Cyffers zien die in de eerste Doos gelegd zyn, door de vier gaten naame-lyk welken in het Bordpapier, daar de tweede Doos mede bedekt is, gemaakt zyn; want de vier aangestrecken Naaldens, die in de bordpapiere Schyven bevat, en op haare Spillen beweegbaar zyn, neemen dan, ingevolge de gelegde gronden, dezelfde rigting aan als die van de bekragtigde Staaf, welke zig in ieder Blaadje bevindt; 't welk ligtelyk op te maaken is uit de manier, op welke de Cyffers zoo wel op de Blaadjes, als op de bordpapiere Schyven gesteld zyn, met betrekkinge tot de Poolen der aangestrecken Naaldens en Staaven, die er in opgesloten zyn; en 't welk men ook te gemakkeliker kan begrypen uit het Samenstel van de voorgaande Vermaaklykheid.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Dat men met deze Cyfferdoos in
't werk stelt.*

Om met dit Konstje op eene aange-^{KONST-}
naame Wyze te verrassen, moet ^{STUKJE}
men aan iemand van het Gezelschap de
eerste Doos en de vier Blaadjes geeven,
laatende hem de vryheid van dezelve
heimelyk 'er in te leggen, in dier voe-
ge dat de Cyffers, die 'er opgeschreven
zyn, een Getal naar zyne verkiezing
maaken; Dit gedaan zynde, zoo neem
de Doos weder, en zet 'er de tweede
Doos op; laat deze eenige oogenblikken
stilstaan, eer gy dezelve opent, om aan
de Kaarte Schyven tyd te geeven van
een vasten stand aan te neemen; open
dan deze Doos zonder dezelve te ver-
plaatsen, en laat het Getal zien dat in
de eerste Doos gelegd is.

HET VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

KONST-
STUKJE.

Men kan, zonder zig van de tweede Doos te bedienen, het Getal noemen dat in de eerste geheimelyk gelegd is: ten dien einde heeft men slegts met den Magnetischen Wyzer te onderzoeken den stand van de Staaven, welken in de vier Blaadjcs bevat zyn; met een weinig geheugen zal men dit ligtelyk doen kunnen.

Men merke ten dien einde op dat de Blaadjcs, op welken de vier Cyffers 2, 3, 4 en 7 gesteld zyn de vier en twintig verplaatsingen geeven, die in deze Tafel bevat zyn-

7.2.3.4.	2.7.3.4.	3.7.2.4.	4.7.2.3.
7.2.4.3.	2.7.4.3.	3.7.4.2.	4.7.3.2.
7.3.2.4.	2.3.7.4.	3.2.7.4.	4.2.3.7.
7.3.4.2.	2.3.4.7.	3.2.4.7.	4.2.7.3.
7.4.2.3.	2.4.7.3.	3.4.7.2.	4.3.7.2.
7.4.3.2.	2.4.3.7.	3.4.2.7.	4.3.2.7.

AN:

ANDER VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

Indien men in plaats van de vier Cyfers, een woord uit vier verschillende Letters bestaande, A. M. O. R. by voorbeeld, op de Blaadjes en beweegbaare Schyven schryft, zullen de verscheide woorden of *Letter-Verzettingen* die men 'er, door de verschillende *Samenvoeginge en verplaatfingen* der vier Blaadjes, in de eerste Doos van maaken kan, zig insgelyks in de tweede Doos vertoonen. Dit Konstje, op die manier vertoonend, kan ook zyne aangenaamheid hebben. Men zal iets fraayers van die natuur in 't vervolg dezer Vermaaklykheden vinden.

ANDER
KONST-
STUKJE.

Anagrammes.

ZEVENDE

VERMAAKLYKHEID.

DE TWEE

TOVER-GETALLEN.

SAMENSTEL.

DE TWEE
TOVER-
GETAL-
LEN.

Laat twee Doosfen maaken van dezelfde grootte F en G, zes duimen lang, drie breed, en een halven duim diep. Verdeel den bodem van de eerste Doos G in twee gelyke Vierkanten, en plaats in 't midden van ieder dezer Vierkanten een Staale Spil, op iedere Spil een kleine Kaarte Schyf C en D, in zig besluitende een aangestreden Naalde, waar van de Poolen moeten geschikt zyn naar de Getallen, 1, 2, 4 en 8, die 'er op geschreven moeten zyn, zoo als de Figuur aanwyft.

PL. VI.
Fig. 2.

Be-

Bedek deze Doos G van binnen met een Bordpapier, in welk twee ronde openingen zyn moeten H en I.

DE TWEE
TOVER-
GETAL-
LEN.

Neem ook twee Blaadjes A en B; die beiden gemakkelyk in de tweede Doos kunnen geplaatst worden, leg in ieder derzelve een bekragtigde Staaf, indier-voege als de Figuur aantoot, ten aanzien van de Getallen 1 en 4, welken op deze twee Blaadjes moeten geschreven zyn.

UITWERKING.

Wanneer men de twee Blaadjes op eene geheime wyze in de tweede Doos gelegd heeft, en dan de eerste Doos 'er op zet, zullen de Naaldens, welken in de Kaarte Schyven zyn, eene rigting aanneemen gelyk aan die der Staaven, welken in de Blaadjes verborgen zyn en het Getal, gemaakt door de twee Cyffers die 'er op geschreven zyn, (welken kunnen zyn 14 of 41) zullen door de twee ronde openingen van de eerste Doos gezien worden; zoo men in tegen-

DE TWEE TOVER-GETALLEN. deel dezelve anders om legt; dat is, dat de zyde der scharnieren van de eene Doos zig bevindt aan de zyde daar de andere zig opent, zoo zal het Getal het dubbel zyn van dat 't welk in de tweede Doos voorkomt; het welk ligtelyk te begrypen is uit de schikking der bekragtigde Straaven en Naaldens, ten aanzien van de Getallen, die op de Blaadjes en Kaarte Schyven geschreven zyn.

V E R M A A K L Y K
K O N S T S T U K J E.

*'t welk men met deze twee Doosfen
in 't werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men geeft de tweede Doos en de twee Blaadjes aan iemand van 't Gezelschap, latende hem meester om in het geheim het Getal 14 of 41 'er mede te maaken; en voor dat men dezelve met de eerste Doos bedekt, zoo vraagt men hem of hy begeert dat men zyn getal doe te voorschyn komen, of een getal dat

dat het dubbel 'er van is; wanneer hy KONST-
STUKJE. zyne verkiezing gezegd heeft, plaatst men deze eerste Doos in diervoegen als boven geleerd is, om het verkozen getal in dezelve te doen verschynen (23).

OP-

(23) De toefel en wyze van uitvoeringe van deze en de voorige Vermaaklykheid heeft my aanleiding gegeven, tot het uitdenken van eene andere die mede zeer geschikt is om eene aangenaame verwondering te verwekken.

Ik zal dezelve noemen

DE DOOS DES OUDERDOMS;

Om dat zy dienen moet om te zeggen hoe oud van jaaren, maanden, weeken, dagen ja uren zelfs iemand is.

Ten dien einde heeft men noodig ééne zoodanige Doos als de tweede is van die hier beschreven zyn; vervolgens 19 dergelyke vierkante houtte Blaadjes, waar van 'er twee de Doos beslaan en net vullen moeten.

Op deze Blaadjes moeten de volgende Cyferletters staan: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; zoo dat 'er van elk

KONST-
STUKJE.

OPMERKING.

Men kan de' eerste Doos zonder ſcharnieren maaken, op dat men niet zou bemerken, dat

der negen eerste Talletters twee Blaadjes zyn, dog van de nul maar één.

Verder moet 'er in den bovenbeschreven Magnetischen Wyzer in een kring deze tien Cyfferletter staan: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0, zoo dat zy voor den geenen die 'er door ziet zichtbaar zyn, en door de aangestroken Naalde, die 'er in draait, aangewezen kunnen worden.

In ieder der Blaadjes moet een bekragtigd Staal Staafje verborgen, en op die wyze gelegd zyn, dat deszelfs rigting overeenstemt met den strek van zyn getal in den kring van den Magnetischen Wyzer.

Wanneer 'er dan twee Blaadjes, of zelfs één, in de Doos gelegd zyn, zal men, den Magnetischen Wyzer op deszelfs deksel plaatsende, aanstonds ontdekken welken de Cyfferletters zyn, die 'er op geschreven staan.

Men geeft, om het Konstje in order uit te voeren de Doos met de 19 Blaadjes aan iemand,

dat men dezelve op de eene of andere wyze, KONST-
naar het gevraagde getal, plaatse. STUKJE.

mant, die begeert dat men zynen ouderdom zegge. Hy neemt 'er twee Cyfferletters uit, die te samen het getal zyner jaaren uitmaaken, stel 33, hy legt dezelve geheimelyk in de Doos, sluit deze, en verbergt de overigen. Men zet den Kyker op het deksel boven het eene en het andere Blaadje; men vindt dat de Naalde in beide gevallen op 3 blyft stil staan; en zegt hem dus dat hy 33 jaaren oud is. Zoo hy beneden de 10 jaaren is, zal 'er maar één Blaadje in gelegd zyn, en de Naalde, hoe men den Wyzer draait boven de leege plaats van de Doos, zal altyd naar het natuurlyk Noorden zig keeren.

Wil hy dat men zegge, hoe veel maanden hy ouder is dan 33 jaaren, men laat hem weder in de Doos één of twee Blaadjes leggen, wier Cyffers het getal 'er van uitdrukken, 10 by voorbeeld. Men doet als vooren; en men gaat op dezelfde wyze voort met de weken, dagen en uren.

A G T S T E

VERMAAKLYKHEID.

D E V I E R

TOVER-GETALLEN.

S A M E N S T E L.

DE VIER
TOVER-
GETAL-
LEN.

Deze Vermaaklykheid, welke een uitwerking voortbrengt van de voorgaande verschillende, kan egter met dezelfde Doosfen geschieden: men heeft 'er alleen twee Blaadjes meer toe noodig, waar van de Staaven, die 'er ingelegd moeten worden, geschikt zyn, voor zoo verre de rigting van haare Poolen aangaat (met betrekking tot de Getallen 2 en 8 op de Blaadjes A en B geschreven) zoo als door de eerste Figuur van de zevende Plaat word aangewezen.

UIT.

UITWERKING.

DE VIER
TOVER-
GETAL-
LEN.

Het is zeer ligt te begrypen, als men de voorgaande Vermaaklykheid wel verstaan heeft; dat die twee nieuwe Blaadjes aan de bordpapiere Schyven eene rigting geeven, die gelyk is aan die, welke de Blaadjes van de voorgaande Vermaaklykheid voortbrengen, wanneer de eerste Doos boven op in een tegengestelden zin geplaatst is; en gevolglyk dat, wanneer men twee van die vier Blaadjes in de tweede Doos legt, welke dezelve ook zyn mogen, men op gelyke wyze het getal zal zien verschynen in de eerste Doos.

V E R M A A K L Y K
K O N S T S T U K J E .

*Dat men met de verschillende Getallen
in 't werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Dit Konststukje verschilt van het voorgaande in zoo verre, dat men de vryheid laat om van die vier Blaadjes uit te kiezen de twee Getallen, die men in de Doos leggen wil; het welk dit Konstje zeer ongemeen maakt en veel verwonderlyker dan de Cyffer-Doos van de Zesde Vermaaklykheid, die eger door een ieder met verwondering beschouwd is.

Fig. 1.

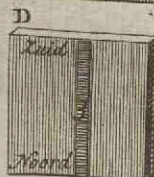
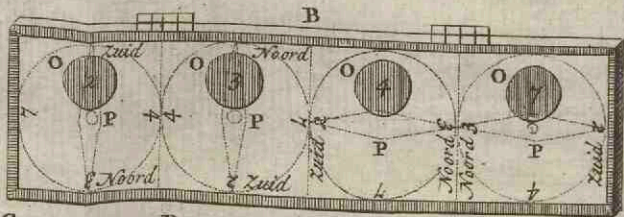
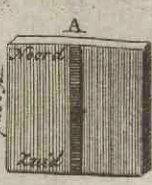
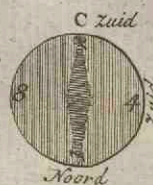
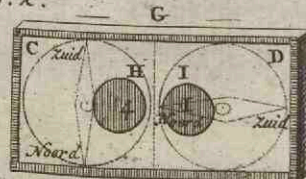
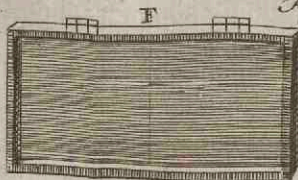
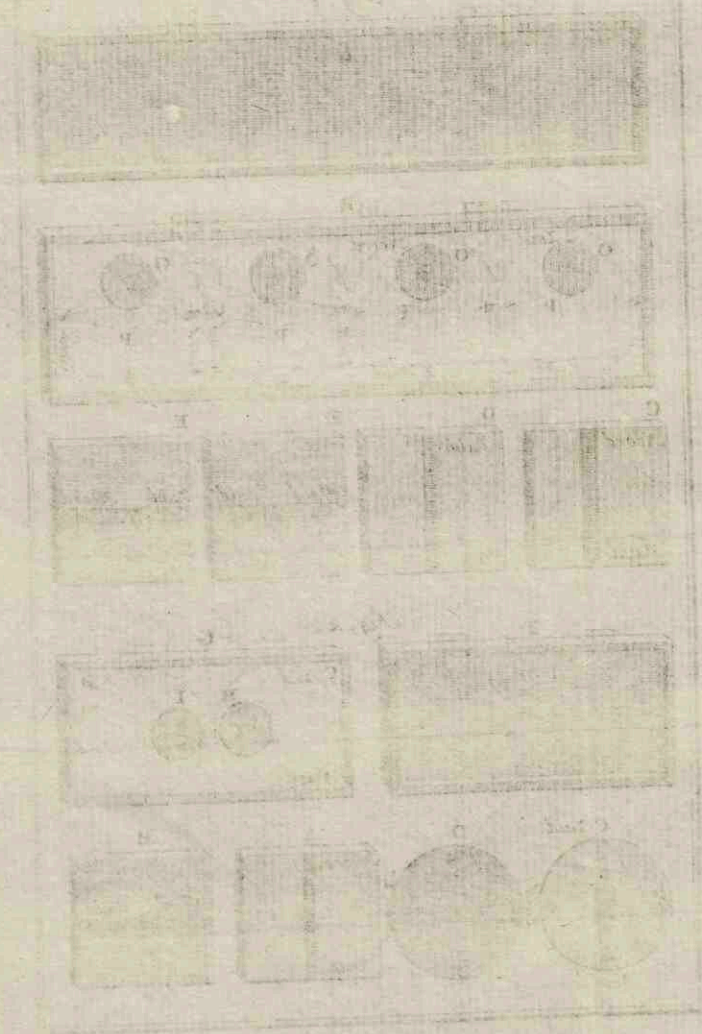

Fig. 2.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

N E G E N D E

VERMAAKLYKHEID.

DE WONDERBAARE

W Y Z E R.

SAMENSTEL.

Laat een Doos ABCD maaken, met DE WON-
 scharnieren sluitende, van omtrent DERBAA-
 vier duimen vierkant, in 't midden van RE WY-
 welke een vierkante opening O zyn ZER.
 moet, van drie duimen en een half vier- PL. VII.
 kant, en zes linien diepte. Fig. 2.

Maakt te hebben vier Blaadjes E, F, G en H, van dezelfde grootte als deze opening, en die 'er afzonderlyk en vry in kunnen leggen. Schryf op deze Blaadjes de Kringen ILMN, en verdeel dezelve in vier gelyke deelen door de middellynen IMLN.

Deel

DE WOND-
 DERBAA-
 RE WY-
 ZER.

Deel vervolgens den afstand NM in vier gelyke deelen, en maak in die Blaadjes de Groeven P. Q. R. S. Leg in ieder derzelve een bekragtigde Staaf; beplak de Blaadjes, en schryf 'er op TWEE, ZES, AGT, TWAALF. Zoo als de Figuur aanwyft.

Teken verder op een klein vierkant Blaasje, van dezelfde grootte als het deksel van deze Doos, den Wyzer MNOP, verdeeld in vier gelyke deelen, door de middellynen MP, NO. Deel ook ieder dezer vier ruimtens in vier anderen gelyke deelen; maakende dus in 't geheel zestien gelyke Verdeelingen, in welken gy schryven moet de zestien Getallen door de Figuur aangegeven; in acht neemende dat aan de zyde MN moeten geschreven zyn de vier Getallen, die op de vier Blaadjes staan; aan de zyde OP 'er regt tegen over, het dubbeld van die Getallen: aan de zyde NP de Getallen die de helft uitmaaken van die op de Blaadjes staan: en aan de zyde MO die 'er tegen over is, het driedubbeld van die Getallen: alles op die
 wy.

wyze als door de Figuur van deze Plaat
duidelijk aangewezen word.

DE WON-
DERBAA-
RE WY-
ZER.

Plaats in 't midden van dezen Wyzer
een Spil, en voorzie u van een aangestren-
ken Naalde van dezelfde grootte.

UITWERKING.

Nadien de Wyzer, waarop men de
zeftien Getallen geschreven heeft volgens
de verdeeling boven gemeld, op vier-
derley verschillende manieren op deze
Doos kan geplaatst worden, alzo men
aan dezelfde zyde van Doos kan leggen
ieder der vier zyden van den Wyzer; en
nadien het Noorden van de Staaven, in
de Blaadjes gelegd, zig altoos bevindt
gekeerd naar dezelfde zyde van deze
Doos; zoo zal, wanneer men een van
de Blaadjes in de Doos gelegd, dezelve
gesloten, en 'er den Wyzer op gezet
heeft, deze het ingelegde Getal, zyne
helft, zyn dubbeld of driedubbeld aan-
wyzen, naar den stand, dien men aan
den Wyzer gegeven heeft; het geen ligt
op te maaken is uit de Cyfferletters en
Ver-

DE WON-
DERBAA-
RE WY-
ZER.

Verdeelingen, die men 'er op geteekend heeft, en uit de manier op welke men aangewezen heeft, dat deze Toestel moet vervaardigd worden.

V E R M A A K L Y K
K O N S T S T U K J E .

*Da; men met dezen Wyzer in 't
werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men geeft aan iemant van 't Gezelschap de vier Blaadjes, hem zeggende dat hy 'er een naar zyne keuze in de Doos legge, dat hy vervolgens de Doos fluite, en die zelve op tafel zette; men vraage hem dan of hy begeert dat de Naalde op den Wyzer aanwyze het Getal, dat hy 'er ingelegd heeft, de helft, het dubbeld, of het driedubbeld 'er van; wanneer hy zig geuit heeft, zoo zet men den Wyzer op de Doos volgens de rigting die met zyn verzoek instemt, en men plaatst de Naalde op den Wyzer, die dan zal aanwyzen het Getal, dat hy verkozen heeft.

T I E N .

TIENDE
VERMAAKLYKHEID.
DE KLEINE
WIGCHELDOOS.

SAMENSTEL.

Laat van Bordpapier eene kleine Doos DE KLEI-
NE WIG-
CHEL-
DOOS.
 A B maaken, zes of zeven duimen PL. VII.
Fig. 3.
 hoog, en van drie duimen middellyns,
 in gedaante van een Trommel; laat het
 Dekfel CD het bovenste van deze Doos
 kunnen sluiten met het op de eene of an-
 dere zyde te zetten; en laat 'er in de
 zyde van deze Doos eene opening E F
 overblyven, om 'er in te kunnen leggen
 en te verbergen eene kleine staale, zeer
 dunne, en wel bekragtigde Roede H,
 van zes duimen lengte, en waar van het
 Noorde gekeerd zy naar den bodem van
 de Doos.

Teeken op eene der zyden van haar
 Dekfel een kleinen Wyzer G, verdeeld
 in tien gelyke deelen; in ieder van welken

I. DEEL.

H

ge-

DE KLEI-
NE WIG-
CHEL-
DOOS.

geschreven zyn moeten de Getallen van 1 tot 10; plaats een Spil in 't midden van dezen Wyzer, en voorzie U van een aangestroken Naalde.

Bedien U van een kleinen Zak met verscheide Verdeelingen, gelyk boven verklaard is in de Derde Vermaaklykheid; doet in ieder van die Verdeelingen Kaartjes met Vraagstukken 'er op geschreven, die van denzelfen zin zyn, of tot een behooren.

Doe in de Doos eene meenigte van Antwoorden op die Vragen, en bewind dezelve in kleine Papiertjes, toegezegeld by wyze van Brieven, op welken geschreven moeten zyn Getallen gelyk aan aan die, welken op den Wyzer staan, en waar van ieder moet bevatten een Antwoord op dezelfde Vraage.

UITWERKING.

Wanneer men, de Doos gesloten zynde, een van de Getallen, op den Wyzer aangewezen, plaatst regt tegen over de bekrachtigde Staaf, en dan de Naalde op den Wyzer draaijen doet, zal zy op dat zelfde Getal stil blyven staan.

VER

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*Dat men met deze Doos in 't werk
stelt.*

Men onderstelt dat men, dit Konstje KONST-
STUKJE. doende, van te vooren weet welke de Getallen zyn van de kleine Briefjes in de Doos opgesloten, welken overeenkomen met de Vraagen, die in iedere Verdeeling van den Zak gedaan zyn. Men biedt den Zak aan iemant van 't Gezelschap aan, (dat is te zeggen) de Verdeeling van den Zak waar in de gelyke Vraagen zyn, waar van de Antwoorden sluiten op het Getal, op welk men den Wyzer, die op het Dekfel van de Doos is, gesteld heeft; Men laat hem eene Vraag trekken, en men draait de Naalde, die zig stil houdt op dat Getal, 't welk dat van den Brief aanwyft, waar in men het Antwoord vinden zal; Men opent dat Dekfel,

KONST-
STUKJE.

fel, en men laat dien Brief neemen, waar in de Trekker het Antwoord vindt op de Vraage, die hy gekozen heeft. De Doos wederom bedekkende, plaatst men den Wyzer in diervoege dat hy geschikt zy om het Getal aan te wyzen, dat men dan noodig heeft, om te verkrygen het Antwoord op de Vraage, die men uit eene andere Verdeeling van den Zak wil doen trekken, zoo men dit Konstje voor de tweede maal doen wil.

Men heeft hier bygevoegd eene Tafel van Vraagstukjes en hunne Antwoorden, om voor hen, die 'er zig van bedienen willen, de moeite uit te haalen van die zelve op te stellen; men kan 'er eene meenigte vergaaren, zoo men gebruik wil maaken van het Boek, dat tot tytel heeft *De Orakels der Sibillen*; waar uit de volgende getrokken zyn.

Deze zelfde Tafel kan ook dienen voor verscheide andere Vermaaklykheden, welken in het vervolg van dit Werk voorkomen.

EER-

EERSTE VRAAG

Of by Ryk zal zyn?

ANTWOORD.

Laat voortaan af naar geld en goed
Met zoo veel drifts geftaag, zoo vrugteloos te zoeken;
Haal liever eene fchat van wysheid uit de boeken,
Dan zyt gy ryk in overvloed.

A N D E R.

Kleef hunne aanlofselen niet aan;
Vernog U met het geen U noodig is ten leeven;
't Zyn kwaalen, waar van U de Hemel heeft ontheven,
Met hen aan U niet toe te ftaan.

A N D E R.

ô Ja: Fortuin verheft U al;
Maar ach! die wufte met den menfch gewoon te
speelen,
Zal, grilziek, 'trad, zoodra uw Luk haar zal verveelen,
Straks weder draaijen tot uw' val.

A N D E R.

Fortuin belooft U Zonnefchyn;
Maar zyt in uw geluk gereed voor uwe vrienden;
Gy loopt gevaar haar grilligheid eens te ondervinden;
Dan zouden zy U noodig zyn.

TWEEDE VRAAG

Of by gelukkig zal zyn in het Speelen?

ANTWOOD.

Zoo uw verlangen is voldaan,
 Indien gy weet of 't Spel U winst zal mededeelen,
 Zoo weet dat gy, met nooit meer eenig Spel te speelen,
 U winst genoeg zult brengen aan.

A N D E R.

Gy moogt, als met een zeker ding,
 Uw hoop, op dezen dag, met eenig voordeel vleijen;
 Maar vrees, als ge eens 't geluk van uwe zy' ziet
 scheijen,
 De vreesfelykste omwenteling.

A N D E R.

Een weinig tyds zal het Geluk
 U streelen, en U met het schoonst gelaat behaagen,
 Maar, hebbende verteerd het beste uwer dagen,
 Op 't laatst U storten in den druk.

A N D E R.

Vertrouw op kaart nog teerling vast:
 Hun dagelykch gebruik, hoe zeer het u mogt' smaaken,
 Zou eindelyk uwe beuis, hoe vol ook, ledig maaken,
 En U uw vrienden tot een' last.

DER.

DERDE VRAAG

Of de Liefde standvastig zyn zal?

ANTWOORD.

Een weinig koelheid in 't gelaat
Zal 't hart des teérst verliefden van de twee beroeren;
Maar, om de kalmte weér ter ziel hem in te voeren,
Drie woorden zyn daar toe in staat.

ANDER.

o Ja hun' liefde groeit, word groot,
En schikt hun harten om steeds aan elkaar te kleeven,
En zy, wat leet of spyt hun' vreugd mag tegenstreeven,
Verand'ren niet dan door de dood.

ANDER.

Dring in 't toekomende niet door;
Belet U zelve niet wat gy reeds hebt te smaaken;
Wil naar het antwoord eens Orakels niet zeer haaken;
Het strafte U ligt te ras daar voor.

ANDER-

Offchoon zy beiden in 't begin
Ook zweeren, dat hun' trouw door niets ooit zal be-
zwyken,
Een kleine afwezigheid zal kort daar na doe blyken
Hoe zy het vuur bluscht hunner min

VIERDE VRAAG

Of 't hem goed zy te Trouwen?

ANTWOORD.

Verschuif uw keuze niet te wyd;
Schat hoogst den Echten staat, den vryen ver beneden;
De dag, dien gy verzuimt van in den Echt te treden,
Is een verloren vreugden tyd.

ANDER.

Ontvlic die Trouw, en laat de Schyn,
Waar mée ze Uw' oogen streelt, U geen begeerte
geeven,
Ze is uwer minne onwaard', en door haar zou uw
Leeven,
U een geslaage Pynbank zyn.

ANDER.

Vrees geene tegenspoed nog druk;
Uw Echt zal alle daág U heil en vreugd verwekken,
En 't geen de minnenyd tot zwaare straf zou strekken,
Zal zelfs bevord' ren uw geluk.

ANDER.

Zy, wie gy straks uw' trouw aanbiedt,
Zal ongetrouw en onstandvastig U beminnen;
Een uwer vrienden zal van haare minn' verwinnen,
Dezelfde gunst die gy geniet.

VYFDE VRAAG

Of de Weduw hertrouwen zal?

.ANTWOORD.

Door fierheid zal 't niet zyn, dat zy
Voortaan zal weigren 't zoet van 't Huwelyk te
smaaken,
Maar zy bemint te veel de vryheid om te raaken
Op nieuws in de oude slaverny.

A N D E R.

Zy zal hertrouwen, en zoo al
De reeds verlopen tyd in haar berouw mogt teelen,
Zal 't zyn alleen omdat zy niet haar bed kon deelen
Met hem, die haar bezitten zal.

A N D E R.

Al haar gezugt en droef geweest
Is meer niet dan de vrugt van een' verborgen liefde;
Ver van te denken op een' dooden die haar griefde,
Zoeckt zy een' leevenden alleen.

A N D E R.

Voor dat haar rouw uit zy, verlangt
Zy geenzins weder in het Huwelyk te treden;
Dewyl een Minnaar, wys, beleefd, jong, schoon
van leden
Den dooden in zyn' pligt vervangt.

ZESDE VRAAG

Of by zyne pleitzaak winnen zal?

ANTWOORD.

Pasteijen, Hoenders, Hammen, Gelt,
Piepmalsche schoonheid, nog al wat ook streelt de
zinnen,
Zal ooit van dienst U zyn om uwe zaak te winnen,
Uw Pleit is veel te flegt gesteld.

ANDER.

Uw Regter heeft een blank gemoed,
En hoe men tot uw nadeel spreekt, of 't mag mispryzen,
Het vonnis van zyn' mond zal U wel haast bewyzen,
Dat hy niet dan 't geen recht is doet.

ANDER.

Verwagt dat de uitkomst juist geschiedt
Naar uwen wensch, tot dat m' als zeker zal vertellen
Dat gy 't verliest; want ging men dit U hier voor-
spellen,
Gy waart te ras reeds in 't verdriet.

ANDER.

Wagt uit uw zaak geen goed bescheid;
Uw Rechter, schoon verlicht, is teer en ligt te raaken,
En weet uw wêerparty gebruik hier van te maaken,
Wel haast verliest gy dan uw pleit.

Z E.

ZEVENDE VRAAG

Of de Minnares haaren Minnaar wederminne?

ANTWOORD.

Niets kan men, in 't geen gy begint,
 U zeggen, dat in 't minst U zou wanhoopig maaken;
 Terwyl de liefde-gloed, die haar het hart doet blaaken,
 Ver de uwe zelfs in kragt verwint.

ANDER.

Haar Liefde tot U is zoo groot,
 Dat zoo zy, om de kragt der minn', die haar doet
 branden,
 Te toonen, haare ziel kon leev'ren in uw handen,
 Gy die zoo wel als 't hart genoot.

ANDER.

Mistrouw haar min niet, nog 't gezag,
 Dat op haar hart uw hart zig vleijen mag met reden;
 Want ja zy zou' (zoo vol is zy van tederheden)
 'er Hondert minnen ied'ren dag,

ANDER.

Zy spant all' haare kragten in
 Tot demping van de minn', door U in haar ontloken;
 Dog ze is in haare borst als 't vuur in de asch gestoken;
 'T geen brandt, al ziet men 't nog zoo min.

AGT.

MAGNETISCHE
AGTSTE VRAAG

Of hy bekwaam zy een geheim te bewaaren?

ANTWOORD.

Het scheelt zoo veel dat hy ontrouw
Of onbescheiden zy, dat m'eer van licht of glansfen
Ontbloot de goude Zon ziet wyken naar haar transfen,
Eer hy 't geheim verraden zou.

A N D E R.

Geheimen zwygen is hem leet,
Zyn ooren zyn zoo dicht hem aan den mond gefchapen,
Dat zoo hy flegts 'er een bewaart, als hy gaat slaapen;
Men dat reeds voor zyn opstaan weet.

A N D E R.

Dat gy hem alles vry vertrouw',
Alleen moet gy uw Vrouw of Minnares bewaaren;
Een zwak kon anders ligt zig in hem openbaaren,
Dat hy zyn' eer vergeeten zou.

A N D E R.

Al woudt ge een' huis vol goud hem bien,
Gy won niets op zyn' geest, gy zoudt hem niet doen
spreeken;
Maar zoo gy door een' vrouw woudt zynen val be-
steeken,
Gy zoudt hem ras een Samson zien.

NEGENDE VRAAG

Of de Minnaar zyne Minnares beminne?

ANTWOORD.

Die Minnaar zweert wel met zyn' mond,
 Dat gy zyn ziel beheerscht, om U in 't net te krygen;
 Maar eifcht de tyd het eens, hy zal dat JA wel zwygen,
 't Geen gy ten trouw niet missen kondt.

ANDER.

Geen and're schoonheên zyn zo groot,
 Dat zy in staat zyn 't hart hem wankelbaar te maaken;
 Zyn Lotster en uw Geeft doen als om stryd hem
 blaaken,
 Om U te minnen tot den dood.

ANDER.

Hy blyft in uwe min verward,
 Zoo lang als uw Persoon word voor zyn oog ver-
 nomen;
 Maar ziet hy U niet meer, dan maakt straks de
 eerstgekomen
 Denzelven invloed op zyn hart.

ANDER.

Zoo teer bemint hy U, zoo trouw,
 Dat, zoo een onheil kwam uw' Levensfakkel dooven,
 't Verdriet, dat hy den dood U van zyn' zy zag rooven,
 Hem ras ten grave brengen zou.

TIEN-

TIENDE VRAAG

Of het Geluk veranderen zal?

ANTWOORD.

Hoe zeer uw' Haat'ren door geweld
Fortuin ook dwingen om uw wooning te begeeven:
Zal ze U beschermen tot het uiterst' van uw leeven,
Den rang, waar in ze U heeft gesteld.

A N D E R.

Hoe gunstig U 't Geluk omschyn',
Zyt 't aller tyd gereed tot hulp' van uwe vrienden,
Fortuin is wisselziek; Gy mogt dit ondervinden,
Dan zouden zy U noodig zyn.

A N D E R.

Fortuin volgt heden U getrouw,
En nog een' tyd lang zal uw wensch haar' gunsten
leezen;
Dog vley U niet dat zy standvastiger zal wezen,
Dan de onstandvastige Nagtflambouw.

A N D E R.

In weerwil van het groot getal
Benyders, dat den loop van uw' Fortuin wil keeren;
Zal zy standvastig zyn; zelfs zal de tyd U leeren,
Dat zy nog steeds verbet'ren zal.

ELFDE VRAAG

Of hy in zyn Vryën ſlagen zal?

ANTWOORD.

Gy zult genieten al het zoet,
 Het geen een' trouwe min kan van de liefde wagen
 Zy, die gy mint, verlangt niets anders te betragten,
 Dan hoe ze uw' wenſchen beſt voldoet.

ANDER.

Vergeefs wagt gy met ongeduld
 De Vrugt, die uwe Min zig vleit in 't eind te
 ſmaaken;
 Verborgens redens heeft uw ziel, die zullen maaken,
 Dat gy 'er nooit toe komen zult.

ANDER.

Bezwyk niet in uw moed, maar ſtreef
 En ſtryd ſtandvaſtig all' die weigerings tegen:
 't Aanhoudend vryën kan de ſtrengſte maagt beweegen,
 Dat zy zig eindelyk overgeeft.

ANDER.

Een hart verliefder dan haar hart
 Zoude alles toeftaan aan de driften uwer liefde,
 Maar reden heerſcht in haar meer dan de min haar
 griefde;
 Hoop dan ook niets, hoe zeer 't U ſmart.

TWAALFDE VRAAG

Of by Erven zal?

A N T W O O R D .

Sta van die dolle wenschen af,
 Bejaag voortaan niet meer de zoetigheden van 't
 leeven;
 Zoo uw begeerlykheid niets kan verzaanding geeven,
 Dan 't goed van hun die zyn in 't graf.

A N D E R .

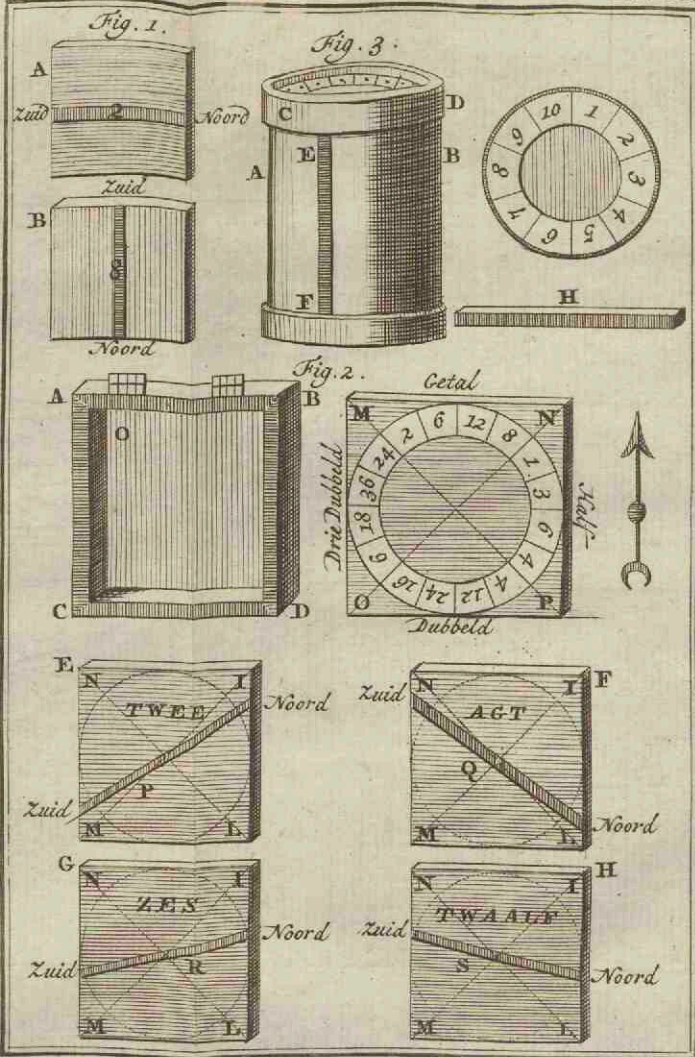
De vreugd van rouw te draagen vleit
 Uw vrekke ziel geheel ten onpas: 't kon geschieden,
 Dat hy, wiens tyd, gy meent, reeds snel naar 't graf
 te vlieden,
 U nog ten grave heen geleid.

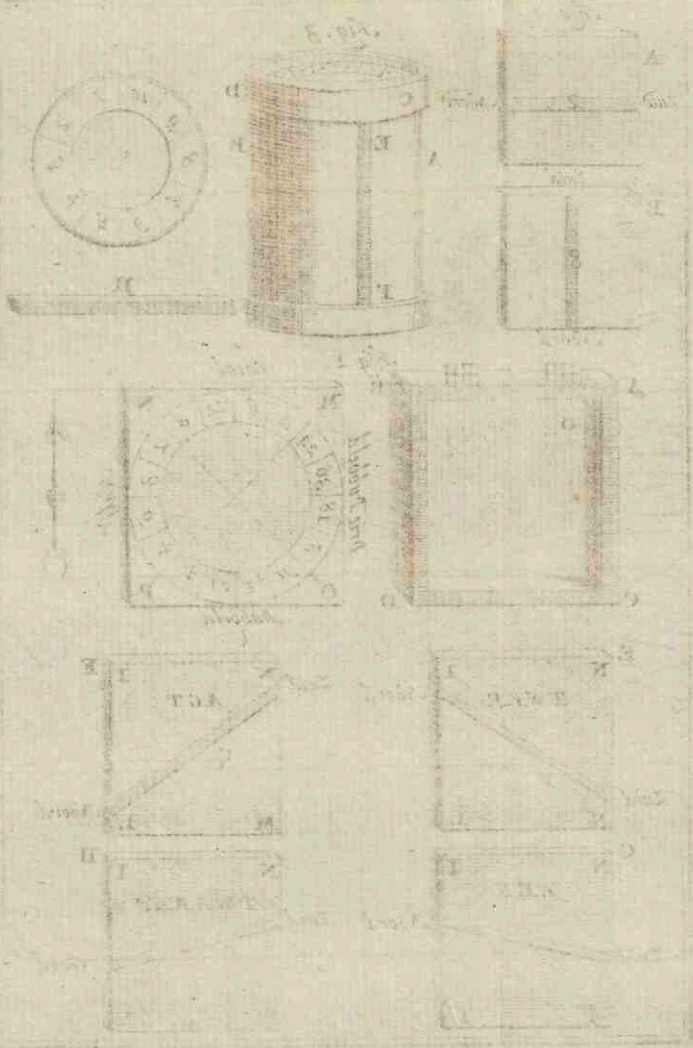
A N D E R .

Vley vry U met het een of 't aar;
 Maar daar het Nootlot goed of kwaad U kan beftellen,
 Zou 't zeer vermetel zyn, wanneer m' U wou
 voorfpellen,
 Welk van beiden U te erven waar.

A N D E R .

Natuur of min biedt U ten deel
 Een' zeer ryke erfnis aan; gy moogt U des verblyën;
 Zoo maar geen' vreemd'ling door geveinsde Kunst'
 naryën,
 U een gedeelte 'er van ontsteel.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

E L F D E

VERMAAKLYKHEID.

DE BETOOVERDE

P U T.

SAMENSTEL.

Laat van bordpapier of blik een Put A <sup>DE BE-
TOOVERDE
PUT.</sup> maaken, 10 of 12 duimen hoog, rustende op een vierkanten voet BC, <sup>PL. VIII,
Fig. 1.</sup> die hol en in D open is, zoo dat 'er een Laade T, van omtrent vier duimen vierkant, en van 5 of 6 linien diepte, in kan geschoven worden; laat de buitenste opening van dezen Put van vier en een halve duimen middellyns zyn, en by wyze van een tregter nauwer loopen, tot op den bodem G, die maar twee duimen middellyns hebben moet; zie den doorgesneden Put op de Plaat.

DE BE-
TOOVERDE
PUT.

Plaats boven op den voet en één duim onder den binnensten bodem G een klein bol Spiegeltje H; en laat de bolheid van dit Spiegeltje groot genoeg zyn, om, wanneer men 'er op een afstand van 15 tot 18 duimen inziet, het hoofd en het borstbeeld niet grooter te doen schynen dan twee en een halve duimen.

PL. VIII.
Fig. 3.

Plaats op dien zelven voet in I een Spilletje van 6 linien hoogte, en op dit eene aangestroken Naalde R Q, besloten in eene zeer ligte bordpapiere Schyf OS, van 5 duimen middellyns; deel deze in vier gelyke deelen, en teeken 'er op vier kleine Kringen, in drie van welken moeten geschilderd zyn verschillende gedaantens van 't Hoofd, X. Y. Z., en die ieder een verschillend kapsel hebben; by voorbeeld, de eene met een tulband, de andere met een hoed, en de andere een vrouwe-kapsel, dog ieder dier drie hoofden moeten zoo ver uitgesneden zyn, dat 'er niet dan de omtrek en het kapsel van overblyve, en de vierde Kring moet geheel uitgesneden zyn; alles zoo-
da-

danig als de tweede Figuur van de agtste Plaat duidelyk genoeg aanwyft. Ook moet men zorg draagen dat de aangestroken Naalde R Q, in dien kring besloten, gerigt zy met betrekkinge tot haare Poolen, zoo als in die zelfde tweede Figuur aangeduid word.

DE BE-
TOOVER-
DE PUT.

Maak vervolgens te hebben vier kleine Schilderytjes, Platen of Prenten X, Y, Z, & , die ieder afzonderlyk in de Laa moeten kunnen leggen, en met een lyft en glas voorzien zyn even als gewoone Platen. Laat 'er op drie van deze Platen geschilderd zyn een Hoofd gelyk aan ieder van die, welken op de bordpapiere Schyf uitgesneden zyn, waar boven de famenstelling opgegeeven is, met dit verschil dat de gedaante en het kapsel 'er op moeten geschilderd zyn.

PL. VIII.
Fig. 3.

Plaats agter ieder dezer Schilderytjes een bekragtigde Staaf, met betrekkinge tot haare Poolen zoo geschikt, als de Figuren X, Y, Z. & . aanwyzen; en bedek het agterste 'er van met bordpapier,

DE BE-
TOOVRDE
PUT.

pier, op dat men van die Staaven niets zien kan.

Zoo men wil dat deze Vermaaklykheid nog verwonderlyker voorkome, moet men het binnenste van den Put van blik maaken, en op den bodem G een wit glas leggen, dat met Mastik'er wel in vast gezet word, om te beletten dat het water, 't welk men op den bodem van dezen Put giet, van onderen uitloope.

UITWERKING.

Wanneer men één van de drie Schilderytjes legt in de Laade onder dezen Put, zal de bekragtigde en verborgen Staaf de beweegbaare bordpapiere Schyf doen draaijen en stil houden in dier voege dat het kapsel, 't welk gelyk is aan 't geen op het Schilderytje geschilderd is, zig vertoone regt tegen over de onderste opening van den Put; indien dan iemand van boven in den Put ziet, zal de bolle Spiegel hem in 't klein zyne beeltenis en gelykenis doen zien, en hy zal schynen opgeschikt te zyn met het Kapsel, 't welk

op

op dat gedeelte van de Schyf geschilderd is. DE BETOOVERDE PUT.

Zoo men in de Laade het Schilderytje & legt, zal de plaats en opening van de beweegbaare Schyf, daar niets opgeschilderd is, zig plaatsfen voor de onderste opening van den Put, en zoo men dan in den Put ziet, zal men zyne natuurlyke gedaante en eigen Kapsel ontdekken.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

*'t welk men met den betooverden Put
in 't werk stelt.*

Men plaatst by voorraad in de Laade KONSTSTUKJE. van den Put het Schilderytje &, waar op niets geschilderd is, op dat men, 'er in ziende, 'er niets anders in ontdekken zou dan den Spiegel en zyne natuurlyke gedaante; men giet vervolgens een weinig water in den Put, en men verzoekt één of meer Perfoonen van 'er in te zien, men vraagt hun of zy zig
I 3 zien

KONST-
STUKJE.

zien zoodanig als zy zyn; men neemt vervolgens het Schilderytje & uit de Laade, en men geeft de drie anderen in handen van éénen Persoon, hem zeggende 'er dat uit te kiezen, in welks gedaante hy begeert te verschynen; men plaatst dan het verkozen Schilderytje in de Laade, men sluit dezelve, en een oogenblik daarna zegt men die Persoon, dat hy zig in den Put beschouwe; hy ziet 'er dan zyne waare gelykenis in, dog op een gansch andere wyze gekapt, en overeenkomstig met de keuze die hy gemaakt heeft.

Dit Konststukje wel uitgevoerd, doet eene zeer aangename uitwerking. En, nadien op de bordpapiere Schyf niet meer dan drie verschillende Kapsels staan kunnen, kan men 'er verscheiden maken met andere veranderingen; dog dan moet men ook andere Schilderytjes hebben, en de Put moet van het Voetstuk afgenomen kunnen worden, op dat men die verscheide veranderingen geheime-lyk zou kunnen bereiden.

TWAALF.

Fig. 1.

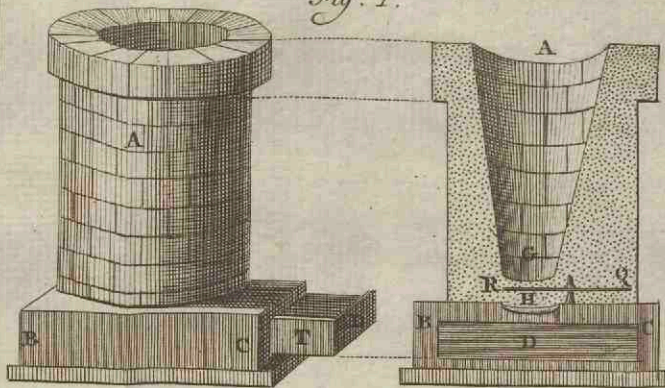
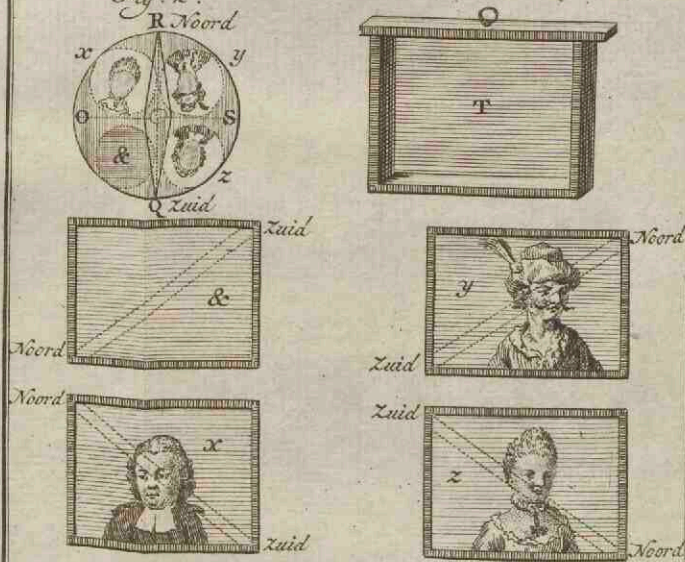
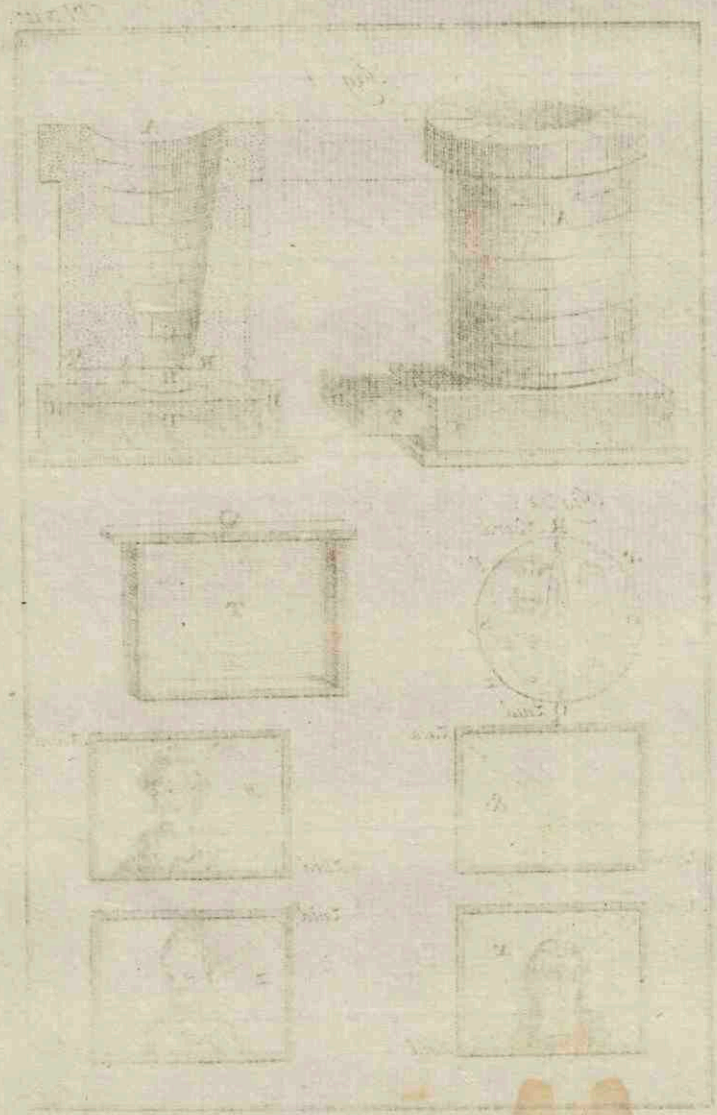

Fig. 2.

TWAALFDE

VERMAAKLYKHEID.

DE

DUKATON

IN DE

SNUIFDOOS.

SAMENSTEL.

Neem een Zilveren Dukaton, en laat DE DU-
KATON
IN DE
SNUIF-
DOOS.
'er met een Drillboor een gat in
booren van de eene zyde van den eenen
rand door het middelpunt tot door den
rand aan de tegen overgestelde zyde; steek
'er in een dun Roetje of Naay-Naalde,
van staal, gepolyft, wel gehard en sterk
bekragtigd; sloopt de opening, die de

DE DU-
KATON
IN DE
SNUIF-
DOOS.

Drilboor gemaakt heeft, met een klein stukje Tin, ten einde men het geheim niet ontdekke.

UITWERKING.

Als men dezen Dukaton beschouwt met den Magnetischen Wyzer, boven beschreven, zal de Naalde, die 'er in is, zig bepaalen volgens de rigting van het kleine Roetje of Naalde, in den Dukaton gestoken.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

Men moet aan iemand van 't Gezel-^{KONST-}
 schap een Dukaton verzoeken, en ^{STUKJE.}
 in deszelfs plaatse behendig neemen dien
 welken men bereid heeft, en geeven
 dezen aan een anderen Perfoon, laaten-
 de hem de vryheid van dien in zyne
 Snuifdoos niet of al te doen, belastende
 hem verders de Snuifdoos zelfs op de
 Tafel te zetten; dan moet men, zon-
 der aan de Doos te raaken, den Magne-
 tischen Wyzer dicht by het Dekfel zet-
 ten, en zien de rigting welke de Naal-
 de aanneemt; en zoo men merkt dat zy
 zig bepaalt, zegt men dat de Dukaton
 in de Doos is.

OPMERKING.

*Men moet in acht neemen, dat de Naalde
 van den Magnetischen Wyzer zig natuur-*

KONST-
STUKJE.

lyk altoos bepaalt naar het Noorden, en derhalven voor dat men den Wyzer by het Dekfel brengt, haaren stand bezien, welke veranderen moet, als men den Wyzer'er zeer dicht bybrengt; zoo egter het Roetje in den Dukaton zig by geval bevindt in de rigtinge van het Noorden, zou men in dit Konstje kunnen missen: men moet zig ook bedienen van een Magnetischen Wyzer, waar van de Naalde zeer ligt aandoenlyk is, vermits het bekrachtigde Roetje geene groote kragt kan hebben om haer aan te trekken.

D E R.

DE TIENDE

VERMAAKLYKHEID.

HET VERNUFTIGE

ZWAANTJE.

SAMENSTEL.

Laat een Doos of hol Voetstuk XY HET VER-
NUFTIGE
ZWAANT-
JE.
 maaken, van 15 tot 18 duimen
 hoog, negen of tien duimen breed en
 twee duimen diep, waar van het boven-
 ste by wyze van eene Schuif kan uitge-
 haald worden aan de zyde Y, en schryf
 boven op deze Doos aan de zyde X een
 Kring A van 6 of 7 duimen middellyns,
 zet van buiten rondom denzelven vast
 zes kleine gedraaide Vaasjes, van ander-
 halve duim hoogte, op ieder van wel-
 ken een deksel zyn moct.

PL. IX.
Fig. 3.

Plaats

HET VER-
NOFTIGE
ZWAANT-
JE.

Plaats aan 't andere eind van 't Voetstuk een Ey B, van Yvoor of eenige andere stoffe, omtrent drie en een halven duim lang, met een scharnier en veer sluitende; laat dit Ey vast staan op een gedraaiden Voet C, die in zyne gansche lengte (gelyk ook de Top van 't Ey) moet doorboord zyn met een gat van vier linien middellyns, het welk ook moet uitkomen in het binnenste van het Voetstuk.

Plaats in dit gat een klein Rolletje van Yvoor F, dat 'er vry in beweegen en door middel van eenen Veer R op en neer kan geschoven worden.

Neem een Bekken A van dun Koper, van zes of zeven duimen middellyns, het welk moet kunnen geplaatst worden op die plaats boven op het Voetstuk, daar gy dien Kring beschreven hebt, wanneer het zig bevinden zal in 't midden van die zes Vaasjes.

Laat vervolgens door een Uurwerkmaaker het Raderwerk maaken, 't welk door de tweede Figuur van de negende
Plaat

Plaat aangewezen word; en bestaan moet, Het VIER-
NUFTIGE
ZWAANTJE.
 eerst uit een vierde deel van een Kring
 of *Quadrant C*, met een Staartstuk 'er
 aan, en voorzien van 16 tanden, op zyn
 kant staande, verder beweegbaar op een
As, in deszelfs middelpunt geplaatst, en
 ondersteund door een voet *H*, die naar
 om laag als een winkelhaak omgebogen
 is, om het dus door middel van een
 Schroef *L* op den bodem van het Voet-
 stuk vast te zetten; ten tweede uit een
 Rad *M* van 24 tanden, waterpas staande
 op den voet *R*, die insgelyks door mid-
 del van een Schroef op 't andere end
 van den bodem van het Voetstuk moet
 vastgezet worden, en wel onder het mid-
 delpunt van den Kring, die op de Schuif,
 welke het zelve bedekt, beschreven is.

Plaats op den *As* van dit Rad een ko-
 pere Staaf *O*, vyf duimen lang, en op
 deze aan 't eene end *O* een Paardehoef,
 van gedaante als een halve Kring, en
 van omtrent derdehalve of drie duimen
 middellyns, wel bekragtigd, en tevens
 gewapend om dezelve zoo veel meer
 kragt

HET VER-
NOFTIGE
ZWAANT-
JE.

kragt te geeven; ten derde uit een staale Staaf V, die met het end vatten moet in de tanden van het *Quadrant* of het gedeelte van het regtstandige Rad M, door middel van het Rondfel P, dat zes of zeven tanden heeft; en met het andere eind in het Rad M, door middel van het Rad N van 30 tanden, 't welk even als het Rondfel, op deze Staaf vast moet gezet zyn, en waarvan de Spillen moeten gaan in de Voeten, op welken de bovengemelde Stukken rusten.

Stel onder den Staart van het *Quadrant* Meenen Veer R, die in staat is om gemakelyk op en te rug te stooten het kleine Rolletje, dat 'er gemeenschap mede heeft door het onderste van den Voet, welke het Ey draagt.

Maak nog te hebben zes yvoore Kokers YY, ten hoogsten van dezelfde dikte als het gemelde Rolletje, en aan hunne einden omgegrond; dog van verschillende lengte, ten einde zy, in het Ey geplaatst zynde, in diervoegen dat het onderste van de Koker in het gat gaat, waar

waar in het Rolletje is, min of meer la- HET VER-
NUFTIGE
ZWAANT-
JE.
ger zouden kunnen geschoven worden, wanneer het Ey (welks deksel op het bovenste van den Koker rusten moet) gesloten is; en dat het dan den Staart van het *Quadrant* min of meer neêrdrukke, en gevolglyk tevens (door de gemeenschap met de Staaf V) doet draaihet Rad M, en de bekragtigde Paardehoef, die op deszelfs As vast gezet is. *

Leg in ieder dezer Kokers verschillende Vraagen, geschreven op kleine toegerolde strookjes papier, en doe in ieder Vaasje de Antwoorden op deze Vraagen, in acht neemende dat men dezelve

* Men kan de Kokers de vereischte grootte niet geeven dan met hen te beproeven, en allenskens kleinder te maaken, tot dat, wanneer zy in het Ey gestoken zyn, het bekragtigde Stuk zig plaatse regt tegen over ieder der Vaasjes; 't welk omtrent ééne linie verschil maakt; zynde de maaten, welken men hier zou moeten bepaalen, te moeijelyk om in acht te neemen,

HET VER-
NOFTIGE
ZWAANT-
JE.

ven legge in die Vaasjes, voor welken de yzere Paardehoef zig stil houdt, wanneer de Koker, waar in men de Vraag gedaan heeft, in het Ey gestoken, en dit gesloten is.

Neem eindelyk een *gëmailleerd* Zwaantje, in welks buik vast gezet is een klein bekrachtigd Staafje, zes linien lang, en van dikte als een groote Naai-Naalde, waar van het Noorden moet geplaatst zyn naar de stelling van de Poolen van de gemelde Paardehoeve.

UITWERKING.

Wanneer men één van de Kokers doet in het Ey, en wel in diervoegen dat het onderste end 'er van komen in den rand van de opening, die in den bodem van het Ey gemaakt is, en dat hy ruste op het beweegbaare Rolletje, 't welk in die opening steekt; en wanneer men dan het Ey sluit, zal deszelfs Deksel, rustende op den Koker, het Rolletje neêrdrücken naar evenredigheid van de meerde-

dere of mindere lengte van den Koker; ^{HET VER-}
 waar door men dan min of meer doet ^{NOFTIGE}
 draaijen het Rad M en de yzere Paar- ^{ZWAANT-}
 JE.
 dehoef geplaatst op haaren As, die zig
 dan stiel houdt regt tegen over het Vaas-
 je, waar in men het Antwoord gelegd
 heeft op de Vraag, welke in dien zelfden
 Koker gelegd is; en zoo men dan het
 Zwaantje plaatst in het Bekken, dat met
 water gevuld is, zal het van zelfs zig
 begeeven naar het Vaasje, waar in het
 Antwoord op de Vraag besloten is.

Men kan 'er, in plaats van een
 Zwaantje, in leggen een hol Visje van
 dun Koper, waar in men opgesloten heeft
 eene kleine aangestreeken Naalde; of wel
 een klein Scheepje, of iets anders dat
 men begeert.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

*Dat men met dit Zwaantje in 't
werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men geeft aan iemand van 't Gezelschap de zes Kokers, latende hem de vryheid van 'er één naar zyn believen uit te kiezen, en men belaft hem de andere te verbergen, of 'er zelve van aan te bieden aan verschillende Personen; men beveelt hen dezelve te openen, de Vraag, welke 'er in gelegd is, te leezen, die wederom in den Koker te doen, en hem, nadat hy gesloten is, weder over te geeven.

Men doet dan die Kokers, den eenen na den anderen, in het Ey, dat men naauwkeurig sluit, men zet het Zwaantje in het Bekken, en men waarschouwt dat het iedere reis zal aanwyzzen het Vaasje, waar in het Antwoord op de Vraag

Fig. 1.

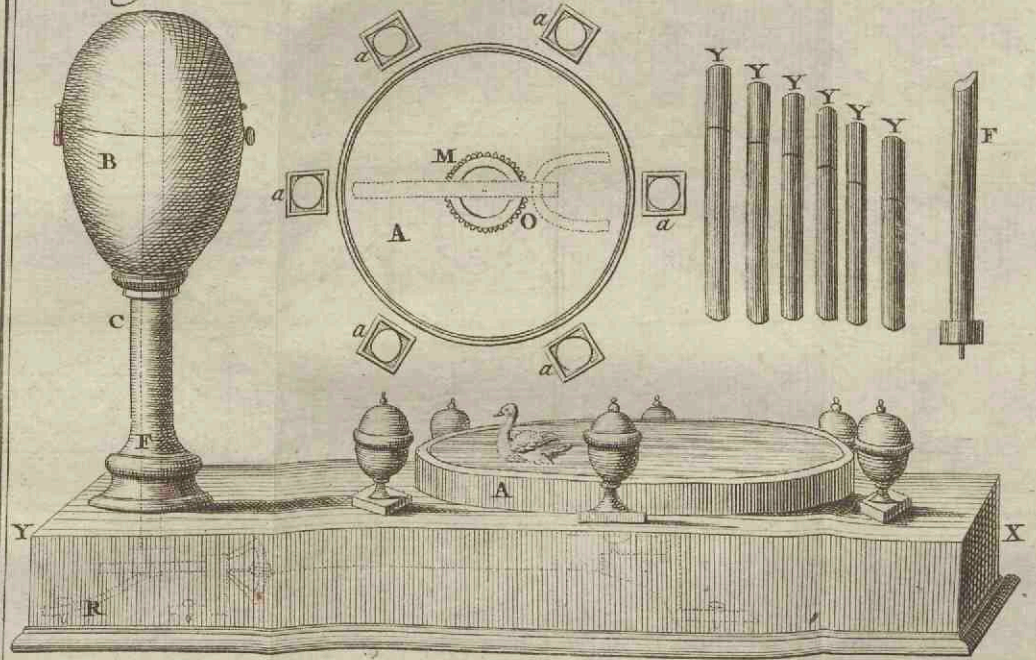
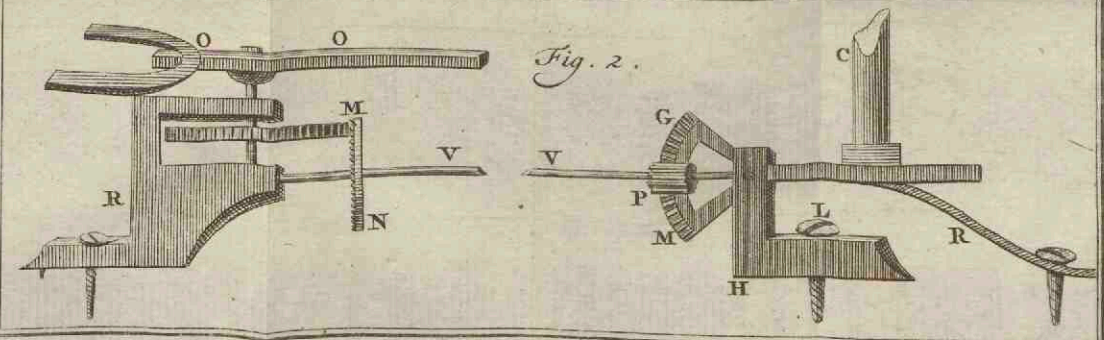
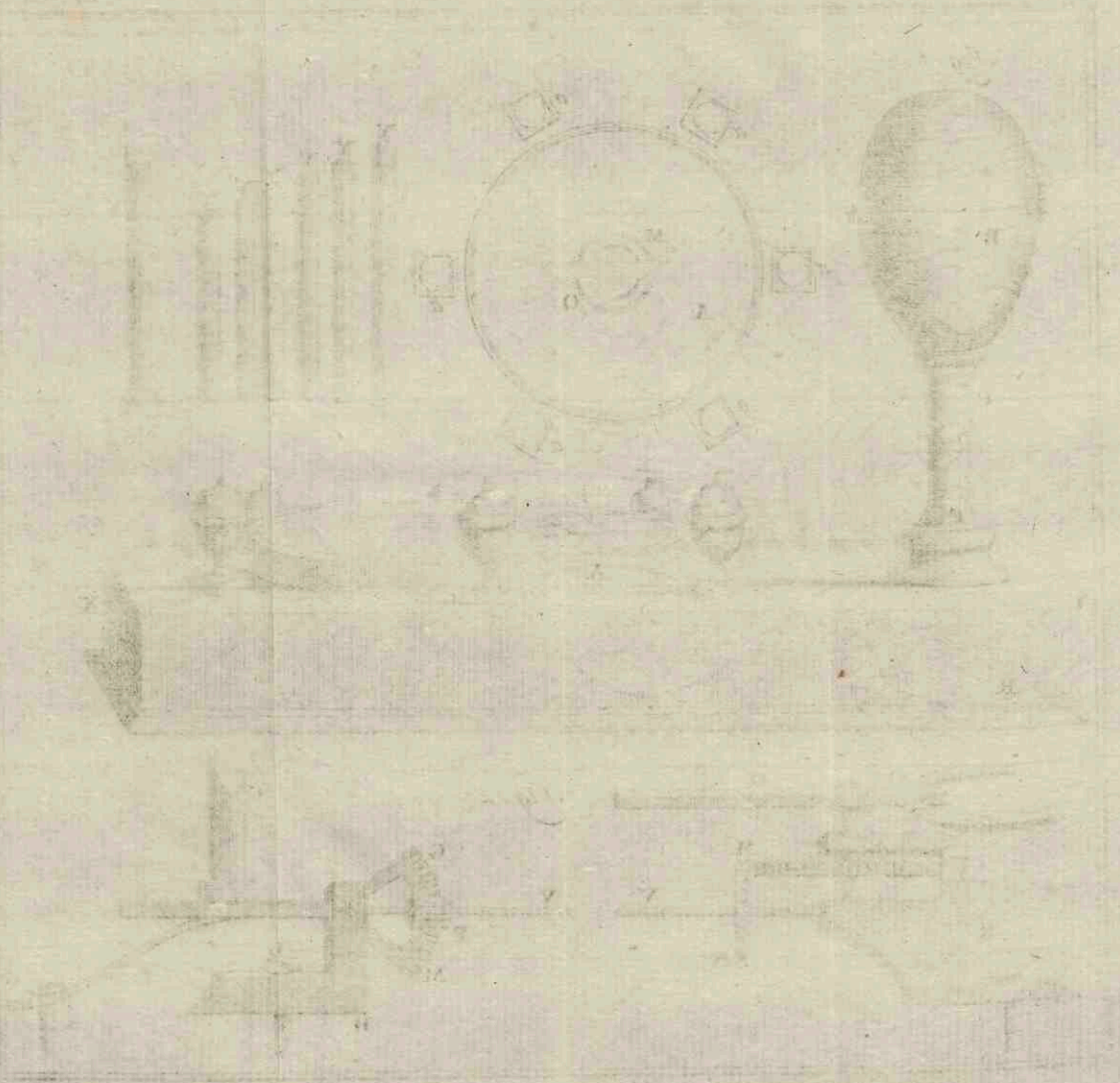

Fig. 2.

CONSTANT

Vraag zyn moet; vervolgens het Vaasje <sup>KONST-
STUKJĲ.</sup> openende, laat men het Antwoord zien dat 'er in bevat was: men gaat op dezelfde wyze te werk met de overige Kokers.

OPMERKING.

Dit Werktuig is gemakkelyker dan de Sireen, waar van ik hierna de beschryving geeven zal, vermits men het zeer gemakkelyk kan vervoeren, en, wegens de werktuigelyke gesteldheid deszelfs, niet noodig heeft zig met een anderen Persoon te verstaan; het geen egter zoo veel niet toebrengt om het vermaakelyke 'er van te doen verschillen. Ik heb in dit Werk de Sireen veel aangenaamer gemaakt, dan zy tot hier toe geweest is, door de meenigte van Vermaaklykbeden zoo verwonderlyke als verschillende, die ik 'er bygevoegd heb, en die men tot hier toe niet bedagt heeft.

VEERTIENDE
VERMAAKLYKHEID.

DE KLEINE
GEHOORZAAME
VISJES.

SAMENSTEL.

DE KLEI-
NE GE-
HOOR-
ZAAME
VISJES.

Neem een Bekken van omtrent ééne
duim diepte, en van agt of tien
duimen middellyns, en laat maaken vyf
of zes kleine Visjes van zeer dun Ko-
per anderhalven duim lang, hol, en in
wier binnenste het water niet komen kan.

Doe 'er een klein bekragtigd Staafje *
in,

* Door Staaf verftaa ik hier allerley foort
van Staafjes, Roetjes of Naaldens, die be-
krag-

in, zoo groot als eene groote Naai-Naal-DE KLEI-
NE GE-
HOOR-
ZAAME
VISJES. de, gebogen en geplaatst van binnen naar den buik van deze Visjes, in acht neemende dat het Zuiden in allen aan het hoofd zy, en dat zy op 't water zwemmen kunnen, en 'er zig in evenwigt op houden.

Maak ook te hebben eene Magnetische Wigchelroede, gelyk aan die, welke ik in 't begin van dit Werk beschreven heb. Zie Bladz. 43.

UITWERKING.

Wanneer men deze Visjes in het Bekken op het Water legt, en by hen houdt dat end van de Wigchelroede, waar het Noorden is van de Staaf, die 'er in bevat is, zullen zy 'er alle na toe zwemmen; zoo men hun integendeel het Zuiden van de Staaf aanbiedt; dat is dezelve de kragtigd zyn, en zoodanige dikte en lengte moeten hebben als voor de Verschillende Vermaaklykheden noodig is.

de Pool, zullen zy zig omkeeren, en voor de Wigchelroede wegvlieden.

V E R M A A K L Y K

KONSTSTUKJE.

*Dat men met dezen Visjes in 't
werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men legt de Visjes in het Bekken, en men geeft de Wigchelroede in de hand van iemand van het Gezelschap, nadat men aan haar end, waar het Noorden is, een klein stukje Brood vast gemaakt heeft; men gelast aan dien Persoon van het hun aan te bieden; en dan schieten zy toe als of zy 'er graag naar waren; men laat denzelven Persoon hun het andere eind van de Wigchelroede aanbieden, daar geen brood aan is, en zy vlieden 'er van weg.

OPMERKING.

Deze Vermaaklykheid, die niets buiten-
 gewoons beeft, kan niet te min vermaak-
 verschaffen; ook is zy zeer gemakkelyk in
 de uitvoeringe. Men kan zig ook bedienen
 van kleine geëmailleerde Endvogels, waar
 in men een kleinen yzerdraad gedaan
 beeft.

KONST-
 STUKJE.

VYFTIENDE
VERMAAKLYKHEID.

DE DOOS
MET
DOBBELSTEENEN.

SAMENSTEL.

DE DOOS
MET DOB-
BELSTEENEN.

PL. X.
Fig. 1.

Laat een hol Voetsluk of Doos maaken, van twaalf duimen lengte, negen duimen breedte en éenen duim diepte, waar van de bovenste plank een schuif zy; alles van ligt hout van twee linien dikte. Beschryf op 't eind van deze Schuif A, den Kring of Wyzer B; en verdeel denzelve in 20 gelyke deelen. Maak met Lym op ieder dezer Verdeelingen vast een yvooren platten Dobbelsteen, die maar eene oppervlak-

te

te heeft, zoodaanig dat 'er alle de Verschillende oogen opstaan, welken men vindt op twee Dobbelseenen *; Plaats in 't middelpunt van dien Kring eene Spil om 'er eene aangestrecken Naalde op te kunnen doen draaijen.

Plak binnen in de Doos, op den Bodem en regt onder den Wyzer, dien men op de Schuif geteekend heeft, eene ronde papiere Schyf of Kring, even als de anderen in 20 Verdeelingen verdeeld, en mede met 20 Dobbelseenen geteekend; maakt op 't middelpunt van dezen papieren Kring vast eene bekragtigde Staaf M vyf duimen lang, en in haar midden doorboord; zet dezelve met een

Schroef

* Het getal der oogen op twee Dobbelseenen is 21; dog men heeft 'er hier maar 20 aangewezen, omdat de Verdeelingen regtstreeks over elkanderen staan moeten; men zou 'er 21 op kunnen stellen, indien men de Staaf met een elleboog maakte; maar dat is voor deze Vermaaklykheid niet noodzaakelyk.

DE DOOS
MET DOB-
BELSTRE-
NEN.

Schroef vast, zoo egter dat men dezelve kan omdraaijen, en dat zy tevens niet uit den stand kan gaan, waar in men haar gesteld heeft regt tegen over de Dobbelsteenen, welken herhaald zyn op dezen Wyzer, die in de Doos verborgen is.

Neem ook twee aangestrecken Naaldens, van welken de punt van de eene het Noorden, en van de andere het Zuiden zyn moet; en maak dat men haar aan eenig teeken van elkanderen onderkennen kan; op dat men zig niet bedriege met de eene voor de andere te neemen.

Laat verder van bordpapier of van blik eene Vaas E maaken, van eene genoegsaame hoogte om op drie verschillende plaatsen * F. G. M. gemakkelyk te kunnen geopend worden, van boven moet zy gedekt zyn met haare Kroon I en Dekfel O; plaats in de ruimte bevat tusschen I en H een soort

* Deze drie Afscheidingen moeten niet meer dan zes Linien van elkanderen afftandig zyn, en haare spleeten moeten zoo veel mogelyk is verborgen zyn.

van langwerpig vierkant Laadje ST, 't
 welk 'er in heen en weer moet kunnen
 geschoven worden, en van boven over
 zyne gansche lengte, dog van onderen
 maar voor de helft van die lengte open
 zyn, dit Laadje moet lang zyn twee
 derde van het gedeelte der Vaas, waar
 in het moet besloten zyn, op dat het,
 wanneer men het naar de eene of andere
 zyde schuiven laat, zou kunnen laten
 door gaan of behouden de Dobbelste-
 nen, die men 'er in werpen moet door
 openingen, welken in 't midden van dit
 gedeelte der Vaas gemaakt zyn.

DE DOOS
 MET DOB-
 BELSTEE-
 NEN.

Maak te hebben 6 Dobbelsteen van
 dezelfde grootte, en die niet te hoog
 zyn, ten einde zy in de verschillende
 Verdeelingen of Afscheidingen der Vaas
 zouden kunnen gesloten worden.

UITWERKING.

Wanneer men de bekrachtigde Staaf,
 binnen in de Doos verborgen, stelt op
 twee verschillende Dobbelsteen, die
 dan

DE DOOS
MET DOB-
BELSTEE-
NEN.

dan door beide de eindens van die Staaf aangewezen worden; en indien men dan eene van de twee aangestrekten Naaldens doet draaijen op de Spil, geplaatst in 't midden der Dobbelseenen, welken op de Schuif zyn, zal dezelve zig stiel houden op eenen van de Dobbelseenen, op welken men de Staaf gesteld heeft; zoo men integendeel de andere Naalde op die Spil draaijen laat, zal zy stiel houden op den anderen Dobbelseen, op welken het ander eind van de Staaf gezet is.

Wanneer men vervolgens de Kroon van de Vaas naar de eene zy laat overhellen, zal het ingezette Laadje naar die zy glyen, en dan sluiten de onderste opening door welke de Dobbelseenen in de eerste verdieping van de Vaas vallen kunnen; en zoo men dien Kroon naar de andere zy doet overhellen, zal die opening aan de Dobbelseenen een vryen doorgang geeven; die als dan zullen vallen in de Verdieping H.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

*'t welk men met deze Doos met Dobb-
belsteen en in 't werk stelt.*

Eer men deze Vermaaklykheid ter uit- KONST-
STUKJE.
voer brengt, plaatst men in iedere
der Verdiepingen van de Vaas G en F
(welken met de Kroon geene gemeen-
schap hebben) twee Dobbelseenen,
waar van de oogen overeenkomen met
die, welken door de beiden eindens van
de Staaf aangewezen worden; in acht
neemende dat men onthouden moet,
welke die van de twee Naaldens is, die
de oogen, in iedere Verdieping bevat,
aanwyz en moet.

Men moet verder twee Dobbelseenen
(het komt 'er niet op aan met welke
oogen) leggen in de Verdieping M;
men opent dan de Vaas op die plaats;
men neemt de twee Dobbelseenen weg;
men

KONST-
STUKJE.

men werpt hen door de Kroon, en om te toonen dat zy wezenlyk in de Vaas vallen, haalt men dezelveu 'er weder uit; de Vaas gesloten hebbende, laat men de Kroon overhellen om het Laadje, dat 'er in opgesloten is te doen glyden naar dien kant, welke geschikt is om aan de Dobbelfteenen, die men 'er weder in werpen zal, den doorgang te stoppen; men geeft die twee Dobbelfteenen aan iemand van 't Gezelschap om hen in de Vaas te werpen; daar na bedekt men terstond de Kroon met haar Dekfel O, en men geeft aan denzelfden Perfoon eene van de twee Naaldens, om dezelve te doen draaijen op den Wyzer, in wiens omtrek alle de oogen getekend zyn, die door de twee Dobbelfteenen kunnen geworpen worden; vervolgens opent men de Vaas op die Afscheiding, waar in de twee Dobbelfteenen zyn, die de oogen uitmaaken, welken deze Naalde aanwyft, en men doet zien dat zy juist die Dobbelfteenen aanwyft, welken men in de Vaas geworpen had. Wanneer
men

men vervolgens aan een anderen Persoon KONST-
STUKJE. die twee zelfde Dobbelseenen geeft, kan men het Konstje herhaalen, met de Naalde behendig te verwisselen, en dan de Vaas open te doen op de andere Afscheiding, waar in de oogen zyn, welken deze Naalde moet aanwyzen.

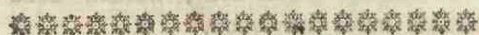
OPMERKING.

Men kan, indien men wil, het Konstje doen zonder het Laadje ST te gebruiken.

ZESTIENDE
VERMAAKLYKHEID.

DE VIER
RUIKERS.

SAMENSTEL.

DE VIER
RUIKERS.

PL. X.
Fig. 2.

Laat van Nooteboom- of ander hout een Doos maaken van agt duimen lengte en vyf breedte, en agtien linien diepte, met een Dekfel met scharnieren fluitende en opengaande. Neem twee Blaadjes AB. CD vyf duimen lang, vier breed, en anderhalve duim dik; laaten zy aan de twee zyden hol zyn volgens de *Doorsnyding* E, en ieder op den grond langs de lengte een Groef O hebben

ben om 'er een bekragtigde Staaf in te leggen, waar van de Poolen gerigt zyn zoo als in de tweede Figuur aangewezen staat. Laat 'er aan iedere zy van deze Blaadjes op de plaatsē G twee sleuven zyn om 'er in te kunnen schuiven een klein hout of bordpapier Raampje, waar in een glas gezet is; en neem in acht dat deze twee Blaadjes aan hunne einden gesloten zyn moeten.

DE VIER
RUIKERS.

Plaats in iedere der vier holtens welken in deze Blaadjes, en onder de glazen zyn, vier natuurlyke dog verschillende Bloemen; dog zoodanig dat zy in ieder Blaadje eene srydige legging hebben; dat is te zeggen, dat het bovenste van de eene Bloem naar die zy gekeerd legt, naar welke de andere Bloem in het zelfde Blaadje met zynen steel gekeerd legt.

UITWERKING.

Als men de twee Blaadjes in de Doos legt, het zy dat men hen verwisselt, of

I. DEEL.

L

van

DE VIER
RUIKERS.

van de regter naar de linker zy overbrengt, het zy dat men hen omkeert of omdraait, zoo zullen de Staaven aan den kant der Scharnieren in verschillende standen zig bevinden, met betrekkinge tot de verwisseling die men gemaakt heeft; indien het Noorden van de Staaf de Naalde, welke in den Magnetischen Kyker bevat is, aantrekt, naar het punt X. (Zie de Figuur, die het binnensie van de Doos vertoont) zoo is het de *Roos* welke aan die zy gelegd is; indien het Zuiden de Naalde aantrekt, is het de *Fonquille*; het zelfde zal plaats hebben, wanneer die twee Poolen de Naalde trekken naar het punt Z.

Indien het Zuiden de Naalde trekt naar het punt Y, is het de *Nagelbloem*, die daar gelegd is; indien het Noorden haar aantrekt, is het de *Hyacint*; het zelfde zal plaats hebben, als die twee Poolen naar het punt &c. trekken.

Men kan dan door middel van den Magnetischen Wyzer, welke in het be-
gin

gin van dit Werk beschreven is, ge-^{DE VIER}
 makkelyk ontdekken, in welke order, ^{RUIKERS.}
 en welken de twee Bloemen zyn, die
 boven in de Doos verschynen; men
 moet zig ook herinneren dat het Noor-
 den van iedere Staaf het Zuiden van de
 Naalde aantrekt; en dat het Zuiden het
 Noorden aantrekt.

VERMAAKLYK
 KONSTSTUKJE,

*Dat men met deze Doos in 't werk
 stelt.*

Men geeft aan iemant van 't Gezel-<sup>KONST-
 STUKJE.</sup>
 schap de Doos en de twee Bland-
 jes waar in de Bloemen zyn, en men
 laat hem eene volkomen vryheid om hen
 te plaatsen en om te keeren naar goed-
 vinden: de Doos gesloten zynde, on-

KONST-
STUKJE.

derzoekt men met den Magnetischen Kyker, welke verwisseling hy gemaakt en in welke order hy de Bloemen gelegd heeft; dit gemakkelyk ontdekt hebbende, zegt men welken de Bloemen zyn die boven in de Doos verschynen, als mede de order in welke zy gelegd zyn.

Fig. 1.

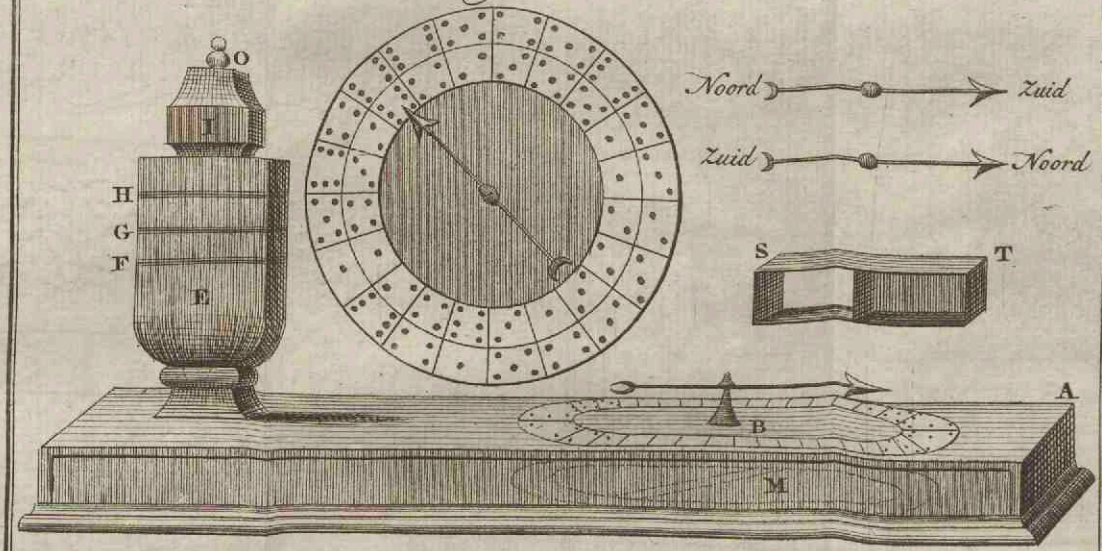
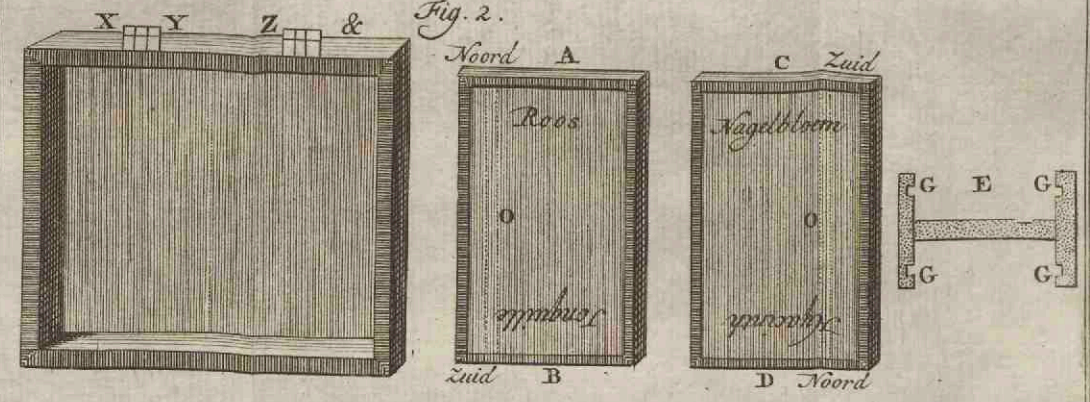
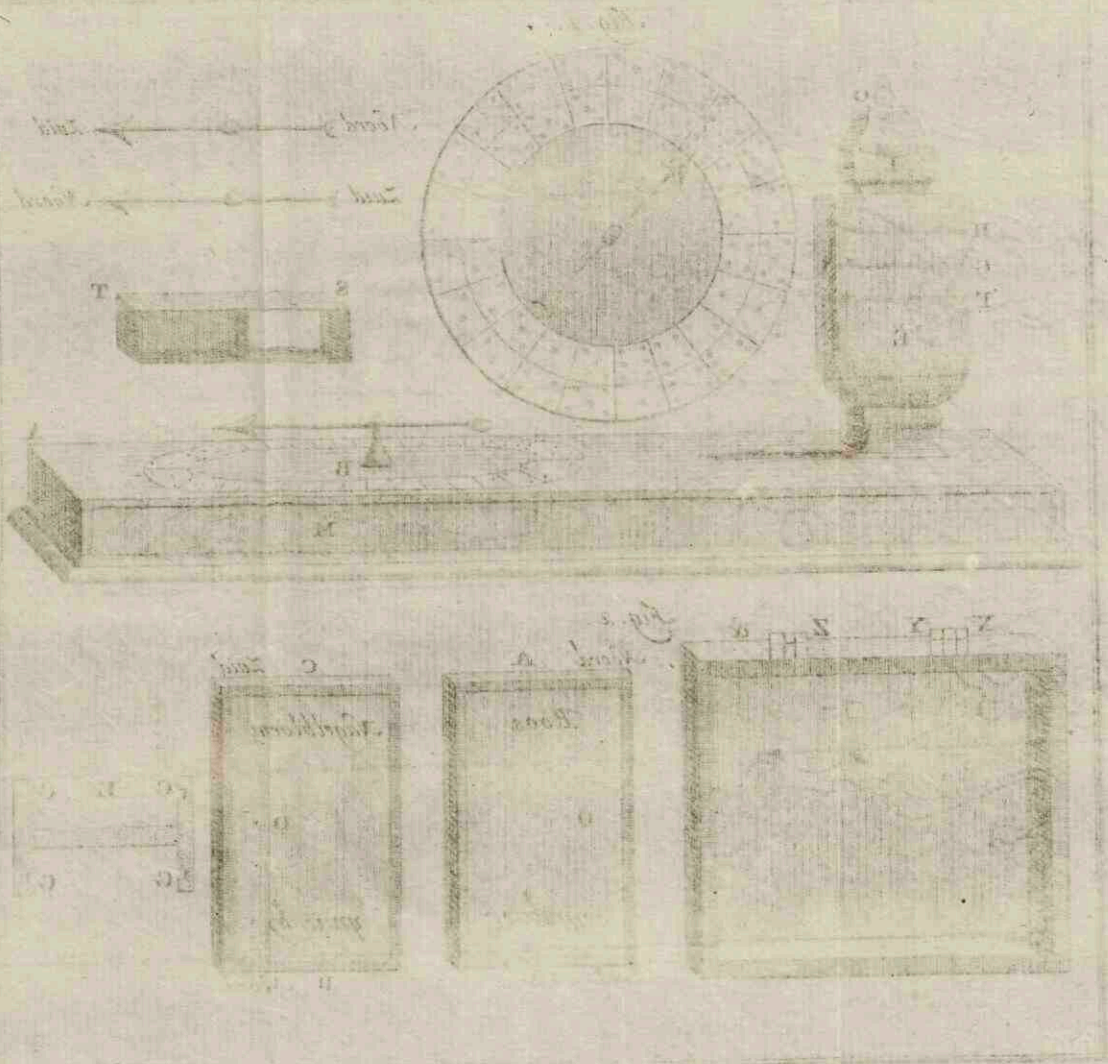

Fig. 2.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

ZEVENTIENDE

VERMAAKLYKHEID.

DE DOOS

MET

METAALEN.

SAMENSTEL.

Neem een Doos van dun hout, om- DE DOOS
MET ME-
TAALEN.
 trent éenen voet lang, zeven of agt
 duimen breed, en zes of zeven linien PL. XI.
Fig. 1.
 diep. Maak op den bodem van deze
 Doos vast een Plankje van dezelfde
 grootte, en 2 of 3 linien dik, 't welk
 hier en daar met gaten doorboord is, van
 gedaante en grootte geschikt om 'er ge-
 deeltelyk in te kunnen leggen de zes
 L 3 kleine

DE DOOS
MET ME-
TAALEN.

kleine Blaadjes A. B. C. D. E. F, die alle omtrent 7 linien dik zyn. De Blaadjes A en F moeten dezelfde gedaante hebben, en vryelyk gelegd kunnen worden in de twee gaten A en F van het Plankje op den bodem van de Doos. Het zelfde moet plaats hebben omtrent de Blaadjes B en D, C en E. Dog de gelykvormige gaten, die in dat Plankje gemaakt zyn om 'er de Blaadjes in te leggen, moeten in een ftydigen zin gemaakt zyn, het eene regt en het andere omgekeerd; op dat, wanneer men, by voorbeeld, het Blaadje A 'er uitneemt, om het te leggen in F, men genoodzaakt zy het zoo te plaatsfen, dat de bekragtigde Staaf, welk 'er vast in moet gezet zyn, van rigtinge met betrekkinge tot den stand van de Doos verandere; dat is te zeggen, dat, indien het Noorden derzelve naar het Scharnier gekeerd was, het Zuiden nu naar dien kant legge.

Maak op die Blaadjes vast de zes Metaalen, op ieder één, te wecten Goud,
Zil-

Zilver, Koper, Yzer, Tin en Lood, DE DOOS
MET ME-
TAALEN.
van ieder Metaal naamelyk een byzon-
dere penning of stuk-gelds. Voorzie U
verder van zes Doosjes van dezelfde
grootte en gedaante om in ieder één
van die zes Blaadjes te kunnen opsluiten.

UITWERKING.

Wanneer alle die Blaadjes in de Doos
gelegd zyn, in die order als de eerste
Figuur aanwyft, en indien men dan één
van dezelve 'er uitneemt, zal men
door middel van den Magnetischen Ky-
ker zeer gemakkelyk ontdekken welk
Blaadje en welk Metaal 'er is uitgeno-
men.

Wanneer men een Blaadje 'er uitgeno-
men hebbende, het zelve in één van de
zes kleine Doosjes gelegd heeft, zal
men, met dien zelfden Kyker, niet al-
leen ontdekken, welk Metaal 'er uitge-
nomen is, maar ook in welk Doosje het
gelegd is.

Zoo men de Metaalen in de Doos van
plaats heeft doen verwisselen, zal men

DE DOOS
MET ME-
TAALEN.

insgelyks kunnen weten; welken ver-
legd zyn, vermits dan het Zuiden van
de Staaf naar het Scharnier zal gekeerd
zyn, in plaats van het Noorden dat
daar naar toe gekeerd lag, toen men de
Doos overgaf.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE,

*'t welk men met deze Doos met Me-
taalen in 't werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men geeft de Doos aan iemand van
't Gezelschap*, latende hem
de vryheid om 'er een van de zes inge-
legde Metaalen naar zyne verkiezing uit
te neemen; nadat de Doos gesloten is,
be-

* Als men de Doos overgeeft moeten 'er
alle de Metaalen in leggen, en wel zooda-
nig, dat het Noorden der Staaven, die in de
zes Blaadjes zyn, naar het Scharnier ge-
keerd zy.

befchouwt men met den Kyker, op de plaats der Metaalen, en die, daar de Naalde niet aangetrokken word, wyft het Metaal aan dat 'er uitgenomen is.

A N D E R.

Men geeft aan iemand van 't Gezelschap de Doos, waar in de zes Metaalen befloten zyn, men gelaft hem 'er één geheimelyk uit te neemen, en in één van de zes Doosjes te leggen; men onderzoekt dan (gelyk boven gezegd is) welk Metaal 'er uit genomen is; en men ontdekt vervolgens door middel van den Magnetifchen Kyker, in welke van de zes Doosjes het zelve gelegd is.

A N D E R.

Men geeft de vryheid van één Metaal uit zyn plaats te neemen *, en 'er een an-

* Men heeft uit het Samenftel kunnen opmerken, dat men het Goud niet kan verwiffelen dan met het te leggen in de plaats van

ANDER
KONST-
STUKJE.

ander in te leggen, en men onderzoekt met den Kyker, welken Metaalen verwisseld zyn.

Zoo men alle de Metaalen van plaats veranderd had, zou men het op dezelfde wyze ontdekken, vermits als dan het Zuiden van de zes Staaven, die in de Blaadjes besloten zyn, zig zou bevinden aan den kant van het Scharnier.

OPMERKING.

Deze Doos met Metaalen is zeer geestig, en heeft veele Lieden verwonderd. De gedaante egter van die drie Blaadjes, welke volkomen gelyk is aan die van de drie anderen, en de gemakkelykheid, met welke men ontdekt dat men verpligt is, wanneer men hen van plaats verwisselt, hen in eene omgekeerde order te leggen, hebben veroorzaakt, dat men het geheim ligtelyk ontdekt heeft; niet te min zou het niet moeijelyk zyn

't Lood, het Zilver in de plaats van 't Yzer, en het Koper in de plaats van het Tin.

zyn de Doos op eene veel geheimzinniger KONST-
STUK wyze toe te stellen, zoodanig als men zien zal in de volgende Vermaaklykheid, welke zoo veel te meer verwondert, omdat men niet vermoeden kan, dat 'er eenig Zeilsteenkragtig stuk in de Blaadjes verborgen zy; en omdat men één Metaal leggen kan in de plaats van de vyf anderen, gemerkt de gedaante van alle de Blaadjes volkomen dezelfde is. Men moet, als men het Samenstel van eenige Vermaaklykheid maakt, zig daar op byzonder toeleggen, dat men op alle mogelyke wyze de oorzaaken 'er van verberge en vermomme, om dus in hen zelfs verwondering te verwekken, die anders kundig genoeg zyn om 'er de oorzaak van te ontdekken.

AGTTIENDE
VERMAAKLYKHEID.

DE
TOVERKUNST
DER
METAALLEN.

SAMENSTEL.

DE TO-
VERKUNST
DER ME-
TAALEN.

PL. XI.
Fig. 2.

Neem een Doos IL, MN, negen duimen lang en zes breed, en zes linien diep binnen werks; maak op den bodem van deze Doos vast, een Plankje of Bordpapier van dezelfde grootte en twee linien dik, en in welk uitgestoken moeten zyn zes gaten, van gedaante ieder als een gelykbeenige Driehoek A.B. C.D. E. F., waar van de twee gelyke zyden der-

T D A

derdehalve duim lang moeten zyn en de *Grondlyn* (welke naar dien kant daar de Doos open gaat moet gekeerd zyn) twee duimen en vier linien; in diervoegen dat die zes Driehoeken in den eersten opslag van 't oog gelykzydig schy-
 nen te zyn.

DE TO-
 VERKUNST
 DER ME-
 TAALEN.

Neem verder zes Plaatjes G, gemaakt van Spiegelglas, gezet in een dun Koper Lyftje, dat in den omtrek twee linien over den kant legt; zy moeten alle van dezelfde gedaante en grootte zyn, en naauwkeurig passen en kunnen leggen in de gaten, die in het Plankje of Bordpapier op den bodem van de Doos gemaakt zyn.

Voordat men deze Glaaze Plaatjes in hunne Lyftjes zet, moet men tusschen een van de drie zyden, en het Lyftje leggen een klein staal Staafje, wel gehard en wel aangezet, in acht neemende dat men het naar de zyde van het Glas met een strookje goud papier bedekke, om het niet te kunnen zien, en dat men het naauwkeurig plaatsē in eene

VAN

DE TO-
VERKUNST
DER ME-
TAALEN.

van de zyden dier Driehoeken, met be-
trekkinge tot de Poolen zoo als de Fi-
guur G van deze Plaat aanwyft.

Maakt met Mastik op deze Plaatjes
vast de zes *Metaalen*, *Goud*, *Zilver*,
Koper, *Tzer*, *Tin* en *Lood*, in vorm van
dunne plaatjes, en (om 'er een grooter
zweem van geheim aan te geeven) ge-
fmeden volgens de gedaantens, die men
gewoon is toe te schryven aan de Pla-
neeten, welken zy beteekenen.

Bedien U mede van zes kleine Doos-
jes H, I, met scharnieren sluitende, op
wier bodem een uitgestoken holte is van
dezelfde grootte als de gaten in de groo-
te Doos, en zoo geschikt, dat, als men
'er één van de zes Plaatjes in legt, zy
zig altoos eveneens geplaatst vinden, dat
is te zeggen, dat de Grondlyn van die
gelykbeenige Driehoeken altoos gekeerd
zy naar dien kant I daar het Doosje
open gaat.

UITWERKING.

Zoo men met oplettendheid over-
weegt, dat ieder der zes Staaven, wel-
ken

ken in de zyden der Plaatjes besloten zyn, eene verschillende rigting hebben, met betrekkinge tot de zyden van de Doos waar in zy leggen, en dat zy dezelfde altoos behouden, offchoon men hen van plaats verandere, zal men ligtelyk begrypen dat, dewyl hunne legging in de Doos vast bepaald is (gelyk de Figuur aanwyft), zoo men 'er eenigen van uit hunne vakken verplaatst, 'er geene verandering in hunne rigtinge uit volgt; men zal dan terstond kunnen ontdekken, wanneer één van de Plaatjes veranderd of in eens anders plaats gelegd is, zoodra men den Magnetischen Wyzer by het Dekfel van de Doos houdt, gelyk ook de plaatsen onder welken zy gelegd zyn; nadien dan de Naalde van den Wyzer zal aanwyzen de rigting van de Staaf die in het Plaatje besloten is, boven welk zy zig geplaatst vindt. Het zal, om die verandering of verplaatsing naauwkeurig te kennen, genoeg zyn dat men zig herinnere de order in welke de Metaalen of de Plaatjes in de Doos

DE TO-
VERKUNST
DER ME-
TAALEN.

DE TO-
VERKUNST
DER ME-
TAALLEN.

geschikt zyn, en welke de rigting zy van de Staaven die 'er in besloten zyn.

Het zelfde heeft plaats ten aanzien van de zes kleine Doosjes, in welken men altoos gedwongen is hen in denzelfden stand te leggen, met betrekkinge tot hunne zyden, en het is gemakke-lyk uit den stand der Staaven te oordeelen, welk Plaatje 'er in gelegd is.

OPMERKING

Men kan met dit nieuwe Samenstel niet alleen die drie Konstjes in 't werk stellen, welken ik by de voorgaande Vermaaklykheid opgegeeven heb, maar ook nog de volgenden, die buiten twyffel veel verwonderlyker zyn.

EERSTE VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

Men stelt aan iemand voor om één of KONST-
STUKJE. meer Metaalen uit de groote Doos te neemen, en hen geheimelyk te leggen in die van de kleine Doosjes, welken hy zal goedvinden; als dan, zonder dwarsch door de groote Doos te zien, welk Metaal 'er uitgenomen is, onderzoekt men met den Magnetischen Wyzer de kleine Doosjes, en men zegt welk Metaal men 'er uitgenomen heeft, gelyk ook het Doosje waar in het gelegd is; het geen men gemakkelyk ontdekt door de rigting van hunne Staaven, die dezelfde zyn zal, met betrekkinge tot de zyden van deze kleine Doosjes, als zy is ten aanzien van die van de groote Doos.

TWEEDE VERMAAKLYK KONSTSTUKJE.

KONST-
STUKJE.

Men stelt aan iemant voor verscheide Metaalen uit de groote Doos te neemen, en 'er eenigen van, die hy verkiest, te leggen in de kleine Doosjes, en de anderen in zynen zak te steeken, en men zegt hem (door middel van den Kyker) welke Metaalen hy uit de Doos genomen heeft, welken hy in de kleine Doosjes gelegd heeft, en welken hy in zynen zak gestoken heeft, die het overschot zullen zyn van die in de Doosen bevat zyn.

OPMERKING.

Behalven deze twee nieuwe Konstjes, heeft men met dit Samenstel het voordeel, dat het veel moeyelyker is uit te denken het middel waar van men zig bedient om dezelve ter uitvoer te brengen; vermits de doorschynendheid van 't Glas den agterdogt be- neemt, dien men zou kunnen hebben dat 'er eenig Zeilsteenkrachtig Stuk in verborgen is.

N E.

Fig. 1.

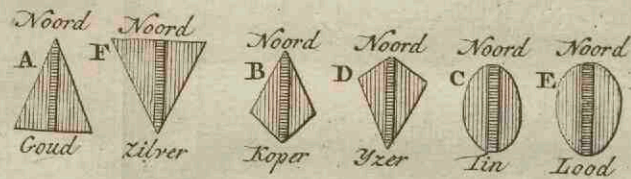
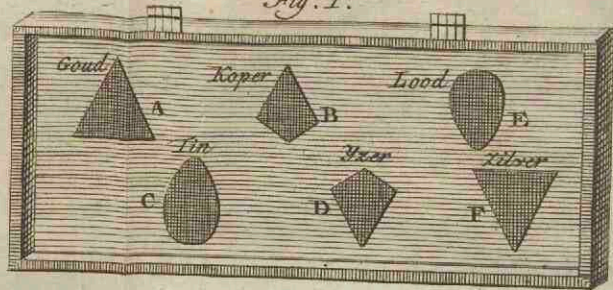
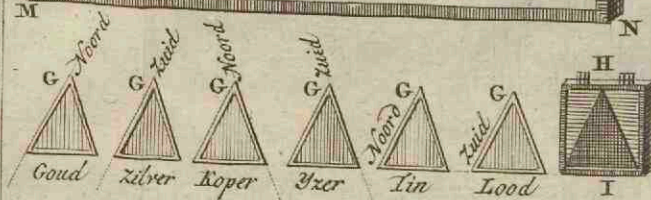
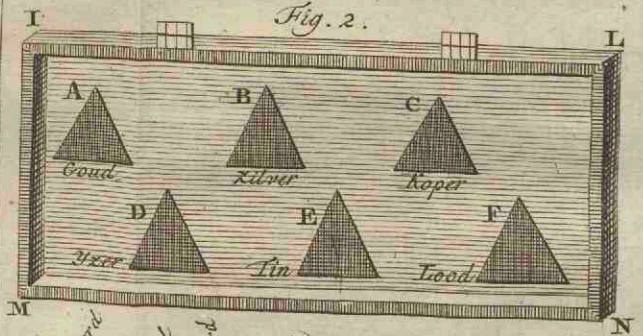

Fig. 2.

NEGENTIENDE
VERMAAKLYKHEID.

HET MAGNETISCH
ORAKEL.

SAMENSTEL.

Laat eene houten Doos maaken, twaalf HET MAGNETISCH ORAKEL.
duimen lang, drie en drie vier-
de duim breed en éenen duim diep, PL. XII.
verdeeld in drie gelyke deelen A. B Fig. 1.
en C.

Neem agt kleine Blaadjes, vier dui- Fig. 2.
men lang, vier en drie vierde duim breed
en drie linien dik, die in de Verdee-
ling B van de Doos leggen kunnen, in
welke zy maar tot twee linien moeten
ingaan. Maak op twee van deze Blaad-
jes D en E eene Groef, die als een
M 2 hoek-

HETMAG-
NETISCH
ORAKEL.

hoeklyn zig uitstrekt van den eenen hoek tot den anderen, en van de linker naar de regter hand opgaat; op twee anderen F en G eene Groef die op gelyke wyze van de regter naar de linkerhand dezelve overdwerscht; op twee anderen H en I eene Groef die dwarfch van boven naar beneden 'er overloopt; en op de twee laaften L. M eene Groef die van de eene zy tot de andere voortgaat. Plaats in ieder dezer Groeven eene bekragtigde Staaf N, waar van de Poolen moeten geplaatst zyn, zoo als de Figuren D. E. F. G. H. I. L. M. aanwyzen.

Fig. 3.

Neem een Plankje van vyf duimen vierkant; teeken 'er op den Wyzer N O, verdeeld in agt gelyke deelen, gelyk door de Figuur word aangeduid; fchryf in ieder dezer Verdeelingen de Talletters 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. en 8, en maak dezen Wyzer vast op het Dekfel van de Doos, regt boven het Vak B.

Laat van hout of yvoor draayen 32 kleine Olyven R. R van drie vierde duim lengte, en van 't eene eind tot het andere

dere doorboord met een gat van drie li- HETMAG-
NETTICH
ORAKEL.
nien middellyns; teeken op deze Olyven
de Cyffers, 1. 2. 3. 4 5. 6. 7. en 8.

Beplak vervolgens met papier de
Blaadjes om de Staaven, die 'er in zyn,
te verbergen, en fchryf op ieder der-
zelve eenige Vraag *. Dog neem hier
toe in acht de rigting der Staaven, ten
aanzien van haaren ftand, zoo als de agt
tweede Figuren van de Plaat aanwy-
zen.

Voorzie u verder van kleine papiere
Strookjes, op welken gy fchryven moet
vier verfchillende Antwoorden op
ieder dier agt Vraagen; en fteek dezel-
ven, na hen toegerold te hebben, in de
Olyven, lettende op de betrekking van
den Talletter, die door de Naalde op
den Wyzer word aangewezen, wanneer
men in de Doos gelegd heeft de Blaadjes,
waar

* Men kan voor deze Vermaaklykheid zig
bedienen van de Antwoorden en Vraagen,
welken boven Bladz. 117. enz. voor de klei-
ne Wigheldoos opgegeeven zyn.

HETMAG- waar op de Vraagen staan, welken tot
NETISCH die Antwoorden betrekkelyk zyn. *
ORAKEL.

Leg die Olyven, dus toebereid in de twee Zyvakken van de Doos.

UITWERKING.

Wanneer men één van de agt Blaadjes in de Doos gelegd, en deze gesloten heeft, en dan de Naalde draayen doet op de spil, welke men in het middelpunt van den Wyzer gesteld heeft, zoo zal zy zig stil houden op dien Talletter van den Wyzer, welke die olyf aanwyft, waar in het Antwoord gestoken is; en nadien 'er vier Olyven van denzelfden Talletter zyn, zal het onverschillig zyn uit welke van die vier men het Antwoord neemt; 't welk noodzaakelyk betrekkelyk zal moeten zyn op

* Men moet op vier Olyven den zelfden Talletter zetten, en in ieder derzelven een Antwoord leggen, dat tot dezelve Vraag betrekkelyk is.

op de Vraag, die op het Blaadje geschreven is, dat men in de Doos gelegd heeft.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

Met dit Magnetisch Orakel.

Men geeft aan iemand van 't Gezelschap de agt Blaadjes, latende hem de keus van in de Doos te leggen dat Blaadje, op welks Vraage hy een Antwoord begeert. De Doos gesloten zynde, beveelt men hem de Naalde te draayen; zy houdt zig stil op een Talletter, welke dien van de Olyven aan wyft, waar in zig de Antwoorden op deze Vraage bevinden: hy kiest 'er één uit van die, welken in de Doos zyn, en haalt 'er het Antwoord uit.

KONST-
STUKJE.

Om dit Konstje te Vermaaklyker te maaken, kan men de gunstige Antwoorden

KONST-
STUKJE.

den op die agt Vraagen plaatsen in de eene zyde A van de Doos; en in de andere zyde C, die welken niet gunstig zyn, om naar goedvinden van het eene of van het andere soort te doen neemen, aanwyzende de zyde, uit welke men dezelve neemen moet.

TWIN-

Fig. 1.

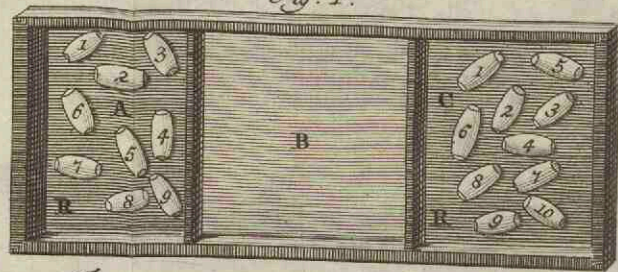

Fig. 3.

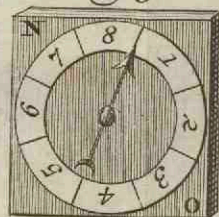
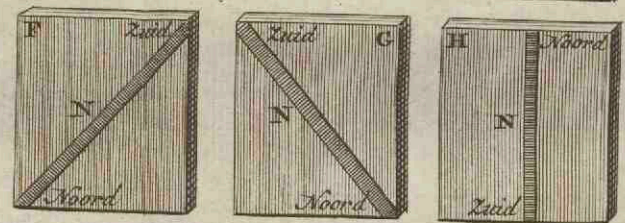
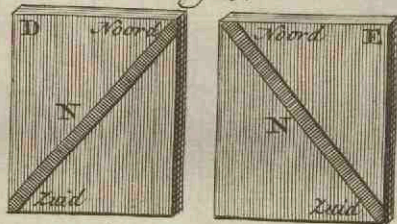
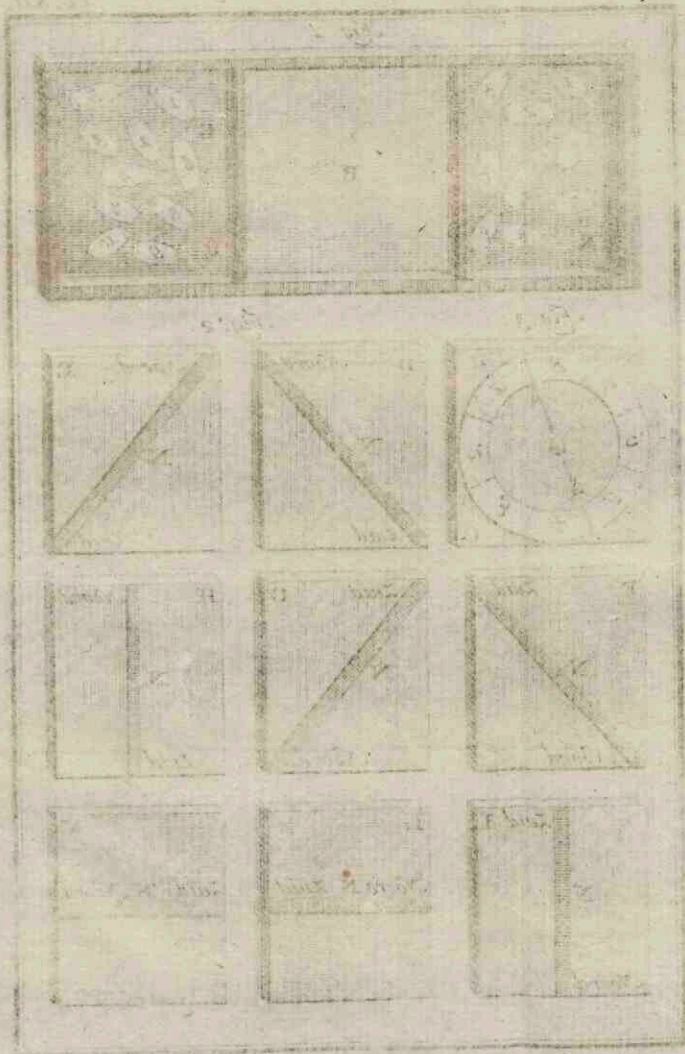

Fig. 2.

Faint, illegible text or bleed-through from the reverse side of the page, appearing as ghostly impressions of lines and shapes.

TWINTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

HET PLANEET-
GESTEL.

SAMENSTEL.

Maak eene ronde Doos I. L. M N HET PLA-
NEETGE-
STEL.
van agt of negen duimen middel-
lyns en een halven duim diep, die van PL. XIII,
Fig. I.
boven bedekt is met een bordpapiere
Kring, welke'er op vast gemaakt is; trek
op dien Kring den middelsten Wyzer A,
en in den omtrek van dezen zeven an-
dere Wyzers B. C. D. E. F. G. H;
deel den middelsten Wyzer in zeven
gelyke deelen door de linien A B. A C.
A D. A E. A F. A G. A H, welken
M 5 door

HET PLA- door het middelpunt van die zeven Wy-
NEETGE- zers gaan moeten, en hen ieder verdee-
SIEL. len in twee gelyke deelen.

Verdeel die zeven Wyzers in veer-
tien gelyke deelen door de zeven mid-
dellynen in de Figuur aangewezen.

Laat 'er binnen in de Doos een bord-
papiere kring zyn, op gelyke wyze ver-
deeld, die vryelyk draaijen kan door
middel van eenen As, waar van de Spil
met haar eene end moet gaan dwars door
het middelpunt van den middelsten Wy-
zer A, en met het andere in het mid-
delpunt van den bodem der Doos in-
gaan. Zie de 2de Figuur.

Fig. 2.

Maak op ieder der zeven Wyzers,
welken op den bordpapieren Kring bin-
nen in de Doos geteekend zyn, vast een
klein bekragtigd staal Staafje van twee
duimen lengte, het welk geplaatst moet
zyn volgens de rigting van de zeven ver-
schillende Middellynen van die Wy-
zers, en waar van de Poolen gerigt be-
hooren te zyn zoo als de 1ste Figuur
aanwyft.

Neem

Neem eene Naalde O van gedaante als die van een Uurwerk, die met een vierkant gat sluit op den gemelden As, ten einde zy, als men haar beweegt, den bordpapieren Kring in de Doos mede doet omdraaijen.

HET PLA-
NEETGE-
STEL.

Maak ook te hebben eene andere Naalde P, die op dien zelfden As vry draaijen kan zonder denzelven mede te doen draaijen.

Schryf in ieder der zeven Verdeelingen van den middelsten Wyzer zeven verschillende Vraagen, en zet in een anderen Kring van dien Wyzer, verdeeld in twaalf deelen, de twaalf Maanden van 't Jaar.

Schryf verder (indiervoegen als terstond zal aangewezen worden) in twee Verdeelingen van de zeven Wyzers B. C. D. E. F. G. H. twee Antwoorden op iedere Vraage, in acht nemende dat ieder derzelven niet meer dan uit zeven Woorden bestaan moet.

Zet in de eerste Verdeeling van den Wyzer B, die regt tegen over de eerste

Vraag

HET PLA-
NEETGE-
STEL.

Vraag is, het eerste Woord van het eerste Antwoord; in de tweede Verdeeling van den volgenden Wyzer het tweede Woord en dus vervolgens tot het laatste Woord toe, dat in de zevende Verdeeling van den zevenden Wyzer zyn moet.

In de agtste Verdeeling van den eersten Wyzer, het eerste Woord van het tweede Antwoord; in de negende van den tweeden Wyzer, het tweede Woord van dit Antwoord, en zoo vervolgens tot de veertiende Verdeeling toe van den zevenden Wyzer, welke het laatste Woord van dit Antwoord moet bevatten.

Ga op dezelfde wyze te werk met de zeven Vraagen, geevende haar ieder twee verschillende Antwoorden, waar van de Woorden derhalven op die zeven Wyzers verspreid zullen zyn.

Plaats in 't Middelpunt van ieder dier zeven Wyzers een Spil, en heb twee aangestroken Naaldens Q. en R. waar van de eene het Noorden, en de

de andere het Zuiden aan haaren Punt heeft. HET PLA-
NEETGE-
STEL.

UITWERKING.

Wanneer men de Naalde van den middelsten Wyzer op eene van die zeven Vraagen geplaatst heeft, en men dan eene van de twee aangestreken Naaldens agtervolglyk op ieder die zeven Wyzers draaijen laat, zal deze zig plaats en volgens de rigting der Staaven, welken in die Doos besloten zyn, en vlak onder ieder dier Wyzers zig bevinden; en zy zal gevolgelyk (ter oorzaake van de boven beschrevene Samenstellinge) aanwyzen de zeven Woorden op de Wyzers verdeeld, en welken aan die Vraag beantwoorden.

Het zelfde zal plaats hebben met de zes andere Vraagen, gemerkt door het plaats en van de Naalde regt tegen over ieder derzelven, de beweegbaare bord. papiere Kring zig altoos in den zelfden stand zal geplaatst vinden, met betrek.

HET PLA- trekkinge tot de legging der Staaven
NEETGE- onder ieder dier Wyzers, welken 'er toe
STEL. behooren.

Als men zig bedient van de andere Naalde, zal men het tweede Antwoord verkrygen, waar van de Woorden regtstreeks overgefeld zyn over die van het eerste Antwoord; gelyk dit volgen moet uit de rigtinge van de Naalde, die op eene tegengestelde wyze, zyne Poolen geplaatst heeft.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

Met dit Planeetgestel.

KONST-
STUKJE.

Men geeft dit Planeetgestel aan iemand van het Gezelschap, en men gelast hem op den Wyzer eene van de Vraagen te kiezen, die 'er op geschreven staan; nadat hy 'er eene verkozen heeft, zet men de Naalde van den

den middelsten Wyzer op die Vraag; KONST-
STUKJE. men laat vervolgens eene van de twee aangestreeken Naaldens op ieder der zeven Wyzers draaijen, om de zeven Woorden te hebben, die het Antwoord op de begeerde Vraag uitmaaken; men neemt in acht dat men zig bediene van de eene of andere Naalde naar dat men een meer of min gunstig Antwoord wil voortbrengen. Deze twee Naaldens zyn ook zeer geschikt om de Antwoorden te doen verschillen, als men dit Konststukje voor dezelfde Vraag herhaalt, het welk het zelve veel Vermaaklyker en verwonderlyker maakt dan eenig ander in dit Werk.

Het word nog Vermaaklyker, als men op het eind van den As van den middelsten Wyzer, eene Naalde plaatst, welke beweegbaar op dien As is; dat is te zeggen die denzelven niet kan doen ronddraaijen, en welke dient om op dien zelfden Wyzer aan te wyzen een der twaalf Maanden van 't Jaar; als men dan een Vraag heeft laten verkiezen, zet men
deze

KONST-
STUKJE.

deze beweegbaare Naalde op die Maand van 't Jaar, waar in de Persoon, welke de Vraag gekozen heeft, geboren is, om dus te doen denken dat 'er een byzonder geheim in dit Konstje is.

Men kan daarenboven een Zon in 't midden van den middelsten Wyzer teekenen, en de gedaantens der zeven Planeten op ieder der zeven andere Wyzers, gelyk in de Figuur te zien is.

Fig. 1.

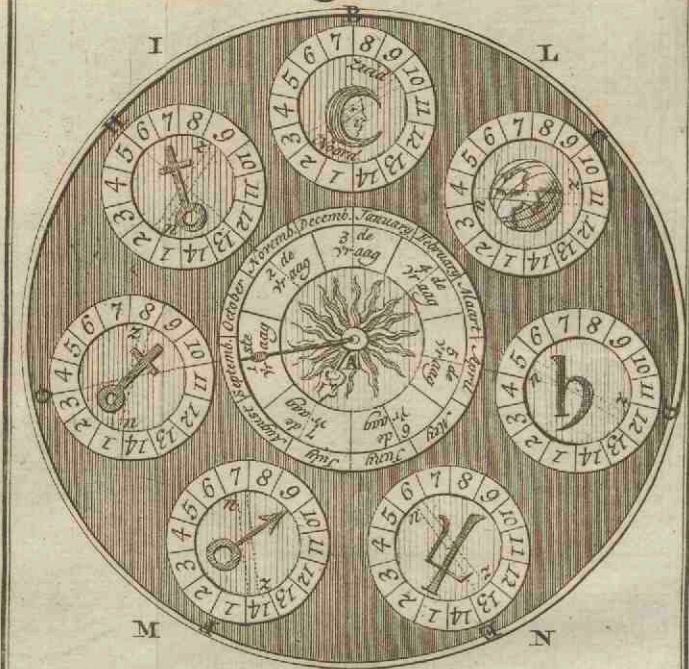
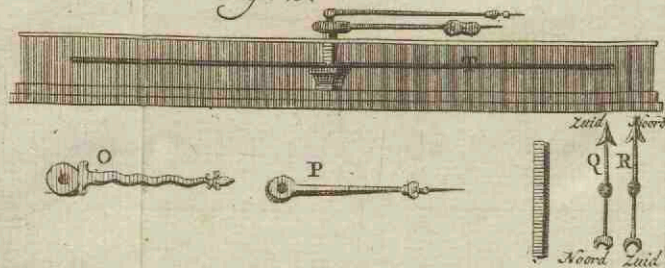
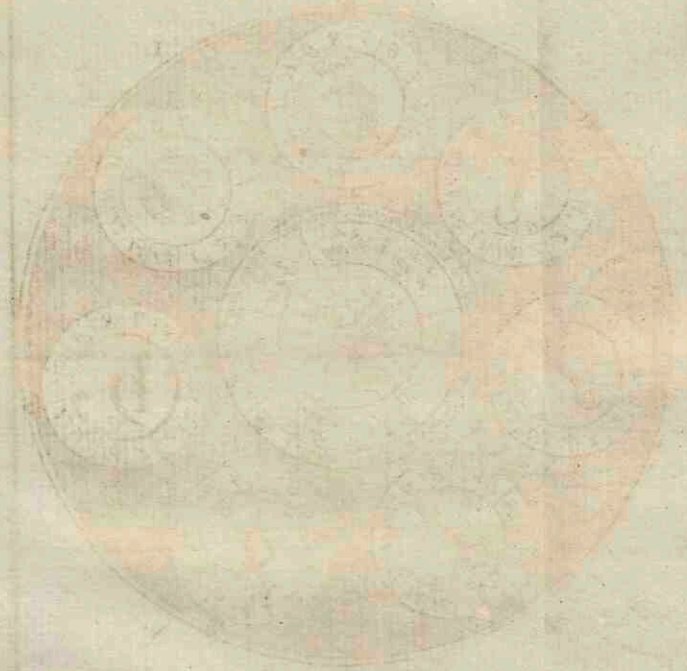

Fig. 2.

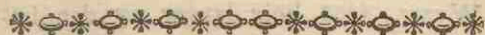

Faint, illegible text in a historical script, likely Arabic or Persian, located on the right page of the manuscript. The text is arranged in several lines and appears to be a commentary or explanation related to the diagram on the left page.

EEN EN TWINTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE TWEE

TOOVERKAARTEN.

SAMENSTEL.

Bedien u van eene vierkante Doos DE TWEE TOOVER-
KAARTEN. A B C D van vier duimen, vierkant en zeven of agt linien diepte; Pl. XIV. bedek haar binnenste van boven met een Fig. 1. Bordpapier dat in A eene opening heeft. Laat 'er in 't middelpunt van deze Doos en onder het Bordpapier eene Spil zyn, op welke gy zetten moet een Bordpapieren Kring E, F, voorzien van eene aangestrekene Naalde, en op welke gy geschildert hebt twee Kaarten, gelyk de Figuur aanwyft.

I. DEEL.

N

Be-

DE TWEE
TOVER-
KAARTEN.

Bedien U verder van de Magnetische Wichelroede, in 't begin van dit Werk beschreven, en maak te hebben een Spelkaarten, in welk één van de twee afgeteekende Kaarten op den Bordpapieren Wyzer, ééne linie langer zy dan het Spel, en de andere ééne linie breeder.

UITWERKING.

Wanneer gy de Magnetische Wichelroede op de Tafel plaatst, in dier voege dat het Noorde van de Staaf, die 'er in besloten is, het midden van eenen van de buitenkanten dezer Doos raakt, zal het Bordpapier, waar in de aangestreken Naalde beslooten is, zig draaijen, zoodanig dat het Zuiden van deze Naalde zig zal keeren naar het Noorden van de Wichelroede; zoo men integendeel by denzelfden kant van deze Doos het Zuiden van de Wichelroede houdt, zal de Naalde, in dien Bordpapieren Kring besloten, haar Noorden keeren naar het Zuiden van de Wichelroede, en men zal

zal gevolglyk door de opening in het DE TWEE
TOOVER-
KAARTEN.
Bordpapier, een van de twee Kaarten
zien, die 'er in besloten zyn.

OPMERKING.

Men kan het Spel - Kaarten, waar van men zig bedient, laten doorschieten, vermits men altoos door het gevoel ligtelyk kan ontdekken welke Kaart de langste en breedste is; wanneer men dan het Spel aanbiedt, om die twee Kaarten te doen trekken, moet men het zoo schikken dat zy zig natuurlyk bevinden op die plaats van het Spel, daar men de Vingers naar uitsteekt om de Kaart te trekken.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

*'t Welk men met deze Tooverkaarten
in 't werk stelt.*

KONST-
STUKJE.

Men laat twee verschillende Persoonen ieder eene Kaart trekken uit een Spel, 't welk, zoo als gezegd is, bereid is; dat is twee Kaarten gelyk aan die, welken op den bordpapieren Kring geteekend staan; men zet vervolgens de Doos op de Tafel, men houdt de Magnetische Wigchelroede op eene onverschillige wyze in de hand, en men vraagt aan eenen van de Persoonen, die een Kaart uit het Spel getrokken hebben, of hy begeert, dat zyne Kaart of die van den anderen Persoon 't eerst in de Doos verschyne; daar op raakt men de Doos aan met de Wigchelroede, en men legt dezelve op Tafel, even als of men 'er zig van ontdoen wilde om de

Doos

Doos gemakkelyker te openen, en, na eenige oogenblikken verpooft te hebben, om aan den bordpapieren Kringtyd te geeven van zig te bepaalen ten aanzien van den stand, die men aan de Wigchelroede gegeven heeft, opent men de Doos en men laat 'er de gevraagde Kaart in zien. Om de andere Kaart te voorschyn te doen komen, houdt men by die zelfde zy van de Doos het andere eind van de Wigchelroede.

KONST-
STUKJE.

OPMERKING.

Zoo 'er, wanneer men de Kaarten aanbiedt, niet die genomen wierd, welke te pas komt, zou men eenige speelingen en veranderingen met de Kaarten moeten maaken, om niet te doen bemerken, dat men in het Konstje gemist beeft.

TWEE-EN-TWINTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

DE EENSTEMMIGE
W Y Z E R S.

SAMENSTEL.

DE EEN-
STEMMI-
GE WY-
ZERS.

PL. XIV.
Fig. 2.

Laat een Tafel A B maaken, vier voeten lang, twaalf tot vyftien duimen breed, en omtrent drie voeten hoog; Laat 'er tuffchen het bovenfte van de Tafel en haare Laade eene ruimte C zyn, anderhalven duim diep; Verders moet zy een dubbelde Bodem I hebben; en het bovenfte M moet zig kunnen openen met twee Scharnieren, geplaatft onder een van de randen derzelve, ten einde men niet zoude kunnen vermoeden dat 'er van binnen iets in verborgen is.

Laat

Laat in de gemelde ruimte C maaken DE EEN-
STEMMI-
GE WY-
ZERS. het Raderwerk DE, bestaande uit twee waterpasleggende Raderen DF en GE, ieder van omtrent anderhalven duim middellyns, en hebbende een gelyk getal van Tandens; verder uit twee Rondfels F en G van tien tot twaalf Tandens, geplaatst aan de twee uiteindens van eene kopere of yzere Roede N, die wel regt, en omtrent twee en één halve voeten lang zyn moet. Schik die twee Rondfels in dier voegen, dat zy vatten in de twee waterpasleggende Raderen, welken ieder sijn hun Kastje moeten geplaatst, en met twee Schroeven op den plank, die den binnensten Bodem van de Tafel maakt, vast gemaakt zyn.

Neem in acht dat de As Q van een der twee Raderen; door een gat in 't Blad van de Tafel moet uitsteeken, dog de As van het andere Rad moet maar zoo hoog komen onder het Blad van de Tafel als noodig is, om op deszelfs vierkant te plaatsen een bekrachtigde Staaf

N 4

OP₂

De EEN-
STEMMI-
GE WY-
ZERS.

O P, van zeven tot agt duimen lengte, doorboord in haar midden met een vierkant gat, en in de Tafel verbor- gen.

Voorzie u verder van eene Naalde S gelyk aan die van een Uurwerk, en welke met een vierkant gat kan gezet worden op dien As Q, welke door het Blad van de Tafel uitsteekt.

Dit Radewerk, op die wyze in 't bin- nenste van de Tafel gesteld zynde, moet zoodanig gemaakt zyn, dat het geen ge- raas maake, als men de Raderen doet beweegen.

Laaten 'er vervolgens twee bordpa- piere of houtte Wyzers zyn V en Y, van negen tot tien duimen middellyns buiten- werks, en agt of negen duimen binnen- werks; en deel hunnen omtrek in vier en twintig gelyke deelen. Schryf in de- zelve de vier en twintig Letters van het Alphabet, wel in acht neemende dat de Letters op dien van de twee Wyz- ers, daar men de gemelde Naalde op zet, moeten gesteld zyn in de order van
het

het Alphabet van de linker naar de rechter hand, en op den anderen van de rechter naar de linker hand. DE EEN-STEMMI-GE WYZERS.

Maak den eersten van deze Wyzers V op de Tafel vast, en laat 'er in zyn middelpunt een gat zyn om de As Q, die door de Tafel uitsteekt, en de Naalde S draagt, door te laten.

Plaats op den tweeden Wyzer Y, op zyn middelpunt, een Pen of Spil, op welke eene aangestreken Naalde vryelyk draaijen moet; zet vervolgens dezen Wyzer op de Tafel, in dier voegen dat zyn middelpunt regt valle op den As van het andere Rad, op welk de bekragtigde Staaf O P geplaatst is; en zet dan de Naalde van den eersten Wyzer regt over de Letter A; draai den tweeden Wyzer tot dat de aangestreken Naalde daar de zelfde Letter op aanwyze; als dan moet gy hem in dezen stand ook op de Tafel vast zetten.

UITWERKING.

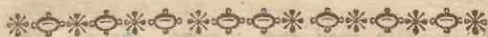
DE EEN-
STEMMI-
GE WY-
ZERS.

Als men de Naalde van den eersten Wyzer draait, en dezelve op eene van de vier en twintig Letters van het Alphabet, welken 'er op geschreven zyn, stil houdt, zal het waterpasleggende Rad, op welke deze Naalde vast staat, draaijen, en te gelyk, door middel van de twee Rondfels, doen draaijen het andere Rad; en dan zal de Staaf, die op den As van dit tweede Rad vast is, een gelyk gedeelte van den omtrek van den tweeden Wyzer doorloopen, en zig stil houden onder het Blad van de Tafel vlak onder den Letter, welke door de Naalde van den eersten Wyzer word aangewezen; waar uit volgt, dat de aangestreeken Naalde, zig mede in deze rigtinge plaatsende, die zelfde Letter op den tweeden Wyzer zal aanwyzen.

Nadien het niet mogelyk is, dat deze beweging niet een weinig geraas maake, moet men, om dat te voorkomen, de

eer-

eerfte Naalde zagtjes draaijen , het geen DE EEN-
 ook beletten zal dat de aangefreken STEMMI-
 GE WY-
 ZERS.
 Naalde niet te veel fchommele, wan-
 neer zy te langen tyd zou noodig heb-
 ben om ftil te blyven ftaan.

VERMAAKLYK
 KONSTSTUKJE,

Met deze Eenftemmige Wyzers.

Men plaatft iemand van 't Gezelschap KONST-
 STUKJE.
 by den eerften Wyzer, hem ge-
 laftende eenig Woord te kiezen, dan
 doet men de Naalde agtervolglyk draai-
 jen op alle de Letters van het Woord,
 dat men verkozen heeft; en de aange-
 freken Naalde van den tweeden Wy-
 zer toont aan een anderen Perfoon, welk
 het Woord is, dat men op den eerften
 Wyzer gefpeld heeft; dog op dat hy
 de Letters, die door de aangefreken
 Naalde aangewezen worden, niet zou
 ver-

KONST-
STUKJE.

vergeeten, laat men hem iedere Letter, die de Naalde aanwyst, met een Potlood op een stuk Papier schryven.

ANDER SAMENSTEL.

Door welk men met iemand, die in een andere Kamer is, onderhandeling hebben kan.

Consoles.

Men kan met het zelfde Raderwerk maaken dat iedere Wyzer in een andere naastgelegen Kamer is; men heeft daar toe alleen noodig twee holle *Uitstekken* Pylaartjes of Voetstallen aan wederzyde van de muur, en in deze een gat om de yzere Roede, waar aan de twee Rondfels vast zyn, door te laten; dog, zoo men met malkanderen spreken en antwoorden wil, moet men twee gewoone Naaldens hebben, die met een vierkant gat op den As van de twee Raderen sluiten: En deze Assen moeten dan beide door het middelpunt van de Wyzers, wel-

welken op die Uitslekken gesteld zyn, KONST-
STUKJE,
uitsleeken.

ANDER SAMENSTEL.

De Eenstemmige Wyzers, op dezelfde Tafel staande, hebben niets ongemeens in zig, ter oorzaake van hunne nabyheid, waar uit men ligtelyk agterdocht kan krygen dat 'er een Raderwerk in de Tafel is, hoe veel zorg men ook gedraagen heeft om het zelve te verbergen; 't is hier om dat deze Vermaaklykheid veel verwonderlyker word, als men gelegenheid heeft om een van de Wyzers dan de eene zy van eene Kamer, en den anderen aan de andere zy van dezelfde Kamer te plaatsen, niet alleen van elkanderen ver verwyderd, maar zelfs tegen elkanderen overstaande.

Om hen aan de twee tegen overgestelde zyde van een Vertrek te plaatsen, is het Samenstel ten naaften by het zelfde, uitgezonderd dat men, in plaatse van de twee Waterpasse Raderen door twee

KONST-
STUKJE.

PL. XIV.
Fig. 3.

twee Rondfels, die aan een Roede vast zyn, te doen draaijen, verscheide op elkanderen werkende Raderen moet maaken, naar gelang der plaatsen, daar men de Wyzers zetten wil, op gelyke wyze als men gewoon is te doen in de Uurwerken die verscheide Wyzers hebben; en het is genoeg dat men in acht neeme dat die Raderen, welken de beweeging overbrengen X. Y. Z, een gelyk getal van Tandten hebben, ook moeten die Raderen agter een Beschot of tusschen de Muur en het Behangsel van het Vertrek geplaatst zyn.

PL. XIV.
Fig. 4.

Men kan anders die Raderen wel misfen, die, behalven dat zy kostbaar zyn, altoos eenig geraas veroorzaaken; het is genoeg dat men, in plaats van de twee waterpasse Raderen, twee Katrol-Schyven neeme, zoo groot van middellyn als zy maar vallen kunnen, en dat men de gemeenschap tusschen de twee Wyzers maake met eene koord, welke met haare enden aan ieder dier Schyven vast

is; en, nadien het noodzaakelyk is, dat deze Koord altoos gespannen zy, moet men op ieder As van deze twee Schyven, een Uurwerkveer vast maaken, van gelyke kragt, ten einde zy deze Koord^e beurtlings zoude kunnen trekken; ook moet men kleine Katrol-Schyfjes plaatsfen op alle de plaatsfen, daar de Koord zal moeten omgebogen worden volgens den Stand, dien men aan die twee Wyzers geoordeeld heeft te moeten geeven.

KONST.
STUKJE.

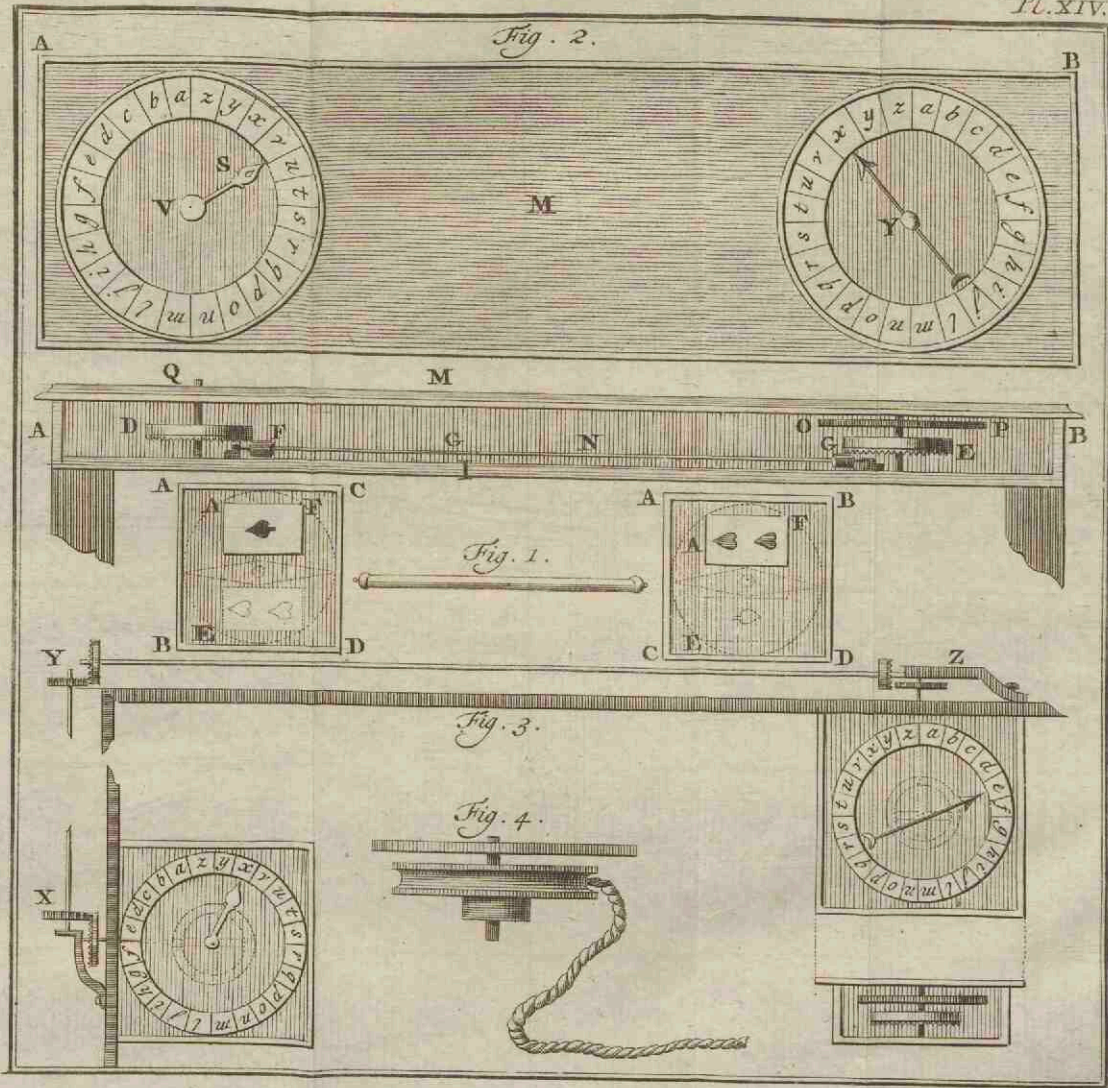
¶ Dit Samenstel heeft iets voor uit boven het andere, maar het is aan een ongemak onderhevig, de droogte en vogtigheid der lugt, verlengt of verkort de Koord, waarom men, eer men deze Vermaaklykheid in 't werk stelt, onderzoeken moet, of 'er ten dezen opzigte geene onsteltenis is voorgevallen, en dan de Koord verkorten of verlengen, naar 't noodig is.

UITWERKING.

KONST-
STUKJE.

De uitwerking van deze Wyzers is dezelfde als die van het voorgaande Samenstel. Men moet alleenlyk in acht neemen, dat in dit, 't welk door middel van een Koord werkt, de Letters van 't Alphabet op de twee Wyzers moeten geschreven zyn van de linker naar de regterhand; dog op die, welken door Raderen werken, hangt de stelling der Letteren van de linker naar de regter, of van de regter naar de linker, op den tweeden Wyzer, af van het getal der Raderen, die men heeft moeten gebruiken.

Faint, illegible text at the top of the right page, possibly a header or title.

Main body of faint, illegible text on the right page, appearing to be several lines of a letter or document.

Faint text at the bottom of the right page, possibly a signature or footer.

ORDEN

In welke de Woorden, die de opgegeeven
Vraagen en Antwoorden, op de 2 Wyzers uit-
maaken, moeten geplaatst zyn.

N ^o	1 ste Vraag	2 de Vraag	3 de Vraag	4 de Vraag	5 de Vraag	N ^o	Antwoord
1	(1 Zyt of 2 Waart					1	Het
2	3 Gy	4 Hoe				2	Doet
3	5 Vernoege		6 Mag			3	Wel
4	7 in			8 Wanneer		4	Vergenoegd
5	9 a. Wierlyk (11 Maakt of 12 draagt				10 Welk	5	Zyn
7		13 Men	14 Men			7	Elk
8		15 Zig		16 Is		8	Zyn
9		17 Bemind			18 Is	9	Begeerte
10			(19 Eene of 20 Eenige			10	Wenscht
11			21 Erfnis	22 Men		11	Al
12			23 Begeeren		24 Het	12	te Verkrygen
13				(25 Regt of 26 Volkomen		13	Geluk
14				27 Gelukkig	28 Grootste	14	Genoeg
15					(29 Vermaak of 30 Plazier	15	Vermaakt

1889

Wm. H. ...
...

Date	Description	Amount
Jan 1	Balance	...
Jan 15
Jan 30
Feb 15
Feb 28
Mar 15
Mar 31
Apr 15
Apr 30
May 15
May 31
Jun 15
Jun 30
Jul 15
Jul 31
Aug 15
Aug 31
Sep 15
Sep 30
Oct 15
Oct 31
Nov 15
Nov 30
Dec 15
Dec 31

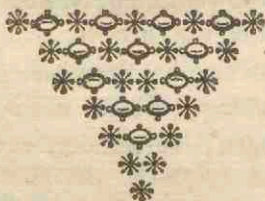
...

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

Men doet met deze verschillende KONST-
STUKJE. Samenstelsels het zelfde Konst-
stukje als met het eerste, maar het komt,
ter oorzaake van den grooten afstand der
Wyzers met de laaften veel verwonder-
lyker voor aan hun, die het beginsel of
het vermogen, dat deze beguicheling
maakt, niet kennen.

I. DEEL.

O

DRIE.

DRIE-EN-TWINTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE TOVERKONSTIGE

WYZERS.

 SAMENSTEL.

DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.

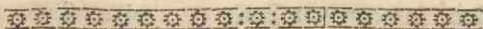
Uitgezonderd de wyze van de Wyzers te verdeelen, verschilt dit Samenstel niet van het voorgaande, dan voor zoo verre het draagbaar is*; maar de uitwerking, welke deze Wyzers voortbrengen, verwondert veel meer, door-

* Men kan zig van deze twee Wyzers ook voor de Voorgaande Vermaaklykheid bedienen, met alleen van Wyzers te veranderen.

doordien een van hen, op welken slegts DE To-
VERKON-
STIGE
WYZERS.
vyftien Woorden ftaan, één Woord
beantwoort aan ieder van die, welken
op den anderen ftaan, niettegenftaande
'er dertig woorden op deze laaftten zyn,
en egter die Antwoorden altoos op de
Vraagen fluiten.

Laat twee Doozen maaken A en B,
van zes tot zeven duimen vierkant, en PL. XV.
Fig. I.
vereenig hen door een dwarfchen Koker
C van anderhalven duim breedte; laat
deze Doozen maar éénen duim, en de
Koker één halven duim diep zyn.

Plaats binnen in de Doozen en in den
Koker het Raderwerk D E, op dezelf-
de wyze famengefteld als dat van den
eerften Wyzer van de voorgaande Ver-
maaklykheid. Bedek de Doos en den
Koker met een dun Plakje, en zet 'er op
twee Wyzers, verdeeld en toegerufft
naar de volgende Woorden-Samenvoe-
gingen of Verwiffeling.

VERDEELING

EN

WOORDENSTELLING

DER TWEE

W Y Z E R S.

DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.

Teeken op een Papier het hier in volgende Vierkant, bevattende 25 andere Vierkanten van 1 tot 25. Zet in de eerste Waterpasse Ry-Vierkanten 1, 2, 3, 4, 5, vyf Woorden, welken door den zin, dien zy samen maaken, tot Antwoord dienen kunnen op eene Vraag, en herhaal die Woorden in dezelve order, in de eerste regtstandige Ry 1, 6, 11, 16, 21.

Maak vervolgens een ander Antwoord met vyf Woorden, en plaats dezen in de twee Waterpasse Ry, 6, 7, 8, 9, 10, gebruik maakende van het Woord dat reeds op het 2de Nummer staat, en het

het begin van deze Ry maakt; herhaal, DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS. gelyk boven, deze zelfde Woorden, op het overige van de Ry, 7, 12, 17, 22.

Stel vervolgens een ander Antwoord in de derde Ry 11, 12, 13, 14 en 15, gebruikende de Woorden, die reeds gezet zyn, op de Nommers 11 en 12, en herhaal de overigen insgelyks op de Nommers 13, 18, 23.

Doe het zelfde met de Nommers 19 en 20 van de vierde Ry, gebruikende de drie Woorden, die vooraf in de Vakken 16, 17 en 18 geplaatst zyn; en herhaal op dezelfde wyze deze twee Woorden in de Vakken 19 en 24.

Dan schiet 'er nog maar één Woord over om te plaatsfen in het Vak 25.

VRAAGEN,

DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.

*Welken ieder bestaan uit vyf Woorden, die
passen op de Antwoorden, welken ge-
gesteld zyn in de vyf Kolommen
van het Towerkonstig Vier-
kant, dat hier op volgt.*

- I. Zyt-gy-vergenoegd-in-'tHuwelyk?
- II. Hoe-maakt-men-zig-bemind?
- III. Mag-men-een-erfnis-begeeren?
- IV. Wanneer-is-men-regt-gelukkig?
- V. Welk-is-het-grootste-Vermaak?

TOVERKONSTIG VIERKANT

*genommerd en gesteld om te dienen tot een voorbeeld voor 't geen
boven verklaard is.*

1	2	3	4	5
Het	doet	wel	vergenoegd	zyn
6	7	8	9	10
doet	één	elk	zyn	begeerte
11	12	13	14	15
wel	elk	wenscht	al	te verkrygen
16	17	18	19	20
vergenoegd	zyn	al	geluk	genoeg
21	22	23	24	25
zyn	begeerte	te verkrygen	genoeg	vermaakt.

TOURNONISTIC VERBET

Handwritten text at the top, possibly a title or header, appearing to be a list of names or terms.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30
31	32	33	34	35
36	37	38	39	40
41	42	43	44	45
46	47	48	49	50
51	52	53	54	55
56	57	58	59	60
61	62	63	64	65
66	67	68	69	70
71	72	73	74	75
76	77	78	79	80
81	82	83	84	85
86	87	88	89	90
91	92	93	94	95
96	97	98	99	100

OPMERKING.

*Men kan de vyf Antwoorden niet vinden dan met hen te beproeven; dat is te zeggen, met de Woorden te zetten, uit te wryven, en 'er anderen in plaats te stellen, tot dat eindelyk de vyf woorden van iedere Ry een goeden zin uitmaaken; met een weinig geduld egter, zal men het doelwit treffen *.*

DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.

De

* De Auteur mogt wel gezegd hebben; met veel geduld en moeite zal men eindelyk wel iets vinden; ten minften het heeft my zeer veel moeite en geduld gekoft om op ieder der vyf voorgestelde Vraagen een eenigzins voldoende Antwoord te vinden, met zoodanige plaatsing der Woorden als hier gevorderd word; dan 't geen ik gevonden en hier voor 't oorsprongelyke gezet heb, kan, meen ik, volstaan; schoon de Antwoorden eenigzins afgebroken en onvolledig zyn, gelyk zy ook zyn in 't oorsprongelyke, 't welk daarboven ondoenlyk was hier te volgen; voor 't overige kan een ieder, die dit Kunststukje doen wil, deze Antwoorden verbeteren of 'er anderen voor zoeken.

DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.

De nevenstaande Tafel in dezer, voegen samengesteld zynde, moet men den eersten Wyzer verdeelen in 30 gelyke deelen, en den tweeden in 15 gelyke deelen. Men zet vervolgens in iedere verdeeling van den eersten Wyzer de Woorden, welken in de vyf eerste Kolommen van deze Tafel bevat zyn, en die te samen de Vraagen uitmaaken, zettende in de eerste Verdeeling het Woord *Zyt*, in de tweede *Gy*, in de derde *Mag*, en dus vervolgens naar de order der Cyffers, welken naast ieder Woord staan, gaande van den linker naar den regter kant van den Wyzer.

Op de vyftien Verdeelingen van den tweeden Wyzer zet men de vyftien Woorden der Antwoorden volgens de order en nommers van de laatste Kolom, gaande van de regter naar den linker kant van den Wyzer.

Men kan zelfs, indien men wil, de stelling der Vraagen en Antwoorden veranderen, om de Woorden een minder volkomen zin te doen hebben, in acht
nee-

neemende niettemin de betrekking die DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.
zy tot elkanderen hebben moeten, en
als dan zyn twee of drie veranderingen
genoeg.

Na op deze wyze de Wyzers verdeeld
en 'er de Woorden, die de Vraagen en
Antwoorden uitmaaken, op geschreven
te hebben, zet men hen op het bo-
ven beschrevene Stuk in diervoegen, dat
de aangestrecken beweegbaare Naalde,
welke op de Spil van den Wyzer der
Antwoorden is, zig schikke naar die,
welke met een vierkant gat sluit op den
As van den Wyzer der Vraagen; dat is
te zeggen, dat, wanneer by voorbeeld
de Naalde van den Wyzer der Vraagen
op het Woord *Zyt* Nummer 1 geplaatst
is, de aangestrecken Naalde stil houde
op het Woord *Het* Nummer 1, en dat
wanneer die zelfde eerste Naalde ge-
plaatst is op de Woorden *Gy* en *Hoe*,
Nummer 3 en 4, de aangestrecken Naal-
de zig plaatse op het Woord *Doet*, Num-
mer 2.

Maakt te hebben vyf Kaarten op ieder
van

DE TO-
VERKON-
STIGE
WYZERS.

van welken eene van de gemelde Vraagen geschreven is.

OPMERKING.

Wanneer men met de Naalde, die op den eersten Wyzer vast staat, een van de Woorden, op denzelfden geschreven, aanwyft, zal de bekrachtigde Staaf, onder den tweeden Wyzer verborgen, zig plaatsen in eenen gevoeglyken stand, om de aangestreeken Naalde, welke op dezen Wyzer is, te doen aanwyzen het Woord, dat, volgens de Samenstelling van de Tafel, dienen moet tot een Antwoord op de Vraage; en altoos zal één Woord van den tweeden Wyzer beantwoorden aan twee naast elkander staande Woorden van den eersten Wyzer.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE,

*Dat men met deze twee Toverkonstige
Wyzers in 't werk stelt.*

Men biedt iemant de vyf Kaarten KONST-
STUKJE. aan, op welken de Vraagen geschreven zyn, latende hem de vryheid van 'er dien uit te kiezen, dien hy begeert; men zet vervolgens de Naalde van den eersten Wyzer agtervolglyk op ieder der vyf Woorden, die deze Vraag uitmaaken, en een ander Persoon, dien men by den tweeden Wyzer geplaatst heeft, laat men op een Papier Schryven ieder Woord, op welk de aangestreken Naalden is blyven staan; wanneer men vinden zal, dat zy een volkomen Antwoord op die Vraag uitmaaken; het zelfde zal plaats hebben met de andere Vraagen.

Het geen in dit Konststukje meer ver-
won-

KONST-
STUKJE.

wondering verwekt dan in het voorgaande is dat de 15 Woorden, die op den tweeden Wyzer geschreven zyn, van Woord tot Woord beantwoorden aan vyf Vraagen, die egter te samen 30 Woorden uitmaaken. Voor 't overige kunnen deze Wyzers op verschillende plaatsen in een Vertrek gezet worden, gelyk aangewezen is in de Vermaaklykheid van de *Eenstemmige Wyzers*, en men kan dezelve veranderen en doen verschillen door verschillende Wyzers, op welken men met Letters of Cyffers allerley ontwerpen kan stellen die men begeert, dewyl de opgegeevenen slegts tot een voorbeeld dienen om 'er anderen naar goedvinden voor te verzinnen.

VIER.

VIER-EN-TWINTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

DE GEHEIMZINNIGE
WYZERS.

SAMENSTEL.

Stel twee bordpapiere Blaadjes X, Y op elkanderen, ieder negen duimen lang en drie breed; laat het Blaadje X een opstaanden boord of rand hebben van twee linien hoogte, of hoog genoeg om tusschen hen beiden te kunnen schuiven een ander bordpapiere Blaadje Z, van vyf en drie vierde duimen lengte, en van twee en drie vierde duimen breedte, en laat alles schynen maar een enkel Blad van vier linien dikte uit te maaken.

DE GEHEIMZINNIGE WYZERS.
PL. XV.
Fig. 2.

DE GE-
HEIMZIN-
NIGE
WYZERS.

Verdeel het bovenſte van het Blaadje Y in drie gelyke Vierkanten, en ſchryf in ieder van hen de Wyzers A, B en C, die weder moeten verdeeld zyn in agt gelyke deelen, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, zoo als de Figuur aantoont.

Schryf in de vier en twintig Verdeelingen van deze drie verſchillende Wyzers, de vier en twintig Letters van het Alphabet, dat hier na volgt, zoodanig dat men in acht neeme de Verdeelingen, welken in de volgende Tafel aangewezen worden.

De Wyzer A. De Wyzer B. De Wyzer C.

1ſte Verdeel. X	1ſte Verdeel. F	1ſte Verdeel. D
2 . . . R	2 . . . V	2 . . . M
3 . . . C	3 . . . Z	3 . . . S
4 . . . E	4 . . . O	4 . . . L
5 . . . W	5 . . . H	5 . . . B
6 . . . T	6 . . . I	6 . . . K
7 . . . N	7 . . . P	7 . . . Y
8 . . . Q	8 . . . A	8 . . . G

Plaats eene Spil in 't middelpunt van iederen Wyzer, en maak te hebben
twee

twee aangefreken Naaldens, waar van de eene met haaren punt het Noorden, en de andere het Zuiden aanwyft.

DE GE-
HEIMZIN-
NIGE
WYZERS.

Deel het Blaadjje Z in twee gelyke deelen, en verberg het tuffchen de twee andere Blaadjes, in die ruimte, die 'er uit hoofde van den gemelden boord overgebleven is; trek 'er twee Kringen op, die insgelyks moeten verdeeld zyn in agt deelen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 en 8.

Snyd vervolgens in deze twee Kringen de twee openingen 2, 6 en 4, 8, en zet in ieder dezer een klein bekragtigd Staafje, van dezelfde dikte als het bordpapier; en plaats dezelve zoodanig dat in den Kring D het Noorden regt tegen over de Verdeeling 6, en in den Kring E regt tegen over de Verdeeling 4 zy.

Bedek het Blaadjje Z van beide de zyden met een reep bordpapier van de zelfde grootte, en plak 'er een papieren rand om; plaats het tuffchen de twee voorige Blaadjes zoodanig, dat het beweegbaar zy, en dat, wanneer het naar

DE GE-
HEIMXIN-
NIGE
WYZERS.

de zyde A schuift, de Middelpunten A en D, en B met C, naauwkeurig boven malkanderen komen; dog dat, wanneer men het laat schuiven naar C, de Middelpunten B en D, gelyk ook C en E boven elkanderen zig bevinden; verzorg eindelyk dit Blad derwyze, dat men niet vermoeden kan, dat 'er iets in verborgen zy.

Maak ook Raadsels te hebben, welken samengefteld zyn uit de Woorden, die hier na opgegeeven worden, en laaten zy op afzonderlyke vierkante Papiertjes gefchreven zyn.

UITWERKING.

Wanneer men het Blad naar den Wyzer A hellen laat, zal het beweegbaare Blaadje Z. dat 'er in is, zig naar deze zyde plaatsfen; indien men dan de Naalde, wier Noorden aan haaren punt is, op de Spil van den Wyzer A plaatft, zal zy (volgens de grondbeginfels in 't begin van dit Werk gelegd) zig fchikken

ken naar de rigting van de bekrachtigde Staaf, die zig dan onder dezen Wyzer bevindt, en zy zal in gevolge het Samenstel aanwyzen de Letter R.

DE GE-
HEIMZIN-
NIGE
WYZERS.

De Naalde vervolgens overbrengende op den Wyzer B, zal zy, volgens dezelfde beginfelen, aanwyzen de Letter A.

Zoo men, nadat de Naalde deze twee Letters aangewezen heeft, het ingelegde Blaadje laat schuiven naar den Wyzer C, en men den Naalde op dien Wyzer C zet, zal zy aanwyzen de Letter G. Waar uit volgt, dat deze zelfde Naalde, agtervolglyk op de drie Wyzers gezet zynde, zal aangewezen hebben de drie Letters, die met malkanderen het Woord RAG famenstellen.

Indien men, in plaats van het ingelegde Blaadje te hebben laten schuiven, nadat de Naalde de Letter A aangewezen heeft, zulks gedaan had, nadat zy de Letter R op den eersten Wyzer aangewezen had, dan zou zy aangewezen hebben de Letter U op den Wyzer

DE GE-
HEIMZIN-
NIGE
WYZERS.

B, en gevolglyk zou men dan door de aanwyzinge van die drie Letters verkreebben het Woord RUG.

Wanneer men het beweegbaare Blaadje op die gemelde tweederley manieren verschuiven laat, en zig bedient van de Naalde aan wier punt het Zuiden is, dan zal men, in plaats van het Woord RAG, verkrygen het Woord TOL, waar van de Letters op de drie Wyzers regt tegen de voorige overstaan, en in plaatse van het Woord RUG, het Woord TIL. Deze Naalde kan ook aanwyzien het Woord LOT, dat het omgekeerde is van het Woord TOL; men behoeft daar toe alleen de Naalde terstond te zetten op den Wyzer C; en als men van Naalde verandert op den Wyzer A, zal men verkrygen het Woord LOR &c.

De twee verschillende manieren van het verborgen Blaadje te verschuiven, en de verandering der Letters, die men met de twee Naaldens maaken kan, het zy met dezelve afzonderlyk voor ieder Woord te gebruiken, het zy met haar

in ieder Woord te verwisselen, geeven
de zeven volgende Woorden

DE GE-
HEIMZIN-
NIGE
WYZERS.

Rag, Rul, Rug, Tol, Til, Lor, Lot.

Op welken men Raadsels naar goedvin-
den maaken moet *.

VER-

* Men kan, by voorbeeld, voor Raadsels
op deze Woorden opgeeven de volgende
Vraagen:

1. Welk is het fynste,
teerste en tevens het moor-
daadigste *Net*?

Antw. *Rag.*

2. Wat Woord gebruikte
men oudtyds om te beteke-
nen, dat men met drift er-
gens naar toe loopt?

— *Rul* *.

3. Welk is de plaats, daar
de Boosdoenders het meest
te lyden hebben?

— hun *Rug.*

4. Welk is het ding, dat
't snelst beweegt zonder van
plaats te veranderen?

— een *Tol.*

5. Wel-

* Men vindt dit Woord by HOORT in de Nederl.
Hist. bl. 24: *Met dezelve Rul loopenze, naar 't huis.*

V E R M A A K L Y K

K O N S T S T U K J E ,

K O N S T -
S T U E J E .

Men laat een of meer Perſoonen uit de gemaakte Raadſels die verkiezen, welken men gepaſt oordeelt, en men gebiedt hen vervolgens met de Naalde op de drie Wyzers te ſpelden het Woord van ieder verkofen Raadſel; het geen men uitvoert met in acht te nemen dat men het ingelegde Blaadje op de gezegde wyze doe verſchuiven, en zig van pas bediene van de eene of andere der twee Naaldens, naar het verkofen Raadſel vordert, en volgens de ge-

5. Welke Gevangenis word boven de Vryheid bemind? Antw. een *Til.*

6. Welk is het klapachtigſte Dier? ——— een *Lor.*

7. Welk is het ding dat het meest begeerd, en het meest gevreesd word? ——— 't *Let.*

gegeevene verklaring; men moet dit ^{KONST-} Blad niet op een Tafel zetten, maar in ^{STUKJE.} de hand houden, en de Naalde, op ieder Letter die men aanwyzen moet, aanbieden aan verschillende Perfoonen, opdat men het ingelegde Blaadje zou kunnen doen verschuiven, of van Naalde verandere zonder dat men het bemerkte. Men dient zyn geheugen te scherpen om te onthouden, welke veranderingen 'er gemaakt moeten worden, vooral zoo men uit zeven Raadfels laat verkiezen; dog by gebrek van geheugen, kan men alleen die te verkiezen geeven, welken men het best onthouden kan.

VYF-EN-TWINTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE DRIE

KOKERS.

SAMENSTEL.

DE DRIE
KOKERS.Pl. XV.
Fig. 3.

Neem drie Kokers vier of vyf duimen lang, en van agt tot tien linien dik, van gedaante als Naalde-Kokers, en alle drie even groot en even dik; laat drie kleine Klosjes A, B, C draaijen, van gedaante zoo als in de Figuur aangewezzen word, en zoodanig dat zy niet dan met de einden A, B en C in de Kokers kunnen; rol op deze Klosjes Garen of Zyde van verscheidene Kleur; op het eene, by voorbeeld, rood, op 't andere geel, en op 't derde blaauw.

P 4.

Laat

Laat twee van deze Klosjes A en B DE DRIE
KOKERS. in midden naar de lengte met een gat doorboord zyn, en steek in ieder dezer eene staale wel aangestrecken Naalde, in acht neemende, dat in het eene het Noorden zy aan het end A, en in het andere het Zuiden aan het end B; stop de beide einden nauwkeurig toe, ten einde men niet bemerkte dat 'er iets in verborgen zy.

UITWERKING.

Als men in deze Kokers de drie Klosjes gedaan, en dezelve gesloten heeft, zal men door middel van den Magnetischen Kyker, in 't begin van dit Werk beschreven, ligtelyk kunnen ontdekken, in welken Koker ieder Klosje is; men heeft daar toe alleen te onderzoeken, welke rigting de Naalde van den Kyker neeme; zoo zy zig niet bepaalt, is het een teeken, dat 'er het Klosje in is, waar in geene aangestrecken Naalde bevat is.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE,

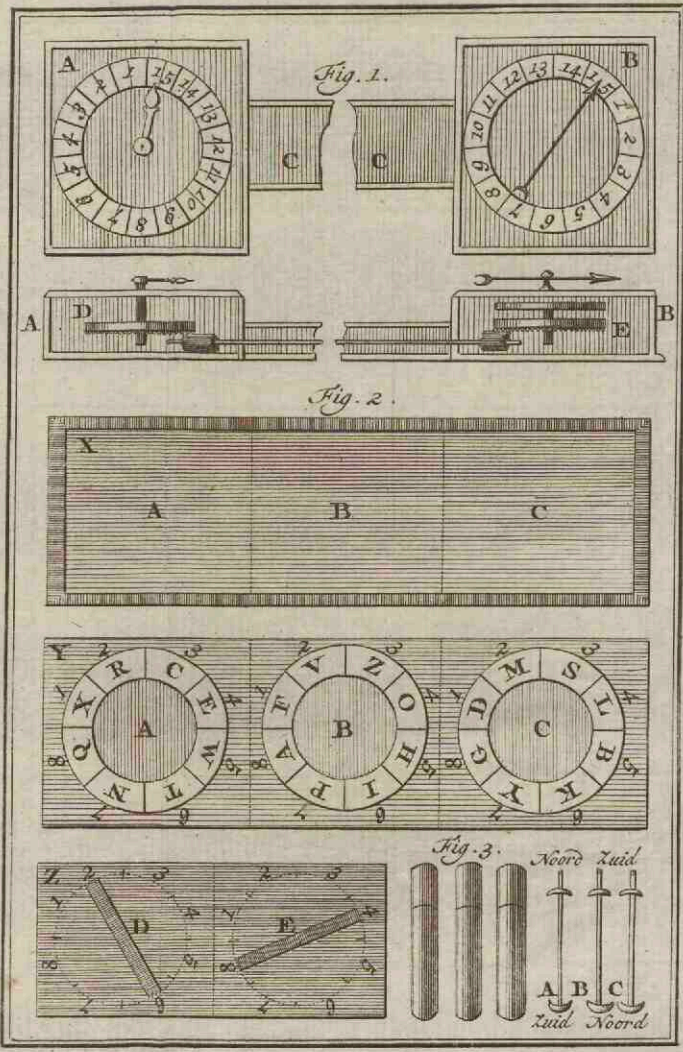
*'t Welk men met deze drie Kokers in
't werk stelt.*

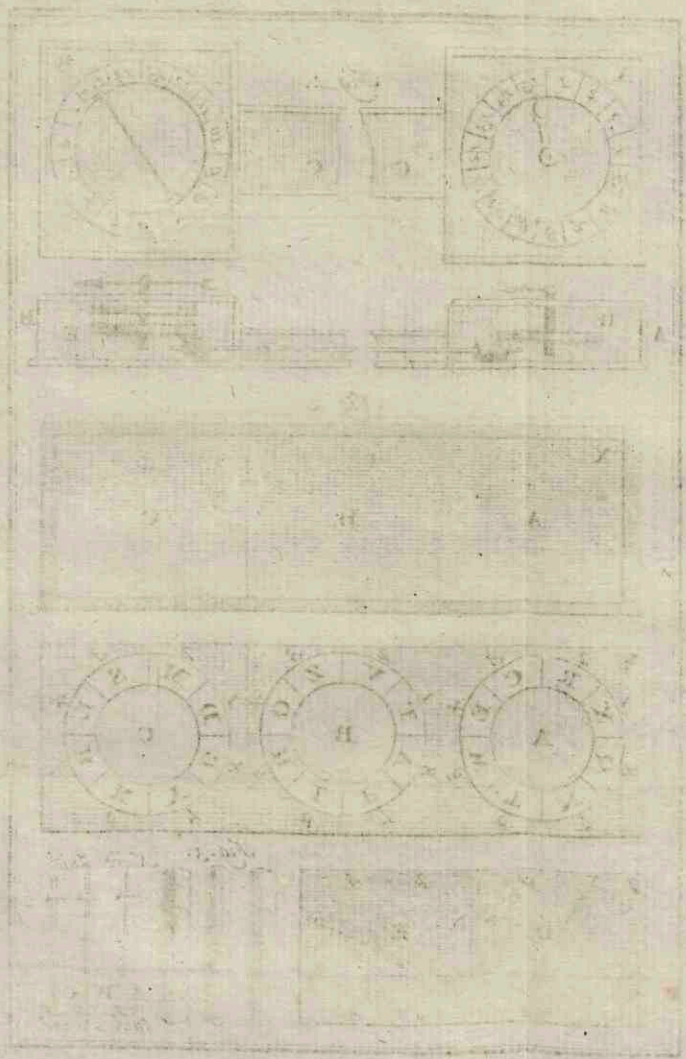
KONST-
STUKJE.

Men geeft aan iemand van 't Gezelschap de drie Klosjes en de drie Kokers, hem gelastende in eenen van de Kokers dat Klosje te leggen, dat hy verkiest, het roode, het geele of het blaauwe; en vervolgens den Koker te sluiten en op de Tafel te leggen: dan door den Magnetischen Kyker ziende, zegt men welke kleur van Zyde hy in den Koker gedaan heeft.

ZES.

[Faint, mostly illegible text, possibly a title or introductory paragraph.]

VERWAARDING

CONSTITUTIE

[Faint text, possibly a date or a reference.]

[Faint text, possibly a description or a list of items.]

[Faint text, possibly a signature or a name.]

ZES - EN - TWINTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

D E

TOVERKAART.

SAMENSTEL.

Steek in 't binnenste van eene Speel-
kaart, en naar zyne lengte, een DE TO-
VER-
KAART.
klein stukje van een Uurwerks-Veer,
dat wel aangestrecken en zoo dun zy als
't vallen kan, en maakt dat men niet
bemerken kan, dat 'er iets in opgeslo-
ten is.

Neem een Spel Kaarten, waar in die,
dus toebereide Kaart, een weinig lan-
ger is dan de anderen.

U I T.

UITWERKING.

DE TO-
VER-
KAART.

Indien men deze Kaart onder de anderen mengt, en dan met den Magnetischen Kyker het Spel beziet, zal men de Naalde zig zien rigten naar de lengte van het Spel.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

KONST-
STUKJE.

Bied aan iemand het Spel aan, waar in gy die toebereide Kaart gemengd hebt, en wel in diervoege, dat men dezelve by voorkeur neemen kan; en geef vervolgens het geheele Spel aan denzelfden Persoon, hem zeggende dat hy 'er zyne Kaart kan inleggen of uit laaten, zoo als hy goed vindt; nadat hy 't een of ander gedaan heeft, gelaft gy hem dat hy zelve het Spel op de Tafel legge, en dan zonder 'er aan te raaken, beziet gy het met den Magnetischen Ky-

Kyker, en gy zult weeten of die Kaart
 in het Spel gelegd heeft. KONST-
 STUKJE.

OPMERKING

*Zoo men in plaats van de Kaart met
 de aangestroken Naalde een andere nam,
 zoudt gy eenige Kunstjes of Gaauwigheden
 doen moeten, om niet te laten blyken dat
 men te leur gesteld is.*

MAGNETISCHE
 EN
 MECHANISCHE
 TAFEL.

SAMENSTEL.

MAGNE-
 TISCHE
 EN ME-
 CHANI-
 SCHE TA-
 FEL.

PL. XVI.
 Fig. 1.
 en 2.

Laat door een Werkman maaken de Tafel A B C D, naauwkeurig in acht neemende alle de Afmeetingen, welken hier volgen.

Eerst. De Tafel moet 5 voet lang; 2 en één half voet breed zyn; het Blad maar 6 linien dik, uitgezonderd de Rand, die 1 en één half duim dik moet zyn,

en

en omtrent éénen duim buiten den Voet uitsteeken; deze voorzorg is volstrekt noodzaakelyk, ten einde de zeilsteenkrachtige Stukken, die in deze Tafel moeten verborgen zyn, zoo veel te nader zyn zouden by de Stukken die op de Tafel staan moeten, en te gelyk opdat men niet vermoeden zou, dat 'er eenig werktuigelyk Gestel in besloten zy.

MAGNETISCHE EN MECHANISCHE TA-
FEL.

Ten Andere. De vier Pooten E. F. G. H, waar op deze Tafel staan moet, en de twee Dwarsbalkjes L L, die dezelve van weerszyden naar om laag binden, behooren hol te zyn, en gemaakt uit vier houte Stukken, ieder een halven duim dik en twee duimen breed, ten einde de holligheid, die daar door in deze Pooten is, van éénen duim vierkant zyn zou.

Ten Derde. Laat 'er van onderen een tweede Tafel of een dubbelde Bodem geplaatst zyn, en wel op anderhalven duim beneden het Blad, en gelyk met de Dwarsstukken, welken het boven-

MAGNE-
TISCHE
EN ME-
CHANIS-
SCHE TA-
FEL-

ste van den Voet dezer Tafel uitmaaken.

Ten Vierde. Laat 'er om laag en aan het agterste van den Voet van deze Tafel een Voetbank MN zyn, die anderhalven Voet breed moet wezen, en hoog boven den grond vier of vyf duimen, vast en vereenigd met twee Pooten van de Tafel; de Dwarsstukken, welken dezen Voetbank aan de Tafel verbinden, moeten hol zyn, en hunne holligheid dient gemeenschap te hebben met die van de twee agterste Pooten van deze Tafel, ook moeten zy even hoog zyn als de Dwarsstukken L, L.

Eindelyk dient deze Tafel met alle mogelyke zorg en netheid gemaakt te zyn, om niet te kunnen ontdekken, dat haare Pooten en haar Blad hol zyn; en, zoo men vreesde dat men zulks zou kunnen bemerken, zou men haar moeten verwen of verlakken, uitgezonderd het Blad van boven, om dus voornaamlyk te verbergen de naaden van de vier houte Stukken, uit welken iedere Poot bestaat.

De-

Deze Tafel, dus toegerust, moet men van binnen met laken bekleeden, en 'er dan in plaatsen de verschillende Stukken, die hierna beschreven worden, en welken een gedeelte uitmaaken van de volgende Vermaaklykheden van dit Deel.

MAGNETISCHE EN MECHANISCHE TAFEL.

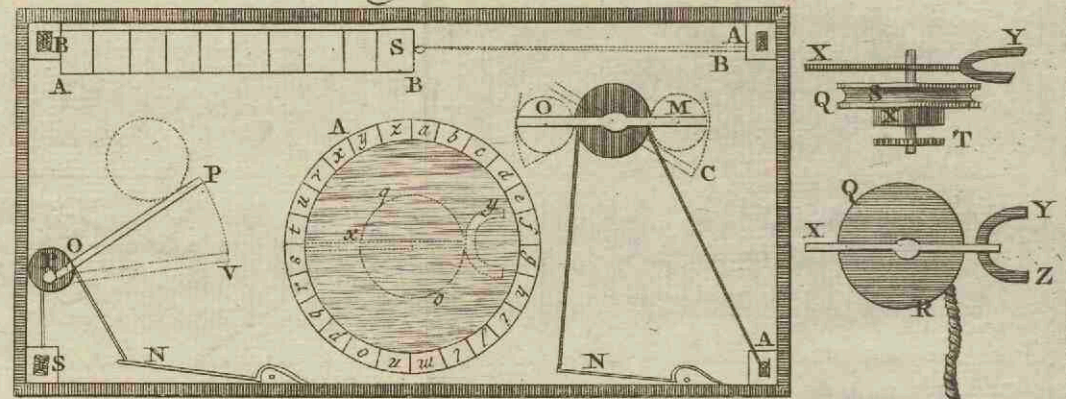
D E
G E L E E R D E
S I R E E N.

DE GE-
LEERDE
SIREEN.
Pl. XVI.
Fig. I.

Zet in 't midden van het Blad van deze Mechanifche Tafel, op agt duimen afstand van 't punt O en in 't punt P, vast het Werktuig QR, beftaande uit eene houtte Katrol S, van zes duimen middellyns, en van vier linien dikte, op welke in 't midden vast staat een Stifje, 't welk draagt twee Staaven, die zeven of agt duimen lang zyn moeten, en te famen verbonden door vier Kopere Ringen, of eene enkelde gewapende en sterk bekragtigde Staaf, of wel een bekragtigde Paardehoef, en geplaatft indiervoegen als de Figuur XYZ, aanwyft.

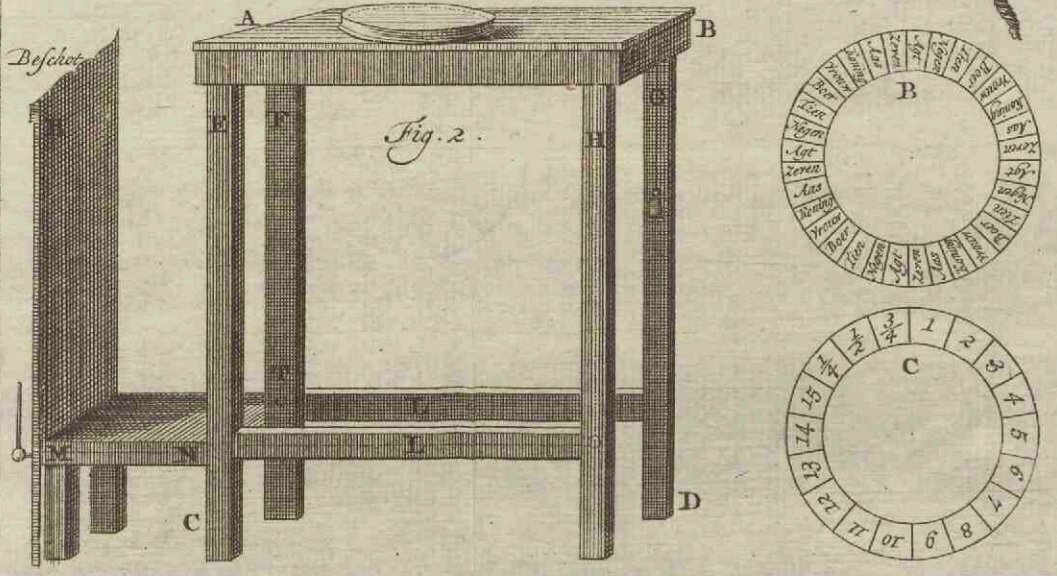
Laa-

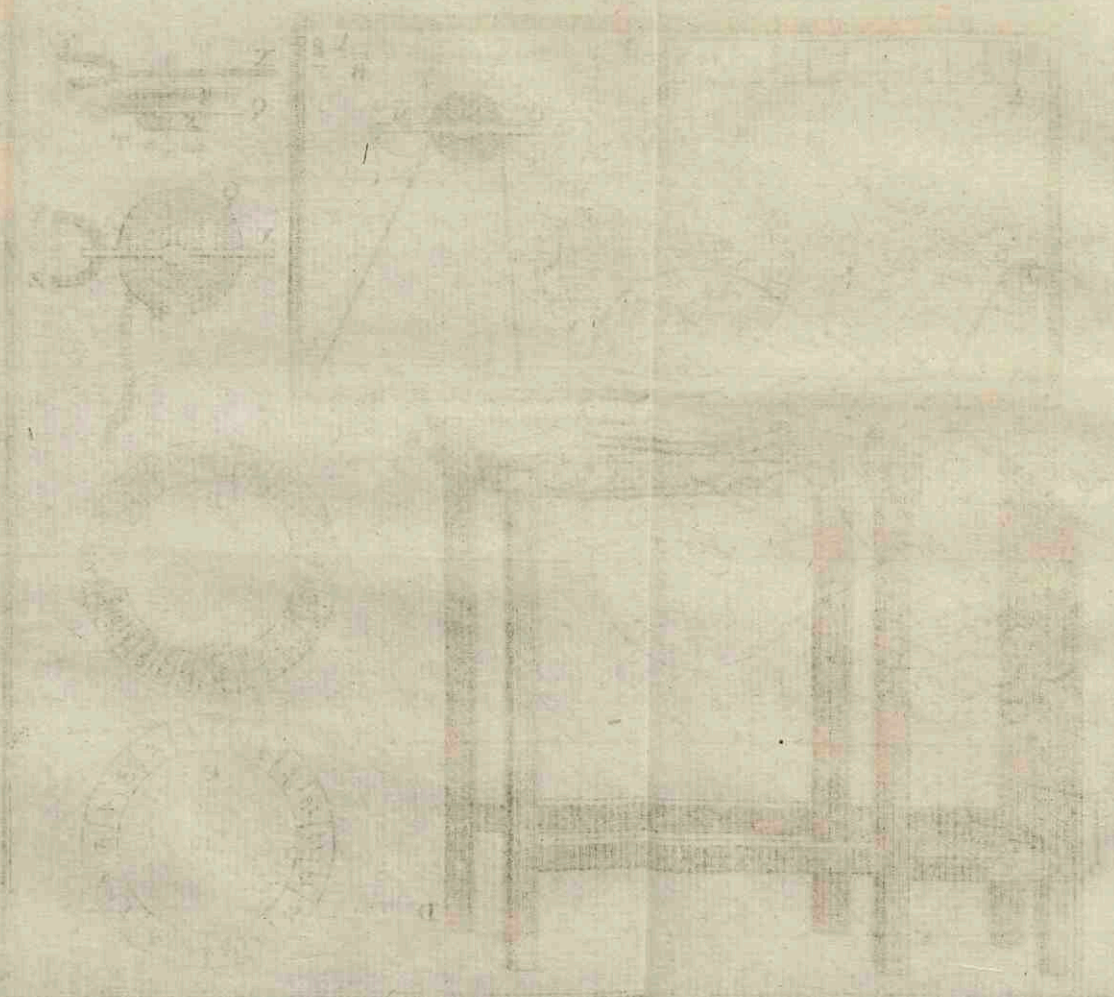
Fig. 1.

Beſchreibung

Fig. 2.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or a set of instructions, but the characters are too light to be read accurately.

Laaten deze Staaven of Paardehoef doorboord zyn, om haar te kunnen rigten zoo als behooren zal, en op eene kopere Stif door middel van een schroef vast te zetten.

DE GE-
LEENDE
SIREEN.

Maak onder deze Katrol en in haar middelpunt vast den koperen Trommel X van vyf of zes linien hoogte, en anderhalven duim middellyns, en besluit 'er in een Veer van een Uurwerk. Laat het eind van de Spil onder den Trommel vierkant zyn om 'er op te zetten een Palrad T met zyn Pal en Veer, ten einde de Veer in den Trommel meer of min te kunnen spannen.

Maak aan de Katrol vast een Koord, 't welk niet veel rekken of verkorten kan *, en laat het terstond gaan om een klein Katrolletje **, geplaatst in 't binnenste

* Men kan dit Koord maaken van gedraaid of wel gevlogten Gaaren gelyk Rygsnoeren, wanneer het minder rekbaar is.

** De Katrollen moeten op haaren As vast zyn, om, als zy draaijen, geen geraas te maaken.

DE GE-
LEERDE
SIREEN.

nenfte van deze Tafel, by de opening van den Poot H, en vervolgens om een tweede Katrolletje, geplaatst onder aan dezen zelfden Poot, en regt tegen over de gemeenschap die hy met den Dwarsbalk van den Voetbank heeft, ten einde het kan gaan agter het Beschot, tegens en langs welk de Tafel met haar Voetbank moet geplaatst zyn.

Plaats agter dit Beschot, en op de plaats daar het Koord uitkomt, regtftandig het Bord of Tafereel AB, dat twee voeten lang en zes duimen breed zyn moet, en zo hoog gesteld, dat de Persoon, die door middel van het Koord de Katrol, op welke het zeilsteenkrachtige Stuk geplaatst is, doet werken, gemakelyk zou kunnen onderkennen de Getallen, Letters of Kaarten op dat Tafereel aangewezen, zoo als terftond zal verklaard worden.

Neem een Bekken van dun Koper, van eenen Voet middellyns, en van vyftien lienien diepte; drie houtte Ringen, of Wyzers van eene breedte, die even
redig

redig is aan de voorwerpen, welken gy DE GE-
LEERDE
SIREEN.
rond het Bekken zetten moet, en in ieder
van welken gy het zelve plaatsen kunt;
laat het Bekken ook twee Ooren heb-
ben, om het gemakkelyk van de Tafel
zonder water te storten te kunnen op-
neemen.

VERDEELING

*Van het Tafereel, met betrekkinge tot de
drie gemelde Ringen.*

Het Tafereel op de plaats zynde, daar
gy bepaald had het te zetten, zoo ziet
naauwkeurig hoe groot de lengte is,
welke het Koord doorloopt, wanneer
het de Katrol eens doet ronddraaijen;
deze lengte juist afgemeeten zynde,
zoo breng dezelve op het Tafereel van
A tot B, en deel dezen afstand in
drie Kolommen, gelyk de Figuur aan- PT. XVII.
Fig 2.
wyft.

Deel vervolgens den Ring of Wyzer
A in vier en twintig gelyke deelen, in
Q 4 wel-

DE GE-
LEERDE
SIREEN.

welken gy de vierentwintig Letters van 't Alphabeth zetten moet *; deel insgelyks in vierentwintig gelyke deelen een van de Kolommen van het Tafereel, beyattende de ruimte tuffchen A en B, en zet 'er die Letters in dezelfde order als gy haar rondom den gemelde Ring geplaatst hebt.

Verdeel den tweeden Wyzer B in twee en dertig gelyke deelen, en zet 'er in de twee en dertig Kaarten van een Piquetspel, of wel de naamen derzelven; deel mede in twee en dertig deelen de tweede Kolom van het Tafereel, en fchryf 'er de naamen in van die twee en dertig Kaarten in dezelfde order, als zy op den Ring gesteld zyn.

Deel insgelyks den derden Wyzer C, in agtien gelyke deelen, en zet 'er in de getallen van 1 tot 15 en de Breuken $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$; deel ook op dezelfde wyze de der-

* Zoo naamelyk als zy op het Tafereel staan, alwaar de K en W uitgelaaten en de J medeklinker ingevoegd is.

derde Kolom van het Tafereel, en DE GE-
LEERDE
SIREEN. schryf 'er die Cyffers en Getallen in de-
zelfde order in *.

Plaats de Katrol C boven dit Tafereel om 'er het Koord over heen te leiden, aan welks eind moet hangen het Gewigt D; dat zwaar genoeg zyn moet om het Koord gespannen te houden, en egter niet zoo zwaar dat het bewegen kan de Katrol, die in de Tafel verborgen is, en wier beweging genoeg moet tegengehouden worden door de Veer, welke in den bovengemelden Trommel besloten is.

Maak ook aan het Koord vast eene Naalde E, die het zelve met een regten hoek overdwarft, en gedragen word
door

* Men kan ook andere Wyzers maaken, op welken men zetten kan de éénentwintig Oogen, die men met twee Dobbelseenen gooijen kan, of wel Antwoorden op gemaakte Vraagen; alles volgens het denkbeeld van hem, die deze Vermaaklykheid op verschillende onderwerpen toepasselyk maaken wil.

DE GE-
LEERDE
SIREEN.

door een klein Koper Buisje F in het, welk zy vryelyk kan verschuiven, en met een Schroef vast gezet worden; deze Naalde moet door middel van dat Buisje op het Koord op en neêr kunnen schuiven, om dus te gemoed te komen de inkrimping en verlenging, welken, uit hoofde van de veranderlyke droogheid en vogtigheid, onvermydelyk zyn, en, zonder deze voorzorge, veranderen en doen missen zou de betrekking der Verdeeling van het Tafereel met die van de Wyzers, en welke door die Naalde aangewezen moet worden aan hem, die agter het Beschot zit, voor het welk, gelyk gezegd is, de Mechanische Tafel staan moet.

Het is noodzaakelyk te melden, dat op ieder der drie Wyzers een Merk zyn moet, om hen op de Tafel op hunne juiste plaats te stellen.

Voorzie U nog van een klein Beeldje van zeer ligt Hout of Kurk, verbeeldende eene Sireen of Meermin, dat op 't Water dryven kan. Doet 'er een klein
be-

bekräftigd Staafje in *. Of laat een DE GE-
LEERDE
SIREEN. klein hol Visje van zeer dun Koper maaken, in welk gy mede een bekräftigd Staafje doen moet, in acht neemende dat het Zuiden defzelfs moet geplaatst zyn aan het end, dat naderen moet. Of eindelijk neem een klein Scheepje of eenig ander voorwerp, dat gy geschikt oordeelen zult om deze Vermaaklykheden aangenaamer te maaken.

Plaats ook onder den Voetbank, die beneden aan de Tafel is, een kleine verbor- gen Wip of Tree, die met den Voet getrapt word, en eene geheime gemeenschap geeft agter het Beschot, en waar van de beweeging niet dan door hem, die 'er agter is, kan bemerkt worden.

UITWERKING.

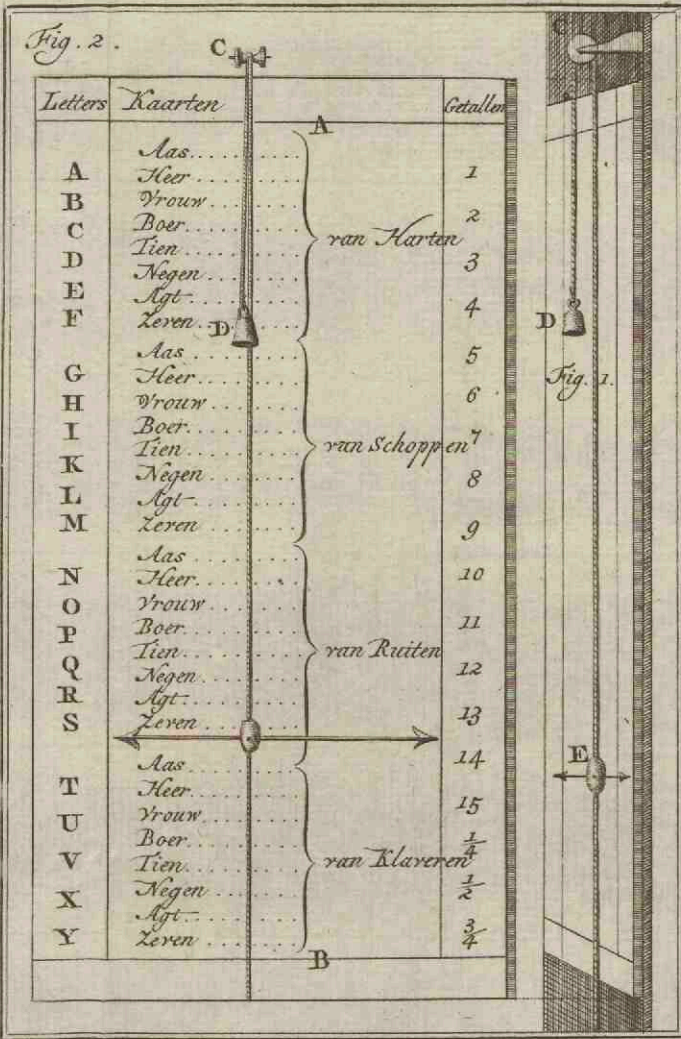
Wanneer gy het Bekken en één van de Ringen op de Tafel geplaatst hebt, in-

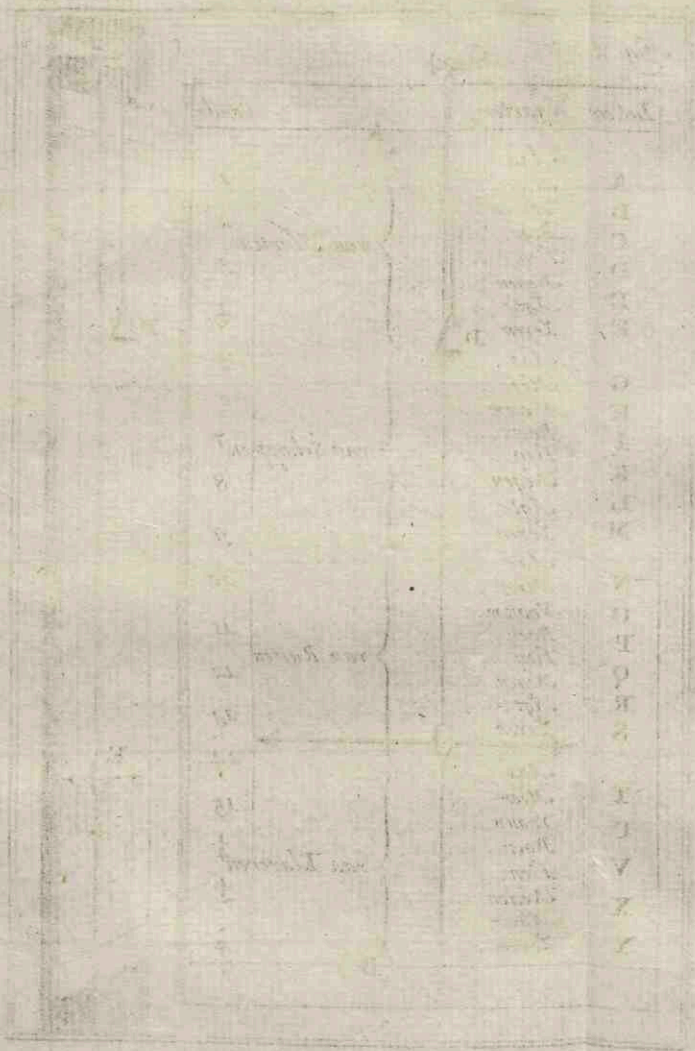
* Dit bekräftigd Staafje word verscheidenlyk geplaatst met betrekking tot de rigting, die men geeft aan de Paardehoef of bekräftigde Staaf in de Tafel bevat.

DE GE-
LEERDE
SIREEN.

indiervoege dat hun middelpunt regt valt op den As, welke het zeilsteenkrachtig Werktuig, dat in de Tafel verborgen is, beweegt; en indien dan de Persoon, die agter het Beschot is, de Naalde, welke aan het Koord vast is, schuift op eene van de Letters, Kaarten of Cyffers, die op het Tafereel geschreven zyn, zal het zeilsteenkrachtig Werktuig, in de Tafel besloten, zig plaatsfen regt onder dezelfde Letter, Kaart of Cyffer, die geteekend is op den Ring, in welken het Bekken staat; zoo men dan de Sireen in het Bekken zet, zal zy zig plaatsfen in de rigting van die Paardehoef of bekragtigde Staaf, vermits het kleine bekragtigde Staafje, dat in de Sireen bevat is, volgens de gronden in 't begin van dit Werk gelegd, door dat zeilsteenkrachtig Werktuig, zal aange- trokken worden, en zyn Zuiden rigten naar het Noorden van dien Zeilsteen, en zyn Noorden naar deszelfs Zuiden. Zoo de Persoon, die agter het Beschot verborgen is, voordat hy de Naalde van het

Fig. 2.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be organized into several paragraphs.]

het Tafereel, op een Letter &c. ftil zet, het Koord en gevolglyk ook het zeilfteenkragtig Werktuig eenige beweging doet ondergaan, zal de Sireen ook verfcheidene bewegingen maaken, en onzeker zyn op welke plaats hy zig wil ftil houden, en zig niet ftil houden dan wanneer de Naalde op eene bepaalde plaats gezet is.

DE GR.
LEERDE
SIREEN.

OPMERKING.

Daar zyn verfcheidene wyzen van de Paardeboef of Staaf, welke de Sireen doet beweegen, te plaatsfen; men kan haar zelfs regtftandig plaatsfen; zulks hangt af van de plaats die men in het binnenfte van de Tafel 'er voor bebouden heeft.

ZE.

VERMAAKLYKHEDEN,

*Welken men met deze Sireen in
't werk stelt.*

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

*Door de Sireen te laten opnoemen alle de
Letters, waar uit eenig Woord,
dat men vry verkofen heeft,
bestaat.*

DE SI-
REEN
NOEMT
DE LET-
TERS VAN
EENIG
VRY VER-
KOZEN
WOORD.

Men moet drie Kaarten hebben, die ieder den naam draagen van een Mensch of Stad; en eene van deze Kaarten moet van de gewoone grootte zyn, de andere van dezelfde lengte,

maar

maar een weinig breeder; de derde van
 dezelfde breedte als de eerste, maar
 een weinig langer. Geef deze drie
 Kaarten, dus toebereid, aan iemand
 van 't Gezelschap, en laat hem de vry-
 heid van 'er eene, die hy goeddunkt,
 uit te kiezen, beveelende hem dezelve
 niet te laten zien; neem dan de twee
 andere Kaarten weder, en gy zult ligte-
 lyk door 't gevoel weten, welke hy
 verkozen heeft: maak dat gy van te
 vooren u verstaat met den Persoon, die
 agter het Beschot is, omtrent drie ver-
 schillende Woorden, welken gy hard op
 zeggen moet, nadat gy de twee Kaar-
 ten wedergenomen hebt; by voorbeeld:
De Sireen zal aanduiden, of, de Sireen
zal zeggen, of de Sireen zal opnoemen:
 dan zal de Persoon, met wien gy die
 verstandhouding hebt, wetende, door
 deze leuse, welke van de drie Kaarten
 'er verkozen is, na de Sireen eenige
 twyffelachtige bewegingen te hebben
 laten doen, de Naalde agtervolglyk
 doen stillstaan op alle de Letters, die
 het

DE SI-
 REEN
 NOEMT
 DE LET-
 TERS VAN
 EENIG
 VRY VER-
 KOZEN
 WOORD.

DE SI-
REEN
NOEMT
DE LET-
TERS VAN
EENIG
VRY VER-
KOZEN
WOORD.

het Woord, dat op deze Kaart staat, uitmaaken, en deze Sireen zal gevolg-lyk aanduiden den naam, welke de Perfoon, wien men eene Kaart heeft laaten verkiezen, voor zig geheim gehouden heeft.

AGT-EN-TWINTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

*De Sireen aan eene voorgestelde Vraag
te laten antwoorden.*

Maak drie Kaarten te hebben van DE SI-
REEN dezelfde gedaante en op dezelfde ANT-
WOORT wyze bereid, als die van de voorgaande AANEENE Vermaaklykheid, op welken drie ver- VOORGE-
STELDE verschillende Vraagen staan moeten, VRAAGE. waar op men met een enkel Woord ant-
woorden kan; by voorbeeld: welk is de
grootste Stad in Holland? *Amsterdam*;
welk is de oudste Stemhebbende Stad
in Staat, *Dort*; wat word in Holland
't meest bemind en geëerd; *Gelt*. Geef
(gelyk by de vorige Vermaaklykheid
aangewezen is) deze drie Vraagen aan
I. DEEL. R iemant

DE SI-
KEEN
ANT-
WOORT
AANEENE
VOERGE-
SELDE
VRAAGE.

iemant van 't Gezelschap; en, nadat gy ontdekt hebt, welke Vraag gekozen is, zoo bedient U van dezelfde leus om den verborgen Persoon, met wien gy U te vooren verstaan hebt, zulks te kennen te geeven.

OPMERKING.

Het is noodzaakelyk, dat de Persoon, met wien gy U verstaat, bedreven zy; om zyn gebeugen te hulp te komen, kan men op een Bordpapier de teekens zetten, waar omtrent men overeengekomen is, gelyk ook de Woorden en Antwoorden, die 'er toe behooren.

NEGEN-EN-TWINTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

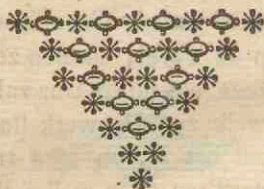

*De Sireen te laten aanwyzen het juiste
Uur, op 't welk een gegeven
Zak-Uurwerk staat.*

Men verzoekt het Zak-Uurwerk van DE SI-
KEEN
WYST
HET UUR
VAN EEN
GEGEE-
VEN ZAK-
UURWERK
AAN.
niemant van 't Gezelschap, men
legt het op de Tafel, en men zegt hem,
dat de Sireen het juiste Uur zal aanwy-
zen, op welk zyn Uurwerk staat; men
ziet hoe laat het is, en men trapt met
den Voet de Tree (van welke ik boven
eene beschryving gegeven heb) zoo
dikwyls als 't Uur telt; de Persoon, die
agter het Beschot is, let naauwkeurig
op dit Sein, en leidt de Naalde op het
Tafereel, op het getal van de Uuren, die
hem

DE SI-
REEN
WYST
HET UUR
VAN EEN
GEGEE-
VEN ZAK-
UURWERK
AAN.

hem aangewezen zyn; wanneer hy, die het Konstje doet, gemerkt heeft dat de Sireen het Uur, waar op het Uurwerk staat, heeft aangewezen, maakt hy het zelfde Sein voor de Kwartieren ten Minuuten, en dezelfde Persoon agter het Beschoot blijft letten op die Seinen, en leidt (door middel van de Naalde) de Sireen op de Kwartieren en het getal der Minuuten, die men hem te kennen heeft gegeven.

DER TIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

Door de Sireen te laten noemen drie Getallen, welken drie verschillende Persoonen gekozen hebben.

Men moet zig hier bedienen van de Zak, by de derde Vermaaklykheid van dit Werk beschreven, welke vier Verdeelingen hebben moet; in de eerste Verdeeling legt men de Getallen van 1 tot 15, en in de drie andere Verdeelingen gelyke Getallen. Wanneer men uit de Zak de Getallen trekt, die in de eerste Verdeeling zyn, moet men doen opmerken, dat deze Getallen zyn van 1 tot 15, hen vervolgens weder in de Zak doen, en dan agtervolglyk uit de

DE SI-
REEN
NOEMT
DRIE GE-
TALLEN
DOOR
DRIE PER-
SOONEN
VERKO-
ZEN.

DE SI-
REEN
NOEMT
DRIE GE-
TALLEN
DOOR
DRIE PER-
SOONEN
VERKO-
SEN.

drie andere Verdeelingen één Getal trekken, en dezen door de Sireen laten aanwyzen: daar toe zal 't genoeg zyn, dat men den Persoon, die agter het Beschot is, vooraf van die drie Getallen verwittigd heeft, gelyk ook van de order, in welke hy die door de Sireen moet laten aanwyzen, door middel van de Naalde, welke hy op het Tafereel geleiden moet indiervoege, als by de voorige Vermaaklykheden geleerd is.

Men kan ook vraagen, nadat men die drie Getallen heeft laten trekken, of men begeert, dat de Sireen de drie Getallen afzonderlyk aanwyze, of de som derzelven in eens; in dit geval, zoo men by voorbeeld heeft laten trekken 3, 7 en 11, welken te samen 21 maaken, moet men door de Sireen laten aanwyzen de Cyfferletter 2, en daarna 1.

Men kan ook twee of drie Getallen laten trekken, en vraagen, of men begeert, dat de Sireen aanwyze de drie
Ge-

Getallen of hunne fom, of wel hun be-
 loop, wanneer zy met elkanderen ver-
 meenigvuldigd zyn; of zoodanig iets
 anders als men begeeren zal om de-
 ze Vermaaklykheid te doen verschillen.

DE SI-
 REEN
 NOEMT
 DRIE GE-
 TALLEN
 DOOR
 DRIE PER-
 SOONEN
 VERKO-
 SEN.

EEN-EN-DERTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

*De Sireen eene Kaart te laten aanwyz-
zen, die iemant uit het Spel
getrokken heeft.*

DE SI-
REEN
WYST
EENE GE-
TROKKEN
KAART
AAN.

Maakt dat iemant uit een Piquetspel eene Kaart trekt, omtrent welke gy te vooren met den Persoon, die agter 't Beschot is, afgesproken zyt, die dan de Naalde op den naam van die Kaart brengt, daar deze in de tweede Kolom van het Tafereel staat; dan zal de Sireen zig plaatsfen regt over den naam van de Kaart die getrokken is, en welke in eene van de Verdeelingen van den voorgemelden Wyzer geschreven staat.

OPMERKING

Het zou niet kwaad zyn, dat men met den verborgen Perfoon omtrent twee Kaarten afgesproken ware, ten einde men bet Konstje nog eens zou kunnen doen, ingevalle dit begeerd wierd.

DE SI-
REEN
WYST
EENE GE-
TROKKEN
KAART
AAN.

TWEË - EN - DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

De Sireen te laten antwoorden op eene Vraag, die iemand vry verkozen heeft, zonder dat hy, die het Konstje doet, op eenigerhande wyze heeft kunnen weten, welke die Vraag zy.

DE SI-
REEN
ANT-
WOORT OP
EENE VRY
VERKO-
ZENE
VRAAG.

Deze Vermaakelykheid is zeer verwonderlyk, voor zoo verre het moeijelyk te begrypen is (zelfs dan als men vermoedt dat hy, die dit Konstje doet, de Sireen doet werken) hoe men heeft kunnen weten welke Vraag 'er verkozen is.

Be-

Bedien U ten dien einde van een Fransch of Latynsch Woord, waar van de Letters, verscheidenlyk gesteld zynde, door verscheide veranderingen of verzettingen, verschillende andere woorden kunnen uitmaaken. Schik voor ieder van deze nieuwe Woorden, zoodanige Vraagen, waar op die Woorden slaan of antwoorden kunnen, zoo als hier na aangewezen word op het Woord *Navire*, waar uit door de Letterverzettinge voorkomen de Woorden

DE SI-
REEN
ANT-
WOORT OP
BENE VRY
VERKO-
ZENE
VRAAGE.

Venari — *En Vrai* — *Au rien* —
Ravine — *Ja Uren.*

VRAA.

VRAAGEN ANTWOORDEN

*Om voor te stellen.**Samengefeld uit Woorden,
waar van de Letters
dezelve zyn.*

Hoe moet men de Groo-
ten de zaaken affchil-
deren? . . .

EN VRAI, naar waar-
heid.

Wie wandelt op 't Wa-
ter zonder Voeten? .

NAVIRE, een Schip.

Welk is het Woord *jaa-*
gen in 't Latyn? . .

VENARI.

Waar kan men met een
goed Paard 't beft over
heen? . . .

RAVINE, over een be-
flynkte Weg.

Waar kent men de *Petits*
Maitres aan? . . .

AU RIEN, aan hunne
nietigheid.

Heeft men veel Minuu-
ten noodig om van een
Meisje 't *Ja* Woord te
krygen? . . .

JA UREN.

Alle

Alle deze verschillende Vraagen in voorraad op Kaarten geschreven hebbende, zoo geef haar alle aan iemand van 't Gezelschap, hem gelastende om 'er geheimelyk eene uit te kiezen, en de anderen te verbergen en voor zig geheim te houden; het is klaar, welke Vraag hy ook verkozen heeft, dat de zes Letters van het Woord *Navire*; een Antwoord op die Vraage moeten uitmaaken, en dat het genoeg is, dat de verborgen Perfoon dezelve agtervolglyk door de Sireen laat aanwyzen; men moet daarenboven in acht neemen, dat men met een Potloot en op zes Kaarten schryve de Letters, die zy aanwyft, ten einde dezelve over te geeven aan den Perfoon, die de Vraag verkozen heeft, verzekerende hem, dat zy, samengevoegd zynde, een Antwoord zullen uitmaaken op de Vraage, die hy geheimelyk verkozen heeft. Dit Konstje is zeer gemakelyk uit te voeren, en verwekt de aangenaamste verwondering.

DE ST.
REEN
ANT-
WOORT OP
EENE VER-
VERKO-
ZENE
VRAAGE.

OPMERKING.

DE SI-
REEN
ANT-
WOORT OP
EENE VRY
VERKOO-
ZENE
VRAAGE.

Men kan met deze Sireen verscheide andere min of meer aardige Konstjes doen, maar men heeft het niet noodig gevonden een grooter getal 'er hier van op te geeven, om 'ieder het genoeg te laten van 'er zelve eenigen uit te denken: ook zal men in het Deel, dat over de Samenvoegingen en Verzettingen der Getallen handelen zal, eene meenigte zeer uitmuntende Konststukjes vinden, die men gemakkelyk op deze Sireen kan overbrengen; maar het is vooral noodzaaklyk, dat de verborgen Persoon, die de Naalde doet werken, ervaren en oplettende zy om wel in acht te neemen de dingen, waar omtrent men met hem afgesproken is.

H E T
S L A A N D E
U U R W E R K.

S A M E N S T E L.

Laat van Koper eene rolronde Doos
 AB maaken, die van onderen open
 is, om te kunnen gezet worden op een
 ronden houten Voet C, in wiens mid-
 delpunt eene Spil staat, op welke eene
 aangestroken Naalde gezet is, van om-
 trent drie duimen lengte en dikker dan
 de gewoone Naaldens, en die aan bei-
 de haare eindens een klein koper Knop-
 je heeft ter grootte van een Kennip-
 zaadje: plaats binnen in dit Uurwerk
 een Klokje F gelyk aan die, welken men
 heeft in de *Repetitie-Werken*, en zet
 het indiervoegen, dat de Naalde met
 een

HET
 SLAANDE
 UUR-
 WERK.
 PL. XVIII
 Fig. 1.

HET
SLAANDE
UUR-
WERK.

een van haare Knopjes 'er op slaan kan, wanneer zy op haare Spil beweegt; laat voor 't overige de rolronde Doos van binnen met Gaas bekleed zyn, ten einde men de Naalde niet zien kan; en zet op 't Uurwerk zyn Kap of Bovenstuk.

Plaats van binnen in de magnetische Tafel PL. 16. eene dubbelde, wel bekrachtigde Staaf, van omtrent vyf duimen lengte, en vastgezet op een As, die van onderen door eene kleine dubbelde Katrol gaat, van omtrent éénen duim middellyns, en aan eene van welken vast is een klein Koordje, dat met zyn ander eind ook vast is aan 't eind van een Veer N; terwyl aan de andere Katrolschyf ook vast is een ander Koord, dat gaan moet over de Katrol A, en van daar geleid worden agter het Beschot door den Voet van de Tafel H, op dezelfde wyze als 't gemaakt is voor het Koord, dat de Sireen doet werken.

Nadien de beweeging van dit Koord
altoos

toos dezelfde is, en weinig uitgestrek-
 heid heeft, moet men aan zyn eind en
 agter het beschot een kleine Tree vast
 maaken, die door te wippen, kan doen
 beweegen (naar goedvinden van den
 verborgen Persoon) van B tot C, de
 Staaf die binnen in de Tafel beslo-
 ten is.

HET
 SLAANDE
 UUR-
 WERK.

UITWERKING.

Wanneer het Uurwerk op de Tafel
 gezet is, zoodanig dat de Spil, waar op de
 Naalde staat, zig regt op die van de be-
 kragtigde Staaf, welke in de Tafel is, be-
 vindt, en dus het Klokje geplaatst is in C,
 en men dan de Tree doet beweegen, zal
 de Staaf, dan gaande van B tot C, de
 Naalde op dezelfde wyze doen bewe-
 egen, en deze zal slaan op het Klokje,
 dat in dit Uurwerk besloten is.

OPMERKING.

HET
STAAANDE
UUR-
WERK.

Men moet aan den Voet van dit Uurwerk een Merk teekenen om daar door den stand, waar in men het Uurwerk op de Tafel zetten moet, gemakkelyk te kennen.

VERMAAKLYKHEDEN

Die men met dit Uurwerk in 't werk stelt.

DRIE-EN-DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

Het Uurwerk te doen slaan de Getallen, welken verscheide Persoonen uit een Zak getrokken hebben.

Bedien U van de kleine Zak, die by de voorgaande dertigste Vermaaklykheid beschreven is, en laat drie Persoonen uit ieder der drie Verdeelingen een verschillend Getal trekken, in achtneemende, dat men dezelve te vooren aan de Persoon, die agter het beschot

HET UUR-
WERK
SLAAT DE
GETAL-
LEN DOOR
VER-
SCHEIDE
PERSOO-
NEN UIT
EEN ZAK
GETROK-
KEN.

HET UUR-verborgen is, opgegeeven heeft, dan
 WERK
 SLAAT DE vraagt men, of men begeert, dat het
 GETAL- Uurwerk afzonderlyk slaan zal de drie
 LENDOOOR verkozene Getallen, zoo dat het stil
 VER- houde by ieder Getal, dan of men wil
 SCHEIDE
 PERSOO- dat het in eens af slaan zal de geheele
 NEN UIT som der drie Getallen, of wel hun be-
 EEN ZAK loop, wanneer zy met elkanderen ver-
 GETROK- meenigvuldigd zyn; het geen de verbor-
 KEN. gene Persoon ligtelyk kan uitvoeren.

VERMAAKTYLHEID.

VIER-EN-DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

*Het Uurwerk te laten noemen welke de
Kaart zy, die iemand uit een Spel
getrokken heeft.*

Men moet in deze Vermaaklykheid veronderstellen, dat het niet slaan van het Uurwerk beteekent, *Neen*, en als het slaat dat het *Ja* zegt.

HET UUR-
WERK
NOEMT
EEN GE-
TROKKEN
KAART.

Bied iemand van 't Gezelschap een Spel Kaarten aan, en maak dat hy die neemt, welke gy te vooren aan den verborgen Persoon hebt opgegeeven; en als hy de Kaart in de hand heeft, zoo ondervraag zelve het Uurwerk in dezer voegen: Men veronderstelt hier dat de Schoppen-Boer de Kaart zy, en dat gy door eene Juffrouw hebt laten kiezen.

HET UUR-
WERK
NOEMT
EEN GE-
TROKKEN
KAART.

ONDERVAAAGIN- ANTWOOR-
GEN. DEN.

Weet gy welke Per- foon de Kaart geko- zen heeft? . . .	<i>Ja.</i>
Is 't een Heer? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't een Juffrouw? . . .	<i>Ja.</i>
Kent gy haar? . . .	<i>Ja.</i>
Is zy mooy? . . .	<i>Ja.</i>
Zoudt gy de Kaart wel kunnen noemen? . . .	<i>Ja.</i>
Is 't een Ruiten? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't een Klaveren? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't een Harten? . . .	<i>Neen.</i>
Bedriegt gy U niet? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't dan een Schoppen? . . .	<i>Ja.</i>
Is 't Schoppen Tien? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't de Heer? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't de Negen? . . .	<i>Neen.</i>
Is 't de Boer? . . .	<i>Ja.</i>

Daar

Daar is derhalven niets anders te doen dan de Tree, die agter het Beschot gemeenschap heeft, te doen werken, om dus (door de beweeginge van de Staaf) het Klokje, dat in 't Uurwerk besloten is, te doen slaan, wanneer het Ja zeggen moet, en het niet te laten slaan, als het Neen moet zeggen.

HET UUR-
WERK
NOEMT
EEN GE-
TROKKEN
KAART.

OPMERKING.

*Deze manier van de gemelde Vermaaklykheid ter uitvoer te brengen, kan op verschillende Ondervraagingen toegepast worden; men kan het door het zelfde middel het Uur doen slaan, waar op een Zak-Uurwerk staat, gelyk ook het Getal der Persoonen, waar uit het Gezelschap bestaat, of de Kleur van bunne Kleederen &c. * Men geeft deze Vermaaklykheid*

* Men heeft eenige jaaren geleden, met zeer veel vermaak te Parys gezien, dat een Hollander een Papegai geleerd had naar zyne begeerte het hoofd te schudden of te

**HET UUR-
WERK
NOEMT
EEN GE-
TROKKEN
KAART.** *heid niet voor buitengewoon op; die, welke volgt, is veel verwonderlyker ter oorzaake van de doorschudding der Kaarten, die men op herbaalde reizen doet.*

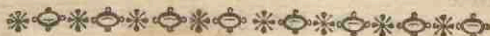
knikken, met hem den Poot te knypen, als hy hem op zyne hand had, en waar mede hy dergelyke Vermaaklykheden deed.

VYF-EN-DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

*Door het Uurwerk te laten aanwyzen de
hoeveelste in een Spel de Kaart legt,
die iemant gedacht heeft.*

Bedien U van een Piquetspel van 32 Kaarten, die gelegd en geschikt moeten zyn zoo als aangewezen word in dat Deel van dit Werk, 't welk handelt over de Samenvoeging der Getallen; wanneer gy het dan volgens de voorgeschrevene * manier doorgeschied hebt,

HET UUR-
WERK
W' ST AAN
DE HOE-
VEELSTE
KAART
IEMANT
GEDAGT
HEEFT.

* Men zou gaarne hier geleerd hebben de vernuftige manier van de Kaarten te verschikken en herhaalde reizen door te schudden, om deze Vermaaklykheid uit te voeren; dog, nadien deze manier niet kan uit-

HET UUR-
WERK
WYSTAAN
DE HOE-
VEELSTE
KAART
IEMANT
GEDAGT
HEEFT.

hebt, zoo legt het op de Tafel, zonder 'er meer aan te raaken; zeg vervolgens dat iemand uit dat Spel eene Kaart denkt en noemt. Als hy dezelve genoemd heeft, zegt gy hem dat het Uurwerk staan zal het Getal, op welk de genoemde Kaart in het Spel legt: neem in acht dat de verborgen Perfoon voor zig heeft een Papier, op 't welk (volgens de samenvoeging die in het tweede Deel geleerd zal worden) aangewezen word het Getal, op welk deze Kaart legt ten einde hy dezelve kan aanwyzan.

't Geen in deze Vemaaklykheid 't meest verwondert is, dat zy met het zelfde Spel kan herhaald worden, offchoon men het twee ja driemaal doorschiet: hoe

gelegd worden dan met alles wat van de samenvoeginge en verzettinge der Getallen afhangt, of 'er mede gepaard gaat, is men genootzaak geweest zulks te verschuiven tot het Deel, dat over die samenvoegingen handelen zal.

hoe dikwyls men het agter een door-
 schudt, de uitkomst der Vermaaklyk-
 heid word 'er niet door verhinderd; de
 Persoon die agter het Beschot is, heeft
 om dat Getal aan te wyzen, niets an-
 ders noodig te weten dan den naam
 van de verkozene Kaart.

HET UUR-
 WERK
 WYST AAN
 DE HOE-
 VEELSTE
 KAART
 IEMANT
 GEDAGT
 HEEFT.

ZES-EN-DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

M A G N E T I S C H E

W E E G - S C H A A L .

S A M E N S T E L .

MAGNE-
TISCHE
SCHAAL.PL. XVIII
Fig. 2.

Laat een kleine Weeg-Schaal A B maaken van grootte als een gewoon Goud-Schaaltje. Zy moet zeer beweegbaar, en haare Schaalen van zeer dun verguld yzer of staal zyn, en op hangen aan een koperen Arm of Standaard, die met zyn onder eind in de Tafel schroeven moet; en als zy in evenwigt hangt, moeten haare Schaalen maar op vier of ten hoogste vyf linien afstand boven de Tafel zyn.

Draag

Draag verder zorg dat zy, door middel van haaren Arm, hange boven die plaats van de Magnetische Tafel, daar de bekragtigde Staaf onder is, welke voor het Uurwerk dient, zoo dat het middelpunt der twee Schaalen geplaatst zy boven de punten M en en O. Bekragtig beide deze Schaalen, ten einde zy door de Staaf te ligter zouden aangetrokken worden.

MAGNETISCHE
SCHAAL.

UITWERKING.

Wanneer de Perfoon, die agter het Beschot is, de Tree doet werken, en als dan het eind van de Staaf zig bevindt op de plaats M, zal de Schaal, welke aan die zyde is, door slaan, wordende door de Staaf aangetrokken; zoo het eind van de Staaf in O is, zal de andere Schaal op gelyke wyze door slaan; dog zoo de Staaf tusschen beide de Schaalen is, zullen dezen in evenwigt blyven.

V E R M A A K L Y K
K O N S T S T U K J E .

KONST-
STUKJE.

Men vraagt van iemand van 't Gezelschap twee stukken Gelds, die aan elkanderen gelyk en even zwaar zyn, twee Ryders, by voorbeeld; men legt 'er in ieder Schaal één, daar zy in evenwigt moeten blyven door de oplettenheid, die de verborgen Persoon behoort te hebben, van de Staaf tusschen beide de Schaalen te stellen; men geeft vervolgens den Persoon, die de twee Ryders gegeven heeft, in verkiezing, welke van beide hy wil dat zwaarder worde, en dan rigt de verborgen Persoon de Staaf onder de Schaal, die men heeft aangewezen, welke daar op terstond doorslaat en op de Tafel zakt*. Indien men

* Om den Persoon, met wien men zig verstaat, gemakkelyk te doen weeten, welke

men vervolgens verkiest, dat nu de andere Ryder zwaarder worde, rigt de ^{KONST.} verborgen Persoon de Staaf onder de _{STUKJE.} andere Schaal.

ke de Schaal is die hy moet doen nederflaan, heeft men alleen te vraagen aan hem, die de Ryders gegeven heeft, of het *deze* of *geene* is, die hy wil dat zwaarder zal worden; deze woorden zyn genoeg om zig te doen verstaan.

ZEVEN-EN-DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

D E

EENSTEMMIGE

UURWERKEN.

SAMENSTEL.

DE EEN-
STEMMI-
GE UUR-
WERKEN.

PL. XVIII
Fig. 3.

Laat twee Uurwerken maaken van dezelfde gedaante en grootte, in ieder van welken het Binnenwerk bestaan moet uit een Trommel A, vier Raderen A, B, C, en D, met hunne Rondfels, en een Waayer F, alles samengefteld op dezelfde wyze als het gewoone famenftel van het Slagwerk van een Uurwerk.

Dit

Dit Binnenwerk moet besloten zyn DE EEN-
STEMMI-
GE UUR-
WERKEN. tusschen twee ronde kopere Platen G en H, van omtrent derdehalve duimen middellyns, die zeven of agt linien van een staan moeten.

Laat de Spil van het Rad C, gaan door het middelpunt van de bovenste Plaat, die bedekt moet zyn met een Wyzer, welke alleen tot cieraad verstrekt; en zet op die zelve Spil eene Naalde van gedaante als die van een Uurwerk, en van groote evenredig aan den Wyzer.

Maak onder de Kast H, en op den verlengden As van de Trommel vast, een Rondsel I met zyn Pal en Veer, om het Werk van deze twee Uurwerken met een Sleutel, welke op dien zelfden As past, te kunnen opwinden.

Laat 'er aan een van deze Uurwerken een Drukker zyn, welke buiten de Kast uitsteekt, waar mede men, als het Werk opgewonden is, de beweging van den Waayer kan doen ophouden of laten gaan, en het moet gemakkelyk kunnen

DE BEN-
SIEMMI-
GE UUR-
WERKEN.

geschieden, als men den Drukker met den vinger indrukt of uithaalt.

Maak aan het andere Uurwerk een Drukker met een winkelhaak L N M, waar van het ondersteunings- en evenwigtspunt zy in N, en die met zyn eind L de beweging van den Waayer kan opwekken, wanneer hy met 't andere eind M neergedrukt word; neemt ook in acht, als deze Drukker in evenwigt is ('t welke men noodzaaklyk wel stellen moet) dat hy de beweging van den Waayer moet stuiten. Deze Drukker, voor zoo verre 't gedeelte N M betreft, moet geplaatst zyn onder den koperen Plaat H, dat is, aan de zyde van het Rondsel I; hy moet van wel gepolyft Staal zyn, en zoodanig bekrachtigd dat het Zuiden zy aan de zyde M; voor 't overige kan men geen zorg genoeg hebben, dat hy zeer ligt beweegbaar zy, ten einde hy gemakkelyk aangetrokken zou kunnen worden door de kragt van het zeilsteenkrachtige Stuk, 't welk moet geplaatst zyn onder de

magne-

magnetische Tafel, waar op men het DE EEN-
STEMMI-
GE UUR-
WERKEN
Uurwerk zetten moet, zoo als hier na
zal aangewezen worden.

Deze twee Uurwerken moeten ieder PL. XVI.
besloten zyn in een doorluchtige Doos
of Kast van dun koper Q R, en van het
eerste Uurwerk moet de Drukker buiten
die Kast uitsteeken, dog van het twee-
de 'er in verborgen zyn; ook moet 'er
onder aan iedere Kast eene opening zyn
om hen beiden te kunnen opwinden.

Plaats binnen in de magnetische Tafel PL. XVI.
een Stuk O P, bestaande uit vier staale
wel bekragtigde Staaven, van zeven of
agt duimen lengte en vier linien breed-
te, dog van dikte dunner aan 't end P,
en sterk samenverbonden met vier ko-
pere Ringen, waar van die, welke aan
het dikste end is, moet uitsteeken en
open zyn, om te kunnen gezet worden
op eene Spil, die op de Tafel in P vast
staat. Dit bekragtigde Stuk moet ge-
schoven worden naar N, daar het tegen
moet gehouden worden door de Veer R:
ook moet men 'er een Koord aan heg-
ten,

DE EEN-
STEMMI-
GE UUR-
WERKEN.

ten, 't welk over de Schyven S en T gaande, langs den Voet van de Tafel voortloopt, en onder aan welk eene Tree onder den Voetbank verborgen wesen moet, door middel van welke men, als men 'er met den Voet op drukt, het bekrachtigde Stuk O P beweegen kan.

UITWERKING.

Als men het Tweede Uurwerk op de Tafel zet, zoodanig dat het eind M van den Drukker, regt boven de plaats come, daar het eind van de Staaf O P is, en als men zyn Voet zet op de Tree, welke onder deze Tafel verborgen is; zoo men dan drukt op die Tree, zal de bekrachtigde Staaf, den Drukker aantrekende, den zelve neërhaalen, en, de Waayer vry zynde, zal het Werk terstond aan 't gaan raaken, en de Naalde, op den Wyzer van dit Uurwerk geplaatst, zal vry schieelyk ronddraayen: zoo men zyn Voet van de Tree afneemt, zal de bekrachtigde Staaf te rug gaan,

gaan, en de Drukker zal wederjin evenwigt komen, en dan het Werk doen stil staan.

Indien men het eerste Uurwerk in zyne hand houdt, zal men dat naar goedvinden kunnen laten gaan, of stil laten staan, door deszelfs Drukker in te duwen of uit te haalen.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

Men zet het tweede Uurwerk op de KONST-STUKJE. Tafel op de aangewezen plaats, en het eerste in de handen van iemand van 't Gezelschap, hem zeggende, wanneer hy het zyne doet gaan of stil staan, dat het andere op de Tafel te gelyk gaan of stilstaan zal; het geen men te weeg brengt door den Voet op de Tree te drukken, zoodra die Persoon het eerste Uurwerk doet gaan, en 'er

KONST-
STUKJE.

denzelve af te neemen, zoodra hy het laat ftil houden.

Men zegt hem ook dat hy het Uurwerk, 't welk op de Tafel is, gebied te gaan of ftil te houden, 't geen men op dezelfde wyze ter uitvoer brengt.

OPMERKING.

Men kan, zoo men dit heter oordeelt, de Tree op een grooter afstand van de Tafel plaatfen met alleen het Koord te verlen- gen, ten einde men op geenerhande wyze ontdekken kan, dat men het Werk doet beweegen.

DE
MAGNETISCHE
S L E E.

*Dienende ter uitvoeringe van verscheide
zeer aangenaame Vermaaklykheden.*

SAMENSTEL.

Neem een Plankje A B derdehalve
voeten lang, vierdehalve duimen
breed en vyf linien dik; verdeel het
naar de lengte in tien gelyke deelen;
schryf in ieder van deze Verdeelingen
een Kring; maak in iederen Kring eene
Groef of Sleuf C, D, E, F, G, H,
I, K, L, M, en plaats in ieder der-
T 4 zel-

DE MAG-
NETI-
SCHE
SLEE.

PL. XVIII.
Fig. 4.

DE MAG-
NETI-
SCHE
SLEE.

zelve een bekragtigd Staafje, waar van de Poolen gerigt zyn zoo als de Figuur aanwyft.

Maak onder aan ieder eind van deze Sleë twee kleine Rolletjes, ten einde dat Plankje in 't binnenste van de Tafel, waar in het staan moet, zonder geraas zou kunnen beweegen.

PL. XVI.
en XVII.

Plaats een Katrolletje aan de opening B van ieder Voet van de Tafel, maak een Koord aan deze Sleë vast, aan welks eind een lood Gewigt met laken bekleed zyn moet, dat in de opening B vryelyk ryzen en daalen kan.

Maak insgelyks een Koord vast aan 't andere eind A van de Sleë, 't welk loopende over een Katrol, geplaatst aan de opening van de Voet A der Tafel, moet kunnen voortgaan door dien Voet, en door de onderste Dwarsbalk van de Tafel, in den Voetbank, en tot agter het Beschot,

Hang agter dat Beschot het Bord of Tafereel van drie voeten lengte, 't welk hierna beschreven word; laat het
regt

regtftandig gefield zyn, en op eene
 bekwaame hoogte om 'er by den eerften
 opflag van 't oog alle de Verdeelingen
 op te kunnen zien. Plaats boven dit
 Tafereel een Katrol, waar over gy lei-
 den moet dat Koord, aan welks eind gy
 moet hangen een klein Gewigt om het
 ftrak te houden.

DE MAG-
 NETI-
 SCHE
 SLEE.

Maak aan dit Koord vafte eene Naal-
 de, zoo als reeds genoeg verklaard is
 in het Samenftel van de Sireen; deze
 Naalde moet dienen om op dat Tafereel
 aan te wyzen, welke van de tien Ver-
 deelingen van de Magnetifche Sleë zig in
 't midden van de Tafel bevindt, dat is
 te zeggen op de plaats S.

V E R D E E L I N G

*Van dit Bord of Tafereel, om te dienen
voor verscheide Vermaaklykbeden,
die hier na verklaard zul-
len worden.*

DE MAG-
NETI-
SCHE
SLEE.

Begin met op de hoogte van het Tafereel te bepaalen den weg, welken de Naalde, die aan het Koord vast is, doorloopt, geduurende dat de Sleë binnen in de Tafel haare tien Verdeclingen vertoont op de plaats V; deze maat zoo naauwkeurig als doenlyk is genomen hebbende, zoo deel dien weg in tien gelyke deelen, en trek de vyf Kolommen van de volgende Tafel, die door de voorens genomene tusschenruimte bepaald moeten zyn.

Schryf in de Verdeelingen van de eerste Kolom van dit Tafereel de vyf Klinkletters A. E. I. O. U; en de vyf Medeklinkers C. L. N. R. T.

Schryf in de tien Verdeelingen van de

VER-

T

twee-

Fig. 1.

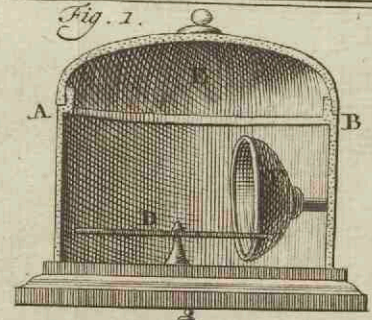

Fig. 2.

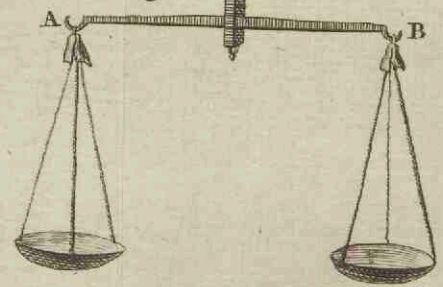

Fig. 3.

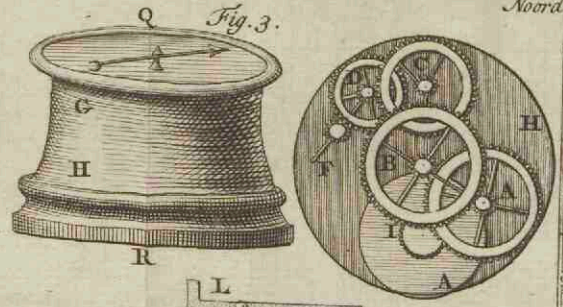
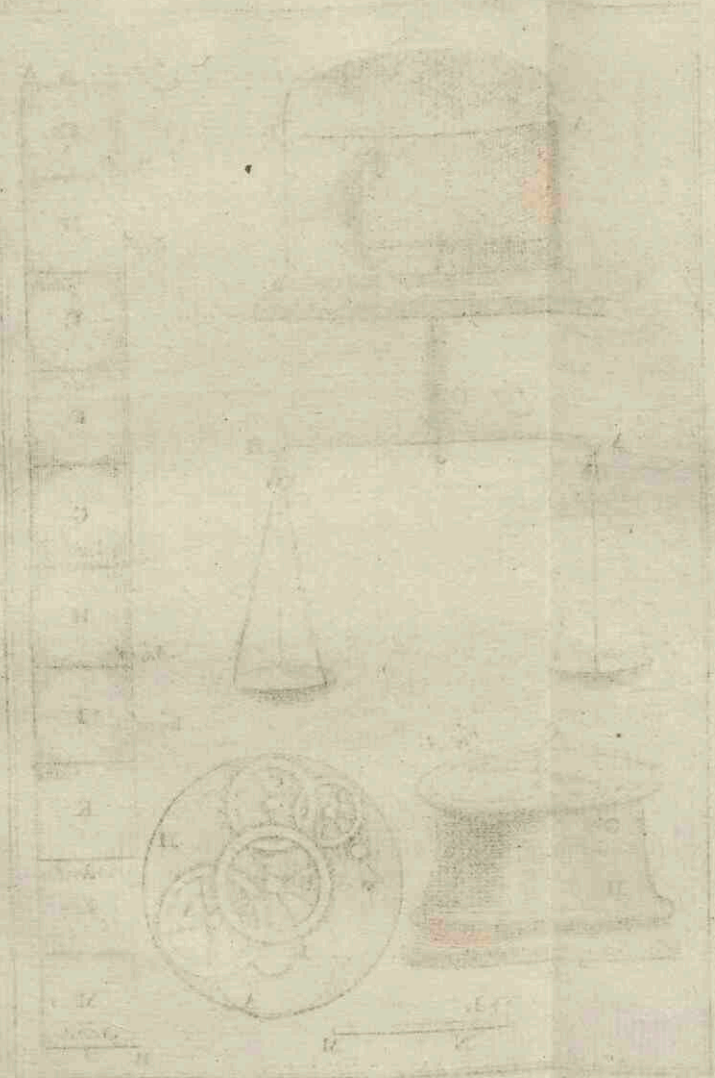

Fig. 4.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly obscured by the paper's texture and color.

tweede Kolom de Getallen 1. 2. 3. 4. 5.
6. 7. 8. 9 en 0.

In de derde de Naamen van de vyf
Kaarten, die hierna van twee tot twee
Verdeelingen geschreven zyn; te wee-
ten, *Schoppen-Aas*, *Schoppen-Agt*, *Schop-
pen-Negen*, *Harten-Negen*, *Harten-Ze-
ven*.

Schryf in de vierde Kolom ook van
twee tot twee Verdeelingen, de vyf
Naamen van de volgende Landen, *Italie*,
Hongarye, *Normandye*, *Holland*, *Hene-
gouwen*.

Schryf in de vyfde Kolom van dit Ta-
fereel, vyf Antwoorden, welken op
even zoo veel Vraagen passen, by voor-
beeld, *Eigenbelang*, *Eerzugt*, *Vernoe-
ging*, *Deugd*, *in Nood*.

Eindelyk, draag zorg om alle die
Woorden, Kaarten of Cyfferletters in
de Verdeelingen van dit Tafereel zoo te
plaatsen, als in het hierna geplaatste
Model onderscheidenlyk te zien is, uit-
gezonderd alleen, dat gy naar uw goed-
vinden kunt veranderen de Woorden in
de

DE MAG-
NETI-
SCHE
SLEË.

de vierde en vyfde Kolom met betrekkinge tot de Vermaaklykheden en verschillende Vraagen, die gy voorneemens zyt te doen; gy moogt zelfs in de tien Verdeelingen van de eerste Kolom andere Letters zetten, indien gy vindt dat zy eene meer uitgestrekte samenvoeging van Woorden voortbrengen, dienende dezen maar tot een Voorbeeld, ten einde aan te wyzen en te verklaaren de verschillende Vermaaklykheden, die men door hulp van deze vyf Kolommen en Magnetische Sleë doen kan,

Wys voor de eerste Kolom van dit Tafereel aan de tien Verdeelingen 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1, ten einde gy, als de Naalde zig by voorbeeld regt tegen over de zesde Verdeeling bevindt, zoudt kunnen weten, dat insgelyks die zelfde Verdeeling van de Sleë dan geplaatst zy onder de Tafel op de plaats S.

Model

Model en Verdeling van dit Tafereel.

<i>Verdeling.</i>	<i>Letters.</i>	<i>Cyffers</i>	<i>Kaarten.</i>	<i>Landen.</i>	<i>Antwoorden.</i>
10. . . .	A. . . .	1. . . .	Schoppen-Aas.	Eigenbelang.
9. . . .	E. . . .	2.	Italie.
8. . . .	I. . . .	3. . . .	Schoppen-Agt.	Eerzugt.
7. . . .	O. . . .	4.	Hongarye.
6. . . .	U. . . .	5. . . .	Schoppen-Zeven.	Vernoeving.
5. . . .	C. . . .	6.	Normandye.
4. . . .	L. . . .	7. . . .	Haren-Negen.	Deugd.
3. . . .	N. . . .	8.	Holland
2. . . .	R. . . .	9. . . .	Harten-Zeven.	In Nood-
1. . . .	T. . . .	0.	Henegouwen.

UITWERKING.

DE MAG-
NETI-
SCHE
SLEE.

Wanneer de Persoon, die agter het Beschot is, de Naalde van het Koord, dat de Sleë trekt, stelt op eene van de Verdeelingen van het beschrevene Tafereel, zal dat gedeelte van de Sleë, 't welk met deze Verdeeling overeenkomt, zig onder de Tafel op de plaats S geplaatst vinden, en de aangezette Naaldens van de Stukken, welken zoo aanstonds zullen beschreven worden, zullen zig plaatsen in dezelfde rigting als de bekragtigde Staaf, die in deze Verdeeling van de Sleë bevat is.

D E
 VERWONDERLYKE
 K Y K E R.

SAMENSTEL.

Laat maaken den Voet AB, zes duimen lang, vier breed, en eenen duim hoog, zynde hol en gesloten van boven met een Schuif Q.

Laat 'er in 't midden van deze Schuif een rond of vierkant Gat Ezyn, van vyftien linien middellyns en naar buiten meer uitgesneden.

Maak een soort van een Kyker met vier Glazen F, te samengevoegd in gedaante van eene afgesneden *Pyramide*, van binnen met Taf bekleed; laat zyn Basis I L derdehalve duimen vierkant zyn, dog zyn bovenste opening M N slegts

DE VER-
 WONDER-
 LYKE
 KYKER.

PL. XIX.
 Fig. I.

DE VER-
WONDER-
LYKE
KYKER.

flegts anderhalven duim; plaats in deze opening een bol Glas V van vyf duimen brandpunt, dat is te zeggen van de hoogte van den Kyker. Zet dezen Kyker vast op de bovengemelde Schuif Q.

Plaats van binnen in den Voet van dezen Kyker op twee duimen afstand van eene van deszelfs kleinste zyden, eene Spil, waar op gy zetten moet een bordpapiere Kring O P, van vier duimen middellyns, waar in besloten moet zyn eene aangezette Naalde Q R; deel dezen bordpapiere Kring in tien gelyke deelen, zoo als de Figuur aanwyft, waar op geteekend staan de Nommers, die tot de tien Verdeelingen van het boven beschreven Tafereel betrekking hebben; Teeken in iedere van deze Verdeelingen 1. 3. 5. 7. en 9, de vyf Kaarten, die op het Tafereel genoemd staan.

Maak een anderen bordpapiere Kring, op dezelfde wyze verdeeld, waar op gy in de Verdeelingen 2. 4. 6. 8. en 10. schry-

schryven moet de vyf Naamen der verschillende Landen, welken op het Tafereel geschreven staan; en nog een derden, op welken gy in dezelfde Verdeelingen zetten moet de vyf Antwoorden, die in de vyfde Kolom van het Tafereel geschreven zyn.

VERWON-
DERLYKE
KYKER.

Men behoeft de bordpapiere Kringen niet te verdeelen, indien men den Voet van den Kyker plaatst op de plaats S; en de Sleë onder den Kyker laat voortgaan; en indien men dan opmerkt welk gedeelte van den ingesloten Kring verschynt aan iedere Verdeeling door de opening F, die men in de Schuif Q gemaakt heeft.

Nadien men telkens te vooren iederen bordpapieren Kring, welke tot eene Vermaaklykheid dient, in dezen Kyker plaatsen moet, en dus dezelve verwisselen om eene andere Vermaaklykheid te vertooncn, zou het goed zyn dat men twee Kykers hadde, nademaal men den bordpapieren Kring in tegenwoordigheid van hen, voor wie men het Konststukje

VERWON-
DERLYKE
KYKER.

in 't werk stelt, niet verwisselen moet; dog, zoo men een klein Kastje by de hand had, dat agter het Beschoot zig geheimelyk opende, zou het veel aangenaamer zyn; want, nadat men dien Kyker in tegenwoordigheid van hen, die men met dit Konststukje vermaakt, in 't Kastje gesloten had, zou de verborgen Persoon het kleine geheime Deurtje 'er van kunnen openen, den bordpapiereu Kring wegneemen en 'er een anderen in plaats stellen; waarna hy, die het Konstje doet, dien zelfden Kyker weder uit het Kastje neemen zou, zonder dat men eenige geheime behandeling vermoeden kost, en het zou natuurlyk zyn te denken, dat men verschillende verschynselen door dien zelfden Kyker zien kon.

UITWERKING.

Als deze Kyker op de Tafel geplaatst word in S, zoodanig dat de Spil, op welke de bordpapiereu Kring gezet is, juist overeenkomt met het middelpunt S; zal

zal de Staaf, welke bevat is in de Verdeeling van de Sleé, die zig dan onder die Naalde bevindt, aan dezelfde rigting geeven; dus zal men, in den Kyker ziende door de opening E, ontdekken de Kaart, Letter of het Woord, op welke de Persoon die agter het Beschot is, de Naalde op het Tafereel gezet heeft, met betrekking tot den bordpapieren Kring, die dan in den Voet van den Kyker gezet is.

VERWON-
DERLYKE
KYKER.

AGT-EN-DERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

H E T

ONBEGRYPELYK

TROEFSPEL.

TOEBEREIDING.

HET ON-
BEGRY-
PELYK
TROEF-
SPEL.

Schik een Piquetspel, zoo als in het Deel, dat over de Samenvoegingen en Verzettingen der Getallen handelt, zal geleerd worden, indiervoegen, dat, na de Kaart doorgeschud te hebben, hy met wien gy deze party speelt, en
gy

gy zelve het volgende Spel in de hand hebben. *

HET ON-
BEGRY-
PELYK
TROEF-
SPEL.

Spel van die eerst speelt. Spel van die na speelt.

<i>Schoppen Heer.</i>	<i>Schoppen Aas.</i>
<i>Klavèren Heer.</i>	<i>Schoppen Agt.</i>
<i>Harten Heer.</i>	<i>Schoppen Zeven.</i>
<i>Harten Vrouw.</i>	<i>Ruiten Negen.</i>
<i>Schoppen Vrouw.</i>	<i>Ruiten Zeven.</i>

Schoppen Boer is Troef.

Ligtelyk ziet men, dat hy, die eerst speelt, schoon hy een vry goed Spel schynt te hebben, niettemin die party verliezen moet, en dat hy, die na speelt, noodzaakelyk drie slagen maaken moet, het zy dat de eerste terstond
zyn

* Men is hier weder genoodzaakt den Lezer te wyzen naar het volgende Deel om dit Konstje geheel te leeren, dat men egter uitvoeren kan, indien men dit begeert, met de Kaarten zoo geschikt te neemen en niet door te schudden.

HET ON-
BEGRY-
PELYK
TROEF-
SPEL.

zyn Troeven speelt of zyne valsche Kaarten; want in 't eerste geval, haalt de tweede Speelder de derde slag met Troef, en maakt met zyne Ruitens nog twee slagen; en in het tweede geval betroeft men zyne valsche Kaarten, en men speelt Ruiten wederom, &c. Deze party beteekent in zig zelve niet veel, vooral zoo men de Kaarten niet doorschudt op die wyze als in het tweede Deel zal geleerd worden; maar zy komt zeer verwonderlyk voor, voor zoo verre een der Aanschouwers by iedere slag, door den verwonderlyken Kyker ziende, daar in ziet en aan hem, die het Konstje doet, opnoemt de Kaarten, welke hy speelen moet om de drie slagen te maaken, waar mede hy het Spel winnen moet, en zulks op wat wyze ook hy, die eerst speelt, goedvindt te speelen, gelyk terstond zal verklaard worden.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

Als hy, met wien men speelt, zyne ^{KONST-}eerste Kaart opgespeeld heeft, ver-^{STUKJE.}zoekt men een ander om door den Kyker te zien, welken men te vooren op de plaats S van de Tafel gezet heeft, en in welken bevat is de bordpapiere Kring, waar op de vyf Kaarten staan, zeggende hem (by voorbeeld): Myn Heer speelt *Harten-Heer*, zie in den Kyker wat Kaart ik speelen moet; dan zorgt de verborgen Persoon dat de Verdeeling van de Sleê, welke op de Kaart, die gespeeld moet worden, betrekking heeft, onder den Kyker kome; het is niet noodzaakelyk dat men de Kaart noemt, wanneer hy, die het Konstje doet, speelen moet; vermits de Persoon, die de Sleê doet beweegen, en die zeer oplettend wezen moet op alles wat 'er gezegd word, ligtelyk de Kaart

KONST-
STUKJE.

weet, die men, om het Spel te winnen, speelen moet, en gevolglyk by iedere slag slegts de Naalde op den naam van den Kaart te zetten heeft; men handelt dus by iedere slag van dit Spel, en, vermits men den bordpapieren Kring tyd moet geeven om zig te zetten, voordat men door den Kyker ziet, dient men bedagt te zyn om in dien noodzaakelyken tusschentyd eenig gesprek te voeren om de aandagt bezig te houden. Men moet ook zorg draagen, dat niemant in den Kyker ziet, dan wanneer het tyd is; het zou zelfs best zyn om 'er een klein Deksel op te leggen, dat men zelfs by iedere slag afnam.

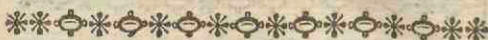
NEGEN-EN-DERTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

*Door den Kyker de Kaarten te laten zien,
die verscheide Persoonen uit een
Spel getrokken hebben.*

Om dit Konstje te doen laat men door verschillende Persoonen 2 of 3 Kaarten uit een Spel trekken, welken van het getal zyn der genen, die op den bordpapieren Kring, welke in den Kyker bevat is, geteekend staan; de Persoon, die agter het Beschot is, dient te weten welken die Kaarten zyn, en in welke order hy dezelve moet laten verschynen aan hun, die dezelve getrokken hebben; men laat de een na den anderen kyken in den Kyker, en ieder van hen ziet 'er de Kaart in, die hy getrokken heeft.

MENZIET
DOOR DEN
KYKER
DE KAAR-
TEN DOOR
VER-
SCHEIDE
PERSOON-
EN GE-
TROKKEN.

VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

Door iemant te laten noemen in welk Land de Stad gelegen is, waar van de Naam door een ander Persoon gekozen is.

IEMANT
NOEMT
HET
LAND,
WAAR IN
DE STAD
LIGT,
WIER
NAAM
DOOR EEN
ANDER
GEKOZEN
IS.

Neem een Spel van twintig Kaarten, op welken geschreven zyn de twintig Letters, die uitmaaken de Naamen der Steeden *Rome, Buda, Caen, Dort, Mons*; laten zy geschikt zyn volgens de manier, die aangewezen zal worden in het Deel dat over de Samenvoegingen der Getallen handelt; schud hen door een op die wyze als daar zal geleerd worden; en deel dezelve uit aan vyf verschillende Persoonen, welken ieder dan

dan in de hand zullen hebben den naam IEMANT
van de gemelde Steden *. NOEMT

Gelast vervolgens iemand in den Ky- HET
ker te zien, en op te noemen het Land, LAND,
waar in de Stad gelegen is, van welke WAAR IN
de eerste Persoon den naam in de hand DE STAD
heeft; en doe het zelfde voor de vier LIGT,
andere naamen der Steden, welken in WIER
de handen der andere Persoonen zyn. NAAM
DOOR EEN
ANDER
GEKOZEN
IS.

Om dit Konstje te doen, is 't genoeg,
dat de Persoon, die agter het Beschot
is, ter regter tyd en in dezelfde order
als de Naamen der Steden uitgedeeld
zyn, aanwyze den naam van 't Land
die 'er toe behoort, en die op het Ta-
fereel geteekend staat, door by ieder
van hen te schuiven en te stellen de Naal-
de

* Men kan ook de Naamen van die vyf
Steden alleen op de vyf Kaarten schryven,
en een dier Naamen laten neemen; dog
de manier van dit Konstje te doen zoo als
hier aangewezen word, en in het twee-
de Deel zal geleerd worden, is veel ver-
wonderlyker.

IEMANT
 NOEMT
 HET
 LAND,
 WAAR IN
 DE STAD
 LIGT,
 WIER
 NAAM
 DOOR EEN
 ANDER
 GEKOZEN
 IS.

de, welke door middel van het Koord de magnetische Sleé voorttrekt.

Men moet zelfs in het Beschot een klein gaatje maaken, door welk die Perfoon zien kan, ten einde hy de Sleé niet doet beweegen, als een der Aanschouwers het oog boven den Kyker heeft, maar zou kunnen wagten tot dat de Perfoon, die het Konstje doet, het Dekfel 'er op gezet heeft.

EEN . EN . VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

*Door iemand te laten leezen het Ant-
woord op eene of meer voorge-
stelde Vraagen.*

Neem vyf Kaarten, waar op geschre-
ven staan, by voorbeeld, de vyf
volgende Vraagen, welke betrekking
hebben op de Antwoorden, die in de
laatste Kolom van het Tafereel staan.

IEMANT
LEEST
HET ANT-
WOORD OP
EENE OF
MEER
VOORGE-
STELDE
VRAA-
GEN.

VRAA-

IEMANT
 LEEST
 HET ANT-
 WOORD OP
 EENE OF
 MEER
 VOORGE-
 STELDE
 VRAA-
 GEN.

VRAAGEN.

 ANTWOOR-
 DEN.

Welk is de algemeene Dryfveer van 's Menschen daden? . . . Eigenbelang.

Welk is de Drift die 't meeste goed en kwaad doet? . . . Eerzugt.

Wat maakt ons 't meest gelukkig? . . . Vernoeving.

Wat maakt ons 't meest bemind? . . . Deugd.

Wanneer kent men een opregt Vriend 't best? . . . In nood.

Schud twee of drie van deze vyf Kaarten door een, volgens 't geen geleerd word by de Samenvoeging der Getallen, zoodanig dat zy in uwe hand in dezelfde order zyn, als zy op het Tafereel geteekend staan.

Geef

Geef vervolgens te trekken eene of twee van deze Vraagen, doende opmerken dat het die zyn, welken men gekozen heeft; geef dezelve te kennen aan den Persoon, die agter het Beschot is, door eenig teeken, waar omtrent gy met hem afgesproken zyt. Gun hem den tyd om het Antwoord te voorschyn te doen komen, en laat dan iemand door den Kyker zien, die 'er dan het Antwoord op die Vraag duidelyk lezen zal.

IEMANT
LEEST
HET ANT-
WOORD OP
EENE OF
MEER
VOORGE-
STELDE
VRAAG-
GEN.

O P M E R K I N G.

*De verborgen Persoon behoort kundig en oplettend te zyn, zoo om ter regter tyd de verschillende bordpapiere beweegbaare Kringen inden Kyker te leggen, wanneer men meer dan eene Vermaaklykheid doet, als om de Naalde, die de Sleë leidt, nauwkeurig te beweegen en net op de vereischte Verdeeling te zetten. Om zyn gebeugen te hulp te komen, kan men hem de order opgeeven, in welke men de ver-
schil-*

IEMANT
LEEST
HET ANT-
WOORD OP
EENE OF
MEER
VOORGE-
STELDE
VRAA-
GEN.

*schillende Konstjes, waar in by mede-
werken moet, doen zal; van deze naauw-
keurigheid hangt de aangenaame verwon-
dering af, welke de verscheidenheid der
Konstjes, die deze Kyker voortbrengt,
wiens geheim niet ligt te doorgronden is,
aan de Aanschouwers verschaft.*

DE
ONBEGRYPELYKE
WYZER.

SAMENSTEL.

Neem een klein vierkant Plankje van 4 duimen vierkant, staande op vier kleine vierkante Pootjes van 3 linien hoogte; teeken 'er een Wyzer op, dien gy verdeelen moet in tien gelyke deelen, en schryf in deze Verdeelingen de Cyfferletters 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0; in dezelfde order als de tweede Figuur DE ONBEGRYPELYKE WYZER. PL. XIX. aanwyft, alwaar gy ziet dat de lyn AB, die aan de twee zyden van dit Plankje of Wyzer evenwydig is, in twee verdeelt de Verdeelingen, waar in geplaatst zyn de Cyfferletters 1 en 6.

Plaats eene Spil in 't middelpunt van dezen Wyzer, en voorzie U van eene
I. DEEL. X aan-

DE ONBE- aangestrekene Naalde van eene behoort-
GRUPELY- lyke grootte.
KE WY-
ZER.

UITWERKING.

Als de Perfoon, die agter het Befchot is, de Naalde, welke aan het Koord, dat de magnetifche Sleé van binnen in de Tafel voorttrekt, vast is, op eene van de tien Cyfferletters plaatst, die in de derde Kolom van het Tafereel staan, zal de aangestreken Naalde, op de Spil van den Wyzer gezet, dien zelfden Cyfferletters aanwyzen, doordien de bekrachtigde Staaf, welke in de Sleé befloten is, zig als dan geplaatst vind onder dien Wyzer in de rigting, welke de Naalde hebben moet om op dien Cyfferletter stil te houden.

TWEE-EN VEERTIGSTE
VERMAAKLYKHEID.

*Door de Naalde van den onbegrypelyken
Wyzer te laten aanwyzzen de Getallen,
die twee Perfoonen gekozen hebben, hoe-
veel zy maaken als zy samengeteld
worden, of welk Getal zy voortbren-
gen als zy met elkanderen vermeenig-
vuldigd worden.*

Bedien U hier toe van de kleine Zak, DE ONBE-
GRYP-
LY-
KE WY-
ZER WYST
AAN DE
GETAL-
LEND OOR
TWE
PERSOO-
NEN GE-
KOZEN,
HUNNE
SOM EN
HUN BE-
LOOP.
die by de derde Vermaaklykheid
beschreven is; leg in haare eerste Ver-
deeling de Getallen van 1 tot 10, en
in ieder der drie anderen zoodanige Ge-
tallen als gy wilt (by voorbeeld) 3, 7
en 8; dat is te zeggen alle gelyke Cyf-
ferletters in iedere Verdeeling. Wan-
neer gy dan van te vooren met hem,
die agter het Beschot is, afgesproken

DE ONBE-
GRYPPELY-
KE WY-
ZER WYST
AAN DE
GETAL-
LEN DOOR
TWE
PERSOO-
NEN GE-
KOZEN,
HUNNE
SOM EN
HUN BE-
LOOP.

zyt, zoo laat van die laatste Getallen trekken; en vraag dan aan die twee Perfoonen die getrokken hebben (veronderstel 5 en 7) of zy begeeren, dat de Naalde op den Wyzer ieder Getal afzonderlyk, of wel de Som van beide de Getallen by een gevoegd, of ook hun Beloop als zy met elkander vermeenigvuldigd worden, aanwyze.

Zoo zy begeeren, dat de Naalde agtervolglyk aanwyze de twee Getallen, moet de verborgen Perfoon de Naalde op het Tafereel zetten op het Getal 5; en als men begrypt dat hy zulks gedaan heeft, plaatst men de Naalde op de Spil, en zy wyft dat Getal aan; dan neemt men dezelve terftond weg, en de verborgen Perfoon leidt vervolgens de Naalde, die aan het Koord vast is, op 't Getal 7, waarna men de aangestreken Naalde weder op den Wyzer zet; men doet dezelve draaijen, en zy zal het Getal 7 aanwyzen.

Indien de Perfoonen begeeren, dat de Naalde de Som der twee Getallen aanwyze,

wyze, moet de verborgen Persoon de Naalde op het Tafereel leiden op het Getal 1, en vervolgens op 2, welken naaft een gezet 12 maaken.

Wanneer zy begeeren, dat de Naalde aanwyze het Beloop der beide Getallen met elkanderen vermeenigvuldigd, moet hy de Naalde brengen op het Getal 2, en daarna op 5, welken naaft een gezet 35 maaken.

DE ONBERYPERY-
KE WYZER WYST
AAN DE
GETALLEN DOOR
TWEË
PERSOONEN GE-
KOZEN,
HUNNE
SOM EN
HUN BE-
LOOP.

OPMERKING.

Men moet wel opletten om de aangestrekene Naalde juist dan van haare Spil af te neemen, zoodra als zy een Getal aangewezen heeft; want zonder dat zou de beweeging van de Sleé dezelve doen draaijen, en in 't algemeen, vermits de aangestrekene Naalde zig terstond rigt naar den stand van de Staaf, moet men dezelve, als men haar op haare Spil zet, terstond rond draaijen; deze Opmerking is noodzaakelyk by alle de Vermaaklykheden, om welke te doen men zig van Wyzers en aangestrekene Naaldens bedient.

DRIE-EN-VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

D E

[G E L E E R D E

V L I E G .

DE GE-
LEDRE
VLIËG.PL. XIX.
Fig. 3.

Laat eene vierkante Doos maaken van zes of zeven duimen vierkant, en éénen duim hoogte; plaats eene Spil in haar middelpunt, en voorzie U van eene aangestrekene Naalde L van drie en eenen halven duim lengte, aan wier eene end, daar zy bekragtigd is, een klein, zeer fyn en gebogen Yzerdraad zyn moet, 't welk zelfs met de Naalde een Stuk moet uitmaaken, en waar van de Punt als een Haakje dient te wezen, om 'er een leevende Vlieg aan te kunnen

nen

nen haaken *; daarenboven moet die Naalde aan 't eene eind een weinig zwaarder wezen om, wanneer 'er de Vlieg aan vast is, in evenwigt te zyn.

DE GR-
LEERDE
VLEEG.

Teeken op een vierkant Bordpapier, dat in de Doos kan, den Wyzer A. B. C. van drie en een halven duim middellyn binnenwerks, en doorlugtig van binnen; plaats hem in de Doos op vier of vyf linien afstand van den bodem, deel denzelven in tien gelyke deelen, op dezelfde wyze als de Wyzer van de voorgaande Vermaaklykheid.

Schryf in iedere van deze Verdeelingen eene van de Letters A. E. I. O. U. C. L. N. R. T. in dezelfde order als zy in de Figuur staan.

Zet op deze Doos een Glas, vyf of zes linien boven dien Wyzer, en bedek het zelve van boven met een papieren

Kring

* Men kan 'er een van Emaus (*Email*) maaken, die naar eene leevendige Vlieg gelykt, 't welk veel gemakkeliker en gereeder zyn zal.

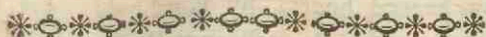
DE GE-
LEERDE
VLIËG.

Kring C, van eene genoegsaame grootte, om de aangestreeken Naalde te verbergen, en 'er niets van te laten zien dan het eind, daar de Vlieg aan vast is; Schilder zelfs 't een of ander op dat Papier, 't welk op deze Vermaaklykheid zinspeelt, om niet te doen denken, dat die papie-
re Kring 'er op gelegd is om de aange-
streeken Naalde, welke in de Doos bevat is, te verbergen.

UITWERKING.

Als deze Doos op de magnetische Tafel in S geplaatst is, zal de Naalde, aan wier end de Vlieg vast is, volgens haar Samenstel, zig plaatsen in de rigting van de Staaf, welke bevat is in die Verdeeling van de Sleë, die zig dan op die plaats bevindt, en gevolglyk zal de Vlieg zig stil houden en aanwyzen de Letter, op welke de verborgen Persoon zal geplaatst hebben de Naalde, die langs het Tafereel bewogen word, op welk die Letters in dezelfde order als op den Wyzer geschreven staan.

V E R-

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE.

Om dat Konstje te doen, moet men ^{KONST-} ^{STUKJE} zich bedienen van de volgende Tafel, en op vierentwintig Kaarten schryven de vierentwintig Vraagen, die dezelve bevat; en deze Vraagen moet men schikken indiervoegen, dat zy, nadat men dezelve op de manier, die in het tweede Deel van dit Werk, over de Samenvoegingen der Getallen handelende aangewezen word, zig dan geschikt vinden in die order als zy in de volgende Tafel gezet zyn.

Als de Kaarten doorgeschied zyn, legt men het Spel op de Tafel, en men vraagt aan iemand van 't Gezelschap, op welk Getal hy begeert dat de Vraag zy (in de order in welke de Kaarten zig dan bevinden) waar op de Vlieg van Letter tot Letter het Antwoord geeven zal: als

X 5

hy

KONST-
STUKJE.

hy gezegd heeft, by voorbeeld, het Getal 19, zal de verborgen Persoon, die een Afchrift van deze Tafel voor zig heeft (door middel van de verschillende stellingen, die hy geeft aan de Naalde op de Letters, welken in de eerste Kolom van het Tafereel staan) de Vlieg agtervolglyk doen stil staan op die, welken het Woord *Turin* uitmaaken; dat dan het Antwoord zyn zal op de Vraag, *welk is de Hoofdstad van Piemont*; 't welk men dan doet zien dat overeenkomt met het geen men gevraagd heeft, als men de Kaarten telt tot de negentiende, op welke die Vraag geschreven staat.

T A F E L

Van vierentwintig Antwoorden, welken kunnen voortgebracht worden door de tien Letters, die op het Tafereel en op den Wyzer, die in de bovengemelde Doos is, geschreven staan.

ORDER	VRAAGEN	ANTWOOR- DEN.
<i>Der Kaarten, nadat zy door- geschied zyn.</i>	<i>Behoorende tot de Nom- mers hier nevens geplaatst.</i>	
1.	't Geen men kennen moet om geleerd te worden.	Taalens.
2.	't Geen op Arbeid staat.	Loon.
3.	De wyfte Romein.	Cato.
4.	Een Beroemd Schipper.	Caron.
5.	Een wreede Keyfer.	Nero.
6.	De grootfte Redenaar.	Cicero.
7.	Een schaadelyk Dier.	Een Rot.
8.	De schoonste Bloem.	Een Leli.
9.	Een Liedlyk ruikende Bloem.	Een Roos.
10.	't Huis van Diogenes.	Een Ton.

ORDER

ORDER.	VRAAGEN.	ANTWOOR- DEN.
11.	't Speeltuig van Huig de Groot.	Een Tol.
12.	De nuttigste Verw.	Int.
13.	't Gewoone Handwerk der Vrouwen.	Naaijen.
14.	Een bewys van Droefheid en Blydfchap.	Traanen.
15.]	't Nuttigste deel van een Schip.	Een Roer.
16.	De volmaakfte Figuur.	Een Ront.
17.	Cieraad voor Vrouwen.	Linten.
18.	Een nuttig Meubel voor Tabakrookers.	Tintel.
19.	De Hoofdstad van Piemont.	Turin.
20.	Een Vrugt die door zyn Sap beroemd is.	Een Citroen.
21.	De oudfte en gemeenfte Huisraad van den Godsdienst.	Een Altaar.
22.	't Geen 't meest bejaagd word.	Eer.
23.	De gevaarlykfte Gemoedsdrift.	Toorn.
24.	't Geen men zelden vindt.	Trouw.

ANDER

A N D E R

V E R M A A K L Y K

K O N S T S T U K J E,

Men kan met deze Vlieg veele andere Konstjes doen, het zy met ^{KONST-} ^{STUKJE,} verscheide Raadfels uit te geeven, welken zy raaden zal, het zy in de plaats van den Wyzer, welke in de Doos is, en waarop de bovengedagte tien Letters staan, Getallen of Kaarten te zetten *. Edog men zal 'er hier geene andere voorbeelden van geeven, om niet in onnoodige herhaalingen te komen, en een ieder kan 'er zoodanige maa-

* Men begrypt ook ligtelyk dat men met de hier gebruikte Letters of met anderen, die men 'er voor in plaats neemt, andere Antwoorden vinden kan.

KONST-
STUKJE.

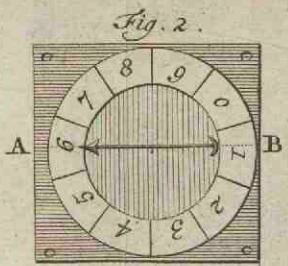
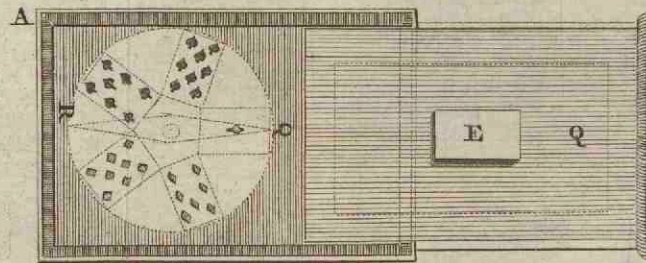
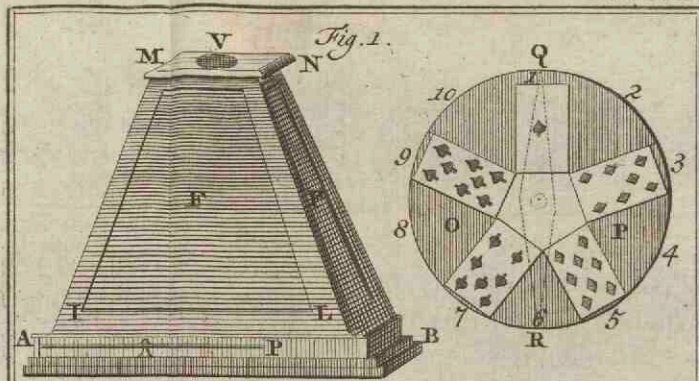
maaken als hy 't aangenaamste oordeelen zal.

OPMERKING.

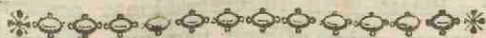
De Nummers van de bovenstaande Tafel moeten niet op de Kaarten geschreven worden, men moet 'er alleen de Vraagen op zetten.

VIER.

VIER-EN-VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

D E

K L E I N E

J A A G E R.

SAMENSTEL.

Laat een kleine, houte, bordpapiere DE KLEI-
NE JAA-
GER.
Doos maaken, van vyf duimen vierkant, sluitende gelyk eene Snuifdoos, dog zonder Scharnieren, zyn onderste gedeelte éénen duim diep, en zyn bovenste maar éénen halven duim. Neem in acht om 'er met de uiterste netheid en naauwkeurigheid aan te voegen de verschillende werktuigelyke Stukken, die hier volgen.

PL. XX,
Fig. 1.

Plaats

DE KLEI-
NE JAA-
GER.

Plaats eerst in deze Doos, op een halven duim afstand van zyn Bodem, het Plankje A B, dat beweegbaar is op zynen As geplaatst in C, en stel onder dit zelfde Plankje de Veer R, die het zelve moet kunnen ondersteunen en styf genoeg drukken tegen vier houten Regels D. D. D. D. die hellende zyn gesneden, en van binnen tegen de zyden van de Doos geplaatst. Plaats aan twee zyden van de Doos een koperen Ring I met zynen Kram, welke aan de zyde A van het Plankje in de Doos zelve vast zyn moet, en aan de zyde B in het Plankje, opdat, als men dien Ring neerhaalt, het Plankje ook neêrgaan zou.

Maak aan dezelfde zyde van de Doos B eene Sleuf of Goot C (zie het *Profil* 'er van in de tweede Figuur, dezelfde Plaat) die zig uitstrekt tot onder de Doos, daar eene naauwe opening E zyn moet, groot genoeg egter om een klein Stuk Geld door te laten.

Dit Samenstel is dusdanig gemaakt,
op

opdat, wanneer men een klein Stuk-^{DE KLEY-}
 Geld in de Doos gelegd heeft, en op ^{NE JAA-}
 den beweegbaaren Ring drukt, en de ^{GER.}
 Doos laat overhellen, hetzelve terstond
 in die Sleuf zou kunnen vallen, voortgly-
 den en door die onderste opening van de
 Doos uitkomen, indiervoegen, dat men
 het, als men het Konststukje in 't werk
 stelt, in de hand zou kunnen vangen.

Eene van de zyde van de Hals van de-
 ze Doos, waar op het Dekfel sluit, moet
 in het midden één of twee linien hoo-
 ger zyn dan de drie anderen; ten einde
 te kunnen ligten of laten vallen eene
 van de vier Luikjes of Valdeurtjes, die in
 dat Dekfel zyn, zoo als verklaard zal
 worden.

Maak van binnen in het Dekfel vier ^{Fig. 34}
 Luikjes, A. B. C. D, die alle op hunne
 As in S beweegbaar zyn moeten, en ieder
 moeten leunen tegen den bodem van het
 Dekfel, door middel van hunne Veeren
 R, welken tusschen die Luikjes en het
 onderste van het Dekfel moeten verbor-
 gen zyn.

DE KLEI-
NE JAA-
GER.

Alle de stukken, die van binnen op den grond en boven in deze Doos zyn, moeten met Stof gevoerd wezen, en zelfs; daar het noodig is bekleed met een klein smal Lintje, om het werktuigelyke 'er van te vermommen. Schik eindelyk alles indiervoegen, dat het schyne dat deze binnenste gedaante alleen voor sieraad 'er aan gegeven is; neem ook in acht dat, nadien men aan eene zyde van den Hals van deze Doos een weinig meer hoogte gegeven heeft, om naar verkiezing dat der vier Luikjes te doen openen, 't welk men oordeelen zal te behooren, deze Doos om dezelfde reden van alle kanten ook naauwkeurig sluiten moet.

Maak boven op het Dekfel van deze Doos eene Sleuf zoo geplaatst als aangewezen word, en leg 'er eene bekragtigde Staaf T. V. in, die gelyk by de voorgige Vermaaklykheden vermomd zyn moet.

Fig. 4.

Neem eene tweede vierkante Doos M, met Scharnieren opengaande, en van de-

dezelfde grootte als de voorgaande, in DE KLEI-
NE JAA-
GER. welkers middelpunt eene Spil zyn moet, waar op een bordpapiere Kring L moet gezet worden, op welken drie Beestjes geteekend zyn, een Haas, by voorbeeld, en twee Vogels. Bedek het bovenste binnengedeelte van deze Doos met een Bordpapier, waar op gy een kleine Jaager schilderen moet, die gereed is om zyn Snaphaan af te schieten; snyd de plaats A uit, op dat men 'er doorheen Fig. 5. zou kunnen zien de drie verschillende Beestjes, welken op den Bordpapieren Kring, die 'er in besloten is, geteekend zyn.

Voorzie U nog van drie kleine Bordpapiertjes, op welken die zelfde Beestjes geteekend en doorgesneden zyn, dog een weinig grooter dan die op den Bordpapieren Kring; en ieder van hen moet kunnen leggen tusschen het bovenste van het Dekfel van de eerste Doos, en een der vier Luikjes, volgens de order in de derde Figuur aangewezen.

UITWERKING.

DE KLEI-
NE JAA-
GER.

Als men een Stuk-Geld in de eerste Doos gelegd hebbende, den Ring neerhaalt, en de Doos hellen laat, zal het zelve in de Sleuf vallen, en men zal het zeer gemakkelyk in de hand vangen en verbergen kunnen, zonder dat iemand het bemerkte.

Zoo men het Dekfel op deze Doos zet, zal die zyde van den Hals van deze Doos, welke een weinig hooger is dan de anderen, het Luikje, waar op het steunt, neerdrukken, en dus het kleine Beestje, dat op het Bordpapier, 't welk onder dat Luikje legt, geschildert is, in de Doos doen vallen, en dit is het 't geen gy zoekt door het Dekfel op de eene of andere wyze op de Doos te zetten, en dezelve te sluiten.

Nadien nu de Bordpapieren Kring, die in de tweede Doos bevat is (wanneer men dezelve naauwkeurig op de

eerste gezet heeft) eene verschillende DE KLEI-
NE JAA-
GER. rigting aanneemt met betrekkinge tot die, welke men gegeven heeft aan het Dekfel, waar in de Staaf besloten is, zal men door de opening, die in het Bordpapier, 't welk deze tweede Doos bedekt, gemaakt is, noodzaakelyk zien het Beestje, dat op het Bordpapier geteekend is, en dat gelyk zal zyn aan 't geene in de eerste Doos gevallen is.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

Gy moet eerst den Persoon, met KONST-
STUKJE. wien gy het Konstje doen wilt, onderrigten, dat 'er in de tweede Doos een kleine zeer behendige Jaager is, die 't Wild, dat men begeert, schiet en hetzelve doodt; dat hy zulk of een ander Dier, (van die drie naamelyk wel-

KONST-
STUKJE.

ken in de Doos zyn) verkiezen kan; zoodra hy 't Wild, dat hem behaagt, verkozen heeft, geeft gy hem de eerste Doos, hem gelastende van 'er een Stuk-Geld in te doen, onder voorwendsel, dat de kleine Jaager ten minsten voor zyn Kruid en Lood schadeloos moet gesteld worden; daarna sluit gy de Doos zoo als behoort, om het verkozen Wild in de Doos te doen vallen; vervolgens drukt gy op den Ring en houdt de Doos hellende om het Stuk-Geld te doen glyden in de hand door de opening, die onder deze Doos is; dit gedaan hebbende, zet gy op dezelve de tweede Doos, in acht neemende van dezelve te plaatsen in eene behoorlyke rigting met betrekkinge tot de Poolen van de bekragtigde Staaf, welke in het bovenste van de eerste Doos bevat is; een oogenblik daarna laat gy hem zien dat de Jaager mikt en aanlegt, en gereed is om het Wild dat men verkozen heeft dood te schieten; vervolgens sluit gy deze eerste Doos en opent
de

Fig. 1.

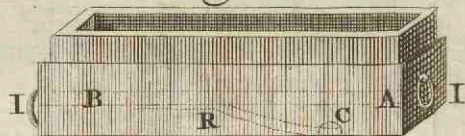

Fig. 2.

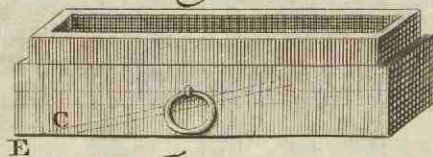

Fig. 3.

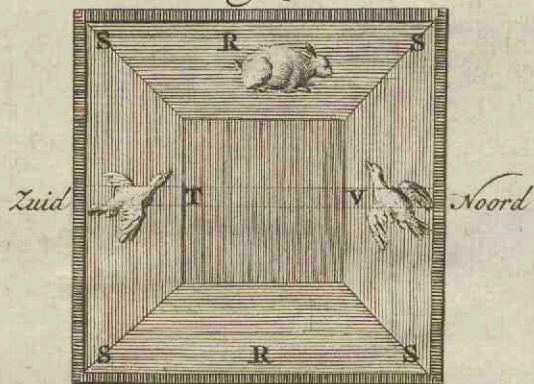

Fig. 4.

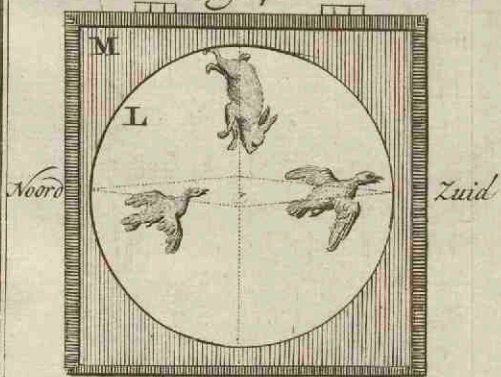
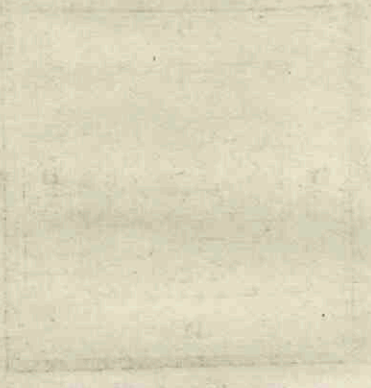

Fig. 5.

de tweede, en gy laat hem het gedoode
 Wild zien op de plaats daar hy het Stuk-^{KONST-}
 Geld gelegd heeft. ^{STUKJE,}

Dit Konstje is zeer aangenaam om uit
 te voeren, en te gelyk zeer gemakke-
 lyk, vooral zoo de Toefsel wel gemaakt
 is, zoo dat men 'er niet in misfen
 kan.

VYF-EN-VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE ONBEGRYPELYKE

ONTDEKKING.

*Wanneer iemand geheimelyk naar zyn goe-
vinden geschikt heeft de agt Woorden,
waar uit het Latynsche Vers bestaat:
tot tibi sunt dotes, quot Coeli Sidera
Virgo, welken, door de verschillende
soorten van verzettingen, die zy onder-
gaan kunnen, 40320 verschillende Ver-
sen kunnen maaken; hem dezelve op te
noemen in die order, die by geheimelyk
verkozen heeft.*

DE ONBE-
GRYPFLY-
KE ONT-
DEKKING.

Neem eene Doos met Scharnieren slui-
tende, van agt duimen lengte, drie
breedte en zes linien hoogte; verder
Pl. XXI. agt kleine Blaadjes vier of vyf linien
Fig. I. dik,

dik, twee duimen lang en anderhalven duim breed, welken naast elkanderen in deze Doos gelegd zynde, het binnenste derzelve geheel en naauwkeurig vullen moeten; maak in ieder Blaadje eene Sleuf, zoo als in de Figuur aange-
wezen word, en leg in ieder derzelve een bekragtigd klein staal Staafje, en waar van de Poolen geschikt zyn zoo als zy daar geteekend staan.

DE ONBE-
GRYPPELY-
KE ONT-
DEKKING.

Na die Staafjes bedekt en verborgen te hebben, en zonder hunne order eenigzins te veranderen, zoo schryf op ieder Blaadje een der agt Woorden van het Vers: *Tot tibi sunt dotes quot Coeli Side-
ra Virgo.*

Schryf vervolgens op een zeer dun Plankje van dezelfde grootte als de Doos de agt Kringen A. B. C. D. E. F. G. H, waar van de middelpunten vallen moeten regt op die van de agt Blaadjes, welken in de Doos besloten zyn, als dit P ankje op haar Deckfel geplaatst is; verdeel ieder derzelve in agt gelyken deelen, zoo als de Figuur aanwyft, en schryf

Fig 2.

Y 5

in

DE ONBE- in hunne Verdeeling de agt Woorden
 GRYPELY- van het bovengemelde Latynsche Vers,
 KE ONT- naauwkeurig in acht neemende de order,
 DEKKING. welke de Figuur aanwyft, ten einde,
 wanneer dat Plankje boven op deze
 Doos gezet is, de agt aangestrekene
 Naaldens, die op ieder der Spillen, wel-
 ken gy in 't middelpunt van die Krin-
 gen zetten moet, geplaatst zyn moeten,
 zig zoude rigten op de Woorden, die
 gelyk zyn aan die, welken op de Blaad-
 jes, die in de Doos gelegd zyn, gefchre-
 ven staan en'er mede overeenkomen;
 zoodanig dat men door middel derzelven
 het famenftel en de order, die men aan
 die Woorden kan gegeven hebben,
 ontdekken kan.

Leg over dit Blad een Glas, om te
 beletten dat de Naaldens van hunne
 Spillen afgaan, even als men gewoon
 is te doen voor de Naaldens van Kom-
 paffen.

Rigt op dit Blad op 4 glazen Stuk-
 ken I. L. M. N, welken aan dit foort
 van Kyker de gedaante geeven van eene

ge-

geknotte *Pyramide*, van agt duimen hoog-
 te; bedek dezelve van boven met een
 Glas, of, 't geen nog beter is, leg 'er
 twee Oogglazen O O op van agt dui-
 men Brandpunt, en een halven duim
 afstandig van elkanderen; laten de vier
 glazen Stukken, welken de zyde van
 dezen Kyker uitmaaken van binnen met
 zeer dun papier beplakt zyn, om 'er het
 licht van binnen in door te laten, en
 te gelyk te beletten dat de Aanschou-
 wers kunnen zien de Wyzers, welken
 op dit Plankje staan.

DE ONBE-
 GRYPELY-
 KE ONT-
 DIEKING.

UITWERKING.

In welke order men in de Doos ge-
 plaatst heeft de Blaadjes, op welken de
 agt bovengemelde Woorden geschre-
 ven staan, en gevolglyk op wat wyze
 men dat Latynsche Vers uitgedrukt
 heeft, zoo men, de Doos gesloten zyn-
 de, dat soort van Kyker naauwkeurig
 boven op het Dekfel derzelve plaatst,
 zal ieder der Naaldens op die agt Wy-
 zers

DE ONBE-
GRYPELY-
KE ONT-
DEKKING.

zers aanwyzen de agt Woorden zooda-
nig als zy geschikt staan op de Blaad-
jes, welken zig regt onder ieder dier
Wyzers bevinden; en het zal zeer ge-
makkelyk zyn, als men in dezen Kyker
ziet, zeer vaardig dat Vers te leezen,
zo danig als het samengefeld en in die
Doos gelegd is, en dat zal altyd gebeu-
ren niettegenstaande het groot getal van
Samenvoegingen en Verzettingen, wel-
ken hetzelfde ondergaan kan.

V E R M A A K L Y K

K O N S T S T U K J E,

KONST-
STUKJE.

Men geeft de Doos en de agt Blaad-
jes aan iemant van 't Gezelschap;
men doet hem opmerken de groote
meenigte van Veranderingen, die men
'er door hen te verschikken mede doen
kan; men laat hem de keus van hen ge-
heimelyk te leggen in die order welke
hy goedvindt, men gelast hem de Doos
wel

wel te fluiten, een Blad papier te neemen, daar die Doos naauwkeurig mede te omwinden, en 'er zyn Zegel op te zetten, zoodanig dat men dezelve niet kan openen zonder dat het gezien worde; men brengt vervolgens de Doos in eene nabyzynde plaats, lettende op de zyde daar zy open gaat, om 'er den Kyker niet in een verkeerden zin op te zetten; daarna leeft men het Vers, dat men van buiten onthouden moet om het voor dien Persoon te kunnen opzeggen, wanneer men hem terstont de Doos in handen stelt in dien staat, waar in men dezelve ontfangen heeft.

Deze Vermaaklykheid, waar van de uitwerking dezelfde is als die van de Doos met Getallen, beschreven by de zestiende Vermaaklykheid van dit Werk, heeft een groot voordeel boven deze; in de Doos met Getallen, kan iemand, die wat weet, zeer gemakkelyk ontdekken door wat middel men de Cyffers, die in de eerste Doos gesloten zyn, in de tweede ziet verschynen, maar in deze

KONST-
STUKJE. ze is het zeer moeiljelyk dat geene te kennen, waar van men zig bedient om dat Vers zoo als het 'er in gelegd is, op te noemen; de groote samenvoeging van agt Woorden, waar uit het bestaat, vergroot ook merkelyk de verwondering, en ik geloof, dat dit Konstje in zyn soort het verwonderlykste is, dat men kan in het werk stellen. *

O P M E R K I N G.

Indien die Lieden, welken in 't openbaar verscheide in de daad aardige Konststukjes met den Zeilstein vertoond hebben, en die men ook algemeen bewonderd heeft, dit Konstje gedaan hadden, zoude zy zekerlyk nog grooter verwondering verwekt hebben, en men zou zeer veel moeite gehad hebben

* Ik heb met dit Konstje verwondering in Lieden verwekt, welken een gedeelte der Magnetische Vermaaklykheden die men in 't openbaar vertoond heeft, kende, en die 'er de oorzaaken van vry gemakkelyk begrepen hadden.

Fig. 1.

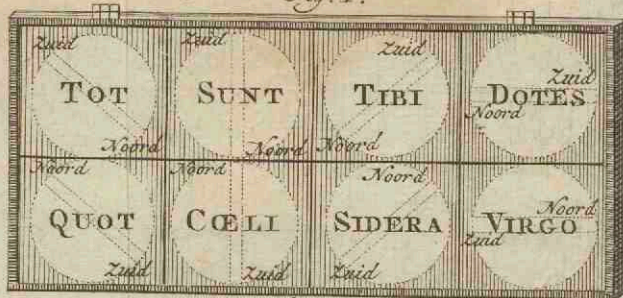

Fig. 2.

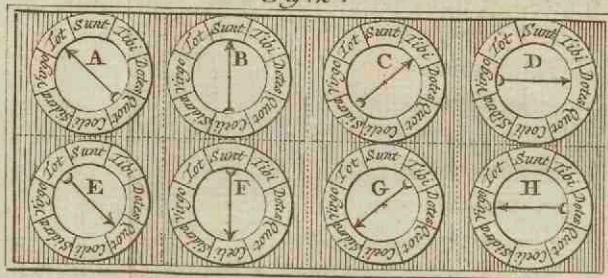
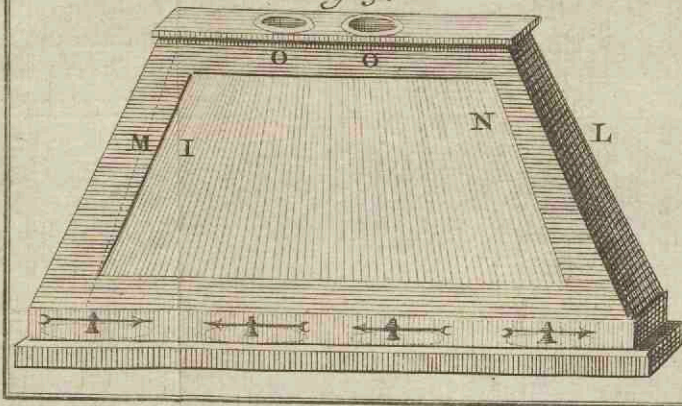

Fig. 3.

1890	1891	1892	1893
1894	1895	1896	1897

1898	1899	1900	1901
1902	1903	1904	1905

1906	1907	1908	1909
1910	1911	1912	1913

The first part of the document
 describes the general principles
 of the system and the
 various methods of
 calculation. It is
 divided into several
 sections, each dealing
 with a different aspect
 of the subject. The
 first section discusses
 the basic concepts and
 the second section
 deals with the more
 advanced topics. The
 third section is devoted
 to the practical
 application of the
 system and the fourth
 section contains the
 conclusions.

The second part of the document
 contains a detailed
 description of the
 various methods of
 calculation. It is
 divided into several
 sections, each dealing
 with a different aspect
 of the subject. The
 first section discusses
 the basic concepts and
 the second section
 deals with the more
 advanced topics. The
 third section is devoted
 to the practical
 application of the
 system and the fourth
 section contains the
 conclusions.

The third part of the document
 contains a detailed
 description of the
 various methods of
 calculation. It is
 divided into several
 sections, each dealing
 with a different aspect
 of the subject. The
 first section discusses
 the basic concepts and
 the second section
 deals with the more
 advanced topics. The
 third section is devoted
 to the practical
 application of the
 system and the fourth
 section contains the
 conclusions.

hebben om 'er de oorzaak van uit te vin- KONST.
 den, vooral zoo men te gelyk geene andere STUKJE.
 Konstjes in 't werk gesteld hadden, die 'er
 te zeer mede overeenkomen; ik hoop dat
 men uit deze intusschen zien zal, dat 'er niets
 is waar over men zig behoeft te verwonde-
 ren, vermits de kleinste dingen in schyn
 wonderen en begoochelingen kunnen voort-
 brengen, welken in eene minder verlichte
 Eeuw zekere Menschen zouden hebben kunnen
 doen gelooven, dat zy, die dezelve deden,
 bovennatuurlyke Gaaven bezaten.

In plaats derhalven van zig over die soor-
 ten van Mirakelen te verwonderen, be-
 behoort men, zoodra men van de eerste verwon-
 dering, die zy verwekken, terug gekomen
 is, zonder eenigen twyffel vaststellen, dat
 zy, onder welke vermomming zy ons ook
 vertoond worden, nogthans door louter na-
 tuurlyke en dikwyls zeer eenvoudige uit-
 werksels voortgebracht worden, en gevolg-
 lyk zig toeleggen om 'er de oorzaken van
 te ontdekken.

ZES-EN-VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE

TOVER-SPIEGEL.

SAMENSTEL.

DE TO-
VER-
SPIEGEL.PL. XXII.
Fig. 1.

Fig. 2.

Laat maaken eene Doos of Voetsluk AB, waar van het Dekfel by wyze van eene Schuif aan de zyde A kan uitgehaald worden; van binnen moet dezelve 9 duimen lang, zes breed, en agt linien diep zyn; plaats in 't midden van deze Doos en op drie duimen afstand van de zyde A eene Spil, en zet op dezelve een bordpapieren Kring M, waar in eene wel aangestrecken Naalde moet besloten zyn.

Deel

Deel dezen Kring in vier gelyke Deelen, en teeken 'er in 't klein op drie Kaarten, die, met betrekkinge tot de Poolen van de aangestrekene Naalde, zoodanig geschikt zyn, als de Figuur aanwyft.

DE TO-
VER-
SPIEGEL.

Maak in het Dekfel of de Schuif van deze Doos een vierkant Gat L van anderhalven duim middellyns, en zet 'er op een vierkant Toorentje C D, bestaande uit vier Glazen-Stukken, welken van binnen met zeer dun papier beplakt zyn.

Zet op deze vier dus vereenigde Glazen den Kyker E F, van omtrent anderhalven duim middellyns, en van zes duimen lengte; laat dezelve aan het end G open zyn; en laat 'er van binnen in gezet worden een klein hellend Spiegel-tie M, op dat men, het oog geplaatst zynde in G, zou kunnen zien het gedeelte van den bordpapieren Kring, in de Doos besloten, dat zig bevindt onder de opening L van het Dekfel; plaats in het end F van dezen Kyker een Oog-

I. DEEL.

Z

glas,

DE TO- glas, waar van het Brandpunt moet ge-
 VER- lyk zyn aan den afstand GL en GM ,
 SPIEGEL. en in het andere end E , een ander ge-
 woon Glas.

Plaats op het Dekfel nog een Spiegel *
 T , die slegts 3 duimen middellyns heeft,
 en op een Voet staat, op eenen zeer
 kleinen afstand van het end E van den
 Kyker.

Fig. 3. Voorzie U verder van eene Doos A .
 $B. C. D$, met Scharnieren sluitende,
 van dezelfde grootte als de eerste Doos,
 en van drie Blaadjes, die 'er in leggen
 en 'er altoos in denzelfden stand in ge-
 plaatst kunnen worden; in ieder dezer
 drie Blaadjes moet eene bekrachtigde Staaf
 besloten zyn, zoo als de Figuren aan-
 wyzen; ook moet men op deze Blaadjes
 plakken drie Kaarten, dezelfde naame-
 lyk

* Deze Spiegel word hier alleen voor de
 leus gezet, en om een denkbeeld te geeven,
 dat men in dien Spiegel het voorwerp ziet,
 't welk in de Doos door het Gat L gezien
 word.

lyk als die op de bordpapieren Kring ge-
 teekend staan, alles met betrekkinge tot
 den stand der bekrachtigde Staaven, wel-
 ken tot de samenstelling van dit Stuk
 dienen, en volgens de beginselen in het
 beloop van dit Werk gelegd.

DE TO-
 VER-
 SPIEGEL.
 Fig. 2.

UITWERKING.

Als men een van de Blaadjes in deze
 tweede Doos legt, en 'er dan de eerste
 Doos opzet, waar op de Spiegel en
 Kyker staan, zal de bordpapiere Kring,
 in deze eerste Doos besloten, zig rig-
 ten naar den stand der Staaf, welke
 in dat Blaadje is, en vertoonen aan de
 opening L van het Dekfel, de gelykvor-
 mige Kaart, die op dien bordpapieren
 Kring geteekend is; indien men dan
 door den Kyker ziet aan het end E, zal
 men die Kaart ontdekken, en zy zal
 schynen in den Spiegel T gezien te wor-
 den, schoon zy wezenlyk is in de Doos
 of het Voetstuk onder de opening L.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

KONST-
STUKJE.

Men laat iemand van 't Gezelschap een van de Blaadjes uitkiezen, gelaftende hem hetzelfde geheimelyk in de tweede Doos te leggen, men zet 'er vervolgens de eerste Doos met den Kyker op, en een oogenblik daarna zegt men aan dezen Perfoon, dat hy door den Kyker in den Spiegel zien moet, en hy zal 'er die Kaart ontdekken.

OPMERKING.

Men kan nog een vierde Blaadje hebben, waar op niets geschilderd is, en waar in eene bekrachtigde Staaf besloten is, ten einde (voor dat men dat Konstje doet) te kunnen doen zien, dat men nog niets in den Spiegel ontdekke; men begrypt dat men dan dat vierde Blaadje in de tweede Doos moet

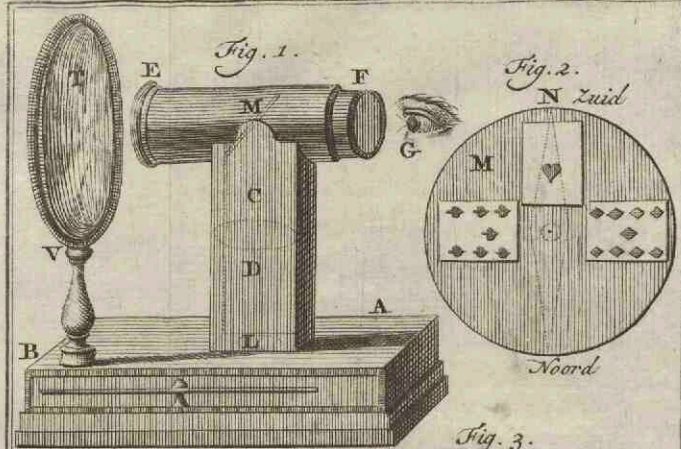
moet gelegd hebben, en dat men, gelyk in
 dit Konstje, de twee Doofen op elkanderen KONST-
 STUKJE.
 zetten moet.

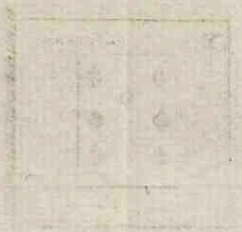
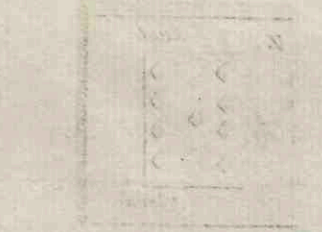
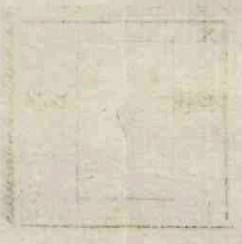
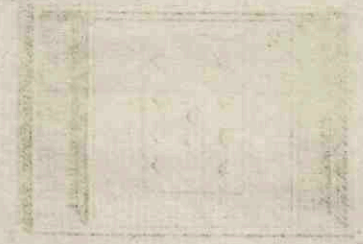
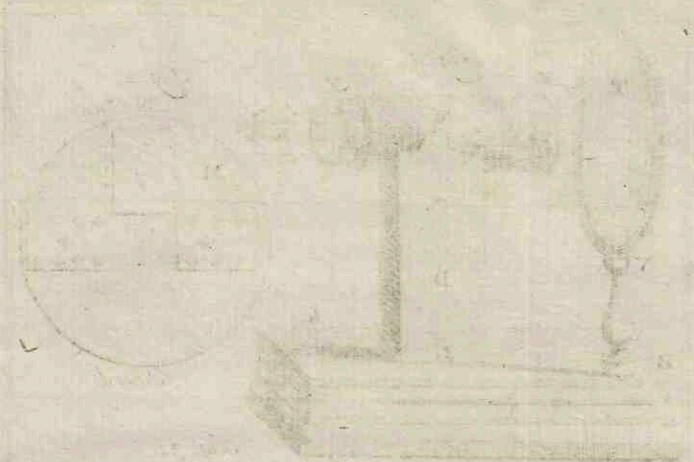
A ANMERKINGEN.

De drie Deelen, welken men na dit uitgeeven zal, zullen dingen bevatten die ruim zoo verwonderlyk, meer verschillende, en gemakkelyker van uitvoeringe zyn; het is ligt te begrypen, dat de aart, de samenwoegingen, evenredigheden en verzettingen of veranderingen der Getallen; de beguichelingen der Gezigtkunde; de Phosphoren en de Sympathetische Inkten, en verscheide andere ontdekkingen oneindig meerder, aangenaamer en nuttiger Vermaaklykheden voortbrengen moeten dan de Zeilsteen; en in de daad, indien men de hier voorens beschrevene Vermaaklykheden slegts met een vlugtig oog overziet, zal men 'er overal in ontmoeten bekrachtigde Staa-ven, welken aan de Naaldens haare eigene rigting geeven, en men zal bevin-

KONST-
STUKJE.

den dat zy alleenlyk verschillen door de order en verschikkinge, waar in men dezelve gesteld heeft, of door eenig werktuigelyk gestel, dat men 'er bygevoegd heeft om dezelve te meer te doen verschillen. Het zou misschien moeyelyk geweest zyn om 'er een grooter getal van te maaken zonder in te zeer overeenkomende Vermaaklykheden, of in nuttelooze herhaalingen te vallen; men zal derhalven dit Deel besluiten met eene beschryvinge van het *Magnetische Uurwerk*, dat men voorheen te *Lyon* gezien heeft in het Kabinet van den Heere *GROLLIER DE SERVIERES*, zeer beroemd door eene meenigte van nuttige en aangename uitvindingen; het is eene billyke eerbewyzing, welke men aan dien vernuftigen Werktuigkundigen verschuldigd is, die het eerste aangename Konfstuk met den Zeilsteen uitgedagt heeft; naar welks voorbeeld men vervolgens bedagt en samengesteld heeft de verscheide Sireenen en andere Konfstukken van dit soort, die men in de Kabi-

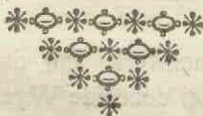

The first thing I observed
 was that the machine
 was very simple in
 its construction. It
 consisted of a large
 wheel on the left
 which was connected
 to a vertical shaft
 that turned a horizontal
 shaft. This horizontal
 shaft was connected
 to a curved arm
 that moved up and
 down. The whole
 apparatus was mounted
 on a wooden frame
 and was very easy
 to operate. I was
 surprised to find that
 it worked so well
 with such simple
 parts. The inventor
 had clearly thought
 out every detail
 and had made a
 very efficient machine.
 I was very interested
 in the way the
 wheel was connected
 to the shaft. It
 seemed to be a
 very clever design.
 I was also interested
 in the curved arm.
 It seemed to be
 very strong and
 well made. I was
 very impressed by
 the whole thing.
 I was sure that
 it was a very
 important invention.
 I was sure that
 it would be very
 useful in many
 ways. I was sure
 that it was a
 very good example
 of the power of
 the human mind.
 I was sure that
 it was a very
 important part
 of the history of
 the world. I was
 sure that it was
 a very good
 example of the
 power of the
 human mind.

The second thing I
 observed was that
 the machine was
 very easy to use.
 I was able to
 operate it with
 very little effort.
 I was very
 interested in the
 way the machine
 worked. I was
 sure that it was
 a very good
 example of the
 power of the
 human mind. I
 was sure that
 it was a very
 important part
 of the history
 of the world. I
 was sure that
 it was a very
 good example
 of the power
 of the human
 mind. I was
 sure that it
 was a very
 important part
 of the history
 of the world. I
 was sure that
 it was a very
 good example
 of the power
 of the human
 mind. I was
 sure that it
 was a very
 important part
 of the history
 of the world. I
 was sure that
 it was a very
 good example
 of the power
 of the human
 mind.

binetten van verscheide Liefhebbers ont- KONST.
moet. • PUKJE.

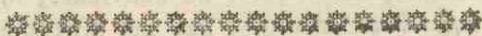
't Ware te wenschen geweest voor hen, die deze soorten van Vermaaklykheden beminnen, en zelfs voor kundige Liedén, dat de Heer DE SERVIERES, in zyn Werk ontvouwd had het inwendig Samenstel der Stukken, waar van hy slegts de beschryving gegeven heeft, even als hy het omtrent nuttige Onderwerpen gedaan heeft; men zou 'er volkomen uit hebben kunnen zien, tot hoe verre die vernuftige Werktuigkundige zig van al de Konst en Hulpmiddelen der Werktuigkunde heeft weeten te bedienen.

ZEVEN-EN-VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

HET

MAGNETISCH

UURWERK.

SAMENSTEL.

HET
MAGNE-
TISCH
UUR-
WERK.

Het Binnenwerk van dat Uurwerk moet op dezelfde Wyze samengefteld zyn als dat van een gewoon Uurwerk, dat alleen de Uuren aanwyft, uitgezonderd dat het noodzaakelyk grooter zyn moet; men kan de twee Platen, die de Kaft 'er van maaken, neemen van

van vier of vier en een halve duimen middellyns; ook moet men in plaatse van eene Naalde die de Uren aanwyft, op den As, waar op dezelve staan moet, een kopere Regel A B zetten, van zeven of agt duimen lengte, aan welks end aan de eene zyde men voegen moet het Hoefzyzer CD, dat door een Schroef E vast gezet en vastgehouden moet worden, ten einde het te kunnen beweegen en stellen, zoo als noodig zyn zal.

HET
MAGNE-
TISCH
UUR-
WERK.

PL. XXIII.

Dit Uurwerk moet ook een Onrust hebben, geplaatst zoo als men die gemeenlyk plaatst in de gewoone Uurwerken; en moet op dezelfde wyze opgewonden worden naast den bovengenoemden koperen Regel: zoo men begeerde, dat het langer dan vier-entwintig Uren gong, zou men 'er een Rad te meer in moeten voegen, ten einde het zelve naar begeeren veertien dagen of zelfs een maand lang te doen gaan.

Dit Binnenwerk gemaakt zynde, moet men

Z 5

Fig. 2.

men

HET
MAGNE-
TISCH
UUR-
WERK.

men het zetten in eene Doos MN, die rond, van omtrent tien duimen middellyns en derdehalve duimen hoog zyn moet. Op het bovenste en in den omtrek van deze Doos moet een Wyzer zyn, waarop alle de Uren geteekend zyn; in 't midden van dezen Wyzer moet een dun koper Bekken geplaatst zyn van omtrent agt duimen middellyns, en eenen duim diepte, dat met den Wyzer een stuk moet uitmaaken, en van het bovenste der Doos, daar het met drie of vier Schroeven op vast staat, moet kunnen afgenomen worden.

't Is onder dit Bekken binnen in de Doos dat vast moet gezet worden het Binnenwerk van dat Uurwerk, in acht neemende dat de As, die het zeilsteenkrachtige Stuk draagt, naauwkeurig in het middelpunt van den Wyzer zyn moet, en dat dit zelfde zeilsteenkrachtige Stuk onder het Bekken moet draaijen, en 'er zoo dicht by zyn moet als mogelyk is, zonder het egter te raaken,
ten

ten einde deszelfs beweging niet te-
 gengehouden worde.

Men kan ook een ander tin Bekken hebben, 't welk in het kopere net past en sluit, en 'er door middel van twee Ringen uitgenomen kan worden. Deze twee Bekkens zyn gemaakt opdat, wanneer men het tinne wegneemt, geen water in het Binnenwerk zou kunnen vallen, en te gelyk opdat men dan het bekragtigde Hoefzyzer, waar in hier al 't geheim gelegen is, niet zou zien kunnen.

Men moet ook een kleine Schildpad T hebben van Kurk of ligt Hout, die gemakkelyk op 't Water dryven kan, en in dezelve moet besloten zyn een bekragtigd Staafje V.

Dit Uurwerk kan ook in eene Tafel verborgen worden, waar in een rond Gat zou moeten zyn, om 'er het Binnenwerk alleen in te plaatsen, en dan zou men op de Tafel moeten zetten eene houtte ronde Schyf van anderhalven duim dikte, die alleen den Wyzer en het Bekken draagen zou.

Vol-

HET
 MAGNE-
 TISCH
 UUR-
 WERK.

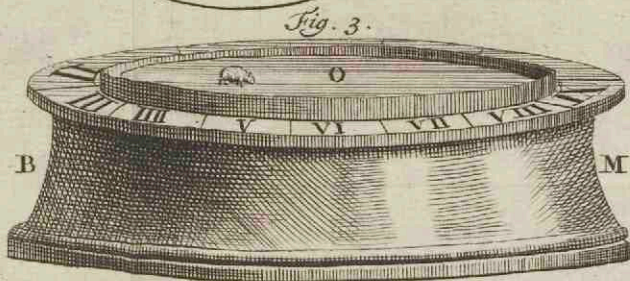
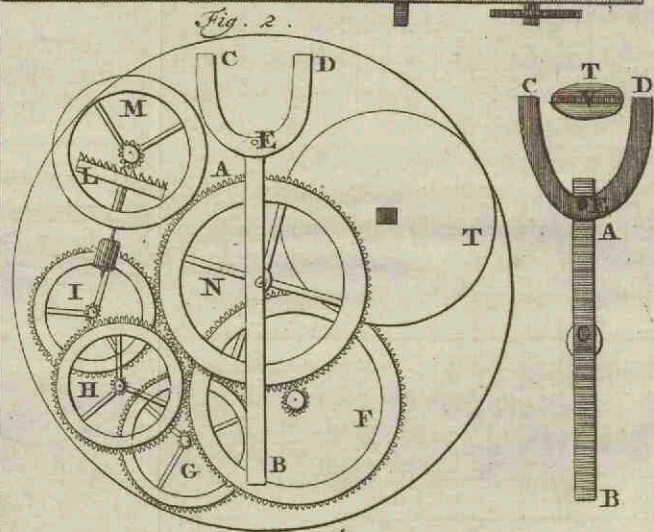
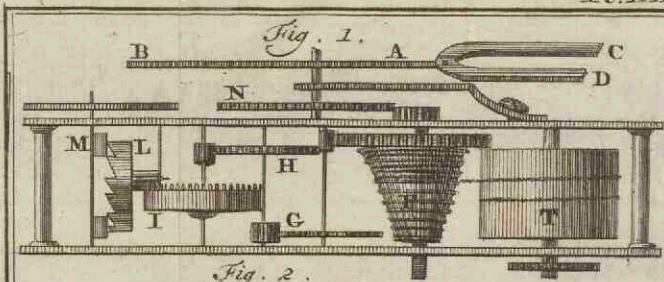
UITWERKING.

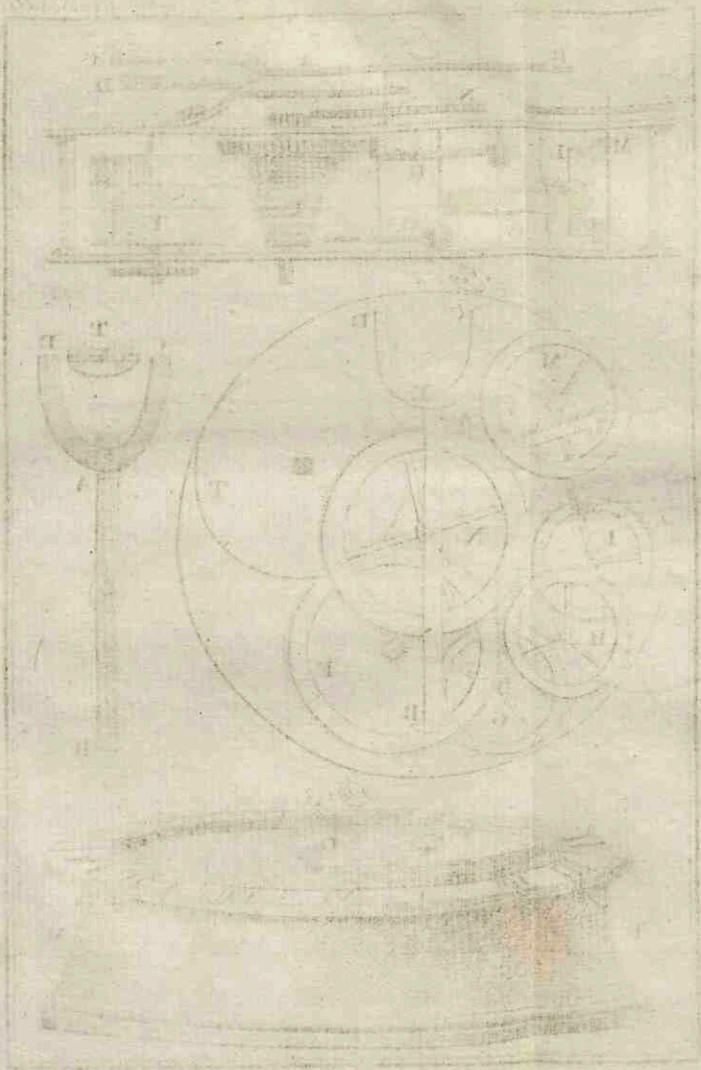
HET
MAGNE-
TISCH
UUR-
WERK.

Volgens het beschrevene Samenstel, zal de kopere Regel, waarop het bekrachtigde Hoefzyzer geplaatst is, wanneer dit Uurwerk wel gemaakt is, de Uuren aanwyzzen, of, om beter te zeggen, hy zal den Wyzer in twaalf Uuren eens rondloopen: waar uit volgt, dat, wanneer men de Schildpad, in welke het bekrachtigd Staafje is, in het Bekken, gevuld met water, zet, zylzig rigten zal op het Uur, 't welk zou aangewezen worden door de Naalde van dit Uurwerk, die in de plaats van het zeilsteenkrachtig Stuk of het Hoefzyzer zou gesteld zyn, en gevolglyk aanwyzzen dat zelfde Uur, 't welk het is op 't oogenblik, dat zy in het Bekken gezet word.

VER.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE,

Men vult het Bekken met Water, en men geeft de Schildpad aan KONST-
STUKJE. iemand van 't Gezelschap, die haar op het Water legt, en men doet hem opmerken dat zy hem op den Wyzer, die het Bekken omringt, net zal aanwyzzen het Uur, zoo laat als het dan is.

OPMERKING.

Onder de groote meenigte van fraaije en buitengewoone Uurwerken, die in het Kabinet van den Heere GROLLIER DE SERVIERES waren, haarde dit beschrevene de meeste verwondering; nogtbans moet men tot roem van dien vernuftigen Werktuigkundigen erkennen, dat 'er onder waren, wier Samenstel buiten tegenspraak veel geestiger was, gelyk men opmaaken kan uit de beschryvinge van zyn Kabinet gedrukt te Lyon.

AGT.

(26) AGT · EN · VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

D E

G E L U K K I G E

W A A R Z E G G I N G .

S A M E N S T E L .

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Laat een zeskantige Doos maaken, van omtrent zes duimen middellyns en twee of drie linien diepte, sluitende met twee

(26) Tot hier toe strekte zig uit de Vermaaklykheden, met den Zeilsteen, toen de Auteur dit Eerste Deel uitgaf; maar agter het Vierde Deel heeft hy een Aanshangsel op dit Deel gevoegd, bevattende nog eenige Magnetische Vermaaklykheden, die hy zedert

twee Scharnieren A en B, die aan eene van de zyden derzelve vast zyn; laat het Dekfel van deze Doos zeer dun zyn, en op het zelve nog zyn een ander Dekfel dat 'er losselyk op sluit, ten einde men het zelve gemakkelyk van het eerste Dekfel kan afneemen.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.
PL. XXIV.
Fig. 3.
Fig. 4.

Op den Bodem van de Doos Fig. 3. moet eene gelykzydige driehoekige ruimte CDE getrokken en uitgehold zyn, waar

derd uitgedagt heeft, en die zy, welken dezelve gezien hebben, nog veel bedekter en verwonderlyker gevonden hebben dan alle de voorigen: Dezen heb ik geoordeeld hier te moeten inlassen en in order te laten volgen; benevens de Manier om de Staaven van de konstige Zeilsteenen te maaken en te bekragtigen, die hy mede in dat Aanhangsel heeft opgegeeven, op verzoek van verscheidene Lieden, die op dit Werk ingeschreven hadden, en welken begeerden in staat te zyn om zelve de Stukken te maaken, die voor deze Vermaaklykheden of anderen, welken zy uitdagten, dienen moesten.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

waar van iedere hoek naauwkeurig zig uitstrekke naar het midden van eene der zyden van dien Zeshoek; laat deze driehoekige holte eene linie diep zyn om 'er in te kunnen leggen een van de negen Blaadjes, die hier volgen.

Fig. 5.

Maak negen Blaadjes van twee linien dikte, in gedaante van den gelykzydigen Driehoek, die op den Bodem van die Doos uitgehoud is. Trek uit het middelpunt D de lynen AD, BD en CD tot in de hoeken van dezen Driehoek. Beschryf uit het punt D den Cirkel ABC, en deel in negen gelyke deelen de boogen van dien Cirkel, welken tusfchen ieder der drie zyden van dien Driehoek bevat zyn; en trek in dien Cirkel Middellynen, door ieder punt van die Verdeelingen, welken door het middelpunt van dien Driehoek gaan moeten; waar door men voor dien geheelen Cirkel, of, 't geen zelfde is, op dien Driehoek ABC verkrygen zal zeven-en-twintig gelyke Verdeelingen, en op iedere zyde negen Verdeelingen.

Breng

Breng eene van die negen Verdeelingen op ieder der negen Driehoeken, om dus zoo veele verschillende standen te geeven aan de negen Staaven*, die afzonderlyk in ieder der negen Blaadjes moeten gelegd worden**.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Beschryf op het bovenste van het Dekfel den Cirkel ABC en dien EFC; deel den eersten in zeven en twintig gelyke deelen; trek, uit ieder punt dier Verdeelingen, gedeeltens van Straalen, die zig uitstrekken tot den Cirkel EFG, en schryf nauwkeurig in iedere dier Verdeelingen een van de zeven en twintig Versen, welken in de volgende Tafel, staan, en in dezelve order, beginnende te schryven het eerste in die Ver-

Fig. 4.

* Deze Staaven moeten puntig gemaakt zyn, zoo als de zelve Figuur van dezelve Plaat aanwyft.

** De plaats van iedere Staaf word aangeezen in de vierde Figuur 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, en 9.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

deeling, welke van de regter zyde van de Lyn A D, de zyde, waar aan de Scharnieren zyn, in twee gelyke deelen deelt.

Leg in ieder der negen Blaadjes eene bekragtigde Staaf, waar van het Noorden gekeerd zy naar de zyde A D, en bedek het geheel met een dubbeld Papier, ten einde men dezelve op geenerhande wyze zou kunnen ontdekken. Schryf op ieder der Blaadjes de negen Woorden die hierna volgen, in acht neemende het Nommer, dat 'er nevens staat, 't welk betrekkelyk is tot dat, 't welk den stand der Staaven op de vyfde Figuur aanwyft.

Fig. 3.

Schryf ook op den Bodem van de Doos de drie Woorden: *Voorleden*, *Tegenwoordig* en *Toekomend*, gelyk gy het op die Figuur aangewezen ziet.

Woor-

Woorden, die men afzonderlyk Schryven moet op ieder der negen Blaadjes, in welken de bekrachtigde Staaven besloten zyn, in acht neemende de zyde, daar het Noorden van hunne Staaven naar toe gekeerd is.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

N°. 1. *Huwelyk.*

2. *Deugd.*

3. *Liefde.*

4. *Geboorte.*

5. *Vereeniging.*

6. *Godsdienst.*

7. *Karakter.*

8. *Rang.*

9. *Lot.*

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Order der zeven-en-twintig Versen, die men schryven moet op den Wyzer ABC (Fig. 4.) en waar van 'er drie betrekking hebben tot ieder der Woorden van de bovenstaande Tafel *.

V O O R L E D E N

Huwelyk.

Wie kon dit Huw'lyk voor ons Land naar eisch waardeeren?

Deugd.

In deugd werd hy gevormd naar 's Vaders treffelyk beeld.

Liefde.

* Van ieder dezer drie Versen, heeft het eerste betrekking tot het *Voorledene*, het tweede tot het *Tegenwoordige*, en het derde tot het *Toekomende*: aan 't Hoofd van ieder Vers is gezet het Woord en de Tyd, waar toe zy betrekkelijk zyn, om de Order en de Samenvoeging 'er van te gemakkelijker te doen zien. Men ziet ook dat de eerste Letters van deze Versen te samen uitmaaken de Naamen van onzen PRINS en PRINCES, en dat de zin der Versen op hun Huwelyk enz. toegepast is.

Liefde.

Houtere Liefde deed hem 't beste hart
regeeren.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Geboorte.

Hy werd met recht geacht uit Vorstlyk
Bloed geteeld.

Vereeniging.

Men zegenryke hand strikte eerst die Huw-
lyksbanden.

Godsdienst.

Men heeft reeds vroeg bespeurd dat Gods-
dienst in hem woont.

Karakter.

Hy heeft reeds vroeg het hart zeer wel
geplaatst getoond.

Rang.

Uw Rang gaf U 't bestier der meest be-
roemde Landen.

Lot.

Wat heeft Gods gunst in U ons Land met
heil be kroond?

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Huwelyk.

Dees Echt is 't Morgenlicht van een op-
gaanden Zegen.

Deugd.

Vl't Land roemt hunne Deugd en Stigt
haar een Altaar.

Liefde.

Altoos verzellen vreugd en 't lagchen hun-
ne wegen.

Geboorte.

Zu spelt myn geest een Zoon, 's Volks
liefde, binnen 't Jaar.

Vereeniging.

Maakt iemand die dees Band, voor ons, Geluk
wil noemen?

Godsdienst.

Roemt haar deugdryk hart en haar wel-
dogende hand.

Karakter.

Karakter.

Hlk een erkent in haar Deugd, Wysheid
en verstand.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Rang.

Dat Vorst'lyk Huis kan steeds op groote
Helden roemen.

Lot.

Men waare Vreugd, VORSTIN verspreidt
gy door al 't Land.

T O E K O M E N D

Huwelyk.

Rys Echtzoon, rys, niets zal uw glansryk
Licht verduift'ren.

Deugd.

In U zal 't Vorstendom steeds zig een
voorbeeld zien.

Liefde.

Wan 't zyn! gy zult steeds meer en meer
die harten kluiſt'ren.

Geboorte.

DE GE-
LUKKIGE
WAAR-
ZEGGING.

Van hun zal Vruchtbaarheid een min'lyk Na-
krooft bien.

Vereeniging.

Staat deze Trouw, zy strekt den Naneef
steeds tot Zegen.

Godsdienst.

Om wel te doen is hy altoos oprecht ge-
zind,

Karakter.

Hontein vol goedigheid, zal ze altyd zyn
bemind.

R A N G.

Ia Nassouws eer zal steeds beklimmen
hooger wegen.

L O T.

Van U is voor altoos vertrouwd's Lands
hoog bewind.

U I T.

UITWERKING.

Als men, nadat de bovenste Versen DE GE-
KUKKIGE
WAAR-
ZEGGING. en de Woorden op de Blaadjes behoort-
lyk geschikt en geschreven zyn, zoo als
boven geleerd is, eene aangestreken
Naalde plaatst op eene Spil, die in 't
midden van den Wyzer, waar op de
Versen zyn, staat, en indien men dan
een van de negen Blaadjes in de Doos
legt, zal de Naalde een Vers aanwy-
zen, dat betrekkelijk is tot het Woord,
't welk op dat Blaadje geschreven is,
en dit Vers zal zien op het *Voorledene*,
op het *Tegenwoordige*, of op het *Toeko-
mende*, volgens den stand, dien men aan
dat Blaadje zal gegeven hebben, 't
welk, nadien het eene gelykzydige Drie-
hoek is, op drierley verschillende
manieren in de Doos kan geplaatst wor-
den.

VERMAAKLYK

KONSTSTUKJE,

KONST-
STUKJK.

Men laat iemand van 't Gezelschap uit de negen Blaadjes die hoedanigheid of byzonderheid verkiezen, welke hy van den Prins of Princes begeert te weten, en men laat hem volstrekt meester om het zelve te leggen in een stand, dien hy begeert, zoodanig, dat het Woord, 't welk 'er op geschreven staat, gekeert zy naar de zyde van het *Voorledene*, van het *Tegenwoordige* of van het *Toekomende*; hy sluit vervolgens de Doos, en een oogenblik daarna ligt men het Deksel 'er af, en men laat hem zien, dat de Naalde staat op een Vers, dat betrekking heeft tot den verkozen Tyd en tot het Woord, 't welk geschreven staat op het Blaadje, 't geen hy geheimelyk in de Doos gelegd heeft.

O P.

OPMERKING.

Men kan op dit beginsel een dergelyk KONST-
STUKJE. Stuk maaken, dat toepasselyk is op voorwerpen die men verkiezen wil, in acht neemende dat het getal der Versen altoos deelbaar moet zyn door drie, ter oorzaak van de drieboekige gedaante, die men aan de Blaadjes gegeven heeft; men kan 'er derbalven op zetten 18, 21, 24, 27 of ten hoogste 30. Versen; want, indien men een grooter getal nam, zou het moeiljk zyn, niertegenstaande de naauwkeurigheid der Verdeelingen, om te maaken, dat de Naalde zig beoorlyk rigte. Het Samenstel van dit Stuk vordert zeer veel voorzorge om 'er wel in te gelukken, als het getal der Versen meer dan 24 is.

NEGEN·EN·VEERTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

E E N

ZAK-UURWERK

naar begeeren te doen stilstaan.

EEN ZAK-
 UURWERK
 NAAR BE-
 GEERE TE
 DOEN
 STIL-
 STAAN.

Vraag aan iemand van 't Gezelschap om zyn Zak-Uurwerk, en leg het op de Tafel, waar op gy uwe Vermaaklykheden doet, indiervoegen, dat deszelfs Onrust naauwkeurig geplaatst zy boven het end van eene zeer sterk bekrachtigde Staaf, welke in die Tafel verborgen is; deze zal terstond het Onrust aantrekken, 't geen genoeg zal zyn om op staande Voet dat Uurwerk te doen stil staan; en als men de Staaf weg trekt, zal het zelve weder gaan als voorens.

O P.

OPMERKING.

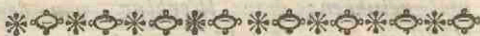
Om in dit Konstje wel te slaagen, moet EEN ZAK-
UURWERK
NAAR BE-
GERRE TE
DOEN
STIL-
STAAN.
bet Onrust van het Werk van Staal en
niet van Koper zyn, zonder dit zou bet
niet gelukken; deze Werking van den
Zeilsteen op een Zak-Uurwerk kan het zel-
ve geenzins bederven of ontstellen, gelyk
veelen zig ingebeeld hebben. Men kan, om
dit Konstje te doen, het Uurwerk ook aan
een Behangsel ophangen, waar agter men
eene bekragtigde Staaf verborgen heeft.

VYFTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE DOORZIGTBAARE

D O O S

M E T

DOBBELSTEENEN.

DE DOOR-
ZIGTBAA-
RE DOOS
MET DOB-
BELSTEE-
NEN.

PL. XXIV.
Fig. 7.

Laat maaken een klein hout Kistje ABCD van omtrent tien duimen lengte, twee breed, en anderhalven duim hoogte. Plaats schuifsgewyze op deszelfs beide bovenste einden A en B twee kleine teerlingswyze Doosjes I, L, van omtrent twintig linien binnenwerks, ten einde 'er in te kunnen plaatsfen een houten hollen Dobbelsteen van dezelfde grootte. Laaten de kleine zyden EF, GH

ge-

geheel gefloten zyn, dog zoodanig dat zy schuifsgewyze opgeligt kunnen worden, en laat aan ieder derzelven gevoegd worden een kleinder Schuifje M, dat ter hoogte van flegts ééne linie moet kunnen op en neêr gefchoven worden, om door het zelve te openen of, te bedekken een klein Gaatje N, waardoor men bedektelyk in de Doos kyken kan.

DE DOOR-
ZIGTBAA-
RE DOOS
MET DOB-
BELSTEEN-
NEN.

Fig. 3.

Bedek het bovenfte van dit Kiftje tufchen de twee voorgenoemde Doosjes, alsmede deszelfs twee grootfte zyden met Glazen, onder welken men een dun Papier leggen moet, om dus te verbergen 't geen in het Kiftje moet befloten zyn, zoo als gezegd zal worden, en om het te gelyk van binnen te verlichten.

Stel in dit Kiftje vast de twee Spiegels OP en QR in een hellenden stand met een hoek van 45 graaden, op dat gy door ieder der Gaatjes van de Schuifjes M gemakkelyk zien zou kunnen den onderkant van ieder teerlingswys Doosje I en L.

Ver-

DE DOOR-
ZIGTBAA-
RE DOOS
MET DOB-
BELSTRE-
NEN.

Verdeel het onderste van deze Doosjes in vier gelyke Deelen, door twee Hoeklynen van den eenen hoek tot den anderen getrokken; deel insgelyks de zyde, die naar het midden van het Kistje ziet, in zes Deelen; op ieder van welken gy teekenen moet een der Oogen, die men met een Dobbelsesteen werpen kan.

Plaats onder ieder der twee Doosjes I en L een koper Bruggetje A B (Fig. 10.), dat gy een stand geeven moet zoo als in de 9de Figuur word aangewezen, en zet 'er op een Spil S, die juist in 't middelpunt van het Vierkant, 't welk den bodem van 's Doosje uitmaakt, staan moet.

Fig. 9.

Fig. 10.

Neem twee Naaldens, de eene van Staal en aangestrecken, en de andere van Koper, kruisgewyze met regte hoeken over elkander leggende, en met een en het zelfde Kapje rustende op de bovengemelde Spil S, zoodanig dat zy volmaakt in evenwigt zyn.

Fig. 11.

Verdeel ieder Vlak der twee Dobbelsesteen in vier Deelen, door twee Hoeklynen

lynen van den eenen hoek tot den anderen getrokken; en deel verder iedere zyde derzelve in zes andere gelyke Deelen, 1, 2, 3, 4, 5, 6, door lynen, die van den eenen kant van den Dobbelfsteen gaan tot den anderen door het Punt T, waar in de gemelde Hoeklynen malkanderen snyden. Maak in den streek van deze Lynen een Groef, dog zoo dat dezelve op ieder Vlak van den Dobbelfsteen in eene verschillende Lyn valle; op heteene Vlak, by voorbeeld, in de Lyn 1, op het twee in 2, enz. Leg in ieder dezer Groeven een klein bekragtigd Staafje van vyftien linien lengte, twee breedte en een dikte; in acht neemende dat alle deze Verdeelingen zeer naauwkeurig gemaakt zyn.

Beplak deze Dobbelfsteen met een dubbeld Papier, en schryf 'er op hunne verschillende Oogen, overeenkomstig met die, welken zy door middel van de aangestrekene Naalde aanwyzen zullen, als zy in de Doosjes geplaatst zullen zyn, derwyze dat ieder dezer Oogen

I. DEEL.

Bb

zig

DE DOOR-
ZIGTBAA-
RE DOOS
MET DOB-
BELSTRE-
KEN.

DE DOOR-
ZIGTBAA-
RE DOOS
MET DOB-
BELSTEE-
NEN.

zig bevinde boven op de Doosjes, die met een Dekfel moeten gesloten worden.

UITWERKING.

Wanneer dit Stel dus in gereedheid zal gebragt zyn, met alle de gemelde voorzorgen en afmetingen, en men beide de Dobbelseenen in hunne Doosjes legt, het komt 'er niet op aan in wat stand en op welke Oogen, zal men, kykende door de twee kleine Gaatjes agter de Schuifjes M, die zelfde Oogen kunnen zien, die als dan, door de Naalde onder ieder Doosjes geplaatst, nauwkeurig aangewezen worden; en door dit middel zal men kunnen weten de Getallen of Oogen, welken men met de Dobbelseenen bedektelyk gemaakt heeft.

VERMAAKLYK
KONSTSTUKJE.

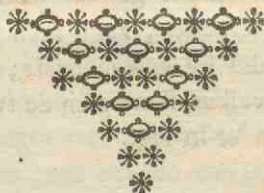
Men geeft deze Doos aan iemand van 't Gezelschap, en men laat KONST-STUKJE. hem de vryheid om de Dobbelsteenen geheimelyk naar zyn zin in de Doosjes te plaatsen; kykende ondertusfchen, zonder dat men het gewaar worde, door de kleine Gaatjes, zegt men hem de Oogen, die hy gelegd heeft; dit heeft plaats in welken stand men de twee Dobbelsteenen 'er in legt.

OPMERKING.

Dit Konststukje geeft eene uitwerking veel verwonderlyker dan de meesten van die, welken door middel van den Zeilsteen geschieden, en waar van men de Beschryving in 't beloop van dit Werk gezien heeft; en wel eerst omdat men de vry-
heid

KONST-
STUKJE.

heid heeft om de Dobbelfteenen in allerley mogelyke standen te plaatsen, 't welk voor iedere Dobbelfsteen vier en-twintig verschillende Standen of Verzettingen maakt; ten andere omdat men niet gemakkelyk begrypt, op wat wyze men kan weeten de Oogen, die boven in de Doos zyn, en omdat men geene opening ontdekt, waar door men 'er van binnen in zien kan.

AANMERKINGEN.

*Over de manier van Konstige Zeil-
steenen te maaken of Staale
Staaven te bekragtigen.*

In het begin van dit Deel Bladz. 22, AANMER-
KINGEN. heeft men aangeteekend, dat de Kon-
stige Zeilsteenen dikwyls meer kragt
hebben dan de Natuurlyken schoon zelfs
gewapend, en ook meer kragt aan Naal-
dens en Staaven mededeelen, zoo dat
men zig daar toe zeer wel bedienen kan
van een Bos bekragtigde Staaven, hoeda-
nig op de eerste Plaat, Figuur 2. afge-
teekend is; het kan derhalven niet dan
aangenaam zyn, dat men hier de manier
aangewezen vinde om die Staaven, Plaat-
jes of Enden van Degens te bekragti-
gen, en 'er zig weder van te bedienen
om aan anderen de Zeilsteenkragt me-
de te deelen.

AANMER-
KINGEN.

Het is maar sedert omtrent dertig jaaren, dat men de manier ontdekt heeft, om met twee staale * geharde Staaven konstige Zeilsteenen te maaken. Men is deze ontdekking verschuldigd aan den Heer KNIGHT, een Engelsman, die in 't jaar 1746. aan *Het Koninglyk Genootschap te London*, twee staale, geharde en bekrachtigde Staaven aanbod, ter lengte van vyftien duimen; deze Staaven waren evenwydig tot elkanderen in eene Doos gelegen, en afgescheiden van malkanderen door een houten regel van agt tot tien linien breedte, en van dezelfde dikte als de Staaven; aan ieder end derzelve was gevoegd een stuk

* Het Duitsche Staal is zoo goed en misfchien beter dan het Engelsche om die Staaven te maaken; het is niet noodzaakelyk dat zy zeer sterk gehard zyn; ook behoeft men haar niet te polyften, het is genoeg dat men haar op een Slypsteen glad maakt; het Staal, dat men 'er toe gebruikt, moet wel gesmeed zyn.

stuk Yzer van dezelfde breedte en lengte, zoodanig naamelyk dat het Noorde van de eene en het Zuiden van de andere Staaf tegen ieder dier yzere Stukken A en B aanlegge.

AANMER-
KINGEN.

PL. XXIV.
Fig. 12.

De Heer KNIGHT deed in tegenwoordigheid van veele Engelsche Natuurkundigen verscheide proeven met deze bekragtigde Staaven, hy veranderde de Poolen van eenen Zeilsteen, dien hy plaatste en eenigen tyd leggen liet tusschen de einden van deze twee Staaven, indiervoegen, dat de Poolen van dezen Steen de overeenkomstige Poolen van die Staaven raakten.

Hy nam die twee Staaven en plaatste haar met de einden in eene lyn tegen elkanderen, zoodanig dat de Zuidpool van de eene lag tegen de Noordpool van de andere; hy plaatste vervolgens het middelpunt van eene aangestrekene Naalde tusschen haare samengevoegde einden, drukkende een weinig op de Naalde; en zagtjes de twee Staaven beweevende, deed hy het Zuiden van de

Bb 4 eene

AANMER-
KINGEN.

eene Staaf schuiven over eene van de zyden van de Naalde, en het Noorden van de andere Staaf over haare andere zyde; en, nadat hy deze proefneeming meenigvuldigmaalen op verscheide Naaldens herhaald had, deed hy opmerken, dat zy veel meer kragt verkregen hadden dan dergelyke Naaldens, die door eenen natuurlyke gewapenden Zeilsteen bekragtigd waren. De Heer KNIGHT maakte een geheim van zyne ontdekking; hy verzekerde alleen, dat hy zig van geenen natuurlyken of konstigen Zeilsteen bediende, om de Zeilsteenkragt aan die Staaven mede te deelen.

Veele Natuurkundigen haastten zig om het geheim, dat de Heer KNIGHT wilde verbergen, uit te vorschen. De Heeren MICHEL en CANTON in *Engeland*, en de Heer ANTHEAUME te *Parys* gelukten 'er in; De Heer MICHEL vond het middel om een weinig Zeilsteenkragt mede te deelen aan eene kleine staale Staaf of Plaat, die hy tusfchen twee yze-

re Staaven plaatste, welken met de einden in den streek van de Magnetische Middaglyn * tegen een gelegen waren en naar het Noorden hielden; het geen hy ter uitvoer bragt door een derde yzere Staaf, in een loodregten stand te stryken over dat kleine Staafje, en wel van het Noorden naar het Zuiden. De Heer CANTON gelukte 'er mede in, bedienende zig van genoegsaam het zelfde middel.

AANMER-
KINGEN.

De Heer ANTHEAUME gong veel verder dan de Heeren MICHEL en CANTON, hy voegde twee soorten van Wapeningen aan de twee yzere Staaven, van den Heere MICHEL, gebruikte geene Staaf om regtstandig te stryken over die, welke hy wilde bekragtigen, en slaagde, zonder de hulp van eenige Zeil-

* Dit wil zeggen, dat hy die twee Staaven rigte van het Zuiden naar het Noorden, volgens de helling van de aangestreekene Naalde, ter plaatse daar hy deze Proef nam.

AANMER-
KINGEN.

Zeilsteen, in het bekragtigen van staa-
le Staaven van vyftien duimen lengte,
't welk de Heere MICHEL en CANTON
niet hadden kunnen doen. Zie hier op
welke wyze hy te werk ging, zoodanig
als het verhaald word in een Geschrift,
dat tot Tytel heeft: *Verhandeling over
de konstige Zeilsteen, die den Prys be-
haald heeft van de Academie te Petersburg*

PL. XXIV.
Fig. 1.

van 't jaar 1760: „ op een Plank AB,
„ geplaatst in den streek van den loop
„ der Magnetische Stoffe, dat is te
„ zeggen voor Parys, hellende op den
„ Horizon met een hoek van 70 Graa-
„ den aan de Noordzyde, plaats ik in
„ eene regte lyn twee yzere vierkante
„ Staaven CD en EF van vier tot vyf
„ voeten lengte, en veertien of vyf-
„ tien linien breedte, aan haare bin-
„ nenste einden E en C vierkant ge-
„ vyld, laatend tusfchen dezelve eene
„ tusfchenwydte van zes linien; aan
„ ieder dezer einden voeg ik een foort
„ van Wapening G, gemaakt van een
„ yzere Plaatje van twee linien dikte,
„ en

„ en veertien of vyftien linien breed- AANMER-
 „ te, en eene linie meer hoogte, waar KINGEN.
 „ van de zyde, die tegens de Staaf
 „ moet gevoegd worden, gevyld en
 „ volkomen glad zyn moet; drie kan-
 „ ten van de andere zyde of vlakke
 „ zyn fchuins afloopende geflepen, en
 „ de vierde, die eene linie dikte bo-
 „ ven de Staaf moet uitfteeken, is
 „ vierkant gevyld by wyze van een
 „ hieltje. Om het overige van die tuf-
 „ fchenwydte te vullen, plaats ik tus-
 „ fchen die twee Wapeningen een klein
 „ hout Strookje van twee linien dikte.
 „ Alles dus gefchikt en geplaatft heb-
 „ bende, zoo als ik reeds gezegd heb,
 „ in de rigting van den loop der Mag-
 „ netifche Stoffe, ftryk ik over beide
 „ die hieltjes te gelyk, volgens de
 „ lengte der yzere Staaven, de ftaale
 „ Staaf HI, die ik bekragtigen wil,
 „ doende dezelve langzaam heen en
 „ weer gaan van het eene einde tot het
 „ andere, even als men doen zou, als
 „ men eene Staaf op de twee hieltjes
 „ van

AANMER-
KINGEN.

„ van eenen natuurlyken Zeilsteen be-
„ kragtigde.

Met deze manier te volgen, heeft de Heer ANTHEAUME niet flegts kleine ftaale Staaven bekragtigd, gelyk de Heeren MICHEL en CANTON, maar zelfs groote Staaven van meer dan een voet lengte, 't geen volgens hunne bewerking niet gefchieden kost; en hy heeft waargenomen, dat, wanneer men de yzere Staaven veel langer neemt, de ftaale Staaf, die men bekragtigt, dan veel meer kragt verkrygt, en dat zy gelyk kan zyn aan die, welke zy van een goeden natuurlyken Zeilsteen verkrygt.

Ik heb deze bewerking alleen opgegeeven om in 't gemeen te doen kennen het middel, waar van men zig bedient, om aan eene ftaale Staaf de Zeilfteenkragt mede te deelen zonder behulp van eenen natuurlyken Zeilsteen. Edog deze bewerking, zoo nuttig als vernuftig uitgedagt, is niet noodzaakelyk voor de zaak die ik my voorgesteld heb.

Voor

Voor het bekragtigen van kleine Staa-
 ven, die men gebruiken kan tot het Sa-
 menstel van de Magnetische Vermaak-
 lykheden van dit Deel, is 't genoeg,
 dat men twee staale wel bekragtigde *
 Staaven heeft, van tien tot twaalf dui-
 men lengte, die men tegen een moet
 leggen volgens de manier van KNIGHT.
 Als men 'er zig van bedienen wil om
 te bekragtigen, neemt men in iedere
 hand eene van die twee Staaven, men
 rigt de Poolen zoo als de Figuur aan-
 wyft, en men ftrykt haar zagtes en ter
 zelve tyd op het kleine Staafje BC,
 de eene naar den regter kant van A
 tot in B; 't geen men verscheide reizen
 herhaalt op iedere vlakke van de Naal-
 de

AANMER-
KINGEN.

PL. XXIV.

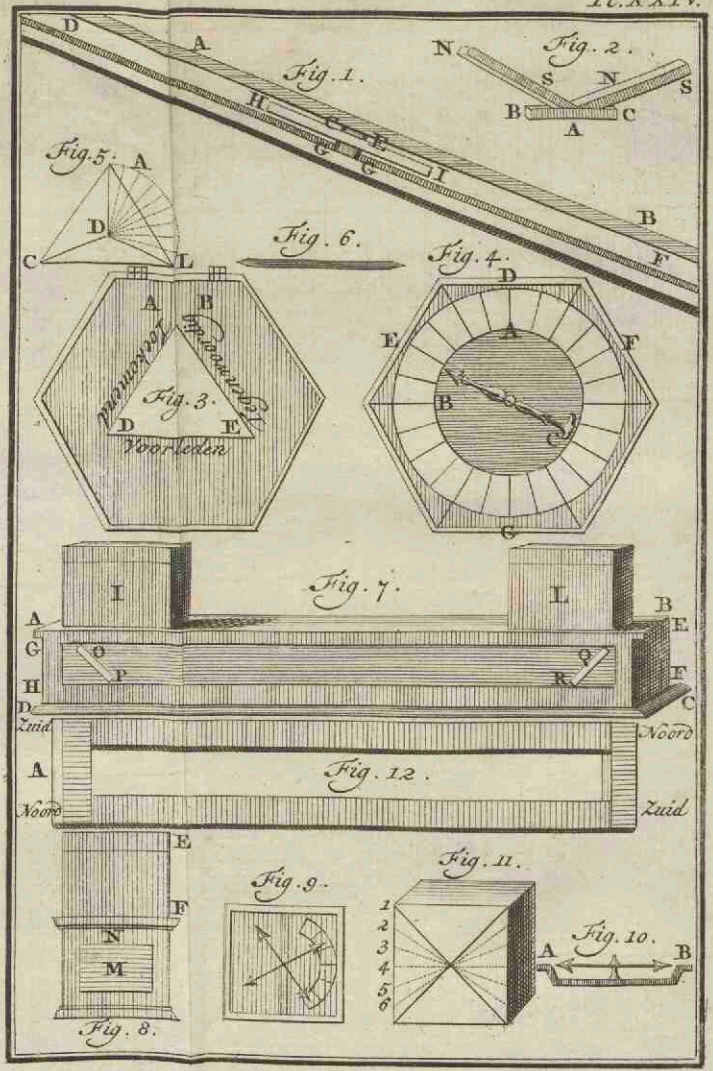
* Het is niet genoeg dat die Staaven sterk
 werken, zy moeten daarenboven haare kracht
 gemakkelyk mededeelen; de zoodanigen
 noemt men *Milde* Zeilsteen. Het zyn de
 sterkste Zeilsteen, die de meeste kracht
 overgeeven.

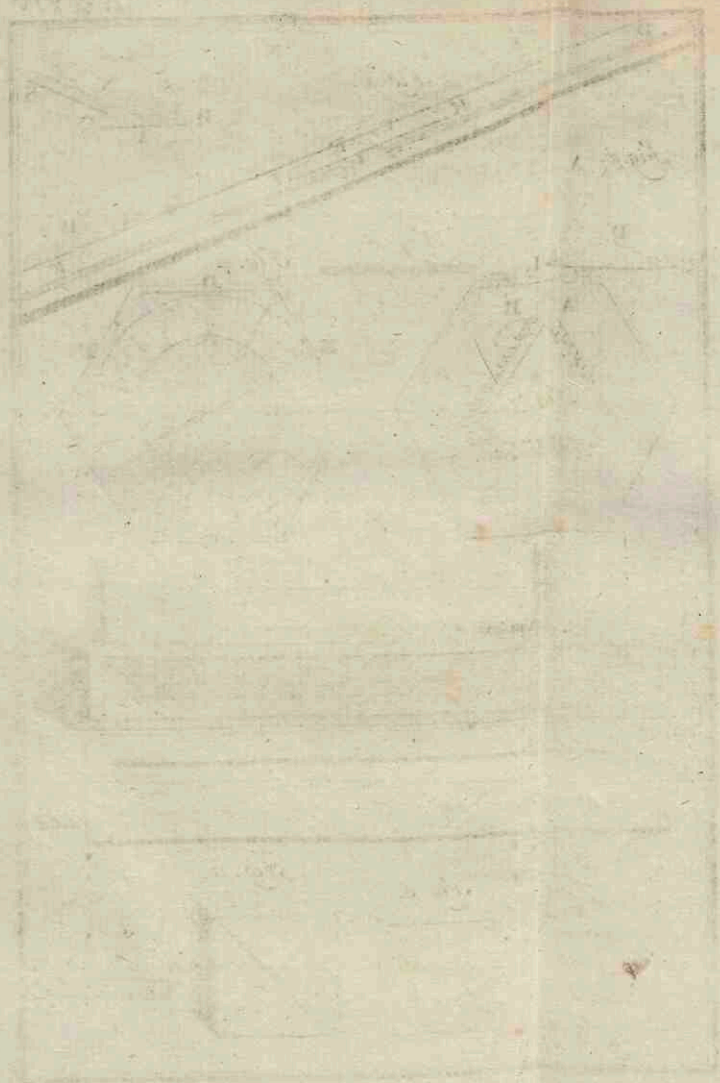
AANMER-
KINGEN.

de of het Staafje, dat men bekragtigen wil; en door dit middel verkrygen zy kragts genoeg om voor alle de Vermaaklykheden van dit Deel gebruikt te worden.

EEN.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

EEN-EN-VYFTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

*Op staande voet een Tang te bekragtigen
door haar op den grond te stooten.*

B E R E I D I N G.

Men moet een Kroes vol Water hebben, op het welke men zeer voorzigtig legt eene wel taangestrecken Naai-Naalde, die op het Water dryven zal*: Men neemt vervolgens eene Tang of yzere Roede, men laat haar loodregt op de Vloer vallen, en men houdt haar agtervolglyk met haare twee einden by den

OP
STAANDE
VOET
EENE
TANG TE
BEKRAG-
TIGEN
DOOR
HAAR OP
DEN
GROND TE
STOOTEN.

* Men kan haar door een klein dun stukje Kurk steeken, om haar te beter op 't Water te doen dryven.

OP
STAANDE
VOET
EENE
TANG TE
BEKRAG-
TIGEN
DOOR
HAAR OP
DEN
GROND TE
STOOTEN.

den rand van de Kroes; deze Tang of Roede door dien stoot bekragtig zynde, zal het eind derzelve, waar op men haar heeft laten vallen, het Zuiden, en het andere eind het Noorden van de Naalde aantrekken.

Zoo men vervolgens die zelfde Tang op haar ander eind vallen laat, zal dezelfde uitwerking plaats hebben, uitgezonderd, dat het eind, 't welk het Noorden van de Naalde aantrok, nu het Zuiden derzelve zal aantrekken, en dat het eind, 't welk het Zuiden aantrok, nu het Noorden zal aantrekken; gevolgelyk zullen de Poolen van die dus bekragtigde Tang door dien stoot veranderd zyn.

Indien men die Tang plat op de Vloer vallen laat, zal zy terstond alle haare kracht verliezen.

Deze Proef toont, dat de stoot alleen van eene yzere Roede in staat is, om de rigting van haare inwendige deelen te veranderen, en dat deze verandering het yzer de Zeilsteenkracht doet aanneemen,
door

door neer te doen leggen en in den zelfden streck om te keeren alle de kleine Vezeltjes, waar uit het bestaat, het welk een vryen toegang geeft aan de Magnetische Stoffe, die door de eene Pool van dit stuk yzer in- en door de andere uitgaat; het zelfde heeft plaats, als een Zeilsteen of eene Staaf zyne kragt aan eene Naalde mededeelt; alle de Vezeltjes waar uit zy bestaan, worden naar eenen kant omgebogen en neer gedrukt.

Op
STAANDE
VOET
EENE
TANG TE
BEKRAG-
TIGEN
DOOR
HAAR OP
DEN
GROND TE
STOOTEN.

Het is om deze zelfde reden, dat de Gereedschappen, waar van de Werklieden zig bedienen om het Yzer koud te doorsnyden, het Yzervylfel aantrekken en ophaalen.

TWEË-EN-VYFTIGSTE

VERMAAKLYKHEID.

DE KLEINE

SPYKERS.

DE KLEI-
NE SPY-
KERS.

Men heeft dit Konstkukje hier wel willen invoegen om te voldoen aan verscheide Liedén, die begeerig geweest zyn te weeten hoe deze aartigheid geschiedt, die zy gezien hebben, en die hun zeer buitengewoon is voorgekomen, naamelyk dat iemand met zyn Mes of Sleutel schynt op te ligten of niet op te ligten, naar zyn believen, kleine yzere Spykers die op een Papier of in een kleine Doos gelegen zyn.

Dit Konstje geschiedt door middel van eene bekragtigde Staaf, die in eene Ta-
fel

fel verborgen is, en welke hy, die het
 Konstje doet, bestuurt of laat bestuuren
 volgens 't geen men begeerd heeft.

DE KLEI-
 NE SPY-
 KERS.

Als de Staaf niet onder die Spykers is,
 ligt het Mes, dat men 'er byhoudt, niets
 op, om dat 'er geene oorzaak is, welke
 die uitwerking voortbrengen kan; zoo
 integendeel het eind van de Staaf zig
 vlak onder de plaats van de Tafel be-
 vindt, daar de Spykers leggen, ligt het
 Mes of 't Yzer, dat men 'er byhoudt,
 hen op; 't welk ontstaat omdat het Yzer,
 van zig zelve een soort van Zeilsteen
 zynde, gelyk men in de voorgaande Ver-
 maaklykheid gezien heeft, in dit geval
 eveneens werkt als een zwakke Zeilsteen,
 wanneer hy van eene sterkeren het Yzer;
 dat 'er aangehegd is, aftrekt.

AANMERKINGEN.

AANMER-
KINGEN.

De Lieden, die zig op eene aangename wyze willen vermaaken met het in 't werk stellen van alle die verschillende Konststukjes, kunnen en moeten zelfs door verschillende, aangename en gepaste gesprekken, de waarde 'er van vergrooten, om dus te meer voldoening te geeven aan hun, die dezelve zien vertoonen; zy moeten dezelve van belang en buitengewoon doen voorkomen, ten einde te beletten dat men niet terstond en gemakkelyk de oorzaaken ontdekke, welken alle die verscheide beguichelingen en alle die verwonderlyke uitwerkingen voortbrengen; nogthans moet men niet voorwenden of doen gelooven, dat 'er iets bovennatuurlyks in is, en nog veel minder dat men in zig byzonderen Gaaven daar toe bezit. Men kan zulks in de daad eenvoudige Menschen

ſchen ligtelyk doen gelooven, maar aan den anderen kant maakt men 'er zig be-<sup>AANMER-
KINGEN.</sup> lagchelyk en verachtelyk door by hen, die, ſchoon zy niet dan duistere en verwarde denkbeelden van de oorzaaken en uitwerkingen dier Konſtſtukjes vormen, egter te zeer verlicht zyn om dezelve aan ongerymde en bovennatuurlyke oorzaaken toe te ſchryven, en zeker weeten dat zulks niet geſchieden kan. Voor 't overige kan de waarde en het aangenaame 'er van op geenerhande wyze verminderd worden, offchoon men te kennen geeft, dat de uitſlag dier vermaaklyke Konſtjes door een ſamenloop van verſcheide natuurlyke en bekende oorzaaken voortgebracht word: en offchoon men al vermoede dat de Zeilſteen de voorname en algemeene Dryfveer 'er van is, begrypt men evenwel niet gemakkelyk op wat wyze dezelve kan geſchikt en toegeruſt zyn om alle die verſcheide uitwerkſelen, welken men in dit Deel gezien heeft, voort te brengen.

AANMER-
KINGEN.

De eerste Konftstukjes van dit foort, die men in 't openbaar vertoond heeft, hebben zeer veel verwondering verwekt, en zeer veel toejuiching behaald; ook verdienden zy zulks gewisfelyk; en buiten twyffel hebben de Lieden, die dezelve zien lieten, gemeend dat het hun belang was om 'er het verwonderlyke van te vergrooten, door die uitwerkingen aan onbegrypelyke oorzaken toe te fchryven, of door voor te geeven, dat zy op den Zeilsteen nieuwe en nog onbekende ontdekkingen gedaan hadden. Wel is waar veele Lieden hebben zig zulks niet laten diets maaken, niettemin zyn 'er veelen geweest, die, vervoerd door hunne fchynredeneeringen, aan hun doordringend gezigt, by voorbeeld, toegefchreven hebben, de uitwerking, welke de Magnetifche Kyker voortbrengt, in de Vermaaklykheid van de Doos met Metaalen.

Men heeft 'er zelfs gezien onder hen, die zekerlyk het behendigfte en het vernuftigfte waren om dat foort van Konft-
stukjes

stukjes verwonderlyk te doen voorko-
 men, die openbaar voorgaven, dat zy AANMER-
KINGEN.
 de wil en verkiezing van iemand voor-
 zien konden, en dezelve naar hun goed-
 vinden tot deze of geene zaak meer dan
 tot eene andere bepaalen, (in de Konst-
 stukjes die alleen van een fyn oordeel
 en van de samenvoeging van Getallen
 afhangen) en die verzekerden dat dit
 hun Konstvermogen bekend en door eene
 meenigte Perfoonen, die men met gee-
 ne mogelykheid bedriegen konst, gezien
 was; men moet eene zeer groote ligt-
 geloovigheid in 't Gemeen veronderstel-
 len om diergelyke voorgeevingen te doen;
 ik hoop, dat dit Werk hen, die zig
 zoo verre hebben laten misleiden, ge-
 heel uit die dooling zal te regt brengen,
 en dat, hoe verwonderlyk de Konstjes
 en Vermaaklykheden, die men hun
 voortaan vertoonen zal, ook schynen
 mogen, dat zy de oorzaak en de uitwer-
 king 'er van niet zullen toeschryven dan
 aan reeds bekende zaaken, en die niets
 buitengewoons hebben dan de vernufti-

AANMER-
KINGEN.

ge wyze op welken men dezelve ver-
toont. Ik heb zelfs grond om te gelooven,
dat zy, die dit Werk met oplet-
tenheid zullen geleezen hebben, ligtelyk
zullen ontdekken van waar alle die nieu-
we Wonderen en Begoochelingen kun-
nen voortkomen, hoe veel zorg men
ook aanwendt om 'er het beginsel van te
vermommen, en welke redeneeringen
men ook maakt om de gedagten af te
wenden van de voornaame oorzaken, die
de grondslag zyn van alle de vershillen-
de Vermaaklykheden, die in de vier
Deelen van dit Werk bevat zyn.

E I N D E.

T A F E L

D E R

S T O F F E N

E N

VERMAAKLYKHEDEN.

	Bladz.
<i>V</i> an den Zeilsteen	1
Streekwyzing van den Zeilsteen.	3
Aantrekking van den Zeilsteen.	5
Kragts mededeeling van den Zeil- steen.	7
Magnetische Draaikring.	10
Miswyzing van den Zeilsteen.	13
Helling van den Zeilsteen.	14
Keuze der Zeilsteen.	15
De verscheide Gebruiken van den Zeil- steen, de Oudheid van de Ontdek-	

<i>kingen deszelfs, en de Verdigtfe- len, die men 'er van verbaalt.</i>	. 25
<i>Samenstel en gebruik van de versbil- lende Stukken der Magnetische Ver- maaklykheden.</i> 37
<i>De Magnetische Kyker.</i> 37
<i>De Magnetische Wigbelroede.</i> 43
<i>I. Vermaaklykheid. De Magneti- sche Bloemdoos.</i> 46
<i>II. Vermaaklykheid. De Cyfferdoos.</i>	51
<i>III. Vermaaklykheid. De Vlakleg- gende Magnetische Wyzer.</i> 57
<i>Ander Samenstel.</i> 64
<i>IV. Vermaaklykheid. De Regtstan- dige Magnetische Wyzer.</i> 71
<i>Ander Samenstel.</i> 76
<i>V. Vermaaklykheid. De Behendige Schilder.</i> 88
	VI,

Bladz.

- VI. Vermaaklykheid. *De dubbelde* *Cyfferdoos.* 93
- VII. Vermaaklykheid. *De twee To-* *vergetallen.* 100
- VIII. Vermaaklykheid. *De vier To-* *vergetallen.* 106
- IX. Vermaaklykheid. *De Wonder-* *baare Wyzer.* 109
- X. Vermaaklykheid. *De kleine* *Wigbeldoos.* 113
- XI. Vermaaklykheid. *De betoverde* *Put.* 129
- XII. Vermaaklykheid. *De Dukaton* *in de Snuifdoos.* 135
- XIII. Vermaaklykheid. *Het vernuf-* *tige Zwaantje.* 139
- XIV. Vermaaklykheid. *De kleine ge-* *boorzaame Visjes.* 148
- XV. Vermaaklykheid. *De Doos met* *Dobbelsteen.* 152
- XVI.

	Bladz.
XVI. Vermaaklykheid. <i>De vier Rui- kers.</i>	160
XVII. Vermaaklykheid. <i>De Doos met Metaalen.</i>	165
XVIII. Vermaaklykheid. <i>De Tover- konst der Metaalen.</i>	172
XIX. Vermaaklykheid. <i>Het Magne- tisch Orakel.</i>	179
XX. Vermaaklykheid. <i>Het Planeet- gestel.</i>	185
XXI. Vermaaklykheid. <i>De twee To- verkaarten.</i>	193
XXII. Vermaaklykheid. <i>De eenstem- mige Wyzers.</i>	198
<i>Ander Samenstel.</i>	204
<i>Ander Samenstel.</i>	205
XXIII. Vermaaklykheid. <i>De Tover- konstige Wyzers.</i>	210
XXIV. Vermaaklykheid. <i>De Ge- heimzinnige Wyzers.</i>	221
	XXV.

Bladz.

- XXV. Vermaaklykheid. *De drie Ko-
kers.* 230
- XXVI. Vermaaklykheid. *De Tower-
kaart.* 233
- Magnetifche en Mechanifche Tafel.* 236
- Samenftel van de Geleerde Sireen.* . 240
- XXVII. Vermaaklykheid. *Door de
Sireen te laten opnoemen alle de
Letters, waar uit eenig Woord,
dat men vry verkozen heeft, be-
ftaat.* 250
- XXVIII. Vermaaklykheid. *De Si-
reen aan eene voorgestelde Vraage te
laten antwoorden.* 253
- XXIX. Vermaaklykheid. *De Sireen
te laten aanwyzen het juiste Uur
op 't welk een gegee ven Zak-Uur-
werk ftaat.* 255
- XXX. Vermaaklykheid. *Door de Si-
reen te laten noemen drie Getal-
len,*

	Bladz.
len, <i>welken drie verschillende Per-</i>
<i>soonen gekozen hebben.</i>	257
XXXI. <i>Vermaaklykheid. De Sireen</i>
<i>eene Kaart te laten aanwyzen,</i>
<i>die iemant uit het Spel getrokken</i>
<i>beeft.</i>	260
XXXII. <i>Vermaaklykheid. De Sireen</i>
<i>te laten antwoorden op eene Vraa-</i>
<i>ge, die iemant vry verkozen beeft,</i>
<i>zonder dat by, die het Konstje doet,</i>
<i>op eenigerhande wyze, beeft kun-</i>
<i>nen weten, welke die Vraag zy.</i> 262	262
<i>Samenstel van het Slaande Uurwerk.</i>	267
XXXIII. <i>Vermaaklykheid. Het Uur-</i>
<i>werk te doen slaan de Getallen,</i>
<i>welken verscheide Persoonen uit een</i>
<i>Zak getrokken hebben.</i>	271
XXXIV. <i>Vermaaklykheid. Het Uur-</i>
<i>werk te laten noemen welke de</i>
<i>Kaart zy, die iemant uit een Spel</i>
<i>getrokken beeft.</i>	273
	XXXV.

Bladz.

- XXXV. Vermaaklykheid. Door het
 Uurwerk te laten aanwyzen de hoe-
 veelste in een Spel de Kaart legt,
 die iemand gedagt heeft. 277
- XXXVI. Vermaaklykheid. De Mag-
 netische Weegschaal. 280
- XXXVII. Vermaaklykheid. De een-
 stemmige Uurwerken. 284
- Samenstel van de Magnetische Sleë,
 dienende tot verscheide Vermaaklyk-
 beden. 291
- Samenstel van den verwonderlyken
 Kyker. 299
- XXXVIII. Vermaaklykheid. Het on-
 begrypelyk Troeffpel. 304
- XXXIX. Vermaaklykheid. Door den
 Kyker de Kaarten te laten zien,
 die verscheide Persoonen uit een
 Spel getrokken hebben. 309
- XL. Vermaaklykheid. Door iemand
 te laten noemen in welk Land de
 Stad

Bladz.	Bladz.
<i>Stad gelegen is, waar van de Naam</i>	
<i>door een ander Persoon gekozen is.</i> 310	
XLI. Vermaaklykheid. Door iemand	
<i>te laten leezen het Antwoord op</i>	
<i>eene of meer voorgestelde Vraa-</i>	
<i>gen.</i> 313	
Samenstel van den onbegrypelyken Wy-	
<i>zer.</i> 317	
XLII. Vermaaklykheid. Door de	
<i>Naalde van den onbegrypelyken</i>	
<i>Wyzer te laten aanwyzen de Ge-</i>	
<i>tallen, die twee Persoonen gekozen</i>	
<i>hebben, hoe veel zy maaken als zy</i>	
<i>samengeteld worden, of welk Ge-</i>	
<i>tal zy voortbrengen als zy met</i>	
<i>elkanderen vermeenigvuldigd wor-</i>	
<i>den.</i> 319.	
XLIII. Vermaaklykheid. De geleer-	
<i>de Vlieg.</i> 322	
XLIV. Vermaaklykheid. De kleine	
<i>Jaager.</i> 331	
XLV.	XLV.

Bladz.

- XLV. Vermaaklykheid. *De onbegry-
pelyke Ontdekking. Wanneer iemand
geheimelyk naar zyn goedvinden ge-
schikt heeft de agt Woorden, waar
uit het Latynsche Vers bestaat:
Tot tibi sunt Dotes, quot Coeli
Sidera Virgo, welken, door de ver-
schillende soorten van verzettingen,
die zy ondergaan kunnen, 40320
verschillende Versen kunnen maaken;
hem dezelve op te noemen in die
order, die by geheimelyk verkozen
heeft.* 340
- XLVI. Vermaaklykheid. *De Toover-
Spiegel.* 348
- XLVII. Vermaaklykheid. *Het Mag-
netisch Uurwerk.* 356
- XLVIII. Vermaaklykheid. *De Ge-
lukkige Waarzegging.* 362
- XLIX. Vermaaklykheid. *Een Zak-
Uurwerk naar begeeren te doen stil
staan.* 376
- I. DEEL. D d L.

L. Vermaaklykheid. *De doorzichtbaare Doos met Dobbelsteen.* . . . 378

Aanmerkingen over de Manier van Konstige Zeilsteen te maaken of staale Staaven te bekragtigen. . . 385

LI. Vermaaklykheid Op staande voet eene Tang te bekragtigen door haar op den grond te stooten. . . . 395

LII. Vermaaklykheid. *De kleine Spykers.* 398

Aanmerkingen. 400

E I N D E

Van de Tafel van het eerste Deel.

P R Y Z E N

Van alle de Werktuigen voor de Vermaaklykheden, in dit Deel bevat; te bekomen by den Heer Guyot, te Parys in de Straat Ticquetonne.

Nommers der Vermaaklykbeden. Pryzen.

	Gl.	St.
Magnetische Kyker.	4	10
Magnetische Wigchelroede.	2	0
1 De Bloemdoos.	3	0
2 De Cyfferdoos.	3	0
3 De Vlakleggende Magneti- sche Wyzer.	2	10
4 De regtstandige Magnetische Wyzer.	7	10
5 De behendige Schilder.	2	10
6 De dubbelde Cyfferdoos.	7	10
7 en 8 De Toovergetallen.	6	0

<i>Nommers der Vermaaklykbeden.</i>	<i>Pryzen.</i>
	Gl. St.
9 De wonderbaare Wyzer.	6 - 0
10 De Betoverde Put.	18 - 0
11 De kleine Wigcheldoos.	2 - 10
12 De Dukaton in de Snuifdoos.	6 - 0
13 Het vernuftige Zwaantje.	18 à 30 - 0
14 De kleine gehoorzaame Visjes, ieder.	1 - 10
15 De Doos met Dobbelfteenen.	4 - 10
16 De vier Ruikers	7 - 10
17 De Doos met Metaalen.	9 - 0
18 De Toverkonst der Metaalen.	12 - 0
19 Het Magnetisch Orakel.	10 - 10
20 Het Planeetgestel.	7 - 10
21 De Toverkaart.	4 - 0
22 De eenstemmige Wyzers.	36 à 75 - 0
23 De	

Nommers der Vermaaklykbeden. Pryzen.

	Gl.	St.
23 De Toverkonstige Wyzers.	30	0
24 en 25 De geheimzinnige Wy- zers en de drie Kokers, ieder.	2	10
26 De Tooverkaart.	0	15
Magnetische Tafel, de Sireen met alles, wat 'er toe be- hoort.	125	0
37 De eenstemmige Uurwerken.	75	0
43 De geleerde Vlieg.	9	0
45 De onbegrypelyke Ontdek- king.	18	0
46 De Tooverspiegel.	15	0
De Bekragtigde Staaven met de Doos	6 tot 15	
De kleine bekragtigde Staa- ven om in de Stukken te leggen.	8 tot 10	

De

A 203979

Nommers der Vermaaklykbeden. Pryn.

	Gl. St.
De Naaldens,	15 tot 20
48 De gelukkige Waarzegging. 18 -	o
50 De doorzigtbaare Doos met Dobbelsteen.	. 42 - o

